

DIMITRIE BOLINTINÉNU.

62210

ELENA

ROMAN ORIGINAL

DE DATINE POLITIC FILOSOFIC

Unica ediție corectă, revăzută de

GR. H. GRANDEA.

BUCURESCI

EDITURA TIPO-LITOGRAFIEI DOR. P. CUCU

1889.

131267

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARA

BUCUREȘTI

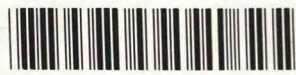
COTA.....

62210

1956

re 51/03

B.C.U. Bucuresti

C131267

D-LUI DOR. P. CUCU, TIPOGRAF-EDITOR

Domnul meu,

Primind ruga mea d'a reedita romanțul *Elena* al regretatului și suavului nostru scriitor Bolintineanu, mă ajutați a 'mă împlini o datorie de conștiință.

În primăvara anului 1862 autorul cedă Tipografiei Naționale manuscrisul, cu îndatorire ca eu să fac corectura. Tipograful se apucă să 'l tipărească tocmai în lunele de vară, când nu numai eu, dar și autorul, lipsiam din capitală. De aceea a eșit plin de greșeli.

Bolintineanu nu cam avea obiceiul să 'și peptene manuscrisele. În privința părților, cari 'i scăpaū în fuga condeiului fără a se nemeri cu cadrul, se mulțumia a le însemna

II

c'o linie în margine, lăsând ca mai târziu să le șteargă de tot sau să le copieze pentru a le întrebuința deosebit.

Jețarul, neînțelegând acest semn a cules tot textul, așa că, pe lângă furnicarul erorilor de scriere, ordine și tipografie, mai vedem și o mulțime de părți, cari ar putea să fie la locul lor într'un studiu asupra situației politice, sociale și morale a poporului nostru la începutul Domniei trecute, iar nici cum într'un romanț.

Redând acum textului o peptenare în sensul cum o înțelegea autorul, cred a 'mă împlini o datorie către acela care, fără a fi cel mai corect scriitor român, este însă cel mai mare prin inimă și imaginație.

Cu această ocazie, Domnul meu, vă rog a primi asigurarea de stima și recunoștința ce vă conserv pentru serviciul ce faceți literaturii și memoriei lui Bolintineanu.

Gr. H. Grandea.

1887, octomvrie 7.

ELENA

I

MAIŪ INTĒIŪ LA ȚÉRĂ

Căra ziua de Maiū întēiū a anului 1859. Mai multe familii de boeri desbrăcați, la 24 Ianuarie, de privilegele regulamentare, fugind de capitala revoluționară, se adunase la o moșie lângă Ploești unde, fără cea mai mică temere, putēū să critice lucrurile și ómenii noi.

Până a introduce pe cetitori în mijlocul acestui cerc de desprivilegiați, ca să facă cunoscința bărbaților și femeilor din cari era compus, să vorbim despre moșia boeréscă.

Satul ei era situat pe o înălțime de unde ochiul vedea o întindere de două ore, fără să întâmpine de cât o luncă lată, acoperită de covóre cu diferite culori. Pe aceste covóre se vedea Prahova alergând capricios, făcând abateri, întórceri și vërsând în jurul ei niște gemete sëlbatice.

Casa era situată pe vërful délului. Ea domina grădina de arbori prin înălțimea sa. Să nu vë așteptați a fi vr'un castel ca cele după Rin. Părinții noștri n'aũ zidit castele pe la moșii, din cauza nestabilităței timpurilor, năvălirilor de turci și tătari, înaintea cărora nimic nu mai putea sta. Mai târziu, sub fanarioți, de când sunt cele mai multe familii, de ađi, bërânișii perdură gustul de a trăi pe la moșii, atât în cât unii din cei mai avuți de multe ori nu șiciaũ în ce parte se aflaũ moșiile lor. Casa proprietarului nostru era făcută de ęeci ani numai. Cu doă rînduri, cu un balcon de fer la rîndul înteiũ. Un salon, o sală de măn-care, o bibliotecă fără nici o carte. Restul se compunea din noă camere mici. In partea dréptă a casei se aflaũ dependințele, bucătăria, grajdurile, etc.

În partea stângă era grădina.

Țioa de întēiū Maiū fusese frumósă până la apusul sórelui, dar de aci înainte cerul se întunecă. Un vânt răpede, o plóe furiósă, începură a bate și a uda, și ținură așa până aprópe de ȓioă. Societatea ce se afla aici fuse nevoită a se închide în casă și a căuta distracții în convorbiri și jocuri nevinovate.

Era ȓece ore din nópte. Printre vuetul vên-turilor și ploiei se auđi de odată strigătele depărtate ale postașilor ; o ureche deprinsă ghicia, după ele, că caii erau stătuți. Societatea cređu neapărat că o familie așteptată, se îndrepta către sat. Iécă dar o distracție, ce pentru un cerc de ómenī închiși în casă la țéră este un mare eveniment.

Stăpânul casei trimite ómenī înainte să se informeze.

Salonul era mobilat cu oglinzi, canapele, scaune, foteluri ; păreții tapetați cu hârtie înflorată. Societatea de față era întocmită din vre-o ȓece persóne, între cari patru bărbați și șese dómne.

Stăpânul casei se chema Postelnicul George ; era un om ca de cincideci ani, ócheș și cu

părul jumătate alb. Înalt de stat și puțin încovoiat ; figura sa avea trăsuri pronunțate fără să fie inteligentă. Tóte facultățile păreau că rămăsese amorțite. Judecata îi era totdeauna falsă : tóte efectele îl impresionau cu vioiciune, și nici o dată nu 'și da osteneală a slăbi aceea impresie prin cercetarea cauzelor. Sufletul său nu putea să se înalțe nici o dată din cercul strimț al intereselor egoiste : nici o idee mare nu putea să pătrundă. Avea o mare dosă de răutate. Fals, intrigant, șiret, ar fi fost periculos dacă natura nu 'i-ar fi refuzat mijlocele intelectuale.

Lucru ciudat ! Natura a făcut o minunată cumpănire : ast-fel vedem férele cele mai rele supuse la o lege ce regulază cu mare sgârzenie reproducția lor ! Ființele veninóse sunt nevoite a se tîri și lipsite de facultatea de a sbura !

El moștenise o mică avere de la tatăl său. Când intrase în serviciul statului, era sărac. Retribuția cunoscută 'i-a fost atât de puțină în cât, nu numai nu 'i-ar fi permis a 'și mări averea, ba încă nu 'i ar fi ajuns nici la întreținerea vieței ; cu tóte acestea, eși din ser-

viciu, după doisprezece ani, cu șese mii galbeni venit în moși. Nimeni nu se miră de acésta, căci asemenea fapte sunt dese în acéstă țară.

Când se retrase din serviciu, la începutul guvernului interimar al principelui A. Ghica, îi veni ideia d'a se însura. Postelnicul George era partidă strălucită în București. Era bogat și boer mare. Aceste calități sunt de ajuns pentru un bărbat ca să cêră mâna celei d'întîi fete din țerà. Era bêtân, rêu crescut, fără spirit, fără învêțatură, încârcat de defecte fizice și morale; însă în țera nóstră, în căsătorie, nu se cere de cât avere și un nume.

Avea dar drept să caute o fată, de șeisprededece ani, frumósă, bine crescută, cu spirit, cu inimă și cu avere mare. El dăte în tóte părțile de șcire să 'i se afle o mirésă cu tóte aceste calități. Până a nu se găsi mirésa, se puse să'si cumpere cai, calești, case. Scrise la trei cabinete o petiție, circulară, cerênd a 'i se da o decorație pentru serviciile ce a făcut în timpul ocupărei țerilor de străini.

După trei luni de cercetare ici și colo, întêmplarea îl făcu să afle o mirésă cu tóte calitățile ce dorea.

Era în adevăr în București o fată, o minune, o perfecție sub toate raporturile. Tinerețe, frumusețe, spirit, creștere, simțiminte delicate, le poseda pe toate în punctul cel mai înalt; în fine era una din acele ființe rari, unice pătore Dumnezeu din timp în timp face să nască în unele societăți degenerate, ca și cum ar voi ca ómenii să 'și aducă aminte că el nu 'i a părăsit.

Ast-fel era femeea ce se găsi demnă a fi sacrificată acestui om. Legenda șerpelui din fontână, căruia se da în totă ziua câte o vergină să devore, numai ca acesta să lase pe locuitorii cetăței a lua apă, este o ingenioasă metaforă a istoriei unor bărbați, căroră, pentru interese óre-care, li se sacrifică aceste dulci și nevinovate ființe. Nu s'a găsit încă un sântul George ca să învingă trufia acestor balauri.

Se înțelege că fata nu primi bucuros a da mâna acestui om, dar părinții stăruiră serios. Educația ei superioară, unită cu simțimintele cele mai nobile de abnegare, fură cauza pierderii tinerei Elene. Ea primi, căci ast-fel voia părinții săi, primi precum ar fi primit

să mērgă într'o monastire saũ să móră ca să facă plăcere părinților.

Nunta fu splendidă. Lumea vorbi mult despre acéstă căsnicie. Ceī maī mulți, fericiră pe Elena pentru un ast-fel de bărbat și maī tóte mamele își uraũ pentru ficele lor partide ca a Postelnicului George. Tótă societatea din Bucureșci, în timp de dece zile, nu vorbi de cât de darurile ce se trimisese miresei.

Lumea vēdu în timp de doă luni p'acești însurăței arătându-se la grădina de la barieră la concerte; apoi dispărură, se duseră să trăiască la țēră, și fură uitați.

Elena nu iubia pe soțul său, căci nu putea nici să 'l stimeze, nici să 'l admire: din contra, tóte faptele soțului său în timp de trei ani erau de natură ca femeea lui să 'l desprețuiască.

Ea însă nu 'i o arăta nici lui, nici celor alți ómeni.

Dumneșeu ca s'o mângâe, îi dăte o fetiță.

Suferințele dăduse frumuseței séle o grație cu totul rară; sufletul său se 'nobilase și maī mult în aceste suferințe. În voce, în expresii, în priviri, în mișcări, era un parfum de me-

lancolie atât de suav, atât de ideal că cei cari o vedeau, credeau că văd ceva dulce și ceresc ce ar fi zărit într'unul din visele vieții.

Bărbații erau preocupați cu politica noă care îi desmoștenise. Unul se chema logofătul Constantin. El însuși număra cincideci ani. Acesta începuse cariera sa politică sub regulament. Trimis să învețe legile la Paris, se întorsese licențiat; abia venise și se numi profesor de drept. Mai târziu, părăsi profesoratul și intră în magistratură, cu gând a se face într'o di ministru. Servi pe cei trei Domni regulamentari și înaintă; dar nu se lipi cu inima de cât de cel mai rău din cei trei Domni. Cât pentru al patrulea Domn îi era neamic declarat. Om cu învățătură, cu inteligență, cu voință tare; dar în tótă ființa lui fizică, intelectuală și morală, ca să găsim vorba cea mai justă, *anost*, cum se ȳice la București în stilul familiar. In fine, unul din acei ómeni, pe cari nimeni nu póte să 'i iubescă, nici chiar amantele lor.

Unul din cei alți doi, se numia Iordache. Se trăgea din viță de Domn; tată-sěu saú moșu-sěu, fusese fiú de Domn, beizade. Toți

Îi diceaŭ principele Iordache; el însuși își da acest titlu cu îngâmfare. Soția sa mai ales era în stare să rupă relațiile cu cei mai buni amici cari nu 'i ar fi dis princesă. Avea un fiu de șese ani căruia chiar îi diceaŭ : principe! Bólă ridicolă ce bântue de la un timp încóce multe capete seci; molimă a moravurilor străine, ce uniî români, în călătoriile lor în Europa, aŭ cules în căile ferate, în birturi, în baluri publice pe unde aŭ alunecat. Ea va trece numai prin propagarea ideilor luminate și serióse.

Soția sa era fca unui neguțator avut : această condiție contribuse a presinta în ochiî ei titlul de principe ca o valóre însemnată. Avera ei făcuse pe Iordache să o ia în căsătorie. Iordache risipise averea părintească împreună cu tóte câștigurile de mare funcționar al statului în timp de mai mulți ani și acum trăia din averea soției séle.

Mai venia unul, un bádăran înavuțit și boerit, un om de șéideci ani, cu pėrul cărunt. Dėnsul începuse cariera sa ca băiat în casă la un boer mare, mergea după caléscă și ducea ciubucul boerului. După un serviciu de mai

mulți ani, fuse numit copist la o cancelarie, unde, prin protecția stăpânului său în câți-va ani ajunsese la cele mai înalte funcții și 'și făcuse o avere în moșii de optsprezece mii galbeni venit pe an. Acest om avea facultatea excepțională de a deveni un instrument rău-făcător. Viața lui politică și socială era un șir de trădări, de intrigă, de lașități, de abuzuri.

Principele Bibescu de câte ori îl vedea la palat, în zilele de primire, îl întreba: „Ce face consulul rus?..“ Sarcasmul spiritualului Domnitor era luat de dânsul drept un compliment.

Femeea sa, tip de bătărană parvenită, părea că s'a născut în lume ca să formeze anume o asemenea pereche.

Fica lor ce se afla acolo, era frumoasă, alt nu avea nimic. Acea familie de parveniți avea numele de *Serescu*, și ca să 'și dea mai mult lustru, adăoga pe cărțile de vizită, sub coróna de comite, prepoziția *de*.

Mai era o domnișóră dintr'o familie cunoscută. De și părăsită de îngrijirea unei mame, Caterina era înțeleptă; lipsită de o educație strălucită, natura îi fusese favorabilă, dându'i

spirit, frumusețe, grații; se disputaū carī de carī să 'i aducă măi multe omagii. Ea era pe atuncī fôrte la modă. Calitățile ei erau lăudate de toți.

Iecă în scurt cine erau persónele de față.

Să ne întórcem acum în salonul Postelnicului George, în momentul când se auđise în depărtare strigătele de postași.

Cea d'ânteiū ce dăte alarma și alergă la feréstră, fu Caterina. Ana, fica parvenitului celui avut, o urmă după datina fetelor ce se țin una de alta, lucru ce face pe bărbați să zîmbiască cu rēutate.

— Cine să fie? — zise ea. — Tudorina Corlésca .. saū Marița și Zoe Șeni cu bărbată-sēū. Era vorba să vie!...

— Ași dori mult să vėd pe aceste nebune — ąise Elena. — Măi ales pe Zoe Șeni, de și nu aprob purtarea lor, în timpul carnavalului.

— Ho! ho! — strigă principele Iordache. — Ce credeați că noi am rēmas în urma parisienilor?

— Am jucat pe dracul în vîrful degetelor! — ąise postelnicul George. — În tóte noptile

după bal se duceau ele și altele, cu atâți crai, la birtul lui Hug unde se puneau pe mâncare și băutură până la Țioă, și....

— Și ce? — răspuse Elena. — Negreșit nu pot s'aprob această purtare, dar nici nu pot a 'i da un caracter culpabil.

— Așa sunt muierile, — Țise postelnicul contrariat. — Se apără una pe alta!

Elena deveni roșie.

— Dar când 'Ți-oiu spune, — urmă el, — că această bandă ușoră de muieri, după cină se puneau de cântau și jucau cu Blansa franceza tontoroiiul de gât?

— Nu știu, — răspuse Elena.

— Nu ști? Dar le-am văȚut cu ochii mei, eram la București, trăseseam la hotelul lui Hug, dormiam; m'am deșteptat de chiotele lor... am deschis ușa camerei să vȚd dora s'a aprins birtul.... Ce am văȚut? Muieri strigând și sărind împrejurul mesei, cu un cârd de golani. Gândești că s'a rușinat de mine când m'a văȚut? Hop! hop! m'a chemat să iaș parte cu dȚensele: „Nene George vin aici!...”

— Și tu te-ai Țus? — îl întrebă principele Iordache.

— Eă!

— Eă m'ași fi dus, ași fi cântat și jucat cu ele tontoroiiul.

— Ce spuî? — ăise principesa. — Ai și mutră de ast-fel de petreceri!

— Eă! heî! heî!.. Când ai ști...

— Tocmai că știu...

— Nu știi nimic!... Dar ascultă, or să vie aici... Să le facem curte...

— Era vorba la București — ăise Serescu, — să vie și Talangiu cu familia.

— Și Șer, — ăise principesa.

La aceste vorbe, Caterina tresări și un văl de purpură trecu pe fața sa ; nimeni nu băgă în sémă acéstă turburare.

— Minunat orator este Talangiu ! — ăise Serescu. — Când vorbește se face tăcere adâncă, ar ăice cine-va că vorbele curg din buzele lui ca mărgăritarele.

— Nu sunt de acéstă părere, arhon logofete... Șer vorbește mai bine!... In adunarea de sub Bibescu erau oratori buni. Heî, ce timpuri!... Eram deputat... Nu m'ai auđit vorbind în adunare nici odată? 'Mi aduc aminte încă cum fulgeram într'o ăi opoștia! Nim eni

nu mai ceru să vorbescă în ședința aceea... Era cu pricina lui Trandafirof, când ceru Rusia să exploateze minele. Grozav băturăm pe opoziție... A doa ți închiserăm adunarea...

Strigătele postașilor se aușiră acum în curte. Oaspeții alergară în capul scării, servitorii veniră cu lumânări. Erau patru trăsură închise. Călătorii se coborâră, apoi urcară scara; îndată se aușiră mulțime de voci sgomotóse de femei.

II

NOIÎ VENIȚÎ

Salonul era plin de lume.

Talangiul cu familia, Tudorina, Zoe, Șer cu bărbată-său și alții cu cari vom face mai târziu cunoscință. De o cam dată să ne ocupăm de o persoană necunoscută ce intra cu Șer.

— Permiteți-mi a vă presenta pe d. Elescu, — disse Șer, — înaintând către d-na Elena, însoțit de un june necunoscut. D-nu este român, adăogă el, — amic al meu din copilărie, străin în țeră, căci lipsește de aici de cincispredece ani.

Elescu se înclină cu respect înaintea Elenei, Elena îl privi cu bunătate și îi zise :

— Bine ai venit, domnule ! Crede-te în această casă ca în mijlocul unor vechi și intimi amici.

Pe urmă Șer îl presintă la toate damele și la stăpânul casei.

Șă vorbim puțin despre noii veniți.

Talangiū este un om politic. O ființă bizară, ce ține prin sistemul nervos de natura poezilor și a femeilor. Susceptibil de a se entusiasma îndată ; esaltat până a nu ține sémă de mica distanță dintre sublim și ridicol. Fanatic în ideile sale, neuitând nimic, neînvățând nimic, înclinător, sfios prin temperament, vorbind cu un talent natural ; sofist, nestrălucind de cât atunci când este a vërsa veninul său în rănilile partidelor politice. Intregru alt-fel, dar plin de ambiție. Virtutea la dēnsul este un rol ce s'a hotărât să jóce, este o amestecătură bizară de bun și de rău, de leal și de perfid ; un lucru neînțeles, incomplect, căruia îi lipsesce fórte puțin pentru a fi perfect, fórte puțin pentru a fi ridicul.

Ađi aspiră a fi cap de partidă, a reînvia

privilegiații și privilegiile morțe, și a juca rolul profetului Samuel. Sistemul nervos îl înrîurește până în credințele séle.

Șer este de șéideci și șése ani, natură întârđietóre, tot este încă june într'ênsul său cel puțin el crede că abia acum intră în viață. Inima îi lipsește, spiritul său este comun. Pare a fi nascut să străluciască în tóte lucrurile mici. Este, daca 'l putem numi ast-fel, *geniul nimicurilor*.

Cele doă dame Tudorina și Maria, sunt doă tipuri diferite ce reamintesc loreta de la Paris. Una frumósă, tăcută, gravă, spirit mărginit, inimă sécă de orî-ce simțimênt; iubind plăcerile pentru că s'a întêmplat să fie aruncată în curentul lor; cea altă, spirituală, vióie, sé-mênă a fi obscură ca să facă a se iubi plăcerea.

Soțul său, un omuleț.

Un june ca de trei-đeci ani, care veni cu aceste dómne, de și de o naștere cu totul obscură, dar averea mare ce 'i rămăsese de la părinți, făcu să fie primit cu óre-care egalitate în societatea privilegiaților. Acésta 'l costă mult, căci trebuia să plătiască intrarea în lume

prin nenumărate daruri. El însă are spirit plăcut, lucru ce este o justă compensație pentru fizicul său.

Vom vorbi încă de un nou sosit cu femeea sa, de Şeni, un boer mare, care nu a fost totdeauna mare. În junia lui era sărac și dat cu totul la desfrânări. Era un fel de *Lovelache* ceea-ce dovedește că în junia sa avea o figură plăcută. Tâner încă se însură; căsătoria îl făcu să se apuce de comerț: câștigă, făcu stare colosală.

Azi casa sa este cel d'înteu salon în București. Nimeni nu știe nici să trăiască, nici să primească mai bine pe străini de cât dânsul.

Soția sa, Zoe, uită numărul anilor ce se scurg sub picioarele seale și se crede încă tânără.

Conversația începu în mijlocul acestui cerc; mai înteu întrebară noutăți din capitală.

— Să ne ferescă Dumnezeu de mai rău,—
dise Talangiu.

— Iar au mai făcut ceva liberalii? — întrebă postelnicul George.

— Liberalii, liberalii! Este vorba de liberali?... Credeați d-ta că ai noștri or să meargă până a primi nu numai a rămânea în minis-

ter, ba încă să serve interesele unei stări de lucruri nerecunoscută de puterile garante, și să dea ast-fel mai multă tărie regimului de ađi? In curând are să fie pe aici, în vecinătate, o tabără ostășescă. Sciți ce va să ăică acésta? Că dacă puterile nu vor recunoșce votul de la 24 ianuarie, ne vom lupta cu armele în mână. Sunt fină, nu este îndoială. Europa nu este în poziție de a permite nici unei puteri vecine să ocupe țera, pentru un mic lucru. Și nu este de mirare să vedem că se recunoșce acel vot monstruos!... Avem să ne așteptăm la lucruri triste, archon postelnice...

Ast-fel vorbi Talangiu. Cei mai mulți bărbați îl înconjurară.

— Triste, triste! — ăise postelnicul George — Revoluții, ucideri...

— Tóte acestea nu sunt nimic, — respunse Talangiu. — Eú unul nu mă tem de ele, ci le dorese, căci ele ar aduce cu voe fără voe ocupații străine, și ocupațiile ar aduce vechiul regim de ordine legală; dar, din nenorocire nu mă aștept la acestea, și iécă pentru ce sînt în adevăr supărat.

— Aşa este! — strigă Serescu și principele Iordache.

— Dar revoluționarii de meserie, — urmă Talangiu, — pare că au înțeles lucrul, căci ei acum fac propagandă contra revoluțiilor.

— Dacă 'mi este iertat, — dișe Elescu. — voi face o mică obiecție la toate acestea. Șciți că lipsesc de mulți ani din țară; nu am luat parte în certele de partide. Prin urmare, văd lucrurile cu sânge rece. Înțeleg aceste certe, căci înțeleg și existența partidelor. Ele sunt naturale; le vedem în toți timpii, la toate popoarele, și nu numai că nu ni se par periculoase, dar încă le cred utile în interesul general al nației; ele sunt cari fac de naște lumina, dau vigore și energie cugetărilor și acțiunilor. Dar nu trebuie a perde din vedere că aceste certe ca să aducă rezultate binefăcătoare, caută să rămâe în cercul opiniilor în cestiile ordinare. Văd însă că ele la noi trec linia ce le este însemnată, și atunci devin două tabere; una a țerei, alta avant-garda străinilor în țară; una voiește mărirea, fericirea, neatârnamarea nației; cea-altă, neapărat o să vie a combate, prin urmare a cere contrariul. Iecă dar că aceste

partide devin periculoase intereselor generale. D. Talangiu ne dice că așteaptă mântuirea de la ocupații străine. Inșă care mântuire? A unei clase sau a unei țări? Ocupațiile străine pot să fie favorabile unei clase, înșă nici odată intereselor unei țări? De câte ori străinul calcă pe acest pământ, este o consecință naturală, să răpiască câte un drept din comuna acestui popor. Cât pentru mine, condemn aceste tendințe către ocupații străine, căci o repet, ele favorisează interesele unei clase și lovesc interesele țerei. Dar trebuie o filosofie cu totul rece, ca să nu cădem în asemenea erori.

Aceste cugetări generoase ale lui Elescu nu puteau să fie de gustul unei societăți care nu le înțelegea. Ceii mai mulți surâseră cu dispreț, unul șopti în rîs: „De unde ne ați adus pe acest filosof?” Era acolo un suflet care îl înțelegea: Elena. Vorbele lui atinseră inima acesteia femeii; ea aușia vorbindu-se un limbagiū care îi era cunoscut, căci și ea era ca un esilat, care după ce a trăit mai mulți ani într'o țără străină, aude de odată limba patriei. Nici o recomandație nu putea fi mai bună pentru

Elescu înaintea Elenei, de cât simțimintele lui.

Ea intră în convorbire și dise:

— D-nu Elescu are dreptate; noi suntem prea pătimași, ca să judecăm ca d-lui.

— Nu are dreptate, — strigă Talangiu.

— Dar, domnul meu — răspuse Elescu, — Nu vei tăgădui că certele partidelor de ađi pe tărâmul pe care sunt puse, nu aduc nici un folos țerei.

— Și prin urmare, dorești să ne împăcăm ?

— ăice Talangiu. — Și cu cine ? Cu revoluționarii de meserie, neamicii proprietăței, familiei, religiei ? Cu bandele de desculți ce se hrănesc în vise cu sângele boerilor, până când vor începe să 'l sórbă?... Să ne înfrățim cu călăii noștri ? Veđi, domnule, că ideile d-téle sunt utopii.

— Nu voiți pace cu partida adversă, căci credeți că ómenii cari o compun v'aú atacat privilegiile de clasă; dar preferați amiția străinilor, cari tolerându-vé acele privilegii parțiale, vor să răpiască independința țerei. Ertați'mi a vé spune, că nu vé înțeleg și că politica d-vóstră este egoistă.

— Mă prinde mirarea că te aud vorbind

ast-fell dece țile după venirea d-téle în țeră! Sînt sigur că ai căđut îndată în cursele lui Rusetache, Brătienilor, Goleșcilor și compania.

— Ii cunosc din nume, n'am nici un cuvânt a 'i crede din acele bande de desculți ce visează despoieri și sânge.

— Ho! ho!... Dacă ai ast-fel de idei despre acei ómení, apoi sănătate bună! Mîne o să te vęd scriind în *Románul* saú în *Dâmbovița*!...

— Sînt sigură, — ți se Elena, — că la București ați vorbit destul politică!... Vedeți că dómnele sunt nerăbdătoare să asculte alte lucruri.

— Lasă-ne în pace! — strigă postelnicul George. — O să vorbim politică, căci de aci atárnă moșiele și capetele nóstre.

— Hei, domnule Elescu! — ți se Talangiu, rēsturnându-se pe o canapea. — Nu cunoști țera acésta!... Află că tot ce este mai bun aici, este clasa conservatore. Aici este patriotismul, cunoșcințele, esperiența, onestitatea, sacrificiele. Afară din ea nu mai este nimic bun. Ceea ce se chiamă clasa a doa se compune în genere de ciocoi nostri; ceea ce se chiamă

burgesie, se compune din sêrbî, grecî, vene-
tici, fără nici o dragoste pentru țeră. Numai
clasa nobililor a rămas nebântuită de corupție.
Nici un boer mare nu a speculat în funcțiile
publice. Veđi cum, din ți în ți, se ruinează
stările lor? Dovadă că sunt onești. Pe când
cei din a doa clasă se ridică pe averile lor
neîncetat, cumpără proprietăți nemișcătore pe
tótă țiua. Numai clasa nobililor a dat până ađi
ómenî învêțați, literați, ómenî politici, oratori.
Ne spun unii că am dântuit cu străini prin
balurî, că purtăm decorațiile lor. Dar în sta-
rea de slăbiciune a țerei, redusă a fi ocupată
de străini, prin chiar nebuniile revoluționarilor
de meserie, spune'mî, nu era un act de patrio-
tism a primi străini cu florî, a le da balurî?
Care era scopul? Nu era a scăpa țera? Nu
este o faptă de tărie de caracter, a purta de-
corațiile străine, când șcim că mulți ne critică?
Acésta numai noi avem curagiul a o face. Se
đice încă că este o mare corupție? Unde? În
mulțime: în clasa a doa, în burgesie, în țe-
rănime; nu în clasa nobililor. Vedeți ce se
întemplă în familiile de jos. Comparați-le cu
moravurile familiilor nóstre. Intre noi abia să

fie doă saŭ trei familii puse la index, doă saŭ trei femei cari, printr'o conduită neregulată, aŭ dat ocazie ómenilor să critice; în jos de noi ele sunt cu miile, tóte pot ȓice.

— Ce bine vorbeșce! strigară uni.

— Voiŭ să espun lucrurile cu nepărtinire, — ȓise Elescu. — Mai înteiŭ voiŭ spune că nu mai sunt clase în țéră, că sunt numai români. Dacă este vorba de clasa privilegiată, eŭ însu'mi sînt din acéstă clasă. Acésta îmi dă drept a vorbi aici contra acelei clase pe care o numesci nobilă și îi dai atâtea neme-ritate calitățî. Incă din timpii colonilor romani, și în urmă, din timpii celor d'înteiŭ Domni români, aŭ rmas mai multe familii istorice. In timpii vechi, numele familiei nu exista; titlurile eraŭ pe viață, și se vede că tot meritul se punea pe acele titluri, căci ele țineaŭ locul numelui de familie, precum dovedesc hrisóvele vechi. Titlurile neputênd trece moștenire la copii, ei căutaŭ a 'și câștiga titluri noi prin fapte frumoșe, și pentru acésta puneaŭ atâta preț pe ele, iar nici cum pe numele familiei. Uni copii ajungeaŭ, alții pereaŭ în întunerice, remâind cu hrisóvele familiei și lăsând

locul lor altora. De aici vine că, chiar ađi, familiile istorice sunt pe la sate în stare de boeri de n m și unele reduse la condiția de clăcași. Diferitele faze ale istoriei serviră a ucide aceste familii. Domni , ei  nși-le, uciseră mulțime de boeri; pe urmă veni persecuția grecilor și parveniților contra familiilor de români. Dorobanții sub Matei Basarab și sub următorul acestuia, uciseră sute de familii cu femeile și copii lor; pe urmă veni persecuția Fanarioților pe la începutul domniei lor, și puține familii vechi mai putură scăpa de cuțitul sa  de urgia lor. Cei mai mulți ruinați, se retraseră la sate, unde uitarea și întunecul cobor  peste următorii lor. Ceea ce se numește ađi aristocrație sa  marea boerie, este creația domniei fanarioților, neconținut împrospătată cu parveniți. Apoi ea nu constituie o noblețe nici după regulament, ci o simplă biurocrație ca aceea a turcilor, căci fii nu moștenesc de la părinți nici rangurile, nici privilegiile.

La aceste vorbe tótă adunarea și mai ales femeile protestară. Din acel moment, Elescu căduse în spiritul societăței ce 'l asculta.

Elescu urmă :

— Nu este destul. De când periră boerii români, și de când fură înlocuiți ca parveniți venetici, româniî perdură spiritul de vitejie, și cu dânsul tôte virtuțile. De atunci domniile se dară acelora ce oferaū mai mulți bani și mai multe concesii către străini; demnitățile cele în alte se dară acelora ce promiteaū a servi mai avantajios acea politică miserabilă.

Tótă societatea începu să murmure contra lui Elescu, și mai tare de cât toți, Serescu, parvenitul.

— Cine a adus aici pe acest roșu? — întreba principele Iordache.

— Ah? unde te duci, găsești de acești ómenî! — ȕicea principesa. — Dacă ași fi știut, nu ași fi venit.

— Merită să 'i se ȕică a pleca de aici! — ȕicea Serescu. — Să atace ast-fel boerii! Trebue să fie nebun!

— Ne-a lovit rău, ȕicea postelnicul George.

Dar Elena se apropie de bărbatul său și îi ȕise:

— Nu lua lucrul ca cei-alți. El însuși este boer... Ceea-ce ȕice, este adevărat. Acest june

are Țece miı de galbenı venit ; un om atăt de avut nu póte fi un revoluționar.

— Are Țece miı de galbenı venit ? — Țise el, și îndreptându-se către societate :

— Heı bine, iecă cum imı place să vorbiască romănul ! Are dreptate d. Elescu. Ce tot imı spuneți de nobleță ! Și noi suntem nobili, dar nu ne îngănfăm cu nobleța... Oamenii de spirit și de inimă caută să cugete ca noi. Apoi ce 'mı-a făcut acéstă noblețe pentru țeră ? Se chiamă că ne cunóscem.

Acest discurs făcu pe toți să se mire ; cocónele rıseră.

— Ce l'a găsit pe postelnicul George să spue aceste vorbe, carı nu sunt ale lui ? — întrebă Șer pe Talangiu.

— Se vede că nevasta 'ı-a șoptit ceva la ureche.

— Domnilor, — Țise Elena. — Să decidem a nu mai vorbi politică, căci prevéd că o să ajungem la discuții violente carı nu sunt iertate adevėraților *nobilı*.

Elescu se puse pe un scaun lângă Elena. O oră de întrevedere, ıı fusese de ajuns să întelégă că singura femeie ce se afla aici era

numai Elena. Apoi ea era regina societății ei, nu numai prin maniere, prin spirit, prin simțiminte, dar și prin frumusețe.

— Mărturisesce, domnule, că politica a devenit o bătă în țera noastră! îi diise Elena.

— Aveți dreptate.

— Nimeni nu se mai ocupă de cât de politică, de la miniștri până la țerani. Miniștrii fac politică, adunarea face politică, funcționarii fac politică, și administrația țerei este părăsită. Politica este punctul de plecare chiar al particularilor. Orice faptă este calculată pe o idee politică! Literatura cade; nimeni nu mai citește de cât gazete; cărțile de literatură nu se mai vînd. Comerțul lănceșesce; artele, științele aū amorțit. Artiștii fac tablouri ce represintă scene de la adunare, figurī de deputați, unde nici arta, nici artiștii n'aū nimic de aflat. Profesorii părăsesc clasele ca să desbată cestii ministeriale... Femeile se vîd părăsite pentru politică... Politica este cea mai mare rivală a noastră și încă vî plângeți de noi că nu îmbrățisăm ideile cele noi!... Este o mare schimbare în această țeră... Lipsesci de cincisprezece ani! Erai amic cu frate-

meu Constantin, care a murit... Dar atunci erați amândoi copii... Imi aduc aminte încă... eram copilă...

— Imi pare că vă ved în brațele doicei !... Erai frumoasă.

— A !...

Vorbe de felul acesta, Elena nici odată nu aușise, adresându-i-se ei. Roșiața 'i coperi fața, și luând un aer voios, se prefăcu că nu aușise nimic și urmă :

— In adevăr, toate animalele sunt gentile când sunt mici; cele mai nesuferite mari, mici sunt pline de grație.

— Afară de șerpî și câte-va persoane ce sunt aici, — mai șise Elescu încet, care se retrăsese cu Elena.

— Ce răutate! Nu'ți plac óspeții noștri?

— Unii nu 'mî plac! Ii cred nișce suflete uscate de orî-ce idee mare, generósă.

— Și ce numiți un om cu idei mari și generóse? Ce 'i ar servi aceste cualități în societatea nóstră, unde aceste simțimênte sunt prescrise, sunt ridiculate sau vêdute rêu? Societatea nu câștigă nimic, și cei ce le-ar avea, ar deveni nefericiți....

Elena lăsa sufletul său să vorbiască. Apoi, aducându'și aminte că vorbele ei puteau să fie interpretate în sensul cel adevărat, țise :

— Iaî plac însă aceste frumoase simțimēte, și pōte că sînt în rătăcire....

— Pentru ce acēstă îndoială ?

— Vaî ! sînt o espresie a societăței în care trăiesc !

— Așă dar, te îndoiești de tōte ?

D-nul George, junele introdus în societate pentru averea sa, se apropiă de dēnșii.

— Ce șcii de la București ? — îl întrebă Elena.

— Se mărită domnișōra S... cu M... Iî dă doă miî de galbenî venit în moșie și doă-țeci miî de galbenî numerar. Minunată partidă pentru un om cu spirit.

— Cum ? — esclamă Elena. — Pentru că ia zestre mare este o partidă pentru un om cu spirit.

— Vaî ! — țise George. — Așă este de cānd simțimēntul a părășit inimile romānilor și a intrat în casele cu banî. Ađi nu mai faci nimic fāră banî. Toți amatorii de însurat sunt datori și tōte fetele cari aū ceva stare, se

mărită ca să cheltuiască ștece mii de galbeni pe an.

— Toți bărbații și toate fetele nu pot să fie ast-fel. Pentru ce descriți atât de crud această biată societate? Ne aduceți câte-va picături din Dunăre și ne diceți: „*Iecă Dunărea!*“ Ne arătați câte-va persoane și ne diceți: „*Iecă societatea.*“

— Dar aceste persoane sunt atât de numeroase, — țise George, — în cât formează majoritatea. Puțini sunt cari nu gândesc la bani. Să nu mergem mai departe de acest salon. Domnișora Caterina și Șer.... Ea este săracă, el foarte bogat, și cu toate acestea el nu cutază să o ia de nevastă, dar spune'i că un unchiu bogat îi dă acum o zestre colosală, mâne îi cere mâna. Eă țic că faptul este rău, dar ore nu are nimic care să 'l scuse?

— Lasăți-mă. Nimic nu 'l scusă, afară numai de lipsa de inimă...

Elescu, auțind vorbind de această particularitate, întrebă pe Elena despre acești doi tineri.

— Un amor, — țise ea, — o copilărie... Amorul triumfă totdeauna chiar asupra banilor.

Anacreon a dovedit'o în versuri fórte grațiose; dar în casul de față, ténêrul a rēmas neînvinș.

George trecu la altă grupă.

— O să ședeți mai multe țile aici? — întrebă Elena pe Elescu.

— Acest locaș este încântător, dómnă, și singurul cuvânt care m'ar face a 'l părăsi este numai temerea de a nu mai putea să mă despart de aici.

— Sunteți nesuferit cu complimentele franceze!.... E un mare defect acesta... Pe lângă femeii învățați a minți, iar mai târziu mințiți și în viața politică...

— În adevăr, dómnă, unde am găsi un cerc compus mai bine de cât acesta? Pot țice acesta, fără a roși. Nu am mințit. Și trebuie să am o mare putere asupra admirației mele ca să nu țic mai mult.

Elena tăcu, apoi după câte-va minute :

— Cum îți pare domnișóra Caterina ?

— Fórte frumósă. E tot ce pot a vă spune până acum.

— Vrei să te presint ?

Elena chemă pe Caterina și îi presintă pe Elescu.

Cea din urmă răspunse cu o familiaritate :

— Iti place mult politica ?

Caterina era frumoasă, o talie fină și înaltă, un cap frumos: fața albă și palidă; părul negru; ochii mari, negri, plini de langóre.

Elena se duse să vorbiască cu cele alte dómne și lăsă pe Elescu cu Caterina.

Elescu era tot atât de sincer ca și Caterina. Ei păreau că erau amici de mulți ani.

Făcu Caterinei întrebări de natura celor pe cari un vechiú amic abia cutează a le face unei fete. Caterina din parte'i nu se lăsă mai pe jos.

— Am aúdit că te cere în căsătorie d-nul Bar? — díse Elescu.

— Este adevărat ; dar nu voiú să consimt, și nu că este de o vêrstă a 'mí fi tată, dar, cum se díce, este un om ce nu póte să'mí convie..

— Dar d. Bar este fórte avut...

— Póte; însă nu 'mí place... nu 'mí mai vorbi de acel om.

— Ah! domnișórá, înțeleg... Inima nu 'ți este liberă...

— Póte... Dar șcii că ești indiscret ?

— Imi place a spune totdeauna ceea-ce gândesc.

— Și când te gândesci rău?

— Spun rău.

— Nu este bine... Poți să superi pe cei-alți.

— Atunci îmi cer iertare.

— Dar de la mine nu ai cerut?

— In adevăr, te-ai supărat?

— Nu!... Dar d-ta pentru ce nu te însori?

Cred că nu mai e vârsta care te opresce!

Elescu începu să rîdă cu plăcere. Acastă naivitate în gura Caterinei avea un farmec deosebit.

— Nu, în adevăr... am trecut de treizeci ani... ași voi să mă însor, dar nu găsesc pe nimeni să mă ia...

— Cu atâtea fete nemăritate? Nu cauți, nu vrei... Insoră-te cu politica!

— Rîdi de mine...

— Nu,... îmi răsbun.

Călătoriile afară din țară făcuse pe Elescu să nu cugete încă la însurătoare; bogat, tînăr, el trecuse junețea, ca cei mai mulți turiști în cele d'întîi capitale ale lumii. înconjurat de o lume cu totul voiósă și ușoră. Cumpetat în

cheltueli, nu risipia de cât venitul, și acest venit era cheltuit cu ordine: nu avea nici o datorie; prin urmare, nu avea nici o grijă: era mulțumit. Nu iubise nici o femeie, căci nume-
roasele lui amante erau foarte jos pe lângă sufletul său superior. El le privea ca nise obiecte de plăcere, și cu toate că le cultiva, dar le păstra cel mai adânc despreț.

Abia se întorse în țară și gândul său fu să facă o noă călătorie.

— Curios lucru! — își diuse el în acea séră.
— Dacă în loc să iaă din noă lumea în cap ași rămâne aici să mă însor? Acéstă fată este tot ce mi se cuvine: tână, frumoasă, spirituală. E săracă, dar eă sunt bogat... Apoi aniă trec, se adaogă; gusturile aă să se schimbe. Cu vârsta vin trebuințele unei viețuiri liniștite; vin bólele, trebuința ca o ființă să veghieze asupra'mi; vine în fine trebuința d'a avea o companie... Negreșit, căsătoria cată să aibă mulțumirile ei, de óre-ce tótă lumea se supune legilor séle. Trebuie să fie o mare fericire a vedea împrejuru'ti copilașii jucându-se! O viață cu totul noă, o viață intimă, liniștită o viață de moralitate... Nu cunosc simțimênțele acesteï

fete; simțimintele sunt adesea fapta creșterii. Nu cunosc creșterea sa; dar orî-care ar fi o femeie măritându-se, începe o altă creștere. Sper că o să înrîurez asupra inimei séle. Dacă mă cunosc destul de bine, cred că pot a mă număra între ómenii cu inimă, cu educație.

Ast-fel cugeta Elescu, privind la Caterina pe care o vedea din ce în ce mai frumósă. Apoi aducându-și aminte de convorbirea dintre Elena și George își díse încă:

— Ași face óre înțelept dacă m'ași pronunța îndată pentru o fată ce nu o cunosc de cât de două ore? Nu ar fi mai bine să o studiezi?... Sciú eú ce póte să ésă?... O cochetă póte, și atunci orî-ce fericire pere... Nu numai atât, dar independința mea? Voiú fi silit a deveni sclav! Sclavia este nesuferită chiar în lanțuri de rose. Femeile sunt capriciose, nervóse... de multe orî slabe... Cată a mă aștepta la tóte. Nebuni sunt bărbații cari se rézimă pe virtutea femeilor. Ele aú inima ca și dênșii... Dacă le citește un preot la cununie, cred că este destul ca aceste ființe să nu mai simță nici odată... Legile ómenilor egoísti le încri-

mină, le condamnă când ele încetează de a mai iubi un bărbat urîcios... Plăcerile ce simțim a vedea copii noștri sunt dulci; dar grijile părinților, când copiii se bolnăvesc sau mor, sunt atât de mari!... Ce trebuie o soță la bătrânețe? Când ești bogat, nu ești nici o dată părăsit. Ce este însurătorea, dacă nu un pact de a trăi totă viața cu un amic împreună, fără a 'l urâ nici o dată și fără a putea face alt amic. Utopie! Nu înțeleg a se însura de cât într'un moment de esaltare, căci cată a fi esaltat ca să faci ast-fel de pas. Eū nu iubesc pe acéstă fată... Nu voiū face asemenea nebunie!...

Ast-fel cugeta Elescu, când Elena veni lângă dēnsul și îi țise:

— Aī rămas pe gânduri? Aū frumósa noastră fată este cauza?

Elescu surîse.

— Nu este scris! — răspuse el.

— Ce fel nu este scris? Cređi în predestinare?

— Nu pot țice, nici că cred, nici că nu cred... Am avut însă de multe orī cuvinte a crede. Omul are facultatea de a voi, dar a-

céstă voință ea însăși e supusă la nisce legi
mai tari de cât dânsul.

In același timp un serv anunță că cina era
gata.

D-na Elena luă brațul Talangiului ; postel-
nicul dăte brațul prințesei Iordache ; Elescu
eși cu Caterina ; cei-alți după întemplantare.

III

C I N A

Toți coborîră în sala de mâncare. O curățenie mare domnia în sală și pe masă. Sala nu avea nimic estraordinar. Păreții tapetați, un plafond de lemn sculptat și zugrăvit. Scaune simple; dulapuri cu argintării de serviciu și vase de porcelanuri imitate. Pe masă candelabre cu lumînări aprinse. Doă mari buchete de flori fragete.

Elescu se puse lângă Caterina, care ședea la stânga postelnicului. În față cu dânsul, puțin mai în dreapta, era Elena. Convorbirea devenise parțială. Șer vorbia cu domnișóra Serésca.

— Se înțeleg de minune, — țise Tudorina

vecinului său George, arătând pe Șer și pe domnișóra Serésca.

— De ce nu? Părinții sunt capabili să 'i înlesniască mijlócele a deveni metresa lui, numai pentru că este Șer...

— Ce oróre!

— Cronica scandalósă pretinde că acésta ar fi un fapt împlinit...

— Tacī, pentru Dumneđeū!

— Se đice că în anul trecut la M.....

— O! tacī, nu se póte...

— Un.....

— Mě scol de la masă....

— Atuncī tac... cronica đice...

— Dar d-ta nu e bine să repeți.

— Iécă domnișóra Caterina!... Are un mare interes a vorbi cu Elescu...

— Stratagemă de femee?

— Ce fel?

— Să esalteze amorul propriū al lui Șer... să 'l facă gelos..

— In deșert umblă... N'o mai iubescce nici cât ar iubi calul arab ce 'l-a trimis la țéră ca bėtrân.

— 'I am spus. Ea nu crede...

— Se vede că 'l iubesce ?

— E încă nebună ?... Dar ia spune'mi cine e acest Elescu ? Se vede un om de spirit.... Are avere ?

— Dece de mii galbeni venit din moșii.

— Când a venit ?

— De câte-va zile. A trăit tot prin țeri străine.

— E om foarte frumos și cu manieri distinse...

— Ce îl distinge mai mult este o originalitate ce mulți oameni nu pot să aibă.

— Spre exemplu ?

— Jumătate venitul său îl cheltuesce în faceri de bine, trimite în tot anul băeți și fete la Paris pentru învățatură cu cheltuiala sa.

— Ce idee ? Se vede în adevăr că este original.

— Este o faptă bună.

— Ba nebun !... Îi plac femeile ?

— Ca să le aibă metrese și să le plătiască...

In viața lui nu a iubit.

— Nu mai vorbesci de politică ? — strigă postelnicul George către Talangiu.

— Intr'o societate atât de plăcută, cine se mai gândește la politică? — țise Talangiu.

— Dar eũ voiũ a se vorbi... căci voiũ să aflu ce țic puterile de cele ce se întâmplă pe la noi?

— Oh? ce țile frumoșe am avut! — strigă Serescu cu entusiasm.

— Erai bine cu consulul rusesc... Sciũ că protegea pe cei ce 'i erau devotați, — țise postelnicul cu óre-care rėutate.

— In adevěr, — rėspunse Serescu cu sfiiciune...

— Numaĩ să fi voit cine-va, și făcea stare. Serescu care înțelegese că face alusie la dēnsul, tăcu.

Dómna Serescu bėu trei pahare de apă rece.

— Sciĩ de ce vorbesc așa? — întrebă Caterina pe Elescu. — Serescu atunci 'și-a făcut stare mare.

— Dar postelnicul?

— Tot pe atunci.

— De ce dar il critică?

— Pentru că Serescu nu împărția totdeuna cu dēnsul.

Elena devenise gânditoare. Din timp în timp ochiĩ sėi se îndreptau către Elescu, ca cum el

era singurul om care ar fi trebuit să nu cunoască nisele răni ce se descoperiau atunci. Elescu avea o plăcere involuntară a 'și odihni ochii asupra Elenei. Elena, cum am spus, era o frumusețe perfectă: albă și cu părul umbros; gâtul ei părea sculptat de cel mai mare artist al anticității, în marmura cea mai fină a Italiei; gura mică, rumenă, se deschidea surîdătoare pe două rânduri de dinți mici, bine înșirați și albi ca laptele; o frunte potrivită; sprâncene bine pronunțate ce muriau pe nesimțite spre temple; gene lungi, încrețite ușor; ochi tăiați în forma migdalelor, totdeauna înroșiți de lacrimi și plini de melancolie voluptoasă.

— Cum îți pare Elena? — întreba Caterina pe Elescu.

— O ființă perfectă. Nu pot a'î face de cât cele mai sincere laude.

— A'î dreptate... și pe lângă toate acestea, cu tot disprețul ce ar trebui să aibă pentru bărbatul său, care o martirisă, este un ânger de bunătate, de blândețe, de virtute....

— O să mai ședî aici la țără?

— Tótă véra. Dar d-ta?

— Eū cred să plec cu Șer... Cum petreceți timpul aici?

— Cum veți... Adesea ne plimbăm prin satele vecine, pe la târguri, pe la ocne, pe la monastiri... Odată pe vără ne ducem la munți, la o moșie a postelnicului.. Se fac partide de vênătoare... Cred că o să mai vii?

— Póte... Dar nu 'mă-ai spus cine este acel domn peștiț ce tace și tot se uită 'napoi?

— Ha!... nu mă întreba.

— De ce?

— E nesuferit.

— Dar pentru ce?

— Este Bar, acela ce mă cere de nevastă... S'a desperat și acum caută să se consóle pe lângă domnișóra Serescu.

— Ah! iecă lumea!

Elena dete semnul de ridicare. Fie-care din óspeți luă brațul damei séle. Elena trecu pe lângă Elescu cu cavalerul său și, aruncându'i-o căutătură răpede, dișe :

— Nu mai e trebuință a 'ți aduce aminte datoria către dama d-téle.

Ea apăsă pe vorbele : „nu mai e trebuință.“

Toți se urcară în salon.

Elena se puse la piano. Ivoriul începu să tremure și să verse sunete desfătătoare sub mânele ei albe și gracióse. Sufletul ei se aruncă cu voluptate într'un torent de armonie ce îl răpi și îi rătăci în lumea estasului. Nemuritoarea serenadă a lui Schubert, esecutată cu perfecție, răpi tóte sufletele ascultătorilor. Ea însăși era răpită. Din când în când întorcea ochii către adunare și o lacrimă misterioasă strălucia sub genele ei.

Fie ce sunet esprima o idee, o idee durerosă și sublimă, ce o îmbăta cu voluptate.

Ea căută să se scóle de la piano și chemă pe Caterina să 'i ia locul.

Inima sa palpita. Sufletul îi era sdrobit. Fără să scie ce face, se aruncă pe un fotoliu lângă Alexandru, unde rămase câte-va minute, fără să pótă dice o vorbă.

La urmă, îndreptându-se către acesta :

— Sufer totdeauna când trebuie să cânt ceva !
Este o mare nefericire...

— Simți aceea ce esecuți mai bine de cât
chiar compuitorul.

— Nu știu, cred că cauza este în sistemul
nervos...

Apoi schimbând răpede vorba :

— Erai distrat la masă !

— Distrat ? Nu, pentru că vorbiam cu o copilă frumoasă ?.. Acésta nu 'mă face nici o impresie ! Inima mórtă....

— Ești nesuferit cu aceste idei de romanțuri !

— Crede-mă, dómna mea, dacă am admirat ceva în lume cu o admirare ce am avea pentru ființele divine din visele nóstre, permite'mă a'ți spune că ești d-ta. Hei bine, permite'mă încă a'ți spune că cu tótă frumusețea perfectă, spiritul, simțimênțele, manierele, gracia ce ai, nu ai putea să mișci acéstă inimă înghețată.

— Eü !..

Elena deveni roșie ca o vișină ; înturnă capul și puse mâna pe față'i.

— Cređi dar că ai face acéstă minune ?

— Eü ? Nici de cum, nu voiü să ȑic acésta... nici nu am gândit, nici nu voiü să am acest merit... nici nu 'l privesc ca un merit.... Apoi dacă acésta s'ar întêmpla, negreșit că eü nu ași sci-o, nu ași voi să o sciü.

Ea se sculă și mai mult de o oră nu reapăru în salon.

Vorbele lui Alexandru o mișcară atât în cât îi trebui o oră de singurătate ca să revie liniștită.

— Dómnne! — își dicea ea. — Ce este acest om a căreii căutare mă turbură, ale cărui vorbe fac de tremură toate nervele mele? Amicul bietului meu frate... Nu pociu să 'l privesc fără să 'mă aduc aminte de cel ce nu măi este... Număi ast-fel pociu esplica impresia ce îmi face... Orī cum, ași fi ferice dacă ar pleca de aici măi curēnd, mâne, îndată, dacă se póte. Trebuie să aflu când o să plece...

Ast-fel cugeta Elena când intră în salon. Se apropie de Caterina ce se sculase de la piano.

— Scii, draga mea, dacă noiī veniți remân saū se duc mâne?

— Nu sciū.

— Ce este? — întrebă Alexandru.

— Dacă o să ședeți și mâne? — urmă Caterina.

Elena răspunse cu voioșie:

— Nu sciū pentru cei alți; cât pentru mine, voiū pleca la o moșie a mea unde mă așteptă hotarnicul.

Elena deveni palidă. Simți un fior în tot corpul.

— Așa curând? — țise ea gongonind. — Așa curând?

— Domnului Elescu nu 'i place în societatea noastră, — țise Caterina. — Se duce acolo unde va putea vorbi politică în libertate.

Caterina devenise familiară cu Alexandru; nu se mai sfia a 'l pica.

Alexandru surîse cu bunătate, luând această mică epigramă ca o resfățare ce Caterina nu da la tótă lumea.

Elena însă tresări.

— Ce țici, Caterino? Nu cunoscî destul pe d. Elescu ca să 'i vorbescî ast-fel!

— Dacă va să fugă de noi atât de curând?... Dar mâne are încă să ploă; căile sunt rele; caii de postă ai. întreprindătorului de față'i d. Bar aũ și ei trebuință de a fi duși în trăsuri... și așa nu vei pleca.

— Cine vorbesce de cai de postă? — strigă principele Iordache. — Vă încredințez că dacă veți privi bine printre cóstele lor, veți vedea că sunt transparente.

— Postele, — țise logofătul Șeni, — sunt de

plâns. Pleci cu opt cai și ajungi la stație cu doi, de multe ori rămâi în cale. Hamurile sunt cu o mie de noduri, și plăpânde ca tiriplicul ; se rup la fie-care zece pași. Cât pentru serviciul scrisorilor, e lucru cu totul comic. O scrisore de la București la Focșani ajunge mai târziu de cât la Boston. Pasagerii particulari duc de multe ori genta cu scrisori. Stafetele nu ajung mai curând la locul destinației lor. Iecă regimul noș. Iecă ómenii noi. Să ne fie de bine !

— Dar contractul cu întreprindătorii, — țise George, — este făcut sub regimul vechi, sub ómenii vechi, și este o notă în contract în privința diligențelor.

-- Te-ai găsit și tu isteț să vorbesci ! — țise Principele Iordache, plimbându-se prin casă.

— Ai auđit ? — mai întrebă Caterina pe Alexandru. — Pleci cu opt cai și ajungi cu doi și câte odată rămâi în cale și acésta pe timp bun !

— Trebuie neapărat să plec — țise el. — Dar dacă d-na Elena va găsi cea mai mică plăcere a mă înturna, voi veni după trei țile ?

— In adevăr, acea plăcere va fi mare, — răspunse Elena, — și ast-fel vei fi așteptat.

Logofătul Șeni și Zoe consórtea sa se retraseră, scusându-se că sunt fórte osteniți.

Cei alți rămaseră.

— A început să îmbătrâniască frumósa noastră turturică, țise postelnicul.

— Dar asta nu a oprit'o în iarna din urmă să dănțue la tóte balurile.

— Cu tóte astea, a început să'i slăbiască balamalele, — țise George.

— E tot tēnēră și mândră, țise Tudorina.

— Mândră pentru ce? — întrebă Serésca.

— Se crede eșită din cea mai veche familie, este aristocrată în tóte; — țise principesa Iordache.

George ce se afla la spatele postelnicului, îi șopti la ureche:

— Afară din ceea ce privesce pe amanții săi.

— Afară din ceea ce privesce pe amanții săi, — strigă postelnicul.

La aceste vorbe tótă lumea rîse. Postelnicul vedēnd impresia ce produsese vorbele séle, le repetă.

Elena îi făcu muștrări și el nu înțelese

pentru ce. Elescu încă nu înțelese bine sensul acestor vorbe. George îi spuse la ureche :

— D-na despre care este vorba, are amant un om de jos.

Ast-fel se termină acéastă serată. Ospeții se retraseră în camerile ce le erau destinate. Elescu avu aceeași cameră cu George.

IV

N O A P T E A

om duce pe cititori o parte din nópte
în camera acestor doǐ junǐ.

Era o cameră mobilată cu gust, și părea a fi buduarul stăpânei casei; doǎ paturǐ curate îi așteptaũ. Eǐ se desbrăcară și se aruncară în pat.

— Ia spune-mǐ, ce este acéstă Tudorină? —
întrebă Alexandru.

— O damă de doǎ orǐ văduvă. A trăit puțin cu doǐ soǐi. Cronica scandalósă pretinde că bărbații sǐi aũ murit, căci aũ iubit'o prea mult! . . în fine aũ murit, și văduva a găsit

că este mai bine a nu se mai mărita. Trece
dile țesute de roze și de amor împărtășind
inima sa la mai mulți ca să nu mai omóre pe
nimeni. Iecă tótă istoria ei. E frumoasă, dar
fără spirit, fără creștere, vană, face parte din
banda voiósă.

— Ce este banda voiósă?

— Banda voiósă se compune din vr'o de ce
femei măritate și văduve și de atâți junii.
Scopul acestei societăți este a crea aici în țéră
o lume noă de Epicurieni. Doctrina lor este vo-
luptarea în plăceri. Cei ce compun societatea
aũ toți cel puțin doă mi de galbeni venit.
Nici o idee nu a prins mai bine. Proseliții se
înmulțesc în tótă țioa. In cele din urmă ei
aũ isbutit să converteze o dramă ce trece de
devotă. Numărul membrilor ar fi fost ađi și
mai mare dacã o regulă a societăței nu ar fi
oprit să intre femeii mai vêrstnice de trei-deci
ani. Ei practicã acéstă filosofie de față. La
preumblări, la operă, la banchete, în birturi,
sunt totdeuna împreună.

— Nu le daũ meritul acestei idei. Ea este
o imitație a vieței loretelor din Paris. Ro-
mâni imită pe străini totdeuna, însă în cele

rele: în viciu, nu în virtuți! Și nu este de mirare: un popor tînăr încă, care se presintă la viața civilizației, se încântă mai mult de frivolități ce sunt la înălțimea inteligenței sële de cât de lucruri seriose. Dar spune'mi, te rog, ce este acest Talangiu?

— Un pecetluit, — răspuse George.

— Nu te înțeleg. . .

— În timpii dinaintea regulamentului, Domnii *pecetluiau* pe boerii vinovați, și iecă cum. Să'ți spui cee ce 'mă-a istorit tată-meu despre pecetluirea Talangiului. Trei boeri scrisese la turci cărți prin care denunțau pe Domnul Grigorie Ghica. Domnul luă scire, dăte ordin să se aresteze cei trei boeri, între carii unul era Talangiu. Se arestară la casele de la *Mihai-Vodă*. Intr'o nópte, înainte de a'i trimite la monăstiri, acești trei fură pecetluiți la gât, la mîni și la picióre pe vestminte. Cât timp erau să ședă în esil, ei nu puteau să schimbe vestmintele.

— Pedépsă barbară! — dișe Alexandru.

— Tot atât de barbară ca și bătaia la falangă. Apropo de falangă. Postelnicul Iordache a fost bătut.

— Pentru ce?

— Pentru răpiri în funcție.

— Ce oróre! . . Și nu se rușinează! . .

— Ce stai de vorbești!.. Aurul pentru bărbați, amorul pentru femeii, aă templuri rădicate în tóte orașele țerei. Puținii sunt cari nu intră în ele. Măne o să'l veđi ministru. Și nu este de mirare. Ceii mai mulți sunt de categoria lui . . Dar nópte bună!..

Și peste puțin George adormi.

Elescu nu putea să adórmă. Iși aruncă ochii pe o mescióră și zări un album. Se scólă, îl ia și, puindu-se din noú în pat, începu a foileta albumul.

Acest album era al Elenei. Multime de adrese în versurii și în prosă, sub cari erau mai multe nume, cugetări comune, expresii triviale.

— Nimic frumos, — đise Elescu, — nimic demn de o creație atât de perfectă. Biată ființă rătăcită aici jos! Cât trebuie să desprețesci tu tóte aceste chipurii omenesci ce te înconjură!

Căută încă; află desemnuri.

— Ce oróre! . .

O idee îi veni.

— Nu pociu să dorm, — își dîse el. —
Pentru ce nu ași scri ce-va în acest album?

Se uită pe masă, vede tóte cele trebuinciose
spre a scri. Se pune la masă și după câte-va
minute scrise în album acéstă poesie asupra
femeii :

Fiice ale frumuseței,
Gracii, coborâți din cer,
Cu lumina diminetei
Ce se scaldă în eter!

Și p'acéstă poesie
Rêversati parfum divin,
Ca un rîu de ambrosie!
Voiu să cânt un cânt sublim.

O femeie, tot ce'n viață
Face dorul mai ușor,
E cerésca ta dulcétă,
E suavul têu amor.

P'al têu sîn suave vise
Au făcut légânul lor;
Graciile din cer proscrise,
Ti'mpletesc al vieței sbor.

Când cătarea ta cerescă
Mă îmbată de amor,
Eu rog timpul să s'oprescă,
El grăbesce al său sbor.

Mâna ta cea delicată
Când o treci pe părul meu,
Ca o aure curată.
Uit că viața curge greu.

Când suflarea gurei tele
Mă îmbată de plăceri,
Cred că unda vieții mele
Cură printre primăveri.

Frumusețile divine
Nu mai locuesc în cer ;
Raiul pe pământuri vine,
Fabulele toate per !

— Și acum, — țise Alexandru, — Elena
póte să citescă aceste versuri ; nimic nu este
mai potrivit cu dânsa.

Inchise albumul. Uitându-se pe masă, vădu
altă carte ; o deschise... *Le lys dans la Vallée.*
Citi. Iecă un roman ce arată mai bine de cât
tote operile filosofilor ce este o femeie.

— Elena a trebuit să 'l citéscă, să'l simță?—
își đise Alexandru. — Este o mare aseménare
între aceste doă suflete de femeï. Pe scórtă
este scris cu mâna . . . mâna Eleneï a scris
aceste rândurï:

„Sufletul meü este trist, în mijlocul bucu-
„riilor. Mă întreb pentru ce, și nu aflu cauza.
„Mi se pare că viața îmi lipsește . . . Și ce
„este mai rău e că nu pociü a mă plânge,
„căci ce pociü să đic, dacă nu sciü pentru ce
„sufer. Și către cine mă voiü adresa? Inima
„mea, biata mea inimă, sparge-te în lacrimï.
„Iécă singura consolație ce poți afla în viață!...
„Ași dori să mor!..

— Biata femee! — adaogă Alexandru.— Eü
cunosc cauza tristeței tele... Inima ta e plină
de ilusii, de dorinți curate ca feciórele, de amor,
și cată să se închidă în tăcere. Totul este oprit
pentru tine. . . Oh! legile ómenilor egoiști!

Târđiü de tot Alexandru se puse în pat și
adormi, cugetând la Elena.

V

E L E N A

lena se culcase ; dar în deșert invoca
somnul. Sistemul nervos îi era iritat.
O frigură ușoară coprinsese corpul ei gracios.
— Musica m'a obosit! — țise ea. — A-
céstă lume ce primesc nu pôte să mă distreze;
din contra, îmi face rău. . . Nu voiî mai
primi pe nimeni. . . Alexandru plécă mâne...
Mi se pare un caracter fantasios, dar nobil
și delicat. . . Dar pentru ce plécă atât de cu-
rênd? . . O să se înturne după trei țile. . . .
Ce avea Caterina de îl ruga atât să rămâe?...
Ar face mai bine să nu mai revie. . . Nicî

nu cred că se va înturna... Este cochetă Caterina, câte odată indiscretă. Mâne nu voiū mai invita pe Alexandru să se înturne.. Voiū fi ferice... Apoi dacă s'ar înturna? Ce'mi pasă? El nu face nici un rău aici. Un om mai mult nu este nimic... Copila mea plânge! Bietule ângerel! Veï fi tu ore mai ferice de cât mama ta!... Să mă scol să deştept doica... O lumină în camera de la colţ... cine dórme acolo?... Alexandru şi George... Sunt două ore de diminătă... Transperantul este rădicat. Alexandru e încă deştept... Să mă uit... Dumeđeule... el scrie pe o carte... albumul meu, îl recunosc... scrie... îl închide... Ia altă cartel... citeşte... Ce cărţi sunt în buduarul meu? *Le lys dans la Vallée*. Ce imprudintă... am scris nişce cugetări triste ... Le citeşte... tremur!.. Lasă cartea... se culcă... lumina se stinge... Póte că nu a citit.. nu a găsit acele rînduri... Dar ce indiscreţie!... El dórme!... Tótă lumea dórme... eū sufer...

Copilul tăcuse. Elena se urcă în pat.

Sociul său ce dormia în alt pat, se deşteptă. El avea obiceiul a se scula înainte

de ȃiuă. Căscă de câte-va oră în cât se auđi în tótă casa.

— Dormi, Eleno?— întrebă el.

— Sunt deşteptă...

— Nu'i așa că am petrecut bine séra?...

Am ȃis o vorbă care a făcut sgomot...

— Mai bine să nu fi ȃis, o răutate și încă asupra unei persóne care o primescă în casă.

— Ce vrei? Așa sunt eű... când imi vine o idee de spirit, nu cruț pe nimeni.. Ađi nu plécă nimeni. Veđi de îngrijesce de óspeți, să fie mulțumiți... Am trebuință de dênșii în interesele mele..

Elena înecă un suspin.

— Nu sciű,—urmă el,— ce stare o fi avênd acest Elescu? Trebuie să'l îngrijim. Cine scie cum vine timpul să am trebuință de el... Nu mai sunt în post, nu mai câștig nimic... Chel-tuesc tot din averea nóstră...

Vorbind astfel, postelnicul se scólă și ese să se plimbe prin grădină.

VI

C É R T A

La noă ore diminéța toți óspeții erau în chioșcul din grădină.

O convorbire aprinsă începuse între Talangiu și Elescu.

— De trei ani aprópe, — ȕicea cel d'întâi, — țera este îngenuchiată; un gemet de durere resună peste tot; casa statului este falită; comerțul căđut! Cine a făcut acésta? Puterea esecütivă care este în mâna liberalilor. Ce îndreptare se face? Nimic. Rêul creșce pe tótă ȕioa.

— Acestea sunt nisce fapte, — rêsponse

Elescu, — cari nu scim până la ce punct pot să fie esacte. Cu toate acestea, cari sunt cauzele lor? Sub domnia lui A. Gica, ați redigeat o doleanță care începea: „Țăra este în-genuchiată. Casa statului este falită!“ etc. O știți, căci ați scris-o atunci. Acea ce ați ținut atunci, țineteți și acum. Aveți un tipic. De trei ani nu s'a făcut nimic, este adevărat; care este cauza? Vorbiți în numele nobileței! Dar știți cari sunt obligațiile unei clase nobile? Știți că nu pot exista nici odată drepturi fără datorii? Cari sunt străbunii voștri morți pentru patrie pe câmpul luptelor? Spuneți-mi numele lor? Unde sunt sacrificiile ce ați făcut pentru țară? S'a făcut un împrumut național. Hei bine, cum ați răspuns voi cari vă țineteți nobile, marii proprietari? Nu ați dat nimic, ca să dovedeți că în nația română nu este viață.

— Ultragiū! — strigă Talangiu înfuriat. — Știi cine sînt eu, domnule?

— Știu, un bolnav.

— Mă insultă, și îmi vei da satisfacere.

— Dacă îți place, bucuros.

La aceste vorbe damele scoseră un strigăt...

Elena ce turna ca féua, rămase cu vasul în mână tremurând.

— Nu v'am ȃis eũ cã politica nu este bunã ? — ȃise Caterina.

Talangiũ eși din chioșc. Elescu rămase liniștit, și începu a face glume cu Caterina despre lucruri cu totul indiferente.

— S'aũ intro dus duelele în țérã ! — ȃise postelnicul. — Nu mãi e de trãit!

— Ne-aũ adus moda bonjuriștii carĩ vin de la Paris, — ȃise principele Iordache.

— Saũ mãi bine moldoveniĩ, — ȃise avocatul boerit.

— Sistemul rus sërmanul ! — ȃise postelnicul.

— Aĩ drept, — rëspunise principele Iordache. — Francia o sã ne puie capul ! In fruntea ei este un revoluționar.. Cum vrei sã ne fie bine noã, țĩindu-ne de pólele ei ?..

Elena lãsã o mare parte din societate în chioșc și se urcã în casã. Ea ardea de curiositate sã afle daca Elescu scrisese în albumul ei și ce scrisese. Se duse în camera unde dormise Alexandru. Odatã acolo, deschise tremurând albumul.

După cetirea acelei poezii, lăsă să'i cadă albumul din mână.

— *La femeie?* — țise ea. — Dar care femeie? Nu vęd nici un raport între stăpâna acestuï album și poezie!. N'are nici un cuvânt să 'mă o adreseze mie... nici nu ar fi cutezat să o facă... numele meu nu este... Titlu ce dă este de natură a'l scusa.. dar nu se pôte. Trebuie să aflu.., să'l întreb... nu vęd nici un rău..

Ast-fel vorbia Elena și se decise să întrebe pe Alexandru: cui adresase acele versuri. Se duce în grădină pe o alee, întâlnește pe E-lescu.

— Nu sciam că ești poet! — îi țise ea.

— Eū poet?

— Dar citiți în albumul meu o poezie.

— Nu sînt eū autorul...

— Acęsta ne dă o idee de poezia veche care divina femeea... In ce scop ai trecut'o pe albumul meu?

— Am complectat ideea autorului, găsind subiectul viselor sęle.

Elena deveni roșie.

— Ce manie cū acęstă politică! Merită ea

a face să se bată doi ómeni?.. Sper că mă vei asculta, nu vei face copilăria a te bate în duel cu un om mai mult bătrân?

— Dacă voiü fi provocat?

— Vei refusa... saü dacă nu...

— Saü dacă nu?

— Voiü avea o rea idee de d-ta.

— Dar a refusa, mi se pare cu neputință.

— Iti cer o gracie?

— O gracie?

— Cérta a început în casa nóstră... Nu ași dori să ne vedem puși prin gazete, și mai ales dându-se faptului nisce cause de natură....

— Dacă ții atât la acésta, eü poci să refus.

Elena îi întinse mâna pe care Alexandru o sărută.

— Să ne întórcem în chioșc! — țise ea.

În chioșc adunarea vorbia despre duelul ce era să se facă.

— Nu vë temeți, — țise Alexandru. — Eü nu mă voiü bate. Voiü procura d-lui Talangiu plăcerea a țice: „Acest om este laș!“

George auđind aceste vorbe, îi țise:

— Ce vreï să faci?

— Refus.

— Dar ...

— Lumea va țice că sînt laș. . .

— De sigur. . .

Apoi Alexandru vîdînd pe Talangiu, îi țise :

— Domnul meu, primesce scusele mele! Mărturisesc că regret cele ce am țis.

La aceste vorbe Talangiu rădică capul cu trufie, se uită la Alexandru și surîse cu ironie.

— Mă așteptam, domnule, la acésta din partea d-téle.

— Nu prea are curagiū domnișorul! — țise principele Iordache către dame.

— Acest om nu are inimă, — țise Serescu.

Auđind aceste vorbe, Elena suferea adînc.

— Eū singură, — își țicea ea, — sînt cauza acestei umilințe. 'Mî a promis a nu se bate, și ține cuvîntul. Ce răbdare și ce virtute din parte'i.

— Hei bine te iert, domnule! — strigă Talangiu. — Numaî ca să arăt că pe lângă curagiul ce este născut în noi există și generositatea. Iți întind mâna. . .

Tóte aceste vorbe erau nisce vîrfuri de cu-

țite ce se înfigeau în inima Elenei. Ea se muștra că putuse cere de la Alexandru parola că nu se va bate. Acum ar fi voit să'l rîge a primi provocarea. Când se gîndi la gravitatea poziției lui, făcută printr'o indiscretă intervenire a sa, și care putea să cîră obligare, Elena tremura. Se cređu compromisă.

Elena se închise în camera sa. Acolo, după ce se gîndi la tôte nefericile ce o așteptau, deschise albumul și ceti de mai multe ori poesia lui Alesandru.

Caterina intră rîdînd în casă.

— Scii că nu se vor mai bate ?

— Lasă'i să facă ce vor voi... Ce ne pasă nouă ? . .

— Negreșit . . însă îmi pare rău.

— Pentru ce ?

— Pentru acest tîner.. trece de laș . . .

— Este un om cu spirit și cu inimă... și bun.. nu 'ți faci idee !

— Ce lesne 'i-ai cunoscut inima ! ..

— Caterino, scii ce mi s'a întîmplat ? Tu cunoscî albumul meu. Eri încă îl foiletam împreună. Ađi găsiî aici o poesie noă. Pen-

tru cine este, e un secret; cine a scris'o, e un secret.

— Să vedem!...

Și luând albumul, 'și aruncă ochii:

— *La femee!*.. la care femee?.. In genere?.. Cine este autorul?.. Să vedem. Erī nu era scrisă, decī a scris'o ađi... Cine din cei de față?... Să cercetăm cine o fi făcēnd versurī... Șer nu scie scrie romānesce, și apoi își face un merit din ignoranța sa... Bar este tēmpit, incapabil de a cugeta și simți ast-fel... George nu póte să facă un vers. Bărbatā-tēū nici nu mai vorbim. Talangiu, principele Iordache, cei-alți... nu pot scri alte versurī de cât de cele ce se scieaū odată când era bunica fată:

„Iar când cāntă psaltichia.

„Ii sare din cap tichia.“ — Rēmāne dar Elescu. — Dar și el de unde eși poet d'odată? Acest album tu nu l'ai dat nimenui, decī, autorul e introdus aici...

— In camera mea de culcare!

Elena se spāimāntă și se grābi a spune cum albumul era în buduarul sēū ocupat de George și de Alexandru... cum a zārit nóp-

tea lumină în acea cameră, cum s'a uitat și a vădut pe Elescu scriind în album.

Caterina eși, Elena rămase singură.

— În acéstă vară vom fi triști aici, — își duse ea.

Și gândind ast-fel, își drese toaleta.

Elescu căuta camera în care dormise și unde avea sacul său cu bagage. Din întâmplare, se încelă și intră în camera unde era Elena. Acésta 'și desfăcuse pěrul ca să'l neteđiască și apoi să 'l așede. Era frumos acest pěr umbros, lung, des, strălucitor și atât de fin în cât se perdea sub ochi, desfăcându-se și rîurind pe gâtul ei alb ca néua, în inele naturale și gracióse. Alexandru surprins, scăpă un strigăt.

O ! mă iartă, dómná ! — duse el. — Căutam camera mea...

Elena se sili înainte de tóte să fie indiferentă față cu Alexandru ; să nu facă nimic care să'i arate că ar esista umbra unei idei că el ar putea spera cel mai mic lucru.

— Daca ai venit odată, — îi duse ea, — ședți.

Elescu se puse pe un scaun.

— Ce frumoasă este ! — își dise el ; apoi adresându-se către Elena, urmă : — ai un păr, dómná, care ne face să uităm graciile.

— Așa ! — răspuse ea cu indiferență și întârziind în restrângerea părului. — Mă așteptam să 'mă laudî părul... Nu este așa, urmă ea, — că veđi pe vițele acestui *păr gracios jucându-se un hor de graciî* ? Ast-fel spune poesia din album. Oh ! poeții !.. Ei vęd tóte printr'un prism de frumusețe, de gracie divină !..

— Așa am simțit... eă însu'mă...

— Așa dar, acea femeă căreia sunt adresate versurile, sînt eă ? — dise Elena rîdênd.

— Și care ar putea fi alta ? — raspuse Alexandru, pe care indiferența și rîsul Elenei îl sdrobia.

— Daca sînt eă, atunci citește acea poesie. Să comparăm daca descrierea este justă.

— Dómná !

— Nu te supëra !... Iți fac gracia de a nu te sili la acéstă cetire.

— Ești crudă !

Elena surîse.

Alexandru nu iubise nicî odată o femeie, a-

cel ideal din poesia ce copiase, — căci nu găsisese încă în nici una din femeile ce întâl-nise până atunci în calea vieții séle.

Elena era pentru el o femeie ce nu semăna cu cele alte femei, o ființă ceréscă. În fie-ce oră descoperia într'ênsa o cantitate noă și în fie ce oră se vedea atras, fără voia sa, către dênsa. Pentru prima óră în viața sa, se turburase înaintea unei femei... El o cunoșcea numai de o ȓi. Dar o ȓi fusese destul ca să o iubéscă. In acest scurt timp el ghici tot ce acel suflet avea în sine de sublim. Ȑic unii că acei ce se înamoră la prima vedere de o femeie, nu sunt înamorați în adevăr, că nu este de cât o patimă sensuală inspirată de admirație pentru frumusețea fizică, că un amor adevărat are trebuință de lung timp de a se cunoșce. Dar experiența a dovedit de multe orî că un om a putut iubi o femeie la prima vedere, puntru cualitățile morale.

Pe când Alexandru admira acest tesaur ascuns în sêlbăticie, împrejurul lui nu auȓia de cât elogiurile ce 'i da tótă lumea. Nimic nu ne împinge mai cu răpediciune a admira pe cine-va ca elogiurile ce lumea îi face. Aceste

elogiuri sunt ca nisce punți de rose ce se aruncă sub pașii noștri în calea ce luăm spre a admira un obiect.

Faptul real era că sufletul său se turburase. Când vedea pe Elena simția un farmec neînțeles. Când n'o mai vedea, era gânditor, nemulțumit. Fără s'o caute, imaginea ei se amesteca cu toate gândurile séle.

Către acestea el tot nu scia dacă o iubesce! Ocasia nu se presintase încă spre a putea înțelege acésta.

— Dacă ai mai sta câte-va zile aici, am face partide de călărie... Primesci? — întreabă Elena pe Elescu.

— Da, — răspunse Alexandru distrat.

— Vom vedea monastirile, munții noștri. Sunt locuri cu totul frumoase în munți... Dar nici nu mă ascuți! La ce te gândești?

— Cine ar ghici, 'mă-ar da dreptate să mă las a fi răpit atât de dulce.

— Scii că nu ești corect cu mine?.. Ori-cari ar fi gândurile ce te răpesc, creș că ași merita mică atenție!..

— Ești totdeauna amestecată în visele mele!

— Acum complimente!.. De când?

— De erī séră sînt altul... de erī séră am început a trăi o altă viață!..

— Pastorală negreșit.. suntem la țéră... A-ici aerul e curat și îmbălsămit...

— Aerul?... Nu maî vorbesc nimic, tóte ȓisele mele le interpretezî într'un sens cu totul contrar.

— Nu te supăra!

— Aș fi voit să nu te cunosc!

Vorbînd ast-fel, ajunseră în chiosc.

Tudorina era răsturnată pe o canapea: frumósă, gravă, tăcută; ar fi ȓis cine-va că este în admirație pentru frumusețea sa.

— Cât este de frumósă! ȓise Elena lui Alexandru.— Du-te și vorbesce'î. Teme-te însă de a'î ȓice vre-odată că o iubescî: un amant ce se declară, este un rege ce'și perde tronul.

Alexandru înțelese sensul acestor vorbe.

— Înaintea sa, — răspunse el, — voiú fi tot-deuna un rege pe tronul sėú.

Alexandru se puse lângă Tudorina, întrebând-o:

— Este adevărat, dómna mea, că un amant care se declară, este un rege detronat?

— Din contră, — ȓise ea.

— O damă a spus acésta.

— Către cine ?

— Către un amic al meu.

— Atunci dama nu îl iubeşce, şi cel mai bun lucru ce póte să facă amicul d-téle este să 'şi caute de drum.

Un serv anunţă gustarea. Ospeţii se îndreptară spre sala de mâncare.

D-nu P era în vervă astă-dată. Cât ţinu masa, nu încetă a critica starea politică actuală.

Bărbatu-séu fusese ministru ; de ęece ęile nu mai era. Cât fusese soţul séu în minister, Domnitorul era cel mai perfect din lume ; ţera era un Paradis pămêntesc ; tot era mare, bun la locul séu. A doa ęi, îndată ce soţul séu nu mai era ministru, Domnul deveni rău, ţera un infern ; totul era meschin, nimic la locul séu.

— Nu mai putem trăi în acéstă ţeră ! — ęicea. — In capitală nu mai poţi trece pe pavagiul pretutindenî ruinat, în casă nu mai eşti sigură din cauza hoţilor... Pretutindenî, în tóte noţtile se fură.... carnea, pânea, scumpe!.. Afară din capitală nu poţi umbla : drumuri nu sunt ; poştile sunt în stare próstă....

— Adreséză-te către soțul dumitale, — țise George, — care a fost până erî ministru și contracciū maî 'nainte. De ce nu a îmbunătățit tóte aceste lucruri?

— Acésta nu este o argumentare seriósă!... Toți 'l-aū trădat...Ce putea face? Țéra este plină de ómenî nedemnî de a forma o nație. Ar trebui să o iea rușii saū austriaciî, să scăpăm de parodii ridicule...

— Ba să mă ierți! — țise principele Iordache.

— Înțeleg să vie oștirî ruse, austriace, s'o ocupe câți-va ani, ca să ne scape de roșii și de convențiune; dar în urmă să se ducă de unde aū venit.

— Așa mă învoesc și eū! — răspunse postelnicul George.

— În adevěr, — țise George, — ocupările străine aduc comerciulū mușterii, damelor amanți!..

— De ce nu! — răspunse Zoe Șeni. — Ai noștri nu sunt în stare să fie nici amanți!...

— Ce ȓici, Zoe? — observă Elena. — Cine te-ar auȓi vorbind, ar crede că nu ești româncă.

— Sînt nefericită a fi româncă.

— Eū nu cred.

— Tu? Tu trăiesci în lumea viselor. Pecat de tinerețele tale! ȃise Zoe.

— Ba nici un pecat.. mē iertă, —strigă postelnicul, —nevasta mea e fericită, își caută de casă și de copil, își iubește țera și bărbatul, și... și... n'are amanți, nici ruși, nici austriaci, nici nobili, nici din popor!

Postelnicul apăsă pe vorbele „din popor“ și se uită la toți să vedă dacă 'l-au înțeles.

— Nici din popor! repetă el.

Zoe își mușcă buza, deveni palidă, corpul îi tremura.

— Imi vei plăti scump acēsta, tu și femeea ta!—ȃise Zoe în sine, jurând de a'si rēsbuna într'o ȃi. Pretestă că o dore capul și se duse de la masă. Ea se retrase în camera sa, unde medită la mijlócele de rēsbunare.

— „Tu ai ȃis că am amanți din popor?— își ȃicea Zoe.—Hei bine voiū face ca femeea ta să iubească pe lacheul meū!

Sufletul înrēutătit al Zoei căuta cele mai infame mijlóce de rēsbunare.

Dupē oare-care cugetare își ȃise:

— Am avut un tēnēr lacheū, frumos, gentil în

maniere, fiul unui văcar și al unei țigance; acum este scriitor la un minister și trece de gentilom; mama-sa trăiesce, este jumătate nebună. Iecă omul ce-am să'i aleg. Il voiū învêța la acêsta, voiū veni cu dênsul aici, unde voiū petrece vara. Ii voiū da banî și vestimente de boer. Îi voiū spune însu'mi cum are să se exprime. Voiū aprinde imaginația acestei femeî, și când ea va începe a'l iubi, voiū trâmite aici pe țiganca, mama băetului, să strige acestei femeî în fața tuturor: „Dă'mi copilul! Ce 'l-ai făcut? Amantul têu este copilul meu!“

Iecă planul infernal ce 'și imagină acêstă femeie. Ea păru fericită tótă ziua.

VII

PLIMBARE

ocietatea petrecu timpul în grădină. O parte din cavaleri și dame exprimând dorința a face o cavalcadă, dorința lor fuse împlinită. Afară de caii postelnicului, destinați pentru aceste cavalcade, se aduse încă șese, din cei destinați pentru serviciul câmpului. Se află destule șele de dame și de cavaleri.

Abia eșiră din sat, intrară pe o alee lungă și începură a se întrece la gónă, damele; — cavalerii de o potrivă. Cursa lor fuse lungă, nici un cavaler nu cădu.

Acum nu erau departe de Florescî, unde începuse a se forma tabăra oștirilor române.

— Fiind-că suntem aici, — dîse unul din cavaleri, — pentru ce nu vom merge în tabără?

— Să mergem, — răspuneră dece voci de o dată.

După o jumătate de oră, ajunseră la tabără. Pe malul stîng al Prahovei, într'o întindere de o oră, erau înălțate niște barace de pari și nuele învelite cu pae. Ar fi dîs cine-va că aceste încăperi erau preparate pentru vite. Ploa înăuntru mai rău decît afară; chiar după ce sta plóia afară, în barace ploa încă. Tótă oștirea nu se adunase încă.

Curioșii noștri se plimbaū prin tabără, apoi descălecară la cortul unui colonel.

Acesta îi întîmpină cu destulă politețe. Cățiva din cavaleri îl cunoșceaū.

Acolo vorba veni asupra taberei. Niște oficeri le spuse că tabără fusese proiectată a se face, sub raportul aședărei, după sistemul frances; dar că ministrul oprise esecuția, sub cuvînt că sistemul rus este mai bun. În tabără era o nemulțumire generală, atît din partea

moldovenilor câ și a muntenilor. Aceste nemulțumiri purcedeau parte din propagandele partidelor, parte din răul traiu al ostașilor.

Cavalcada noastră porni către casă p'o altă cale.

Astă dată mergem încet ; fie-care critica sau lăuda ceea ce veduse.

—Soldații sunt hrăniți rău. Unde se duc atâția bani ? — țise pricipele Iordache.

— La contraccii, — țise Serescu.

— Cel mai bun lucru ar fi, — răspuse avocatul boerit, — ca fie ce soldat să fie contracciu față cu statul pentru hrana gurei séle.

—Ești revoluționar, — răspuse Serescu.

— Orî cum va fi. — țise Elescu, — este totdeuna o plăcere să veđi tabără română.

— Să se bată cu locustele, — țise Șer.

— De ce să avem acéstă tristă idee ! — răspuse Elescu. — Când aud pe uniî români ridiculând ideea d'a apăra mormintele străbunilor, pare că aud niște ómenî născuți în robie, cari tremură când se gândesc că ar putea să scuture lanțurile lor. Sub Domniî cei bătrâni, acest popor român, despărțit în doă, era de țece orî mai puțin la număr, și cu

tóte acestea ei se luptău contra inamicilor numeroși pentru religie și independența națională. Spiritul resboinic nu se naște cu noi, este rezultatul educațiunii. Care sunt luptele la cari capi acestor două state au dus pe români contra apăsătorilor nației, și ei ar fi refusat d'a combate? Nică una. Eă sînt sigur că oștirea română acum, deși mică în număr, deși nedestulă ca să pótă triumfa contra inamicilor numeroși și bine organizați, dar în orî-ce ocașie, ar da un exemplu de curagiă și ar muri toți ca niște martiri.

— Nu veți că am scăpat patria, sacrificând ast-fel pe soldați !

— Și cine ne oprește a mări numărul soldaților ? Nu sunt banî, veți răspunde. Oștirile neregulate nu costă mult. Nică o lege nu ne oprește a le forma.

Călătorii noștri ajunseră la malul Prahovei. Trebuia să trecă rîul ca să apuce o cale mai directă către casă. Prahova, din cauza ploilor la munte, venise mare. O călăusă trecu înainte. Cavalcada se coborî de o dată în rîu. Elena, care mergea alături cu Elescu, lovi calul ce voia să bea apă ; calul își perdu ecui-

librul, se poticni și îngenuchiă, împins de iuțela curentului. Elena cădu în apă.

Aceste rîuri, de și nu sînt adânci, dar sînt răpedi și patul lor este plin cu petre mari, așa că un om, care ar cădea în ele resturnat de iuțela apei, lovit de petre, este supus la ôre-care pericol.

Pe Elena o ameți curentul; un minut și capul ei s'ar fi spart de o pétră.

Alexandru sări după cal spre dênsa. El o prinse, o ridică și o duse în brațe dincolo la mal. Pălăria ei de amasonă fugia în josul rîului. Ea era palidă; përul ei cel frumos se desfăcuse și rîura plin de apă pe umerii săi. Alexandru o depuse pe o pajiște verde; cei cari trecuse rîul, descălecară și alergară la dênsa; ea îi întêmpină surîdênd.

— Nu este nimic! — dîse ea. — Nicî nu m'am lovit de petre, nicî apă n'am bêut.... Grație d-lui Elescu.

Nu era timp de perdut: Elena se aruncă din noû pe cal, așa cum era udă, și cavalcada porni înainte.

Atuncî ea își aminti că Elescu o prinsese în apă, o scosese afară, că prin urmare el o ținuse

în brațe, o strânse pôte pe inima lui. Ea simți o rușine adâncă și un fel de ură pentru acest om.

— Amêndoî suntem plini de apă, — țise Alexandru. — Să punem caii în galop, ca să nu răcesci!

Ei p.ecară în galop. Ceî alți îi imitară, dar după țece minute, începură a merge la pas. Elena și Alexandru se depărtară.

— Mulțumesc! — țise Elena, când caii se mai opriră pe cale. 'Mî-ai scăpat viața!.. Saū nu știu dacā n'ar fi fost mai bine să nu fi avut pentru ce să'ți mulțumesc?....

— Pentru ce acēsta?

— Șcie omul ce suferințe sunt ascunse în viitorul sēu? Crede-mē, domnule, că cele mai fericite ființe omenești sunt acelea ce mor înainte d'a sorbi tótă cupa vieței lor. Ele mor regretate. Sufletele lor rămân curate, ca în țiuva în care au venit pe pămēnt.. Orî cum, îți sînt obligată de acum înainte... 'Mî-ai scăpat viața, poți dar să reclamî viața'mî, orî când vei voi.

— Numaî Dumnețeu ia înapoi viața ce a dat ómenilor, — țise Alexandru. — Apoi ar fi un lucru peste putință a voi acēsta. Acēstă viață

de care vorbesci este prețioasă... Dacă vei muri..

— Destul... înțeleg. Vrei să ții că dacă voi muri, vei muri asemenea... Crezi că aceste vorbe sunt noi pentru mine? Crezi că alții nu 'mă le au mai dis?... Ele mă desgustă ca tot ce este minciună, ca tot ce este esagerație, ca tot ce este ridicul. Amicia nu cere nici o dată un asemenea preț; atunci ea ar deveni o tiranie!...

— Amicia ținea?

— Amorul e tot una. Ce este amorul dacă nu o amicie între două sexe! El se nasce din admirația ce are o parte pentru cea-altă; din stima, din respectul ce știe să inspire. Raporturile stabilite între aceste două părți, regulază gradul de simpatie, fac acea dragoste liniștită și fericită sau acea patimă furiasă și adâncă. Însă cauzele ce 'l nasc, admirația, stima, respectul, pot înceta cu termenul vieții unei părți, cu atât mai mult când vedem că ele încetază de multe ori în viață... Voi, tinerii de azi, aveți capul plin de ideile romanțelor moderne, un limbagiū propriū al lor, care de mult ce se abate de la natură și de mult ce s'a usat, devine nesuferit.

— Aşa dar îmi permiți a'ți cere viața ?

— Da, — țise Elena.

— Nimic alt ?

— Ce alt ?

— Dacă îți ceream inima ?

— S'aũ văduț casurĩ când o femeie a iubit pe acela care 'i-a scăpat viața, în romanețe... Dar să lăsăm la o parte aceste glume..., căci în adevăr nu pot a le lua alt-fel și să mergem înainte.

În acel moment Caterina venia pe calul său cu o repețiciune fabuloasă. Ea mergea bine pe cal. Era solidă și elegantă ; lăsase în urmă pe toți cei alți într'o întrecere ce avură. Opri calul de departe ; îl puse în trépęd, apoi la pas și se apropie de Elena.

— 'Mĩ-aĩ făcut o frică mare, Dragă Eleno, țise ea. Te credeam înecatã... mórtã chiar... Mulțumesc d-luĩ Alexandru că te-a scăpat !... Dar să nu întârđiem, vestmintele vę sunt udate... să mergem în galop !..

— Calul meu este ostenit, — țise Alexandru. — Este aprópe să stea.. Și nu vę permit, doã dame, a alerga singure.

— Te temĩ să nu ne fure ? — țise Cate-

rina. - Nu are cine. Bar este în urmă... abia mai suferă calul.. Cată să sciți că m'a amețit cu complimentele. . . In cele din urmă, ne mai sciind cu ce să mă compare, 'mă-a ȃis că sînt frumósă ca un ananas!

Vorbind ast-fel, se puse pe rîs.

— Dar Sofia?—întrebă Elena.

— Domnişóra Serésca?... Ea încă mă face să rîd cu manierile ei de parvenită. Bar îi disese românesce, că ar voi ca acéstă cavalcadă să nu se mai termine; închipuiți-vă, el, care abia mai póte şedeá pe cal! Sofia 'i-a răspuns în franţusesce că nu scie limba în care 'i-a vorbit!... Nu pot s'o sufer!... A şedut doi ani la Praga, şi a uitat limba părintéscă. Dar ce-va mai frumos!... Bar ne spunea că este cavaler bun, că póte face douăzeci şi patru ore pe cal (nu şciú pentru ce nu douăzeci şi opt?), că nu este cal pe care să nu'l domesticeze; eú 'i-am propus să ne întrecem, a dat pintenî calului.. calul plecá ca vântul, dar se opri îndată. Bar perduse scările, se ţinea de cómă şi se lăsase pe gátul calului.

— Dar ca să mergi şi mai iute de cât

calul, te-ai lăsat pe gâtul lui?— îl întrebaiu eă. — Inchipuiți-vă că s'a supărat!...

După câte-va minute vădură case. Sórele nu era departe d'a apune. El se culca în nori. Răsfrângerile lui făceau valuri de aur și rubin; o rĂcĂre plăcută se răspândia pe fața luncelor îmbălsămite. Umbrele sereii se arătară pe sub déluri.

Cele doă dame, pe cai frumoși și sprinteni, treceau ca doă vise poetice. Umbrele și rațele păreau că se dispută cu voluptate să le deschidă sînul.

Elena, ale cărei bucle se desfăcuse la rîu, le lăsase libere, să fâlfăie în aer. Alexandru nu se putea sătura d'a privi. Caterina ea însă'și îi țise :

— Eleno, cât ești de frumósă!...

În fine ajunseră în curte. Cea d'întăi gri-jă a Elenei fuse să'și schimbe vestmintele.

— Bărbată-meu o să mă mustre, — țise ea lui Alexandru, despărțindu-se a merge ca să se schimbe.— Are să afle ceea ce mi s'a întemplat... dar nu'mi pasă... Dăoa de ađi a fost frumósă pentru mine, — urmă ea, cu o voce tremurândă.— La revedere, — adăogă ea.

Apoi dispăru.

Cu toate acestea séra la masă nu fuse altă vorbă de cât de baia Elenei în Prahova, de cai, de riuri, de înecăciuni. Cei mai mulți spuseră cum li se întemplantase lor lucruri miraculoase și cum putură să scape ca printr'o minune. Pretutinderi omul este om. Pretutinderi acest rege trufaș al viețuitórelor, îl găseșci aducându-ne aminte neîncetat despre puterea geniului său asupra lucrurilor; născocind cu imaginația tot felul de succese în favórea sa! Să fi ascultat pe acești născocitori, și să fi luat drept adevăr spuselor lor, ai fi cređut că Olimpul este pe pământ, că deii s'aũ făcut ómeni.

Dar nimic nu fuse mai voios spus de cât căderea pe gâtul calului a d-lui Bar, ce Caterina spuse cu atâta spirit, cât era cu ce să omóre pe un om sub ridicul.

Bar ascultă în tăcere.

— Vom vorbi noi mâne!—dise el în sine.—
Să înveți altă-dată să riđi de acela ce 'ți oferă mâna, inima și o stare colosală!...

Séra aceea se petrecu cu voioșie.

Alexandru rugă pe Elena să cânte la piano.

— Te rog,—dise ea, — nu mă sili a face un lucru care mă ucide... De câte ori cânt câte ceva, sufer în urmă... Dar dacă ții mult... să încerc!...

Dise și se puse la piano.

Bar se duse la Serescu și îi dise :

— Am să 'ți vorbesc ceva serios. Poți să vii după mine?

— Da ! — dise Serescu.

Și amândoi se duseră într'o cameră izolată.

VIII

CEREREA IN CĂSĂTORIE

mânduî când şedură, Bar cu o voce tremurândă îi dîse:

— De trei ani sînt hotărât să mă însor. . . Voiam să iaş pe domnişóra Caterina. . . Cât sacrificiū nu am făcut pentru acéstă idee, căci acéstă căsătorie ar fi fost un mare sacrificiū din parte-mî, o milă, ca să dîc aşa, căci ea nu are nimic şi eū sînt om cu dîce mîi de galbenî venit! Cum a răspuns ea la o idee atît de generósă?... A refusat!... Aşa dar iécă ce m'am socotit: să mă lépăd de acéstă idee. Şi. . . d-ta eşti un om care apreţuiescî talen-

tele, averea... Şciî cum se fac baniî... Domnişóra d-téle este o fată cu minte... Ve cer mâna ei.

La aceste vorbe Serescu era să 'nebuniască de bucurie. El era fôrte bogat, dar parvenit; nu s'ar fi aşteptat nici o dată să 'î céră pe fie-sa unul ce era şi bogat şi boier de clasa înteiû. De şi nu mai sunt clase în România, dar desprivilegiaţiî se mângâie încă cu clasele.

— Voiû intra cu némul în ném de boieri mari!—îşi dîse el.—Nu numai atât: dar unde era să daû zestre patru miî de galbenî venit la altul, voiû da acestuia o mie, căci este bogat el ênsuşî; apoi se află într'o vîrstă unde puţinî mai pot să se însóre cu fete tinere!...

Bar creðu că tăcerea lui Serescu era motivată de un refus pe care nu cuteza a 'îl spune. Care fu mirarea lui când vîdu că Serescu, fără a dîce o vorbă, îi sări după gât şi începu să 'l sărute.

— Bine,—dîse Bar,—dar ar trebui să consultî şi pe domnişóra?

— Sofia nu are voinţă... nu trebuie să aibă!.. Voiû dîce şi va face!..

— Dar mamă-sa ?

— În casa mea nu cântă găina... Iecă, mă duc să le comunic această noutate bună, împreună cu voința mea.

După zece minute Serescu se întorse cu femeea și fiica sa.

— Postelnicul Bar a bine-voit și 'i-a plăcut să se cobóre a cere în căsătorie pe Sofia...

La aceste vorbe d-na Serescu scóse un țipăt de bucurie.

— Bine am auđit ?—întrebă ea.—M'am învrednicit...

— Bine, bine, — întrerupse Serescu, adresându-se către fie-sa. — Primești să ieși pe d-nul Bar de bărbat ?

— Cum va voi papa ! — și vorbind așa lăsă ochii în jos.

Și acum talente, merite, virtuți, onestitate, mergeți și vă ascundeți cu rușine ! Lăsați să trecă stupiditatea, imoralitatea, purtate de bogăție ! Bar era un om fără spirit, fără inimă, fără moralitate. În timp de zece ani deveni bogat prin răpiri ; lumea îi dete porecla ironică de *modestul răpitor* ; bătrân, zdrobit, urât, neplăcut, ridicul, nimic nu'i lipsea ca să

completeze o ființă demnă de dispreț. Cu toate acestea iecă un suflet june, inocent, curat, o fată plină de frumusețe, de grație, care îi întinde mâna și îi dice: „Tinerete, frumusețe, grații, răsfățări, iubire, toate sunt pentru tine, pentru că spiritul tău este stupid, inima secă, pentru că ai știut să furi și să te faci bogat.“ Biata tinerime, depune la pórta vieței, intrând, visele téle cele frumoase! Și voi, virtuți, mergeți să vă spânzurați de acéstă pórta!

După câte-va minute, Bar intră în salon având la braț pe Sofia.

— Domnilor și dómnelor! dice el. — Am onóre a vă presenta pe viitórea mea mirésă!

Persónele ce se aflaú acolo cređură d'ocam-dată că Bar își perduse mințile.

— Cu consimțimântul nostru este! — răspunseră Serescii.

— Iecă și o nuntă făcută pe moșia mea!
— dice postelnicul George.

Elena merse și felicită pe socrii și pe cei doi promiși. Tótă societatea o imită.

— Nu mă felicitezi? — întrebă Bar pe Carterina.

— Cum nu? — răspunse ea. — Vrei să mă alegi a'ți pune cununiele?

— Sper că o să ne cunune Domnitorul.

Bar făcuse toate acestea în necazul Caterinei. Când vădu că 'i se acordase mâna Sofiei și pe Caterina atât de indiferentă pentru această căsătorie, începu să se căiască pentru că făcuse acel pas. Totă noaptea nu putu să doarmă.

— Ce-am făcut!—își dicea el. — Am voit să'mi răsbun pe Caterina pentru că rîsese de mine; dar ea rămâne atât de indiferentă ca și cum ar fi vorba de nunta împăratului Bengalului!... Părinții primiră cu atâta înlesnire și plăcere să mă facă ginere, în cât îmi vine a crede că nu am căpătat vr'un lucru mare... Mâne 'mi iaū vorba înapoi... Dar se mai pôte?... Am anunțat lucrul la totă societatea!...

Séra trecu voiósă pentru totă lumea. Un singur suflet era întristat: Elescu.

IX

O PATIMĂ NOĂ

ei doi tineri, Alexandru și George, se retrăseseră în camera lor de culcare.

— Sunt aici două femei cari nu'mi plac,—
dise Alexandru.

— Care ?

— Zoe și principesa Iordache.

— Ai dreptate. Ele sunt doi șerpî ce umblă tot-de-una încolăciți ! Inrătățile, intrigante, caută neîncetat a pune desbinarea între ómenî.. Nu este de mirare ca în acest moment să urziască vr'o intrigă infamă contra vre unei alte femei de aici.

— George, — dise Elescu, — bănuiala ce

aveam, vii s'o întărești cu aceste vorbe! Ele meditază o lovitură... și mi se pare că victima ce caută, va fi chiar Elena... Ađi tótă ȓioa erau împreună, retrase, șoptind, și privirea lor sêlbatică ce lăsaŭ pe Elena, m'a făcut a mă gândi..

— Să ne preparăm a le desmasca.

— Cum ?

— Lasă pe mine. . . . Voiŭ afla totul de la amantul Zoei.

Și George începu să sforăie.

Alexandru rămase singur. El avea o nemulțumire cu totul noă pentru dênsul. Era nefericit. Iubia pe Elena, și începuse a înțelege. Se culcă, căută să dórma, nu putu.

— Dómne!—ȓise el.—Ce este acéstă femeie? Nu sînt un copil ce intră în lume pentru prima óră... Ađi am voit să plec, și când eram să pornesc, puterile 'mî-aŭ lipsit... Nu este un simțimênt trecêtor; ce se stinge îndată ce încetăm a vedea obiectul iubit... Eŭ sufer... este o patimă puternică... Am trăit... am fost în relație cu tot felul de femei frumoșe, spirituale... nici odată nu am simțit atâta; ceea ce simț acum este un lucru straniŭ!... Acéstă femeie

nu mă iubește... nu pôte să mă iubescă, fără a deveni criminală... Eū din contra, primit aici ca un óspe... nu, nicī odată nu voiū viola legile ospitalitátei... E crud numai a gândi!.. Máine voiū pleca... și nicī o dată nu voiū măi vedea pe Elena... Vor fi crude minutele despártirei; dar trebuie să sufer... voiū pleca fără s'o vėd... Oh! este atât de frumósă! Sufletul ei este atât de sublim!... Ea ucide tóte femeile prin cualitáțile ei! Imī pare că vėd o cunoscințá a viselor mele!... Ea dórme!.. Dormi, ángere curat și dulce! Umbrele suferinței nicī odată să nu plutiască pe fruntea ta! Astásérá cānta la piano... Eram līngá dīnsa... încetase d'a cānta... Imī vorbia de suferințele acestei nații.

— „Pentru ce te ocupi de nație? — o întrebaiū. — Ángerii nu aū nicī o naționalitate! — Ea deveni rumenă ca o rosă, gânditóre. Reīncepu cāntecul. În genele ei, mi se páru că lucește o lacrámă.

Íubirea náscu odată cu o contrarietate în sufletul lui Alexandru, ceea ce măria acest simțimēt. Contrarietatea era efectul educației séle; a se introduce într'o familie, și a tráda,

era incapabil. Sufletul său rămăsese curat în mijlocul corupției societății în care trăise. De aici venia suferința sa.

Este un lucru de observat, și femeile de spirit 'l-au pătruns înainte de toți. Reserva, ce natura le-a dat mai mult de cât bărbaților, și pe care o practică prin instinct, le-a dovedit că nici odată un amor nu devine mai pasionat de cât atunci când află stavile. Omul ursit să doriască neîncetat, facultate necesară existenței sale fizice și intelectuale, se înțelege că îndată ce vede că-i se realizează o dorință, trebuie să se întorne către alta, și prin acesta chiar să nu mai ție la cele realizate. Urméază dar ca să se înflăcăreze de o dorință ce nu se poate realiza. Femeile de spirit, cari chiar atunci când împărtășesc simțimântul adoratorilor lor, rămân în rezervă, și au aerul a se împotrivi, fiind tot-de-una sigure că vor face a se naște un amor profund în inima celor ce le iubesc. Amar acelei femei care ar lăsa să fie tărâtă de inima sa, să se învingă fără luptă! A doa ți va fi uitată și poate desprețuită.

Elena, grație spiritului său natural de fe-

mee, grație educației séele, grației încă curățeniei și inocenței sufletului sėu, printr'o rezervă demnă ce inspira stima și respectul, nu avea să se témă de a fi învinsă cu atâta înlesnire. Ea înțelesese simțimėntul profund ce inspirase lui Alexandru. Femeile nu aũ trebuiță de declarații, ele nu le voiesc, căci atrag după ele ca consecuență o declarație și din partea lor, și ele nu voesc nicı o-dată să se declare învinse, nicı chiar atunci când sunt în adevěr. Câte o-dată ea avea milă de acela ce iubia. Atunci, voind să verse un balsam de fericire în inima lui, îi esprima câte o idee de speranță, dar cu atâta echivocitate și ingenuitate, în cât Alexandru nu șcia ce să crédă.

În dimineța viitoare, Alexandru întâlnește pe Elena într'o aleie din grădină. Intre alte vorbe, el îi duse :

— Aș dori să fiu poet și să am geniul lui Dante...

— Pentru ce ?

— Ca să te immortalizez, ca pe Beatricea,—
răspunse el.

Elena, tăcu, dar o tăcere ce inspira respect.

Câte-va minute în urmă, veniră lângă ei mai multe persoane. Un serv anunță Elenei că 'i-a'usosit vestmintele cele noi de la București.

— Ah! — țise ea, — în diminéța acésta tóte dorințele'mi s'a'ufimplinit!

Și aruncă o căutătură răpede asupra lui Alexandru. Ceea ce țisese ea e prea mult și prea puțin; prin urmare nu era nimic.

— Eleno, — strigă Caterina ce ajunsese acolo sărind. — Șciĩ ceva?

— Ce este?

— Ceĩ mai mulți plécã ađi. . . Bar și Seresciĩ. . . nu este nici o perdere. . . Zoe și principesa Iordache. Mai bine, nu pociũ să le sufer! . . . Și Talangiu! . . .

— Ce fel? — întrebă Elena, — așa de rău tratezi pe amiciĩ mei?

— Daca nu'ĩ sufer! . . .

— Mai pune unul în numėrul celor ce plécã, — țise Alexandru.

— Cine? — întrebă Caterina.

— Eũ.

— În tóte țilele ne ameninți că plecĩ.

— Dar ađi, trebue. . .

Elena atunci se ocupa a rupe o flóre ca și cum ar fi voit să arate indiferența sa. Alexandru culese câte-va rose.

— Ce vrei să faci cu ele?—îl întrebă Caterina.

— O să le dau domnișórei Serescu pentru plecare.

— Bine ȃicĩ,—rěspunse Caterina,— să mergem să o vedem... Este sus.

Ele plecară împreună cu Alexandru. Pe cale, Alexandru mergea în urmă și ținea în mână grațiosul buchet de rose. Elena rămase un pas înapoi și apropiindu-se de Alexandru :

— Dă'mi mie acel buchet, și ține acéstă flóre, ca să'l înlocuiască în destinarea lui.

Alexandru dăte buchetul și luă flórea de la Elena. Era tot ce póte fi mai comun printre flóri : *ochiul boului*. Alexandru nu ȃise nimic.

— Te duci,—mai ȃise Elena :—dar o să te întorci, te așteptăm. Voiu pune acest buchet în apă... Inainte d'a se vesteji caută să fii aici!

— Promit...

— Aĩ auȃit, Caterino?

— Lasă-te pe acea!...

Intrară în camera unde era familia Serescu. Câte trei membrii acestei familii păreau confundată într'o fericire fără margini. Serescu vorbia și râdea, când nu era cuvânt d'a râde; își freca mânele. Nevasta sa plângea cu lacrimi de bucurie.

— Așa, fiica mea,—dicea ea Sofiei.—Intri în lumea mare; te măriți cu un boier mare, bogat!... Nu este nici o partidă mai bună! Veți fi chemată la baluri la palat, la miniștri, la toți boierii mari... Veți fi una și una cu toate damele de rangul întâiu... Nu veți fi ca mamă-ta, care era silită să sărute mâna la toate damele cele mari și să o invite de dece ori ca să ședă pe marginea scaunului... Inchipuiеște'ți, când se va auzi lucrul în Bucuresci!... Ce va dice Roxandra, a cărei fată a luat un biet inginer!... Ce va dice Pipița, care avea aerul că te desprețuește?..

— Și Flora, — dise Sofia, — care îmi dicea într'o zi, că de ar ști că ea o să ia un bărbat în aceleași condiții cu mine, ar fugi din țără...

— N'are de cât să fugă!—răspunse bătrâna.

— Și ce mai om ! — dîse Serescu. — In dece ani, dece miî de galbenî !... Numai el pôte să se potrivéscă mie !...

— Dar ce ?... Ca zugravul acela !... Ași fi murit dacă trebuia să 'î-o daū !... Sau ca domnul Pavel, ce este de șése ani judecător și nu a câștigat șése parale !... Și alții ca dînsul, care îți vorbesc de *probitate*, *regimul noi*, și nu aū ce să mînce ! Cu ce o să ție nevasta ? Când fata mea o vedea o roche de valensienă la una, un colier de briliante la alta, să rîvniască, să nu pôtă să'și cumpere și ea și să veștejască, să móră ? Și pentru ce ? Pentru ochii frumoși ai domnului cutare ?.. Dacă e pentru ochi numai, și lacheii aū ochi frumoși... Apoi să fim drepti. Bar este frumușel, de și e pătat cu pestruî late pe obraz ; dar chiar acele pestruî aū farmecul lor... Apoi pușintel, delicat ca un porumbel... Totdêuna cu mânuși albe în mînă, chiar la masă, ceea ce este un semn de nobleță ! In tôte dîlele își face pîrul cu ferul... Imi plac bărbații ce se îngrijesc !.. Bîrbatul-meū nu erea așea...

— Eū aveam alte iucruri în capul meū...

— Așa este.... și pe atunci erau alte da-

tine... Aî să fii fericită, Sofia mea!.. Când te privesc acum, pare că'mi ești și mai dragă!... Ce neródă a fost Caterina, că nu a voit să îl ia!

— N'a voit să'l ia?—întrebă Sofia.

— Nu ȕic că n'a voit să'l ia de cât pentru că era îngagiată.. Veđi câtă delicateță din parte'i? Fiind-că ea nu avea zestre, el voi să'i facă zestre! Apropo!... să'ți ieî o caléscă cu corónă de conte. Să'ți faci cărți de visită cu corónă și înaintea numelui să puî să scrie *de...* ceea ce după moda de ađi este semn de noblețe.

— Cum are papa? —ȕise Sofia.

— Da... cum are papa..

— Dar papa nu e nobil, — ȕise Sofia.

— Daca nu a fost, este acum.

— Bar e nobil din nașcere, nu e așa, mamă?

— Da.. din nașcere.

— Ce fericire! — ȕise Sofia.

In acel moment, Bar intră în cameră. Inșă de la ușă începu să se închine până ajunse în dreptul damelor. El sărută mâna bătrânei. La Sofia se plecă numaî.

— Cum te afli, domnișóră?

— Bine, — răspuse Sofia.

— Ađi pornim la Bucureşci, — ăise Bar, — să ne preparăm pentru nuntă.

— Să plecăm, — răspuse Serésca.

Convorbirea lor nu putu merge mai departe, căci în acel moment intrară Elena, Caterina, Alexandru și George.

Ei salutară și repetară felicitările ce le făcuseră mai 'nainte.

— Sînt fericită de cele ce s'aũ întemplat, — ăise Elena.

— Sărut mânele, cuconița mea!... Cređ și nu am vorbe ca să'ți arăt tot ce simt.

— Acéstă fericire, — mai ăise Elena, — domnul Bar trebuie să o simță și mai mult, căci dă mâna uneia din cele mai frumoșe fete cu cari ne mândrim.

Bar se înclină, surîdênd de mulțumire.

— In adevăr, — ăise el.

Prezența Caterinei îl neliniștea mult.

— Trebuia să sfârșesc o dată cu viața de flăcău... și sînt cu atăt mai fericit că am dat peste o partidă din cele mai bune!...

Đicênd acestea, se uită cu códa ochiului la Caterina.

— Acéstă fericire o datorești gustului d-téle care astă dată este al lumei întregi, — țise Caterina. — Sofia este un ânger...

— Iși bate joc de mine și de mirésa mea, — cugetă în sine Bar.

Sofia se roși și suríse de plăcere.

— Bar este un om de pizmuit! — țise George.—Alege tatléuna mai târđiú, dar alege mai bine!...

— Ce frumos! — țise Serésca, neînțelegênd ironia acestor vorbe. — Nu știú cum să vă mulțumesc mai mult...

— Imi pare răú că plecați! — le țise Elena. — Dar fiind-că plecați a pune la cale despre nuntă, vă voiú însoți cu urările mele de fericire...

— Sper că o să mă invitați și pe mine? — întrebă Caterina.

— Regină a balurilor, putem a nu te invita?—rêspunse Bar suríđênd.

După mai multe vorbe, în care Caterina și George fură fără milă pentru aceste patru persóne, eșiră și se duseră în grădină.

X

INTRIGANTELE

In acel timp Zoe și principesa Iordache, în altă cameră, urđiau contra Elenei, — o intrigă criminală.

— A ȑis când nu eram față, că am un amant din popor; a repetat'o și când eram față, și nu sufer pentru înțeia óră insultele acestuĩ om!.. Am jurat pe tot ce iubesc mai mult în lume să'mĩ rěsbun, și o voiũ face.

— Aĩ dreptate! — rěspunse principesa, — și trebuie să o faci... Dar cum? Iēcă ce mi se pare greũ.

Atuncĩ Zoe îi spuse, recomandându'ĩ cel

mai mare secret, planul său cu lacheul și cu țiganka. Când principesa auzi acesta, sări și o sărută cu ardore, laudând geniul ei.

— Acuma vom pleca spre a pune în lucrare planul meu, — țise Zoe.

Sînt la ordinele t ele, cu atât mai mult că am o ură mare pe acéstă femeie. N'am v edut nimic mai pretențios! Omenii merit a a fi desprețuiți!... Auzi laudele ce'i fac?... Toți o  inconjor a... Când este în vr'o adunare, toți ochii, t ote urechile sunt pentru d ensa, și noi r em anem părăsite!... Virtutea ei este laudată!.. Să vedem până unde are să m erg a!... „Modelul virtuței!”  m i țicea o-dată un nerod. Nu este gre u a fi virtu os a, neput end face alt-fel; nu vede pe nimeni în acéstă singur atate... Dar să fie spusă la t ote tentațiile la cari suntem noi în lume, și să vedem ce ar face!

— De multe ori, — r esponse Zoe, — reputațiile nu snt meritate. Cine șcie dac a Elena nu face cât și noi! Dar p ote că le face cu at ata dibăcie, în cât nu se da  de față... Greșala nóstră este că nu suntem ipocrite : facem lucrurile la lumina s orelui... Ap oi mai avem o greșală : nu schimbăm destul de des aman-

ții; avându-î mult timp, lumea are ocazia să-î descopere.

— Dacă 'î-am schimba des, abia ar începe cine-va să bănuiască pentru unul, și îndată ar lăsa locul altuia, care și acela ar urma exemplul predecesorului său.

— Cine póte să măi bănuiască atunci?...

— In adevăr,—dise pricipesa,—dar ideea nu mi se pare destul de practică. Dacă iubim pe unul și nu putem a ne despărți de el?

— Inainte de tóte cată să te iubești pe tine măi mult de cât pe amantul tēu. Acesta este spiritul. Ascultă un exemplu: In iarna trecută una din amicele mele, ce trece de virtute în fața lumei, era la al cincelea amant serios. Îl iubia de nebunie. Dacă trecea o singură și fără să'l védă, era mórtă. Nu ai idee câte sacrificii nu a făcut pentru dēnsul. In paroxismul amorului său, se decise chiar să fugă cu el. Este o natură pasionată și sînt sigură că nu póte să reziste, într'un *tête à tête*, a sacrifica amantului său tot. Soțul său află ceva și îi dete pe la nas. Din acea și, ca să arate aceluși soț că se încelase, deveni rece cu amantul ei și plină de îngrijire pen-

tru unŭ altul care'î cădu la îndemână.

Bărbatul, vădend acéstă noă amicitie, își dise : „Am fost nebun ! Nevasta mea este aceeași pentru toți.“ Amica noastră de mult ce afecta simpatie pentru cel din urmă, sfârși prin a'l iubi, și a uita pe cel d'înteiŭ. Dar acum este cu un al treilea... și tótă lumea o credea de sântă. Zguduirea schimbărei nu ține mai mult de câte-va zile. Dar să plecăm, principesă, ca să ne apucăm de planul nostru...

— Să plecăm...

Caii de postă veniră în curte. Atunci toți câți erau decisî să plece, începură a se prepara.

Mai 'nainte plecară promiși cu Serescu și soția sa ; după dênșii Talangiu, principesa Iordache și Zoe cu bărbații lor. Caii lui Elescu nu sosise încă. Trimisul se înturnă de la postă, spuind că nu sunt cai d'o cam-dată.

— Nu sunt cai ? — întrebă Elena.

Ea auđi cu bucurie și cu durere acest răspuns.

— Cu tóte acestea, — își dise ea, — ași fi dorit să plece îndată.

— Nu sunt cai la postă ! — dise Caterina lui Elescu. — Ai să mai șeđi aici.

— Ași crede că'ți face plăcere să mai rămân? — întrebă Elescu.

— Adevărat, — zise Caterina.

— Ce indiscretă! — își zise Elena.

Elena, fără să'și dea seama, simția nemulțumire pentru familiaritatea Caterinei cu Alexandru. Lucrul era foarte natural. Caterina era sinceră. Apoi ea văduse un fel de simpatie basată pe stimă din partea Elenei pentru Alexandru. Ea urma sub înrîurirea spiritului de imitație și deprindere de a face tot ce plăcea Elenei.

Ospetii rămași se duseră la masă.

Diua se trecu cu voioșie, în convorbiri de tot felul și mai ales asupra promisiilor.

Séra damele făcură musică. Alexandru era înzestrat de natură cu multe talente. Avea o voce fragedă și dulce, învățase cântul în Italia.

Acest talent al lui Elescu fuse pentru Elena o surprisă plăcută.

Damele noastre îl rugă mereu să cânte; el însă, ca om de spirit, puse cea mai severă rezervă. Cântă de două ori acompaniat de Elena și nu mai voi a urma.

În timpul ce ei esecutaū o arie sublimă din *Don Juan*, caii de postă sosiră.

— Pleci? — îl întrebă Elena.

— Trebuie să plec, — răspunse el.

Atunci Elena se puse să cânte *romanta Salciei*, acompaniindu-se singură. Vocea ei era atât de curată, atât de dulce, atât de tânără; aria era atât de melancolică, atât de suavă, în cât totă societatea se simți răpită, transportată într'o lume ideală. Ea însă-și când termină cântecul era îmbătăită de durere.

Alexandru creșu un moment că tot ce vede împrejurul său era cel din urmă vis al vieții sele pe marginile mormântului.

Câtă putere îi trebui ca să ia concediū de la cei de față, să surîdă. să fie indiferent, amabil cu toții, să afle pentru fie-care două vorbe plăcute, să strângă mâna Elenei și să plece!...

Elena rămase la piano. Ea auși afară uruirea trăsurei, plesnetul bicelor... Acea uruire se alină în depărtare, apoi cu încetul se stinse.

— Unde voiū merge? — se întreba el. — Negreșit acolo unde Zoe se află. Este ce-va care'mi spune că acéstă femeie caută a perde pe Elena... Trebuie să descoper... s'o scap, de va fi ce-va.

XI

CORRESPONDENȚA

Irecuse o lună de la plecarea lui Alexandru. În acel timp el scrisese Elenei un bilet de mulțumire. După ce îi mulțumia, se scusa pentru că nu putuse să se întorcă.

„Florile mele, — îi scria el, — s’au veștejit de multe zile și eu încă nu m’am întors !...“

Elena primi cu plăcere acel bilet și îi răspunse în termeni următori :

„Am auzit că ai fost indispus. Este adevărat?... Dacă nu ai venit căci ai fost bolnav, îmi pare destul de rău; dacă însă cauza

nevenirii aici nu a fost bóla, ci negligența, atunci îți măturisesc că și mai rău îmi pare.

„Buchetul d-téle s'a veștejit după trei zile, și poți să fii sigur că nu 'i-a lipsit îngrijirea. Vai! nu puteam să trăiasc mai mult!... Cei alți óspeți au plecat. A rămas numai Caterina cu care vorbim de multe ori despre domnia ta. Ea este roa cugetărilor mele întristate încă din copilărie. Intórce-te aici ca să mângâi cu prezența'ti pe acei ce cugetă tot-de-una la d-ta.“

Acéstă scrisóre făcu óre-care bucurie lui Alexandru, și deschise din nou rana inimei séle..

— Nu am putut să descoper încă nimic despre cugetele Zoei. Póte că a fost o închiuire a mea... Ași putea dar să mă întorc la Fănesci, unde se află Elena și Caterina!... Ori-care ar fi patima mea, voiú avea tot-de-una destulă putere ca să nu mă las a fi tērât la vr'o indiscreție. Voiú pleca peste câte-va zile; cu tóte acestea, nu este rău a scri Elenei câte-va lucruri ce se întâmplă pe aici. Acésta o va distra.

Vorbind ast-fel, luă hârtia și scrise :

„Țéra nóstră este locul unde tot sufletul, ce a priimit mai multă favóre de la prove-dință trebuie să sufere. Nimeni nu a bcut din acéstă cupă de amărăciune mai mult de cât mine în timpul din urmă. Cu tóte acestea sunt ómenī ridiculī carī vin să ne distrugă câte o-dată. Bar, după ce a venit la Bucu-reșci începu să se căiască serios că ceruse mâna Sofiei... Căuta să'si ia vorba înapoi și nu afla nici un cuvânt.

„Serescii îi siliră să hotărască ziua de nun-tă... Le respunse că peste dece zile. Atunci îi veni o idee originală. Voia cel puțin să mai întârzie până când va avea cea din ur-mă esplicare cu Caterina. Scii ce 'și-a închi-puit să facă spre a amâna nunta? Să dără-me plafondul din salonul său și să dīcă că a căđut singur, și că, prin urmare, nu póte face nunta până nu se va repara plafondul. Dar în fine s'a hotărât pentru Sofia.

„Sofia, din parte'i, anunță de acum ce are să fie. In zilele din urmă Bar era la dēnsa. Era vorba de cai. Sofia dīse că ar fi fericită când ar avea caii d-nei N... Bar nu dīse ni-mic. Peste dece minute plecă, se duse la d-na

N...“ — Cât te-a costat caii d-téle? — Cincî sute de galbeni, răspuse ea. Dar nu'î-am de vîndare. — O mie! răspuse el, numai să mi'î vinđi!“ D-na N... vîdînd că ține atîta la cai, îi vîndu pentru o mie galbeni. A doađi caii fură duși și puși sub ochii Sofiei. Tóte acestea le face ca să necăjiască pe Caterina.

„O noutate! D-na Zoe a renunțat la aman-sul seű din popor... Un tîner fecior de boer, bogat, elegant și fórte frumos din Moldova, 'î-a luat locul. Ea 'l presintă la toți. El trece đilele în salonul ei. Laudele ce ea 'î face către toți sunt atît de esagerate, în cât lumea aici a început să vorbiască.

„Eri am vîdút'o. 'Mî-a đis că are să vie la Făneșci peste đece đile și o să aducă și pe Ranu. Acesta este numele noului Adonis.“

Acum să venim la Zoe. Ea nu renunțase la planul ei de rîsbunare. Avusese un lacheű, care prin protecția bărbatului ei, devenise copist într'un minister. Ea 'l chemă și îi đise:

— Tu trebuie să te lași a face ce voiű voi din tine.

— Voiű face tot ce vei voi din mîne! — răspuse copistul.

— Am să te îmbrac ca pe un fecior de boier; să'ți dau bani; să ții birjă cu dioa, să te pun la masa mea, să vii în salonul meu ca să petreci cu damele, să le faci curte... In fine, să uiți ce ai fost...

— Înțeleg,—răspunse lacheul.

— Să te supui orbește la toate ordinele mele, fără să întrebă nici o-dată pentru ce cutare sau cutare lucru.

— Așa voiți urma.

— Acuma ține o sută de galbeni, și mergi de pune în lucrare ordinul meu.

Lacheul luă banii și eși. El era un băiat inteligent, crescut în casă boerescă; învățase limba francesă și o vorbea mai bine de cât stăpânul său. Știa cum se presintă un tânăru elegant într'un salon, ce trebuie să vorbească cu bărbații, cu damele.

A doa și fostul lacheu Ion se presintă la ușa d-nei Zoe, într'o trăsură elegantă și în vestmintele unui dandy. El se anunță „D-nu de Ranu.“

— D-nu de Ranu! —dise Zoe.— Cine poți fi? Un străin? Să între.

Zoe se aședă p'o canapea într'o toaletă de

casă foarte grațiosă și elegantă. Ea începuse a se veșteji de vârstă și de îngrijirile cele mari pentru a'și face figura mai frumoasă prin artificii.

Ea se înclină și invită pe d-nu Ranu să ședă pe un fotoliu lângă dânsa. D-nu Ranu purta niște ochelari eleganți atârnați de nas, ale căror băeri erau aruncate după gât. Acesta îl făcea necunoscut.

Zoe nu putu să'l recunoască de cât după vorbă. Ea se umplu de bucurie, vedând atâta schimbare în persoana lui. Ion, care își făcu cele d'întâiu încercări înaintea Zoei cu atâta succes, în cât acesta își duse :

— Dacă nu ași ști cine este, ași putea să'l fac amantul meu !—Ați veți mânca cu mine la masă,—îi duse Zoe.—Bărbatul meu este la Paris... Voiți invita câte-va dame .. Iar peste câte-va zile să te prepari să mergem împreună la Făneșci.

Alexandru primise o scrisoare de la Elena. atât de tristă și descurajată, în cât el credu că aude o cucuvea suspinând dureros în mijlocul ruinelor.

Iecă ce'i scria :

«Este cu putință să te schimbi atât? Aă trecut mai multe ȃile, și nu ai avut timpul să'ți aduci aminte de amicii d-téle! Eri tótă ȃiua șeđuiu cu Caterina pe balcon, ascultând la fie-care strigare a poștașilor, dóră te vom vedea...

„Ilusie!

„Tot se schimbă în lume! Pentru ce amiciția nu se va schimba și ea? Numerósele ocupări nu'ți vor permite să vii, ast-fel că mă resemnez a nu te mai vedea, póte, nici odată. Totuși proiectul ce aveai d'a veni printre noi, ne făcuse mare plăcere. Noi suntem așeđate aici pentru viață, și dacă ar trebui să părăsesc acest loc contra căruia murmur de multe ori, ȃeă, m'ași crede mai nefericită de cât ori unde. Mă bucuram de apropierea primă-verei, care avea în toți anii o înrîurire bine-făcétóre asupra mea; dar în acest an nu știu pentru ce nu mă mulțumeșce, póte că sînt bolnavă și de aceea vėd tóte în negru. Să sperăm că va trece!

„Am citit în aceste ȃile cu Caterina poeziile lui Victor Hugo. M'aă încântat. Sunt frumóse, sunt sublime, și tot de odată sunt

atât de simple! Subiecte din viața reală; nici o esagerație. Sper să mă ocup mult în vara acésta cu piano, dacă nu voiŭ avea vr'o stavilă. Sunt doă ore după međiul nopței, termin aici. Adio. Iți strâng mâna.

Acéstă scrisóre făcu pe Alexandru să plece îndată.

— Curios lucru!—observa el pe cale.—Audiŭ și citiŭd cuvintele Elenei, ar crede cineva că mă iubeșce, și cu tóte acestea nimic!... Eŭ am devenit amicul ei cel mai bun, confesorul seŭ, protectorul seŭ, în fine acela de care Elena are trebuință ca să esprime tot ce sufletul ei are mai intim!

Către séra, ei ajunse la Făneșci. Damele 'l întâmpinară cu o politeță la care el nu se aștepta. Venirea lui făcu mai multă impresie asupra postelnicului George, care, îndată ce'l vădu, îl luă în brațe și 'i duse:

— Bine ai venit!...

Elena nu 'i duse nici o vorbă, nici despre scrisórea ei, nici pentru întârđiere. O află mai rezervată de cât totdeuna. Alexandru nu înțelegea că tocmai acéstă rezervă era un semn care ar fi trebuit să 'i facă mulțumirea. El luă

acésta drept rēcélă. Observă că Elena evita-tóte ocasiile d'a rēmânea singură cu dênsul.

— Se temea óre de mine? Mě crede indiscret? — Se întrebă Elescu. — Ce pociũ să'î ȃic?... O declarație?... Dar pentru ce să se témă, când ea este indiferentă?...

El se perdea în cugetări.

A doa ȃi, după venirea sa, Alexandru era în chioșc singur.

Elena veni acolo cu Caterina! Dar abia se aședară și începură a vorbi, când Caterina se sculă ca să'și aducă de lucru.

— Caterino!—îi ȃise Elena,—nu maĩ lu-cra, căci o să mergem la masă îndată.

— Voiũ să arăt d-luĩ ce am lucrat,—ȃise ea, și plecă jucând.

— Ce fac la Bucureșci damele care erau aici?—întrebă Elena.

— Pe unele le-am vėđut puțin, pe altele nici de cum, iar pe altele nici nu le salutam.

— Rėũ!—ȃise Elena.—Cine nu te cunoșce cum te cunosc eũ, póte să ia acéstă purtare drept lipsă de educație.

— Nu'mi vorbi de acele dame, le urăsc!... Scrisórea ce 'mĩ-ai trimis în urmă este tot ce

póte cine-va mai bine cugeta, simți și exprima. Țici lucruri în stare d'a fărâma inima unui om...

— Da?... În adevăr, 'mă aduc aminte... Faptul unei impresii momentane. Eram bolnavă. Te autorisez să o judeci ast-fel, numai ast-fel și să rupi scrisórea...

— Voiú urma ordinul ce'mă dai!... Nu este nimic care să'ți placă și să nu fac...

— Ai ađi o politețá nesuferită!... Damele de la Bucureșci au făcut mult...

— Nu le vedeam, am ȓis... Am făcut cunoșcințá cu o domnișórá Maria... Fica lui C... N... gingășá ca o lácrăniórá.

Elena ríse.

— Pentru ce ríđi?...

— Faci niște comparații... Apropo, ești poet, cel puțin de simțimênte... Am să'ți fac o observare... Ești prea ideal, te depărtezi prea des de natură, intri prea mult în Olimp. Crede că viața reală are mai mult interes de cât acea lume a imaginației unde tot răpescce prin frumusețe, dar unde nimic nu mișcă inima...

— Nu sînt poet... nici nu voiú să fiú... Un poet este o ființá ridicolá...

— Domnişóra Maria 'Ńi-a inspirat acésta?—
Ńise Elena, Ńi sculându-se, voi să plece.

— Unde te duci? — o întrebă Alexandru.—
Şedî încă... te rog...

— Bărbatul meŃ vine acasă... Aud strigă-
tul surugiiilor. Se dusese la un sat în vecină-
tate... Însoţesce-mă Ńi dă-mi braţul.

Ei plecară din chioşc. Pe cale Elena îi
Ńise iar:

— Nu spune că am fost în grădină... M'a
oprit a mă coborî acolo, de când am fost
bolnavă...

Apoi, luând un aer voios, adăogă:

— VoiŃ să te învêţ a minţi!

— Impreună primesc a minţi, chiar dacă
ar trebui tótă viaţa să nu fac de cât să minţ.

— Şcii că eŃ ađi cred că ai putea să'mi
fii profesor în arta d'a minţi! Iţi aduci aminte
ce'mi điceai odată? Îmi điceai că inima 'Ńi e
mórtă, că nu poţi să iubeşci, că nu ai vêđut
nimic în lume mai frumos, mai dulce, mai
ideal, Ńi o mulţime de alte adiective pe carî
nu le mai ŃiŃ minte, Ńi că, cu tóte acestea,
ai rêmânea rece chiar pentru mine... Cum se
face să'Ńi perđi capul pentru domnişóra Maria?

— Ești crudă!...

— Și fără inimă!... O femeie fără inimă, nu este așa?...

— Eram un nebun când am ținut acele vorbe.

— Așa dar, mărturisesci că domnișoara Maria este o minune?

— Maria?... Dar de unde a răsărit acesta!...

O tăcere urmă acestor vorbe. Nici unul nici altul nu cuteza s'o întrerupă. Elena ține lui Elescu că s'a înșelat, că nu este bărbatul său. Caterina 'i întâmpină cu o față de perină ce broda. Alexandru făcu laudă Caterinei pentru talentul cu care brodase.

— Îți place? — întrebă Caterina. — Este pentru d-ta... Am lucrat-o împreună cu Elena...

— Ce mincinosă! — ține Elena, apărându-se.

— Ședură câte trei pe balcon. Vorbiră despre una-alta.

Caterina se duse să-și depună lucrul în camera sa.

Alexandru rămase gânditor, tăcut.

— Ce ai? — îl întrebă Elena.

— Nu voiu mai putea trăi fără ca să te ved! — strigă el cu ochii plini de lacrimi.

— După acésta ce are să mai vie? — întrebă Elena rîzînd. — Îmi faci o declarație în formă.

— Ești viața mea, fericirea mea! Te iubesc ca viața, ca fericirea... Eleno, Eleno, te iubesc cu patimă!...

— Nu! — țise Elena. — Fără nici o patimă!... Patima nu implică ideea de amicitie!..

— Iubire, amicitie! — țise Alexandru. — Ce îmi pasă numele. Oh! femeile, cari fac din acest simțimînt divin o hartă geografică cu despărțiri, hotare!

— Imi ții că mă iubești, — răspuse Elena. — Pentru ce mă iubești? Nu trebuie să mă iubesci?...

— Dumnețeu a voit, — țise Alexandru.

— Dar ești nu voiști! — răspuse ea, sculându-se. — Vin' o după mine!

Alexandru se duse dupe dînsa. Elena 'l introduse în camera unde era fiica sa.

— Vești acest copil ce dîrme? Este fata mea. Vești cât este de frumósă? Dacă timpul n' o va schimba, va fi o frumusețe... Când va apărea pe strade, în salóne, în sîrbători, toți ochii se vor îndrepta către dînsa, ca s' o ad-

— mire, ca s'o laude... Dar lumea care va admira frumusețea ei, ar putea să adaoge: „Ce păcat! Este fiica unei femei fără principii... unei femei care a iubit un om ce nu era bărbatul ei.“ Iécă ce va țice lumea, iécă ce voiești să țici, și pretinđi că mă respecti!...

— Dumnețeule!... dar amorul meū este curat ca cugetările tēle, nu'ți voiū cere nici o-datā a sacrifica datoriile conjugale...

Elena surise.

— Te credēm cu mai multā experiență în ale inimei omenesci! Am citit în romanțuri, am auđit din gura ómenilor, divisând amorul platonic, incriminând amorul sensual... Bieții observatori! Ei nu sciū că nu este de cât amicia și amorul. A iubi este a se da! Dacă ocașia vine, ori-ce femei trebuie să cadă. Dacă se întēplă alt-fel, acea femei se încelā singurā, încelā pe amantul ei; nu iubesc. Iécă dar ce imi ceri: o crimă... Oh! dar pentru acēsta ași muri!

— Vē caut pretutinderi, — țise Caterina ce intrā în camera copilei.

— Veđi acēstā copilā, domnișórā! — îi țise Alexandru. — Cāt este de frumósă! Când va

avea optspredece ani, când va apărea pe strade, în baluri, în sărbători, totă lumea va admira, va lăuda frumusețea ei... Nu va fi destul. Omenii vor dice încă: „acéstă fată va fi încă o virtute, căci mamă-sa a fost virtuósă.“

Alexandru apăsă pe vorbele din urmă. — Elena înțelese sensul lor care era: „Voiū muri, dar tu vei rămânea castă ca Dumne-deū!“ Fu pentru dēnsa o lovitură durerósă.

— Ce idei curiöse ai ađi! — dise Caterina.

Și eșiră câte trei în balcon. Alexandru căută să fie voios. Se sili să vorbiască, să rîdă. Dar rîsul lui făcea rău. Elena înțelese și tremură.

— Va pleca? — se întrebă ea...

Alexandru tăcu de-o-dată.

— Biată omenire! — esclamă el. — Nu eraū destul relele la care natura te-a supus, a trebuit să'ți croesci însă'ți altă suferință mai teribilă, prin legile ce ai făcut!...

— E nebun! — dise Caterina cu mirare.

— Mă gândiam la unul din amicii mei din străinătate care s'a spênđurat pentru că iubia o femeie.

Elena deveni palidă.

— S'a spânzurat pentru că iubia o femeie?

— Așa îmi scrie de la Florența... o femeie măritată!

— Devine interesant, — țise Caterina. — Dar nu văd pentru ce s'a spânzurat.

— Pentru că femeea era măritată și nu voia să calce datoriile séle.

— Ah!....

— Femeea a făcut bine! — țise Elena.

— Maritagiul este fapta ómenilor; amorul este fapta lui Dumnezeu; femeea a fost pedepsită, căci a respectat legile ómenilor mai mult de cât legile providenței, — țise Elescu.

— Cel ce s'a spânzurat, a făcut rău, — țise Elena. — El n'a avut puterea d'a suferi; deci nu a fost demn de amorul amantei séle.

În acel moment postelnicul George se înturnă, și Elena merse înaintea lui.

— Ia séma, — țise Caterina lui Alexandru. — Tubești pe Elena... și 'mă e témă să nu te spânzuri.

— Îți închipuești acésta? — răspunse Elescu, care roși și înclină capul.

— Este óre peste putință?... Eă, femeie,

și sînt înamorată de dînsa... Mulți s'aũ înamorat cu patimă... dar n'aũ isbutit; este o inimă ce nu se deschide de cît la amórea ficeĩ séle... Nimic nu póte s'o atingă. Dacă veĩ avea nefericirea să o iubeșci și să 'i o spuĩ, veĩ fi perdut...

— Adevěrat?... Dar nu este pericol.

— Cum?

— Nicĩ nu mă voiũ înamora nicĩ nu 'ĩ voiũ spune.

— Ha! ha! — strigă postelnicul venind cu Elena. — Iécă tineriĩ împreună... Ca doi porumbei... pereche plăcută... Nu vė turburați!... Bună đioa, Alexandre nene! Of!.. sînt ostentit... Am alergat prin grâu... Așa se câștigă paralele.

Caterina se roșise și gongonia. Alexandru surise.

— Nu 'ți place? Nu e așa? Ce se po-trivesce!... Ia nu mi te supěra! — đise postelnicul Caterineĩ.

— Ești nesuferit! — đise Elena necăjită.

— Aide!... nu este nicĩ un rěu... nu scii ce suflet ângeresc este acéstă fată... nu sunt doă ca dînsa în amândoă țerile... Dar rěmâ-

neți, că eu mă duc să număr banii cu arendașii... A! deséră o să vie Zoe cu alții... Vă vestesc...

Și postelnicul eși însoțit de Elena.

— Zoe? — țise Alexandru.

— Nu o iubești? — întrebă Caterina.

— 'Mă aduce aminte de iaduri!... Nu numai atât... dar cred că rău face Elena de o primește pe aici... Am o presimțire că această femeie îi va face un mare rău... Intr'o țărână surprins'o aruncându'i nisce căutături ca ale ucigătorilor înainte d'a lovi prada lor!... Se țicea la București că o noă intrigă... Se vorbia de un june din Moldova care petrece țările în salonul ei... Dacă nu mă încel, mi s'a țis că are să vie cu el aici...

— Nu ar fi rău, un moldoven... Sînt curiosă să ved un moldoven! Mi se pare că sunt toți cu capul de zimbru? O glumă...

— Care face mult rău.

— Rău?... o retrag...

— Mai bine!... Să nu repetăm noi cel puțin expresiile de ură sau de ridicul ce inimicii nației române răspîndesc în lume...

— Și pentru ce atîta temere?... în Italia,

locuitorii dintr'un stat sunt óre mai scrupuloși pentru cei din alte state italiene de cât muntenii pentru moldovenii sau moldovenii pentru munteni? Uiți că ceea ce se vede între cei doi din urmă, se vede asemenea și între locuitorii din România mare și cei din România mică, *olteni cu treizeci și șese de măsele*. 'Ți aduci aminte proverbul? Póte că interese politice aũ fost cauza acestor urii; dar iară crede că este un lucru natural să existe.

Tocmai Elena se întórse.

— Sciĩ, Eleno? — ȃise Caterina. — Vine Zoe și aduce cu dęnsa un june moldovén.

— Ce idee!...

— Ascultați! — ȃise Alexandru. — Nu audeți în depărtare strigăte de postași?...

— Mi se pare, — adaogă Caterina, — da... da, acum se aude bine.

— Ce bucurie are domnișóra! — ȃise Alexandru. — Par'că 'i s'a urit aici cu societatea celor de față.

— Póte, — urmă Caterina.

— Are dreptate, — adăogă Elena. — In loc să fii voios, îi vorbești de spênđurați!...

— Nu se ucide nimeni pentru amor,—
dise Caterina, rîdînd cu plăcere. — Uitați-vă
la Bar, adoratorul meu, — urmă ea. — Sciți ce
'mă așis odată? Că se omórá. „Ce 'mă spuî
mie? 'I am rîspuns. Să te omorî saũ să nu
te omorî, tot una îmi face!..“ Atuncî el fu-
rios, dise: „Voiũ muri!..“ și plecă fără pă-
lărie. Peste trei șile trimise să 'și ia pălăria
de la noi. Séra era la bal. „Ce? încă trăeșci?“
îl întrebaiũ. „Ca să 'mă rîsbun,“ rîspunse el.

XII

R A N U

Trei trăsurî intrară atunci pe pörtă.
Era Zoe, principesa Iordache, George
și Ión Copistul sub nume de Ranu din Mol-
dova. Dându-se toți jos, Zoe se înturnă către
Elena și îi dîse :

— Iți present unul din amicii mei d. de
Ranu din Moldova.

Elena îl priimi cu politeță... Ranu fu pre-
sentat și Caterinei; făcu cunoștință cu Elescu,
cu postelnicul, și deveni cu toții familiar.

— Este bogat ? — întrebă postelnicul pe Zoe.

— Fôrte bogat, — răspunse ea.

Ranu păru original. Din când în când lăsa să se vėdă niște maniere grosolane, niște expresii comune. Ceї de față cređură că ast-fel eraū manierele și espresiele moldave.

Se observă însă că de câte ori acesta ȓicea saū făcea câte ceva, se uita către Zoe ca și când ar fi cerut aprobarea saū desaprobarea ei. Se vėđu încă de multe ori șoptind cu Zoe. Lumea începu să bănuiască un mister între amādoї.

Postelnicul, vėđēnd acēsta, nu putu răbda fără să ȓicā luї George și luї Elescu :

— Se vede că Zoe aruncă acum plasa prin Moldova ?...

In diminēța viitōre, Zoe vorbia cu Ranu. Ea îi da instrucțiile séle ast-fel :

— „Aї vėđut care este dama... este tēnēră, frumosă... este ceva care trebuie să te atragă... nu perde timpul. Inșă să faci ast-fel ca în ȓece ȓile să te iubească... Caută de'ї fă curte... Nu declarații d'odată... ci cu încetul.. Spre esemplu, laudă tot ce este aici, moșia, casa, menagiul.. Miră-te de meritul ei ca să ședă la țēră ; laudă'ї virtuțile, frumusețea, spiritul, inima ! Este femee ! Și când veї căpēta amicia

ei prin aceste laude, atunci spune'i că o iubești, că ești nefericit...

— Voiu face întocmai,—răspunse Ranu.

— Cată de începe ađi... timpul este scurt.

Ranu coborî în grădină la chioșc, unde era Elena și alți óspeți.

El schimbă câte-va vorbe cu principesa Iordache, apoi trecu și ședă lângă dómna casei !

— Ce locuri frumoșe !— ăise el. — Moșia acésta este un raiu... Casa acésta, cu grădina, tot ce póte vedea cine-va mai plăcut.

— Esagerați, domnul meu, — ăise Elena.

— Din potrivă dómna !... Moldova are multe moșii frumoșe, dar așa moșii nu cunosc în țera mea... In scurt, aici este un loc feeric, tot mă încântă și mă răpește.. Permiteți'mi, dómna, a vė spune că regina acestor locuri adaogă farmecul lor. In adevěr, câte lucruri nu avem a admira aici ? Virtuțile d-téle sunt cunoscute până în Moldova... și frumusețea cu care natura v'a înzetrat este admirația tutulor românilor... Sînt cu totul pozitiv... Nu esagerez nicı odată. Cea ce ăic, cred ; ceea ce cred, are un temeiú. Am ăis că ești o minune de frumusețe în acéstă țeră... este

un adevăr... Nu mă miră de ce totă lumea vă pronunță numele cu respect.

Elena nu sciu ce să cugete.

— Oare acesta vrea să rîdă de mine sau este unul din acei nebuni ce mă turbură de multe ori cu indiscrețiile lor? — își dîse ea.

Natura când împarte favorile séle la ómenî, nu ține socotélă de nimic. Ranu, sau mai bine Ión lacheul, fusese favorat cu multă prodigalitate.

Elena se uită la dînsul să vîdă dacă putea citi în fața lui ideea ironiei. El era serios; ea vîdu o figură frumósă, pe care nu putu de cât s'o admire.

XIII

G E L O S I E

uî Alexandru îi păru că Elena vorbesce prea multe cu acest nou venit, că prin urmare îi place a vorbi cu dînsul. Pentru întîia óră el simți o gelosie profundă ca și amorul sîu pentru dînsa.

— Acest om este frumos!— își dîse el. — Cine póte sci daca Elena nu se simte atrasă către dînsul?... Ié că cum îl caută?... Îi vorbesce încet!.. Ce îi dîce? Negreșit ceva ce nu'î póte spune tare... Oare nu îl cunoscea mai 'nainte?. Se póte... O femeile!.. Dar pentru ce nu se scólă de acolo?.. Elena este o

femeie ca toate cele-alte ; o cochetă... Voiu pleca de aici... nu voiu s'o mai ved...o urasc...

In fine, Elena se scula si merse langa principesa Iordache.

— Cum iti pare acest june ?—intreba principesa.

— Forte bun, — raspunse ea, aruncand o cautatura catre Alexandru.

Atunci incepu principesa a face elogiurile lui Ranu, astfel in cat, dupa densa, natura nu facuse nimic mai perfect in lume.

— 'Mi-e frica ca sa'l privesc !—dise ea Elenei.

Aceste doa femei, Zoe si principesa Iordache, facura lui Ranu inaintea damelor, o reputatie de omul cel mai perfect din lume. Ele incepură a'l crede astfel. Barbatii, chiar ei, credera ; nimeni nu cuteza a dice din contra. Totă ziua si sera aceea trecu in convorbiri. Ranu fuse obiectul admiratiei femeilor, gelosiei barbatilor. Alexandru trecu restul zilei intr'o padure vecina. El nici nu aparu la masa. Când se inturna acasa, intalni pe Elena in scara. Ea nici nu'l intreba unde a fost ; recela ei umplu inima lui de banueli. Salută cu politeță si trecu inainte.

Apoi merse în salon.

— Vin'o lângă mine,—dise Caterina.—Unde ai fost?

— În satul din vecinătate.

— Te-am așteptat cu masa.. Se puseseră toți să mănca și nimeni nu băgase de seamă că lipsești.. afară de mine.. La masă acele două dame te-au atacat cu furie!... Ce le-ai făcut de nu pot să te sufere?... Eu te-am apărat... Mulțumesc'mi.

— M'au atacat, m'ai apărat!... îți mulțumesc de o mie de ori.. Era datoria stăpânei casei să mă apere.

— Elena?... Era ocupată cu óspeții.

— Spre exemplu?

— D. Ranu, care ședea lângă dêsna, îi vorbea mereu și trebuia să'i răspundă.

— Cum îți pare acest Ranu?

— Nesuferit!... mai comun de cât Bar. Se studiază cât póte, dar are maniere de lacheu... Iti voiú spune că eu, am vedut acéstă figură unde-va, dar nu pot să'mi aduc aminte....

— Dar Elenei cum îi pare?

— Elena? După ea toți sunt buni.

— Și mai ales acest Ranu!

— De unde vrei să știu... n'am întrebat'o.

— Eî cochetează împreună.

— Ești nebun!

Maî târziu Alexandru se apropie de Elena și îi șopti o frașă din scrisoarea ei :

„Tóte se schimbă în lume, pentru ce amicia nu se va schimba?“

Elena se înfloră.

— Ce ȑice? Dumneȑeul meŭ! — se întreba ea :

El nu maî ȑise nimic, și se duse lângă Caterina.

— Ce sunt aceste vorbe!... Este gelos? Și de cine?... Nu știu... Gelos?... dar eŭ nu 'i-am dat dreptul de a'mi spune că este gelos... Ași voi să plece!... Trebuie să plece!...

Apoi ședând pe un scaun, urmă: — Sînt nefericită!

Alexandru se retrase în camera ce'i era destinată sub pretext că este indispus.

Gelosia este un simțimânt egoist. Ea este temerea ce are cine-va de a vedea pe altul posedând obiectul ce doresce; ea este cea altă fașă a amorului, tot-de-una în proporție cu dînsul. Unii aŭ prezentat acest simțimânt ca

un monstru care devoră amorul. Acéastă cugetare este profundă.

De și ea pare că măresce și înflăcăreză amorul de o cam dată, dar îl devoră mai târziu. Alexandru era gelos. El se aruncă în pat și lacrimi curseră din ochii lui.

— Nu sunt iubit, — își dicea el. — Saū ceea ce este mai trist, am fost câte-va zile... și nu mai sunt... Ast-fel sunt óre tóte femeile?... Atunci ce deosebire mai este între femeile bine crescute și cele ce se dau pentru bani? Și cum tóte femeile nu vor ast-fel, daca Elena ea însăși este?... Cine a făcut sufletul celei din urmă femeii ce se tērasce în viciu, tot acela a făcut și sufletul acelei ce apare încoronată de tóte virtuțile... Amor, sinceritate, statornicie!... Vorbe deșerte cu cari moralisti se încélă saū încélă pe cei alți!...

Alexandru era nedrept, el vedea lucrurile sub colorile cele mai negre, el credea că fusese iubit și trădat. — Ideile se succedaū la dēnsul cu rēpediciune. Sistemul său nervos era într'o stare de iritație fórte mare.

Dar ce am făcut, Dumneđeule, urmă el, să merit o lovitură atât de crudă!... Acéastă

inimă este acum sfărâmată!.. Atât mai bine!.. Și totuși o iubesc încă! Acastă femeie este viața mea, religia mea... Cum mai pot iubi viața, dacă amorul ei nu mai înfrumusețează țădilele ce se succedă? Cum pot iubi pe Dumnezeu când o parte din strălucirea lui a devenit atât de urâtă?...

Frigurile îl prinseră; lovitura ce primise era crudă în imaginația lui.

Elena întrebase despre dânsul. 'I se spuse că s'a dus să se culce.

— Ađi nu a venit la masă... acum se culcă așa de timpuriu! O fi póte bolnav!

Ea trimise atunci pe doica care o crescuse, să intre în camera lui Alexandru și să védă ce are. Doica se duse. Il găsi culcat pe pat cu fața în jos. Nu mai scia nimic din jurul lui; aiurea. Perina ce ținea sub frunte 'i era udă de lacrimi. Doica 'i puse mâna pe frunte, fruntea 'i ardea.

— Este bolnav, își ăise ea. Ce păcat!.. Un om străin... fără mamă, fără nevastă, care să'l îngrijescă. Nimeni nu va să scie de dânsul!.. Dar vorbesce! Ce ăice?

Doica ascultă și aude aceste vorbe: „Sînt

nebun! Elena... dar o iubesc încă!... Ea este viața mea, religia mea!"

Doica merse și raportă Elenei aceste vorbe, precum și starea în care 'l-a găsit.

— E bolnav,—dise Elena,—trebuie să 'l îngrijim. Du-te, mamă, și deșteptă'l. Rógă'l să bea un céiü... Spune'i că eü îl rog...

Bêtrâna se duse cu céiü. Sculă pe Elescu. Acesta deschise ochii. Elena rămase lângă ușa camerei.

— Bea acest céiü, — îi dise doica. — Ești bolnav . . .

— Lasă-mă! respunse el.

— Bea, Domnele. Dómna nóstră voiesce să'l bei. . . Te rógă. . .

La aceste vorbe Elescu, surîse, și luând paharul în mână, îl aruncă jos cu despreț.

Elena vădu acéstă mișcare și fuse silită a'si pune mâna pe frunte.

Mă iubesc! — își dise ea, — apoi intră repede în salon.

Alexandru trecu nóptea în friguri! când se deșteptă, se vërsaü dorile. Elena era la căpătêiul lui; doica la spatele ei. Ele veghiaü de doă ore acolo. Alexandru avusese delir, și

vorbise în nescire. Elena scia acum toate secretele lui. Alexandru o vede. Se șterge la ochi. Credea că este un vis. . . .

— Eă sînt, — țise Elena, — ai fost bolnav. . .

— Ai cugetat la mine! țise el.

Ochii ți se înecară de lacrimi.

— Ești copil! — țise Elena.

Dar neputînd să sufere acele lacrimi, și temîndu-se ca ea însă-și să nu plîngă, eși din cameră cu doica.

Alexandru acum era trezit. Se scólă, se simte bine, se îmbracă și ese.

Fuse totă țiuă trist, gînditor. Elena îl întrebă:

— Pentru ce ești trist? Nu ai nici un cuvînt ca să fii ast-fel...

— Nici un cuvînt? țise el.—Se pôte....

— Atuncî fii voios!.. Bărbatul meu plécă ađi la o moșie, la șese ore de aici.... Vrei să te duci cu dînsul, se vĕ distrați?....

Elescu surîse: Acest surîs făcu pe Elena să devie roșie de mînie.

— Mĕ crede o femeie viciósă!—își țise ea.

— Nu mĕ duc!—rĕspunse Elescu.

— Atuncea rămâi cu noi. . .

— Voiu pleca, —dise el,— dar mai departe și nici o dată nu mă voiu înturna !..

— O Dumneșeule ! gândi Elena. — Trebuie să mă esplic cu dânsul !.. Dacă 'l ași face să plece câte-va zile numai ! Minteia lui este turburată . . . Se va distra, îi va trece...

Tótă ziua aceea Elena căută să nu vorbească cu Ranu, printr'o delicateță rară. Alexandru păru mulțumit de acésta. Totuși el se întrebă : „acéstă rezervă óre nu este o mască ?“

XIV

RANU SE DESCOPERĂ

Int'r'acestea cele două dame ce observau pe Elena și pe Ranu în toate mișcărilor lor, vedând ore-care turburare în Elena, creșură că era efectul impresiei ce Ranu făcuse asupra'i. Ele se concertară și găsiră că este timpul ca Ranu să se arunce la picióarele ei și să'i descopere amorul său. Zoe chemă pe Ranu și îi spuse ce avea să facă. Acesta consimți, și eșind din camera lor, se duse a pândi dóră va găsi pe Elena singură.

Elena era în salon ocupată a descifra la piano o bucată de musică. Era singură ; toți

ospetii, dame și bărbați, erau în grădină, Ranu, intrând în salon, întrebă :

— Ce faceți, dómná ?

— Mă ocup a descifra, răspuse Elena, o bucată noă. Vă place ?

— Dumneșiască ! . . . apoi ecsecutată de d-ta ! . . .

— Un compliment.

— Nu ! . . .

Ranu ședea lângă dēnsa.

— Permiteți'mi, — șise el, — să vă spun un lucru.

— Spuneți.

— De unde voiți începe ?...

Își acoperi fața cu mânilor, apoi se aruncă la piciórele ei.

— Te iubesc ! — strigă el cu patimă. — Din minutul ce te-am văzut, mă consum de amor și durere ! . . . Ai milă de mine ! . . . Fii bună pe cât ești frumósă... Nu mă respinge... Lasă-mă să sper că voiți fi iubit ! . . .

Elena scóse un țipăt.

Iecă încă un nebun ! — își șise ea după cea d'întēiú impresie. — Dar acum este o impertinență, o insultă !

Ea se necăjise în adevăr. . . .

— Scólă, domnule, — îi dîse ea. — Cređi cã este destul a intra în casa unei femei ca să'ți ieí dreptul a'í spune asemenea cuvinte ?

Vêđend cã el nu se scólă, ea eși rãpede din salon, și se duse în grãdină.

— Inceputul este rêu ! — dîse Zoe ce asculta la ușa în camera de lãngă salon.

— Este speranță, — rêsponse principesa, — eú am sfârșit tot dêuana a iubi pe cei carí 'mí-aú făcut o declarație.

— Ești turburată ! — dîse Caterina Elenei.

— Acéstă casă este o oróre... O să începez a maí primi aici...

Alexandru auđind acésta, cređu cã face a-lusie la dênsul :

— Ospeții aú început să te supere ! Sînt sigur...

— Dar d-ta...

— Nicí eú ? — dîse George.

— Nu este vorba de amici...

Elena era supêrată :

— O asemenea cutezare, — íși dîcea ea, — este o insultă... Ce voiú face ?.. Caută a spune

bărbatul meu?.. Ah! nici o dată!.. ar fi un scandal... Trebuie să fac ast-fel în cât să plece...

De altă parte în acel moment Ranu raportase celor două intrigante scena ce avusese cu Elena. Ele îl aprobă și îl îndemnară să meargă înainte.

— Ce te temi? — îi zise Zoe. — Tóte femeile se supără când amanții le mărturisesc pentru întâia óră că le iubesc... Nu este însă nici una care, orî cât de crudă s'ar arăta către acela ce o iubește, să nu compătimiască cu dînsul, să nu simță! Inainte! Mâne vei reîncepe atacul... Prefă-te că suferi.

Ast-fel fură cele din urmă recomandații.

XV

O INTĂLNIRE

lexandru căuta timpul priincios ca să
céră o espicare Elenei, dar nu era
nici un mijloc.

— Voiū să'ți vorbesc la o parte, — țise
el Elenei.

— Să mergem prin parc, — response ea.

Ei plecară amândoi pe aleele parcului. Séra
începuse.

Era o séră de maiū, fragetă și parfumată
ca sărutările unei copile tinere. Luna se ri-
dica în depărtare, rumenă și rotundă, revěrsă
torente de lumină. Un vânt dulce legăna frun-

zele arborilor; gemetul depărtat al râului se îngâna cu strigătele călătorilor întârziați sau cu lătratul unui câne deșteptat din somnul său.

Inima lui Alexandru era plină de amor și amărăciune.

— Ce ai să'mi dici? — îl întrebă Elena.

— Scii că nu am iubit nici odată, și scii că te iubesc!..

— Nu voiū să scii!.. Dacă acésta este ceea ce vrei să'mi dici, atunci mă întorc!..

— Poți să mă ascuți fără temere... Ceea ce voiū a'ți spune astă séră, nu se va mai repeta nici odată... Mâne plec și nu ne vom mai vedea... Ori-care ar fi patima ce ai putut să inspiri sufletului meu, voiū găsi puterea d'a părăsi acésta țeră...

— Nu este acesta sacrificiul ce 'ți cer... ar fi puțin... Voiū să te vęd totdeauna ca pe un amic... nu mai mult. Iécă puterea ce doresc să ai.

— Acésta este virtutea... nu pot s'o am...

— Pentru ce a trebuit să mă iubesci?.. Viața mea era liniștită. vrei s'o turburi! Reputația mea era curată, vrei s'o vestejesci!

Însu'ți erai ferice, ai vrut să suferi! Iubesc-mă ca p' o amică... Șești totdeauna cu noi!..

— Ceri ceea ce nu se poate.

— Vai! o știu foarte bine!.. Ieri pentru ce ai fost supărat? Ești poate gelos? Acésta este o insultă amară pentru mine; însă cine 'ți-a dat dreptul să fii gelos? 'Ți am dat eu cuvântul că te iubesc și 'ți voi fi credincioasă? Și de atunci 'ți am dat ocazia d'a mă bănuii?.. 'Ți am inspirat o patimă? Sînt nefericită pentru acésta!.. Dar nu se poate óre să faci totul spre a o stinge? Pentru ce n'ai iubi altă femeie... O femeie ce ar fi putut să te iubească?.. Eă, nu mai eă sînt în lume?.. Imi dăci că nu este femeie mai perfectă de cât mine, nu este suflet mai sublim de cât al meu, dăci că fără mine nu mai poți trăi.. Tóte acestea sunt visele unei imaginații aprinse. Măne se vor stinge, măne vei roși poate că ai avut asemenea vise... Strângeți tóte puterile!.. Gândește-te că sînt femeie, că și eă poate să cad; gândesce-te că poți să mă perđi, să mă sacrifici. Aibă milă de ceea ce iubesci!

— Elena mea, — strigă Alexandru. — Este târđiă!..

— Târziu?... hei bine, atunci plécă mâne, îndată, nu te mai înturna... și îți voiü dovedi eü, o slabă femeie, că voiü avea puterea d'a suferi, d'a mă consuma, d'a muri!...

— Ce ȃici? — strigă Alexandru. — Elena mea, dulcea mea frumoasă!.. Oh! repetă aceste vorbe!! Bine am auđit?... Mă iubesci?..

— Te iubesc ca să mor! — răspunse Elena.

— O suflet dulce și sublim!.. ce vorbe ai pronunțat!.. Ele răsună în auđul meu ca concertele ângerilor!.. Curgeți, ore de fericire!.. Am fost ursit să fiü ferice în acéstă viață!.. Dulce este fericirea!.. Acum îmi place să trăiesc!.. Viața, nu este nimic mai dulce de cât viața!.. Spune'mi încă o dată că mă iubesci! Dar teme-te a o spune prea dulce, căci póte să mor de fericire, saü mai bine, fă ast-fel ca să mor până ce minutele de fericire nu se opresc în cursul lor: căci mâne póte.. Dar pentru ce ne vom gândi încă la suferințe?

Elena se uita la Alexandru cu admirație. Vorbele lui îi făceaü plăcere și tot-de-o-dată o înspăimântaü. Ea însăși nici odată nu iubise. Inima ei se deschise și amorul arđător

se revêrsa ca un torent ce, constrâns în sî-
nul stâncilor, află în fine o eşire.

— Mă despreţuiescî pôte, Alexandre! —
dise ea. — Oh! spune că nu este așa!.. Nu
mă scuđi că am avut acéstă slăbiciune?.. Spu-
ne'mî, că nu am iubit nici o dată, că sînt
tênără, că am dreptate să te iubesc; născo-
cesce, minte daca va trebui, ca să 'mî dai
cuvinte că pot aă te iubesc, căci veđi tu, în-
cep a crede că sînt o femeie criminală!.

— Elena mea, da, ai avut dreptate să mă
iubescî!.. Criminală đici tu? Pentru ce?.. Nu,
sufletul meŭ, ești divină!.. Lumea ar trebui
să ți se închine.

— Ce'mî pasă de lume! — dise ea. — Tu,
mă respectî?

— Te respect și te ador! — dise Alexan-
dru. — Nu scii, sufletul meŭ, că eram cer-
tat cu acéstă lume și că tu ești cauza de
m'am împăcat?... O lume ce are în sînul ei
o ființă atât de frumoasă, poți să n'o iubescî?..

— Dar când acéstă ființă este slabă ca
mine?

— De unde ați luat că trebuie a despre-
țui pe cei ce ne iubesc!.. Cine cutéză a

face acéastă lege contra legilor naturei?.. Acolo unde acéastă temere ar avea cuvânt să esiste, acolo, sufletul meü, nu este amorul cel sincer, cel respectos.

— Spune'mi încă acésta.. Voiü ca amorul tēü să fie sincer și respectuos!.. Voiü să mă iubesci cum nimeni încă n'a iubit... cum devotul iubesc pe Dumneđeü.. Voiü să uiți cerul și pämēntul pentru mine... să te uiți pe tine însu'ti...

Alexandru era răpit de fericire. Ei ședeau pe o bancă. El îi luase o mână și o strângea când pe inima lui, când pe buzele lui înflăcărâte. Vēntul dulce sufla și rēcorea fruntea lor arđēndă. Natura iusă'si părea că este înmomente de voluptate.

— Dar cugetat-ai des la mine de când te am vęđut?... Asta să fie grija ta!.. Privesce-mē!... Cāt ești de frumósă! Dacă vre odată sufletul lui Dumneđeü ar lua o formă de argil, ca să se arate ómenilor, ar lua forma ta, Eleno! Sufletul tēü este un parfum ce ne îmbatā de fericire!... Cugetările tēle sunt suave ca visele feciórelor; simțimēnte tēle sunt calde ca rađele sórelui de

maiü!.. Oh! lasă să mă îmbăt de amorul tēü!.. Natura însăși iubescce. Ea pare că ne privesce și ne ȃice: „Grăbiți-vē, iubiți, căci mâne pōte nu veți mai fi!..“ Varsă sufletul tēü în sufletul meü!.. Cine pōte să mă despartă de ceea ce iubesc?.. Cine pōte despărți buzele înflăcărate ale călătorului de apele reci ale fontânilor?..

— Alexandre, mă sperii!..

— Omul nu trăiesce de cât în timpul cât a iubit.. Dacă ar trebui a ne deștepta din acest vis dulce vre o dată, facă cerul să ne deșteptăm numai spre a coborî în mormēt!.. Lasă-mē să sorb parfumul desfătător al suflărei tēle! Lasă-mē să mă îmbăt de sērută-rile tēle!..

Cerul și pământul părea că se confundă; buzele celor doi amanți se întâlnește într'o sērutare voluptōsă, senzație cerescă!..

— Alexandre! — ȃise Elena. — Să plecăm de aici.. Oaspeții ne așteptă!..

— Să plecăm, — ȃise Alexandru.

Acea fuse o nópte dulce pentru Alexandru. Era iubit de singura femeie ce era în lume, după gândul sēü. El dormi legănat în

ilusii de fericire. Elena trecu tótă nóptea în rugăciune. Ea se ruga ca să se stingă în inima ei amorul ce o cuprinsese, să 'i se dea puteri d'a rămânea curată. O idee o mângâia. Spera că Alexandru o să plece, și astfel va evita orî-ce pericol.

Cele d'înteiū rađe ale sórelui găsiră pe Alexandru în grădină.

„Aici, — țise el, arătând o canapea de lemn. — Buzele ei 'mă aū țis că mă iubește! Aici 'i-am dat înteia sêrutare !.. Vai ! acéstă sêrutare va fi óre cea d'înteiū și cea din urmă ?.. Ce crudă ar fi fericirea dacă ar fi atâta de scurtă...

El se duse în chioșc. Acolo găsi pe Caterina.

— Ești bine ? — îl întrebă ea.

— Sînt fericit, — îi rêsponse el.

— Fericit ? Gândesce-te bine la ceea ce țici ?.. Fericirea este o pasêre care se pune numai pe arbori verđi și înfloriți... Nu ai aceste cualități...

— Cum ?

— Cu caracterul ce ai, este cu neputință să fii fericit !

— Mă sperii!..

— Ești schimbător, — fantastic, visionar!..
Mâne te voi vedea iar plecând, sau vei rămâne aici ca să turburi pe biată Elena ce ți are o amicie de soră.

Atunci veni și Elena. Ea întinse mâna lui Alexandru și sărută pe Caterina.

— Bărbatul meu îmi scrie, — țise ea, — dacă veți voi să mergem la Telega ca să vizităm ocnele?

— Eă merg, — țise Caterina.

— Tu?.. Bine, dar nu este destul... Trebuie să mergem toți ca să pot merge și eă... Să consultăm pe cei [alți!.. Viă? — întrebă ea pe Alexandru? — Trebuie să viă.. ast-fel voiă fi nefericită acolo!..

— Viă,—răspunse el.

XVI

O CĂLĂTORIE

ropunerea postelnicului se primi de totă lumea. Se prepară două trăsură pentru dame. Zoe se sui într'o trăsură cu principesa și cu Ranu, în cea altă trăsură se urcă Elena cu Caterina. Alexandru și George se urcară pe capra calescei. După două ore trăsurile intrară în Câmpina, de aici luară către Brebul. Ajunseră în fine la Telega către ameși.

— Nu ai mai făcut nimic? — întrebă Zoe pe Ranu.

— De ieri fugi de mine... 'Mi-a fost peste putință s'o întâlnească singură.

— Trebuie s'o întâlnească... În această călătorie va fi mai lesne, de cât acasă... Trebuie să te grăbești... Timpul trece și planurile mele pot să cadă...

— Ađi voiți mai încerca.

— Dar acest Alexandru Elescu nu'i face curte? — întrebă principesa. — Curios om! El nu vorbesce cu noi!... Pecat că natura 'i-a fost părtinitore!... Este sêlbatic!... Mi se pare că este și mândru... Dar defectul lui cel mai mare este, simpatia pentru ideile și ómenii noi! Ce bôlá!...

— Bôlá... ai dreptate. — zise Zoe, — este o bôlá. Nu veđi că din această cauză tóte lucrurile se paralizează?... Dar nu este vina lor!... Causa rêului este,... dar pentru ce voiți mai spune?... Cu femeile se guvernă un stat. Amar acelor Domnitori cari nu vor voi să înțelegă această maximă... Damele sunt neîngrijite! Dacă bărbatul meú se alegea Domn, lucrurile erau să ia alt curs.

— Dar bărbatul meú? Era mai sigur,

dacă revoluționarii nu făceau cu poporul presiune asupra Camerei.

— Bărbatul meu era mai sigur. Este mai cunoscut în țară...

— De cât bărbatul meu? — întrebă principesa.

— Mai popular... Apoi are și experiența de lucruri.

Ele se uitară una la alta și începură a râde.

— Să lăsăm gluma principesă! Bărbatul tău era pentru Bibescu.

— Vorbă!..

— Când am auzit că la 24 Ianuarie s'ales Domnul Moldovei, îți mărturisesc că atât m'am mâniat pe *Baba-Rada* mea, în cât, perdând totă răbdarea, 'i am dat palme și 'l am scuipat.

— Aceste cădături cred că ne sacrificăm a trăi cu dînșii pentru ochii lor! Eă când voiă perde speranța de Domnie, îl gonesc!.. Acastă speranță este tot ce ei pot să ne dea; altfel, ce așteptăm de la nisce ființe ce nu maș sunt nici ómenī?... Te încredințez că atunci am făcut și alte sacrificii: 'mă am lăsat a-

mantul, tot cu gândul că mă voiî face Dómnă. Rîdeam de mine ênsu'mî vêdênd-mê silită să cochetez cu cădêtura mea de bărbat.

— Nu este frumos bărbatul têu, ai dreptate, — țise principesa.

— Póte să se ia de mână cu al têu, — răspunse Zoe!

— Nu țic alt-fel...

— Vorbiaî de Alexandru!... Ar fi un amant frumos.

— Este prea sentimental... nu'mî place soiul acesta.

— Eû am un capriciû.

— Nu cred să isbutesci.

— Strică să încerce!

— Incércă... Eû voiî încerca lângă George.

Acestea erau vorbele ce 'și schimbaû cele doă femeî. Nu este nimic esagerat: acéstă șcólă de curupție esistă încă. Se personifică în câte-va dame cari, nu numai că sunt primite în societate, lăsate cu femeile tinere, curate, inocente! — dar sunt vêdute cu dinstincție; înconjurate de respect, de laude, de tóte familiile ce lumea respectă. Viciul este nobilat, grație societăței! Cu aceste triste datine,

virtuțile caută să lase locul lor viciurilor și să se ascundă cu rușine. Dar societatea ce toleră acestea, ba încă le încuragiază, le dă prestigiul tonului bun, parfumul romantic, nu este complice cu cei ce profesă aceste cauze perdetóre? Nu este din parte'i o slăbiciune criminală? Legături de rudenie și prestigiul ce dă o mare avere, înrîuresc asupra societăței lipsită de principii de moralitate și nasc acest fenomen monstruos.

Călătorii noștri ajunseră la Telega, unde găsiră pe postelnicul. Ei se deciseră ca să cobóre în ocne.

Mai 'nainte aceste mine de sare presentaū un aspect înspăimântător: mâna omului, sclavă experienței practice, săpa un puț în tărêmul sub care se afla mina de sare. Din fundul acestui puț urma cu săpătura în tóte direcțiile, dar totdeuna coborându-se, până ajungea la o lărgime și adâncime esttraordinară. Pe gura ocnei se cobora cu o funie pe scripete o rôtă în care ședea un om. Ast-fel era intrarea ciocănașilor în ocnă. Condamnații erau datori să lucreze în fundul acestui abis đioa; nóptea a scotea. Era însă o categorie din aceștia cari

nu eșiau nici odată, uniî chiar cari se aruncau în ocnele părăsite.

De câți-va ani minele se lucrau după un sistem nou. Era o scară pe care chiar damele puteau să cobóre cu înlesnire, grație Domnitorului Știrbei! Dar cel mai mare avantaju este că au scăpat de inundațiile la care minele erau supuse înainte.

Damele noastre fură întâmpinate de inginerul Caracioni, căruia țera este datore reforma. Le întrebă dacă doresc să intre în mină. Princesa și Zoe refuseră. Ceî alți esprimeră dorința d'a intra. Atunci toți luară câte o lumină în mână și începu a coborî scările.

Ranu urmă îndată după Elena. El profită de ocazia ce 'i se presintă ca să repete declarația lui amorosă. O declarație de amor, coborând în ocnă, este ceva original!

— Dómna mea, de ieri fugi de mine.... Este óre atât de urâtă fapta mea, ca să mă lipsesci de fericirea d'a 'ți vorbi?

— Fapta d-téle este pardonabilă... atât numai că trebuie să se îndrepteze la altă persónă.

— O Dumneđeule, așa dar tótă viața mea trebuie să sufer!...

— Sërmanul om ! — își ȃise Elena, îmi inspiră desgust și despreț!... Și apoi el șede printre noi și patina lui, mincinosă sau reală, devine mai tare.. 'Mî e témă de vre-un scandal...

Ast-fel cugeta Elena. Ranu, care nu simția nimic, care juca o rolă din ordinul stăpânesi, o rolă cu care începuse a se osteni, nu mai ȃise nimic. El începuse a stima și respecta pe Elena, și se simțea aplecat mai mult în favórea Elenei de cât a Zoei.

— Sciú bine, — își ȃicea el, — care este rola mea : ca să fac să mă iubéscă acéstă femeie. Dar pentru ce ? Care este interesul stăpânei?... Imi vine să cred că Zoe vrea să facă un rău acestei femei, și se servă cu mine, și ce rău ? Póte ca s'o pėrdă, dacă ea s'ar înamora de mine ! Nu ași face mai bine s'o las în pace și să'i raportez ei că nu pot nimic ?

Călétorii noștri ajunseră în fundul minei, vizitară tóte căile, vėdură condamnații, vorbiră cu dênșii. Aflară că ei erau ținuți în fére, iar nóptea, când îi scotea și 'i băga în închisóre, îi punea cu câte un picior la un butuc mare. Tóte aceste tratări barbare, pentru că nu erau mijlóce a clădi închisori solide. Mai aflară

că bătaia nu se desființase ; că funcționarii prinși cu abuzuri și dați în judecată de un minister, erau grațiați și reintegrați de ministrul ce venia în urmă, și reîncepeau să abuzeze.

Nu este de mirare. Se vindecă anevoe o bătăie ce intră și se răspândește în totă întinderea unui corp. Acest rău nu există în câți-va indiviși, ci mai în societatea întregă.

Călătorii eșiră din ocnă, făcurea câte-va visite la damele funcționarilor, unde nu aușiră de cât nemulțumiri și critici asupra puteri esecutive. Elena chemă pe bărbatul ei la o parte și îi duse :

— Ași vrea să vedem monastirile până la Sinaia.

— De ce nu!... Eă nu pot să vă însoțec dar voi mergeți ! Pe acéstă cale sunt Brebu, Poiana, Lespeșile, Sinaia. Dormiți la Brebu, mâne veți fi la Poiana, Lespeși... veți trece nóptea la Sinaia.

Elena comunică acéstă idee celor alți călători cari primiră bucuros. Ei plecară de aici printre déluri și văi verđi și pădurate, poziții desfătătoare, de cari ochii se răpesc și nu se mai satură!... După cât-va timp ajunseră la

Brebu. Acéastă monastire este pe un șes ce se întinde de la malul Doftana până la pólele unor munți spre răsărit. La spatele monastirei este un lac fórte adânc, ce pare să fi fost în vechime o mină de sare : apa este sărată. Monastirea este fundată de Matei Basarab. Aici Dómna Elena, soția lui, căntă adăpostire în timpul resboiului lui Matei cu Vasile Lupu al Moldovei. Monastirea este a statului și depinde de Eforia Spitalelor.

Călătorii nostri aflare a aici ospitalitate plăcută. Egumenul era un om cu spirit. In anul 1848 luase parte la mișcarea revoluționară. Fusesse esilat în țeri străine mai mulți ani. Intorcându-se, primise acéastă monastire de la guvernul de atunci.

Casa era aceeași, din timpul lui Matei, reparată, cu un singur rînd, mare și spațiosă, cu o galerie lungă, lată și acoperită cu acoperământul general al edificiului.

Egumenul le dăte o masă prințiară. In timpul mesei fie-care făcea observații în socotéla monastirei și a bătrânului Egumen.

-- Sciți că acest om este din cei cu re-

voluția de la 1848?—dise George, în limba franceză, ca să nu înțelégă Egumenul.

— Revoluționar! — strigă prințesa. — O Dumneșeul, pentru ce m'ați adus aici!... Nu pot să sufer vederea acestor revoluționari!... Sunt în stare să învenineze bucatele... 'Mî-e frică?...

— Și nu numai atâta,— dise Alexandru,— dar pe când se afla esilat în Transilvania în timpul resboiului contra Ungurilor, el luă parte cu români.

— Ce grozăvie! — strigă Zoe.

— Prinse trei robi, trei oficeri unguri tineri, frumoși, bogați... Sciți ce le-a făcut? — dise Alexandru...

— 'I-a pus în țepă, apoi le-a scos căpățânele, și a făcut cupe din cari bea vinul. Vreți să le vedeți? adăogă George.

Prințesa scóse un țipăt și înclină capul pe pept, ca cum ar fi voit să arate că o să leșine. George profită de acésta și'i aruncă un pahar de apă în față.

— Să plecăm! Să plecăm de aici! — strigă ea. — Suntem în mâna căpcaunilor!... Aceste bucate or fi cu carne de om!...

— N'ai așteptat să isprăvesc!— zise Alexandru. — Nu este cum a zis George. După ce primi pe acei trei oficeri, le dete vestminte românesce și un om care îi conduse noaptea la marginea țerei și acolo îi făcu scăpați.

— Da! — strigă princessa.

— Poți să'l întrebî.

— Este cu putință! Dar atunci este un om cu inimă... și eu care îl credeam un ucigător!.. Dar ce pătat că este revoluționar!..

— Știi un lucru?—șopti George lui Alexandru.

— Ce?

— Princessa iubesc vinul... Vinul călugărului este trădător, hai s'o îmbătăm!

— Ce idee!.. O lașitate!

— Dar se îmbetă singură la București.

— Ce cădere!.. Imbet'o, dar să nu scie nici Elena, nici Caterina.

— Lasă pe mine!..

George șopti Egumenului câte-va vorbe la ureche.

După câte-va minute, zise:

— Nu știu dacă domnele nu vor voi să guste o tămâiosă dulce, ce se află în mănăstire de trei-șeci de ani.

— Se póte? — ڑise principesa.

Egumentul dăte ordin să aducă doă butelii de tāmăiósă. Turnă însuși în paharele damelor. Elena și Caterina nu voiră să bea. Princesa și Zoe bėură.

Princesa se plecă spre Zoe și'i șopti:

— *In vinum veritas!* Nu putem să'i îndemnăm a bea? Póte vom afla ce simt pentru noi?

— 'Mī-e témă, căci caută să bem și noi!

— Să ne prefacem, — ڑise ea.

— In sănėtatea societăței de față! — ڑise principesa.

Zoe, Alexandru, George, Egumenul îi rėsunseră. Ele gustară, găsiră vinul delicios și cu încetul deșertară paharele. Zoe ridică și ea un toast. Veni rândul lui Alexandru. Al treilea pahar fuse destul ca să turbure mințile celor doă dame; aveaū o mare plăcere de vorbă. Lăsară vėlul de pudóre, ce șede bine femeilor bine crescute; vorbiră despre multe lucruri cu o neîngrijire, care făcu pe Elena și Caterina să roșească. Elena spuse că o dórecapul și se scală de lamasă; Caterina o urmă.

— Bine a făcut că s'aū dus! — ڑise princesa lui George.

— Ești tot pe gânduri?— întrebă Zoe pe Alexandru. — Dacă ași avea un amant atât de trist, ași muri!

— Ai unul?

— Am avut... cine nu are unul?

— Ai dreptate, dar acum?..

— Acum? Nu pot să am, dacă nu pot să fiu iubită de cel ce iubesc.

— Iubesci pe cine-va care nu te iubesc?

— Póte.. dar îți voi spune acésta mai târziu.

— Mai târziu și pentru ce nu acum? O să trăim până atunci?

— Îți pot spune numai că e frumos, dar... melancolic!

— Of!..

— Și că ași fi cea mai frumoasă din lume când ași avea numai speranța că voi fi iubită!..

Alexandru înțelese sensul vorbelor ei.

„Acéstă femeie, își dișe el, e o Mesalină.“

El se roșise și puse capul în taler.

— George!— dișe principesa,—mie nu mi s'aũ făcut nici o dată complimente... și cu tóte acestea sînt încă ténără și frumoasă!.. In adevăr, voi nu sciți să iubiți!.. Ce diferență între voi și oficerii ruși! Aceia ómeni galanți!..

— Nu cred că sunteem fără inimă...

— Și ce ne este de folos inima, dacă nu se exprimă...

— Aî un amant...

— Nu 'mî mai vorbi.. nu'l am iubit; apoi a plecat la băi. . Am cheltuit mulțime de bani cu dînsul.

— Ah! era ostenit! — țise George.

— Ești un impertinent! — strigă princesa rîdînd; dar te ert pentru că aî ghicit... S'a dus la băi...?

— Dar principele Iordache nu bănuia?

— Ce'mî pasă, nu póte să ȃică nimic, am cuvintele mele!

Princesa îl lovi cu degetele peste gură.

— Nu lua în rîu!

Caterina apăru atunci.

— Ce mai ședeți la masă? — le țise ea — Să mergem pe lac...

Apoi apropiindu-se de Alexandru îi țise:

— Elena te chiamă.

Alexandru se sculă și se depărtă cu Caterina.

Zoe, care se aștepta la o declarație, vîdînd că Elescu o părăsesce cu atîta indiferență se mînie-

— Oh! acéastă femeie o voiŭ găsi tot deauna în calea mea!

— Ce făceaî acolo? — întrebă. Elena pe Alexandru.— Şi ce sunt aceste femei neruşinate?

— Le am cunoscut la d-vóstră,—răspunse Alexandru cu rēcélă.

— Aî dreptate,—îngână Elena.

Dar vorbele lui Alexandru îi făcură rău, ochii ei se umplură de lacrimi...

— Ce vrei? Aşa este societatea... Nu pot scăpa nici în singurătate.

Maî mulţi ȕeranî şi ȕerance, veniră la monastire, fiind în acea ȕi hramul bisericeî. Egumenul dase ordin a se pune masă lungă în curte la care mulţimea era chemată să mân-ce. Elena vădu printre fetele de ȕeranî, una care se distingea prin graţii şi curăţenia costumului. O chiamă. Fata se urcă în casă şi intră la Elena însoţită de mamă-sa. Era frumoasă în costumul ei. Cămaşa era de pândă albă, era cusută la mâneci cu mētăsurî de colorî diferite şi cu fluturî; mânecile încă erau cusute; sînul cămeşeî înecat de fluturî, se crăpă pe un sîn alb ca ninsórea, iar mijlocul era încins cu un brău roşu plin de fluturî;

peste cămașe purta de la brâu în jos o fustă de borangic creț. Părul împletit în două code pe spate; pe cap prinsese un vël său maramă de o stofă albă și fină, cu două ace, așa în cât plutea pe d'asupra părului. Caterina îndată ce o vădu, alergă și o sêrută.

Fata își pusese mâna la gură, și nu șcia ce are să ȃică.

— Cum te chiamă?—o întrebă Elena.

— Maria,—răspunse ea,—acéstă femeie este mamă-mea...

— De câți ani ești?

— De șei-spre-ȃece.

— Ai tată?

— Am.

— Ești frumoasă, fetiță, și rog pe Dumnezeu să te facă fericită!..

— Fericită! — ȃise ea, și lăsă ochii în jos.

— Nu este fericită sêrmăna! — ȃise mamă-sa cu ochii plini de lacrimi.

— Pentru ce? Spuneți'mi Nu vă feriți... Bêtrâna luă vorba și ȃise...

— Bărbatu-meu vrea s'o mărite după un român cu avere... dar care nu e după gustul ei.. Ce să ȃică! Ei îi place altul... acela e

sărac.. Dar poți să faci pe Petre să iasă din gândul lui? Peste zece zile o să facă nunta. A slăbit fata, de abia o cunosc eu, mama ei!

— Fata își ascunse fața în mâni.

Pretutinderi, în toate clasele, omul este același, — cugetă Elena.

Posiția fetei semăna ca a ei. Ea asemenea trebuise a se înclina înaintea voinței unui părinte crud și a lua un bărbat pe care nu'l iubea. Câte suvenire plăcute și triste nu 'i se presenta! Inima ei era tristă.

— Și unde este cel iubit și sărac?—întrebă Elena.

— Umblă ca un nebun! — țise bătrâna.— Vrea să intre în óste...

— Ce avere are ginerile?

— Patru boi, două vaci și patru sute de lei.

— Hei, bine, acela pe care Maria îl iubesc este mai bogat: are șese boi, două vaci....

— Și trei mii de lei! — urmă Alexandru.

Bătrâna nu înțelegea nimic și țise :

— Dar de unde?..! E sărac lipit!

—Ii dăm noi! — răspuse Elena. — Să cheme aici pe bărbatul-tău.

Acesta era prin curte. Veni îndată.

— Dacă băiatul ce e drag Mariei ar avea

șese boi, două vaci și trei mii de lei, 'i ai da pe fie-ta?—îl întrebă Elena.

— 'I-ași da-o, — răspunse bătrânul, că și mie îmi place mai mult el de cât cel alt.. dar e sărac.

— Nu e sărac.. El are stare... 'I-o dăm noi. Mâne să veniți să luați vitele și baniș de la părintele Egumen și duminecă să faceți nunta.

Amândoi bătrânii rămaseră muți; fata se aruncă la picióarele Elenei, care o sculă și o sêrută pe frunte.

— Acum nu vei mai fi nefericită,—îi țise ea.

Țêraniș eșiră după ce mulțumiră în felul lor.

— Voiș să'i cunun!—țise Elena.

— Minunată idee— adăogă Caterina.—La Făneșci Duminecă .

— Iécă o nuntă!—adăogă Alexandru.—Aș mână bună, însórá-mê și pe mine?

— Pe d-ta? Nu!—țise Elena cu vocea jumêtate.—Aș face pe nevastă nefericită!

— Ca să fie acêsta, ar trebui s'o iubesci cu adorație, cu nebungie!

— S'o iubesci?... Credeți că dacă iubiți o femeie cu patimă, aveți dreptul s'o faceți nefericită?... S'o insultați printr'o gelosie ne-

bună? Să turburați sufletul ei prin capricii, atunci când viața 'i se pare mai dulce?

— Dómnne! cât de egoiști sunt bărbații! — esclamă Caterina.

— Ce căutați țărani aceia aci? — întrebă principesa ce intră atunci cu Zoe și cu George.

— Uf! aș lăsat după dênșii miros de mojiți, — țise Zoe.

— Elena face haz de acești mămăligari, — adăogă principesa.

— Ce gust!.. ființe cari n'aș de cât figura omenéscă, — mai țise Zoe.

— Dar cari aș figurî naturale, fragete, rumene, — țise Elescu. — Să fi văđut o fetiță adinéori!

— Lasă-mă cu mojiții. De când cu regimul liberal, s'aș obrășnicit și ei! Nu poți să'i mai ieși la lucru fără să le plătesci.. și dacă pui să'i bată, se laudă că o să se plângă la cârmuire!..

— Ce fel? — întrebă Alexandru, — țărani pe moșiile d-vóstră nu sunt bine tratați?

— Și ce vor mai bine? Nisce vite!. Eă o să'i gonesc pe toți de pe moșie!... Sunt revoluționari.

— E trist, e crud, e barbar ceea ce spui, dómná! — dîse Eleescu. — Cum? Este o țeră în lume, unde țeraniî sunt rēu tratați și unde cei ce caută să î protege trec de ómenî revoluționari, criminalî, și acéstă țeră românéscă, care se laudă cu o constituție basată pe principii de libertate, egalitate, umanitate!.. Și româniî se mai dîc o nație liberă! Și Europa nu tremură față cu acest spectacol de barbarie!... Româniî pentru româniî sunt mai cruđi de cāt turciî, de cāt rușiî, de cāt austriaciî! Iécă nefericirea acestei nații!

— Ce nație? — dîse principesa. Nu este nație română!

Tocmai atunci intră Egumenul.

— Doriți a vĕ preumbla cu luntrele pe lac? — întrebă el.

Se sculară, eșiră și purceseră către lac printr'o grădină. În doă luntre intrară cu toții. Se puseră în luntre așa cum erau în trăsuri.

— Unde ești? — întrebă Zoe pe Ranu când plecară luntrele.

-- Lucrul merge bine acum, — răspunse acesta, — cum nici nu mă așteptam...

— Bravo! — răspunseră ele.

— 'Mî-a dat mîna și am sîrutat-o de
mai multe ori...

— Fîrte bine ! — dîse Zoe.

--- Eram sigură ! — adăogă principesa.

— 'Mî-ai dîs să fiu discret, — mai dîse
Ranu, — cîcî altminterea va muri !

— Merge bine ! Inainte ! — dîse Zoe.

Luntricele plutiră pe lac... Sîrele era aprîpe
de culcare ; umbra și rîcîrea se rîspundea î
aer ; mulțimea de femei ce albeau pînde
pe malul lacului, acum le strîgeau și se î
nau acasă cu trîmbele pe cap.

Alexandru începu să cînte o barcarolă atî
de dulce, suavă și melancolică, î
cât atinse
tîte inimile :

Colo unde se îclină
Salcia pe un mormînt,
In a stelelor lumină,
Legănată lin pe vînt ;

Unde 'n serile 'ntristate
Se aude-un dulce val
Suspînînd cu voluptate,
Sub umbrosul negru mal,

Du-mî, du-mî, lopătare,
Fie nîptea cînt de rea ;
Acolo î
intristare
Zace mîrtă dulce
mea.

Acésta barcarolă pătrunse inima Elenei. Ea simțea o apăsare dulce și durerósă asupra spiritului ei. Era póte un presimțimânt de dureri ce o așteptau în viață? Era regretul pentru fericirile ce nu putuse să guste? Umbra ascunse ochilor străini lacrămile ce îi înrouau fața.

— Nu mai cânta, — duse ea lui Elescu. — Cântați așa de falș ađi!

— Ce e acest capriciú, Eleno? — o întrebă Caterina.

— Am un presimțimânt, Caterino, că voiú muri curând.

— Iar cu idei triste?

— Nicí o dată n'am fost mai turburată ca astă séră...

In acel timp bărcile se înturnaú la locurile de unde plecaseră. In barca cea-altă Zoe duse principesei încet:

— Alexandru, dacă nu mă 'ncel, móre de amor după Elena. Vrei să'i spuí că Elena are o înclinare pentru Ranu?

— Bine, — răspunse acésta.

Călătorií se urcară pe mal și purceseră către casă. Zoe ceru brațul lui Elescu, acésta îl oferi.

— Hei bine, amabilul și înfocatul meu adversar politic! Imi pare rău de un lucru?

— De ce lucru? — întrebă Alexandru.

— Vei perdeți timpul cu politica... pe când alții îl întrebuințază atât de bine.

— 'Mi-ai făcut reputație de om care se ocupă cu politica. Este nemeritată. Cât pentru timp, fie care îl risipește cum îi place...

Ei ajunseră atunci.

După o oră, un serv veni și duse lui Alexandru că îl invită d-na Zoe în camera sa. Alexandru avea un defect ce îl făcea nefericit, era bănuitor; acest defect la un om ce iubesc cu patimă, este un izvor de amărăciuni pentru el și pentru ceea ce el iubesc. Vorbele Zoei el nu le uitase. Ele îl făcură a bănuii că Zoe are să-i spuie ceea ce el ardea și tremura să afle. Așa că nu întârziă d'a se duce la chemarea Zoei; inima lui palpita ca înaintea unui mare pericol.

— Ce poate să-mi spuie ea în secret? — se întreba el. — Eui imi perd timpul, pe când alții îl întrebuințază atât de bine! 'mi-a duse ea. Nu înțeleg... Saui mai bine nu cutez a bănuii.

In fine intră la Zoe, el află aci pe princi-

pesa. Mai multe lumînări ardeaŭ pe doă 'mese.

— Hei bine! — űise Zoe. — [Ranu face minunŭ pe unde ajunge! Iubeűce űi este iubit.. ghiceűce de cine ?

— Nu'l mai turbura, — űise principesa, — cu o persónă care nu'l intereséză... Spune'ŭ.

— De Elena, — űise Zoe.

Ele se uitară în fața luŭ Alexandru dóră vor descoperi vr'o turburare care 'ŭ ar trăda secretul. Alexandru rămase 'rece, indiferent, nemiűcat...

— Aceste lucruri nu sunt nici pe pămênt... Apoi Ranu este demn de pismuit: a fi iubit de o femeie atât de perfectă, este una din plăcerile ce sórta păstréză favoriților ei.

— Nu este așa ?

— Dar să credem pe Ranu ? — întrebă principesa. — Sunt ómenŭ cārora le place să se laude, chiar dacă ar compromite o femeie.

— Acésta îl priveűce pe dênsul, — űise Zoe.

— Lăsați pe deul amorului să împartă rês-fățările cele dulci amanților, — űise Alexandru!

— Ađi ai vorbit așa de rêu de țerani !

— Politică nu voiŭ să mai vorbesc ! — rês-punse Zoe.

— Atunci v­ă doresc n­o­pte bun­ă! Oste­
n­ela d­ilei m­ă abate.... Ț­er­ana cea slab­ă m­ăr­
turise­șce c­ă are ne­voe de repaos! — d­ise și
salut­ând e­și.

— He­i bine? — d­ise Zoe dup­ă ce e­și Elescu.

— He­i bine? — r­ăspunse principesa.

— Ac­est­ă scire nu 'l-a turburat în­tru nimic.

— Nu scim.

— Suntem în­vinse or­ă cum ar fi.

— Ț­iganca nu are s­ă vie la F­ănesci?

— In opt d­ile.

Alexandru în­ acel moment întreb­a :

— Ranu a d­is ac­esta el însu­și! Dumne­
deule, s­ă fie așa? Aceste feme­i ce interes­ă
s­ă min­ț­ă. S­ă'l întreb­... și pentru ce? El va
spune din contra... Este natural; nu m­ă cun­o­s­
ce în­destul... A­d­ă ea îi arunc­ă o c­ăut­ătur­ă plin­ă
de patim­ă... la mas­ă m­âna e­i c­ăuta a se a­
tinge de m­âna lui pe pahare!... Am observat
c­ă nu'i mai vorbesce, îl budeaz­ă p­o­te... T­o­t­ă
d­iua Elena a fost g­ândit­ore!... C­ântecul me­u
pe lac, nu 'i-a făcut nici o plăcere... El în­
su­și st­ă tot-de-una la o parte, fuge de so­
cietatea n­o­ștr­ă... C­âte probabilit­ă­ți nu sunt?...
Nu mai este o supozi­ție ci un adev­er... Bu-

zele ei 'mî-aŭ mințit cînd îmi spuneau că m'ubesc... Cît trebuie să fie de miserabil sufletul unei femei ce minte ast-fel!... E trist a crede că în acéastă lume tot ce se ridică mai sus de mulțime prin cualitățî rari, trebuie să ne vestejiască frăgețimea inimei. O femeie, tu ce semenî venită să ștergî cu degetele grijele de pe frunțile nóstre, trebuie óre să încelî cu atâta amărăciune acéastă dulce așteptare?

Așa cugetă Alexandru, preumblîndu-se prin galerie și blăstemînd pe cele două femei ce îi dase o scire atît de crudă.

— Pentru ce 'mî-aŭ spus ele acestea?...
Cu două ore înainte, nimenî nu era mai ferice de cît mine, nu cunosceam nefericirea mea... și eram mulțumit!...

Ușa de la camera Elenei se deschise. Elena veni în galerie. Ea v'ed'u pe Alexandru preumblîndu-se gînditor. Luna v'ersa valurî de lumină și 'neca acea galerie.

— Nu te-ai culcat încă? — întrebă ea.

— Pot dormi?

— Ești bolnav?

— Da... sînt bolnav...

— Aî trebuință de îngrijirile nóstre...

— Nu, mulțumim!..

Aceste răspunsuri reci fură atâtea lovituri în inima acelei femeî. Ea înțelese că Alexandru era în unele minute de gelosie. Ar fi preferat s'o mustre, s'o insulte, de cât să 'i răspundă cu atâta rēcělă.

— Iar ești supărat pe mine?

— Nu!... pe mine!...

— Ce aî făcut?

— Am nefericirea a te vedea, a te iubi, ca să te desprețuesc...

La aceste vorbe Elena surîse cu mulțumire.

— Înțeleg,.. o noă vijelie... Să fie! — Imî face plăcere... căci dovedesce că mă iubești, Alexandrul meû!... Fii tot-de-una gelos... Dar să vedem, spune'mî de cine ești gelos! De Ranu negreșit?...

— Pentru că aî ȃis singură, fie!...

Femeea iartă amantului seû aceste esese de gelosie; bărbatului încă nu le iartă. Acesta încă nu cutéză să 'i declare gelosia sa, alérgă la o mie de preteste ca să mustre pe femee. Un amant merge drept:

pune înainte motivul mâniei sêle, fapte, nume proprii, nu menagéză nimic, devine aspru, barbar. Causa este că bărbatul se mânie în puterea drepturilor conjugale și amantul în puterea drepturilor inimei; la acest din urmă amorul este tot-de-una tînăr și pasionat chiar prin natura lui criminală în fața ómenilor.

Elena îi luă mâna.

— Ascultă, Alexandre, — îi ȓise Elena. — Imi pare bine că ai rostit acest nume.

Alexandru retrase mâna.

— Dacă ai putea să înȓelegi puterea cu care te despreȓuesc, singurã te ai despreȓui!

— îi ȓise Alexandru.

— Ai dreptate! — ȓise Elena înecatã de durere. — Sînt demnã de despreȓ!

Ea simȓi cã se înécã; se îndreptã cãtre camera ei, sprijinindu-se cu mânele de pãrete... Abia intrã și cãdu pe pat leșinatã.

Alexandru se coborî în curtea monastirei. Fruntea lui ardea, inima îi erea plinã de mânie. Se înturnã în drépta și stînga fãrã sã scie unde îl duc picióarele. Rãtãcesce prin câmpii mai multe ore. Récórea dimineȓei, suflând pe fruntea lui ardêndã, îl trezeșce; zo-

rile strălucesc înaintea ochilor lui seci de lacrimi și pare că comunică frăgețimea lor sufletului său înfocat.

— Unde mă duc? — se întrebă el — Sînt departe de monastire... Ce vor dice cele două da me când vor afla că am dispărut?... Nu vor da acestei plecări nocturne o explicare compromițătoare pentru Elena după mărturisirea ce ele îmi făcură a-séră?... Am eũ dreptul să compromit o femeie? Ar fi mai înțelept să mă întorc la monastire... Mai târziu voiũ părăsi țera...

Alexandru se înturnă; mânia sa se schimbă în milă pentru Elena.

— Am fost crud! — își dice el. — Să'mi închipuesc că ceea ce 'mă-aũ spus acele două femeĩ despre dênsa, este adevărat; ce drept am eũ asupra'ĩ ca s'o tratez atît de barbar?.. Dacă acéstă purtare ar sdrobi acéstă ființă delicată?... Am fost crud, barbar, nebun!... Póte că a trecut nóptea vërsând lacrimi!... Sînt mai mult de cât crud ... sînt laș... Am insultat-o cu asprime, am lăsat-o leșinând! Vai! dacă cine-va merită a fi desprețuit, sînt eũ, numai eũ!

El se gândi atunci la delicateta simțimintelor Elenei, la vorbele ei, la suferințele ei, la amorul ce îi exprimase, la chipul cu care el îi răspunsese și un rîu de lacrimi cură din ochii săi; ar fi dat viața ca să nu fi făcut ceea ce făcuse.

— Mă voiî arunca la picióarele ei,—đise el; — voiî spune că eram nebun .. Ea e bună... mă va ierta.... va uita...

Gândind ast-fel, ajunse la monastire. Servitorii singurî se deșteptase. Tăcerea domnia în casa óspeților. Cu pași ușorî intră în camera sa. Acolo își aminti că acea cameră se învecinesce cu a Elenei și a Caterinei. O ușe închisă îi despărțea; voia să scie daca Elena dórme, dacă este bolnavă. Se uită prin crăpătura ușei... Rađele đilei scăldaú camera ei. Elena era în pat, dormea! Era frumósă! Alexandru se liniști. Se aruncă în pat, nu putu dormi. Se scoală și ese afară.

El întألni pe Egumenul monastirei eșind de la biserică.

— Scii că am promis acelei fete de țeran mai multe vite și trei mii de lei? 'I-am spus că le va găsi aici la monastire? Te rog pă-

rinte, să primescî acei trei miî de lei! Dómnă Elena îţi va da adî preţul vitelor ; le vei da ginerelei.

— Dumnedeşă să vă dea şile pline de fericire ! şise călugărul.

Alexandru surîse cu durere.

— Nu 'mî pari mulţumit ! — îi observă Egumenul.

— In adevăr, părinte...

— Şi cu tóte acestea tóte darurile cari pot face pe un om fericit le ai !

Ei auşiră atuncî vocea Elenei în galerie.

Elena după ce se trezise din leşin, cea d'întîi mişcare ce făcu fuse să scie unde era Alexandru. Se uită în galerie, nu mai era acolo. Se uită pe feréstră şi îl vădu depărtându-se, apoi dispărând sub arborii grădinei. Ea tremură de spaimă, creşu că Alexandru se dusesse să se arunce în lac. Atuncî uită durerile ce'i causase insulta lui. Ea nu se mai gândea de cât la viaţa lui. Pe cine va trimite după dēnsul ? Nu era nimeni ; îi veni ideea să se ducă singură, dar când se gândi la consecinţă tremură.

Trecu dar tótă nóptea în cele mai crude

suferințe. Despre ȃiuă, adormise un moment atunci cînd Alexandru o vęduse prin ușă. Sgomotul ce făcu el, o deșteptase. Elena atunci sculă pe Caterina, se îmbrăcă și eși în galerie.

La vocea Elenei, Alexandru congediă pe călugër și se urcă în galerie. El merse spre Elena.

— Ah! — ȃise ea cu bucurie.

Alexandru o salută cu respect.

— O să mă omori! — îi ȃise ea.

Alexandru, fără a ȃice o vorbă, îi luă mîna și o încărcă cu sęrutări, ochii lui se umplură de lacrimi, și lacrimile, sparte pe fața lui scăldară mînele delicate ale Elenei.

— Nu'mi face nici o muștrare, — ȃise el, — dacă poți plînge-mă, sînt nefericit!...

Caterina eși atunci din cameră, fragetă și rędîndă, ca florile deschise în acea dimineta. Ea sęrută pe Elena și întinse mîna lui Alexandru.

— Ești palid! — îi ȃise fata.

— Am dormit rėu, — rėspunse el.

În acel moment apăru în capul ușei galeriei Ranu.

— Iecă și Moldovėnu! — ȃise Caterina.

— Amantul meu! — țise Elena surîdend. Alexandru înțelese intenția Elenei; cu toate acestea vorba ce țise ea, îi rădică o greutate de pe inimă.

— Ce grozăvie! — țise Caterina. — Unde a pescuit Zoé această ființă?

— Este frumos! — adăogă Elena, aruncând o căutătură lui Alexandru.

— Tip de lacheu, — exclamă Caterina. — Nu scie nici să converseze...

— Nu are nici o educație!... Dar are inima foarte tânăra! — urmă Elena.

-- El, — răspunse Caterina, — nu cred.

— 'Mă-a făcut o declarație de amor, — mai țise Elene, — nu aș putea să mă înamor de un ast-fel de om!...

Aceste vorbe amețiră pe Alexandru; nu mai scia ce să gândească.

Ranu se apropiă de dame și le salută.

— Nu ne dai mâna? — îl întrebă Elena. — De câte-va țile, nu ne mai iubesci?... de când ne coboram pe scara ocnei, spre exemplu!

Ranu se roși... Alexandru se întrebă: „Ce o fi acesta?...“ Ideile lui începură a se lumina

— Ce s'a întemplat pe scara ocnei? — întrebă Caterina.

— Nimic, — ȃise Elena, — o copilărie la care sînt sigură că d-nul Ranu nu se mai gîndesce...

— Sînt curiosă să sciū, — ȃise Caterina.

— O declarație de amor!... Locul era rău ales. Inchipuesce'ți că putea să cađă de pe scară!

— Dómnă! — ȃise Ranu, — Vă rog!...

— Vă supără... ce? Nu a fost glumă? Dar eū și bărbatul meū am luat'o pentru glumă... Bărbatul meū mai ales a rîs atât de mult când a auđit...

— A auđit! — respunse Ranu.

— De ce nu? Nu este nici un rău...

— Și damele cele doă aū rîs! — ȃise Alexandru care acum începuse să vadă în întuneric.

— Și damele cele doă? — întrebă Ranu.

— Carī 'mī-aū spus, — respunse Alexandru. Acum Ranu nu mai înțelegea nimic. Aceste vorbe îl ametiřă, se retrase cu rușine.

— Cum, Eleno, tu faci ast-fel de romanțuri, și nu 'mī spuī? — întrebă Caterina.

— Uitasem, în adevăr.

Caterina se duse în casă să 'și aducă lucrul ce luase cu ea.

— Vrei să 'mă esplicî ce sunt tóte acestea? — țise Alexandru Elenei.

— Lucru fórté simplu: fără nici un motiv, 'mă-a făcut o declarație, pe care am comunicat'o îndată bărbatului meu, și am rîs amândoî.

— Adevărat?

— Te îndoești?...

— Atuncî 'i-ai spus și ce 'ți-am spus eă, și ați rîs póte împreună?...

— Alexandre, ești crud!...

Caterina se înturnă cu lucru.

— Nu plecăm? — întrebă ea.

— Să plecăm, — țise Elena. — Pe drum ne vom opri pentru gustare!...

George veni atuncî în mijlocul lor cu ochii plini de somn. După el veniră și cele două dame. Caii se puseră la calești. Ele schimbă câte-va vorbe, și coborâră pe scară. Elena țise Egumenului să cumpere noă capete de vite pentru protegéta sa, și 'i va trãmite banii îndată ce se va înturna acasă. Decise

încă să se facă nunta duminică viitoare și dîse că ea însăși vrea să 'i cunune la Fănesci.

Ei porniră și după o oră ajunseră în Cîmpina. La marginea despre munți a orășelului, pe muchea unui mal înalt trece o cale; sub acest mal este un lac limpede și liniștit, închis între două deluri. Se crede că este d'o adâncime fabulosă. Fața lacului este la câți-va stîngenii mai sus de palatul Prahovei despărțită de lac printr'o dungă de pămînt rădicat. Pe calea de care vorbirăm, trăsurile purceseră cu iuțelă. Ele coborîră cîosta către rîu, trecură Prahova. De aici se vîdu pe cîosta lanțului de peste rîu, monastirea Poiana, rădicându-se d'asupra arborilor. După un pătrat de oră călătorii intrară în monastire: aici fură primiți în sunetul clopotelor, ce este un semn de distincție pentru persónenele mari cari ajung la monastiri.

O gustare destul de bună aștepta pe călătorii.

Din balconul caselor monastiresci era o vedere încântătoare. Elena se temea că nu vor putea să ajungă sîra la Sinaia cu caii sîi, și trimise să le aducă cai de poștă.

Ei se pleumblară prin case, prin grădină.

Se urcară într'un chioșc de lemn ce este făcut pe un nuc gigantic a cărui rădăcină se află la câți-va stâneni mai jos de cât linia malului. Acolo citiră mulțime de nume de ómeni cunoscuți și necunoscuți, ce credeau să trecă ast-fel la posteritate, fără să ție socoteală că chioșcul era ursit a trăi mai puțin de cât amatorii de nemurire.

Elena rămase aici câte-va minute singură cu Alexandru.

— Ești încă supărat? — întrebă ea.

— Nu'mi mai aduce aminte! — răspuse Alexandru. — Elena mea, ești bună pe cât ești de frumoasă, generoasă pe cât ești de dulce... Treci cu vederea capriciele mele. Te iubesc prea mult; iecă tótă crima mea! Sciî că sînt gelos de orî-ce ființă care 'ți arată simpatie! Imi pare că natura și ómenii au complotat, ca să te răpescă amorului meu! Increderea nu lipsesce. Dar mai este vorba de încredere? Sufletul tǎu este cast ca sufletele feciórelor osianice, o știu; dar pot să încetez d'a fi gelos!... Voiu înceta atunci când voiu înceta d'a te iubi; atunci voiu putea judeca, voiu putea roși că am avut slăbiciune d'a fi gelos!

— Tot-de-una îmi ceri ertare și tot-de-una mă insultă!... Ce inegalitate de caracter! Eă nu sînt așa... Fii tot-de-una cum ești acum!...

— Spune'mi cum acest Ranu 'ți-a declarat amorul s6u?

— Nu m6 întreba.... am uitat.

— D ur6sc! — 6ise Elescu.

— Nu merit6 nici ur6, nici simpatie!...

Ei trecur6, Elena r6mase g6nditoare.

— La ce te g6ndesci? — întreb6 Alexandru

— O idee egoist6, — respunse ea. — Toți acești 6meni cari ne însoțesc, sunt de prisos aici, nu este așa! Ași voi s6 fim numai am6ndoi!...

— M6 iubesci dar! — întreb6 Alexandru.

— Tot-de-una aceeași întrebare! Dac6 nu te iubiam, era s6 fac ceea ce am f6cut?

— Sacrificii?... Nu sunt mari...

— Nu 'mi vorbi de sacrificii... Șci6 ce vrei s6 6ici... Acele sacrificii le desprețuesc. O femeie nu are trebuinț6 de d6nsele, ca s6 dovediasc6 c6 iubueșce pe un om; nu e ac6sta dovad6. Sacrificiul este a c6lca parola sa înaintea bisericei și a b6rbatului; a avea inima

sdrobotă de durere, și a fi silită a vedea pe soțul său, a'î surîde, a'l răsfăța, a'î dice că'l iubește, când nu pôte să 'l sufere; sacrificiū este a se gândi că încélă pe acela ce are încredere într'ênsa! Nu te amăgi; educația societăței nóstre este așa că, în privința onórei în căsătorie, crede că este o virtutē d'a o viola, o slăbiciune d'a o respecta. A iubi pe o femeie măritată este de multe orī o virtute, și orī-ce virtute implică ideea unū sacrificiū... Șcii, Alexandre, ce rămâne să facă o femeie care a trădat parola dată soțului său? Să móră! Iécă pentru ce dic că este o virtute a iubi!...

— Cum! — strigă Alexandru. — Vrei să mori!...

— Ai gândit óre ast-fel?... Când 'ți-am dis pentru prima óră că te iubesc, eū m'am destinat la mórte. Ast-fel nici o dată n'ai fi auđit vorbele de iubire din gura mea!... Ceea ce mă consolă, este numai pacificarea printr'o mórte a cărei causă va fi căința.

— 'Mī-ai dis de multe orī că sînt fantastic... Vēd că ești mai mult de cât mine...

— Să lăsăm acésta! M'ai întrebă dăcă

te iubesc!... și vrei un răspuns!... Dumnezeu nu a creat expresii fidele pentru simțiminte, precum nu a creat colorii fidele pentru colorile cerului... Nu voi putea exprima nici o dată ce simț! Dacă te iubesc, întrebă... Da, da, iecă tot ce pot și dice.

— Te creș! — și se el. — Dar acest amor va ține ore? Măne, poi-măne pôte să se schimbe.

— Se pôte, — și se Elena. — Puțin timp am să trăesc.

— Spune'mi ce sunt aceste gânduri de mórte?

— Nu o să murim nici o dată? — întrebă ea surișând.

— Nu, nu, nu voi să mor!... Atunci voi muri și eu...

Elena se uită la Alexandru și srrîse.

— Atâta mă bine! — și se ea. — Vom merge a trăi și a ne iubi în ceruri.

Dar caii se puseră la trășură. Ei părăsiră chioșcul. Egumentul le aduse o condică, în care să scrie fie-care persónă numele și dacă a fost mulțumiți sau nu. Acéstă condică era trimisă de Eforie la finele anului. Egumenul căta s'o arate eforilor. Ea dovedia atât nu-

mărul călătorilor cât și purtarea Egumenului cu dênșii.

Zoe se subscrise *comitesă*; principesa își mai puse înaintea titlului său de contrabandă: *Luminăția Sa.*

În acel moment ajunse acolo un ministru dintr'o cercetare ce făcuse singur prin județ. Prefectul, sub-prefecții, urmați de funcționari mai mici și de dorobanți, îl însoțeau în cale. Ministrul strânse mâna acelor dame ce le cunoșcea, le întrebă unde se duc și le spuse de unde vine el însuși.

Era un om cu multă probitate și activ, două cualități ce fac pe un ministru să se deosebescă; d'er nu avea geniul epocii de regenerare în care se afla.

— Am făcut mulți fericiți în călătoria mea!— duse el.—La mulți le-am șters lacrimile, dându-le saũ despăgubiri, saũ posturi, saũ promisiu pe cari le voiũ împlini. Pe toți 'i-am împăcat, 'i-am înfrățit...

— Rău sistem de guvernare este acela d'a face mulțumiți, — duse Elena.

— Cum?—răspunse ministru. — D-ta vorbesci ast-fel?...

— Pentru ce nu? Aî pedepsit pe asupritori și pe despoitori?...

— Ho! ho! —dise ministrul.— Iécă o utopie!... Atuncî cum am mai putea governa?.. Doi funcționari ce am găsit furî, sunt deputați... trei alți rude cu miniștri... cincî alți ômenî aî unuia care are o mare înrîurire în presă. Dacă 'i-ași fi pedepsit, așa fi sculat contra mea o parte din adunare, așa fi adus desbinare între miniștri, așa fi espus ministerul la o sută de articole fulgerătoare în toate foile române, și opinia publică ar fi fost contra mea. Nu este dar un bun mijloc de guvernămênt a pedepsi pe furî.

— Sistemul d-téle de guvernare, — întêm-pină Elena, — este a sacrifica interesele generale în favórea intereselor individuale a-cestea pot să 'ți aducă sprijinul individual, nicî o dată sprijinul general... Majoritatea este sacrificată ast-fel, și mai curând saũ mai târ-diũ îți va cere socotélă severă!.. Lovesce lenea, vițiul, răpirile, nedreptatea, orî unde le vei găsi, orî cine ar fi făptuitorii, și na-ția îți va ține socotélă.

— Nu este nici timpul, nici țara... Cei mai mulți sunt răi aici....

— Meritul este și mai mare atunci.

Dar damele se urcară în trăsură, ministrul le salută, trăsurile plecară.

— Iecă, — zise Elena lui Alexandru, — pentru ce lucrurile nu se schimbă în țără!... Se plâng unii că regimul Constituțional este cauza că nu merg lucrurile; dar principiile constituționale s'aũ pus ore în practică?

Trăsurile trecură de mai multe ori apa Prahovei, apoi urcară pe un dél. Calea până la Bréza este pericolósă. De aici și până la hotar începe o șosea. Indată ce apucară pe șosea, merseră răpede. Lăsară mica monastire Lespeșile la stânga peste Prahova și în vârful unei măguri, și purceseră către Sinaia unde ajunseră înaintea serei.

Sub trâmba de stânci gigantice și tăiate ce se vęd chiar de la Dunăre, numite Bucegi, pe un dél, este zidită acéstă monastire. Ea este a spitalului Colțea. Bine înzestrată, ea dă asil călătorilor ce umblă pe calea către Cronstad. Cel d'înteiũ lucru despre care Elena se informă, ajungënd, fuse dacã bär-

batu-său era acolo. I se răspunse că nu venise încă. Superiorul le dăte doă apartamente unul pentru dame, altul pentru bărbați.

Aici avéu să trecă nóptea.

Visitară biserica, curtea monastirei; casele călugărilor sunt nisce adevărate închisorî, umede, crăpate, ruinate. Călugării apar în mijlocul acestor ruine ca nisce fantasme, și cu tóte acestea monastirea are avere mare! Statul a pus mâna pe veniturile monastirilor neînchinatè între carî intră și acésta. De doi ani casa centrală a monastirilor s'a confundat cu a statului. Statul se mărginesce a da o subvenție care abia ajunge pentru cheltue-lile de tóte zilele; monastirile se ruinează din zi în zi.

Călătoriî făcură o preumblare pe délurile și văile vecine cu monastirea. Acea natură ma-iestósă și sêlbatecă, are un farmec deosebit pentru tóte sufletele. Elena rămase mult timp absorbită în meditații melancolice. Ea se despărți de grupa cea voiósă, se înlătură în pădurile de arborî bătrâni udate de torente. Ea

iubea cu patimă, și mustrarea cugetului era atât de putinte ca amorul ei. De câte ori nu se desprețuia ea însăși, simțindu-se atât de învinsă! De câte ori nu blestema ziua când a cunoscut pe omul care era obiectul amorului ei.

— Nu mai pot a mă da înapoi! — țise ea. — Este târziu!... Nu cred că mai pot trăi fără a'l vedea!... Oh! pentru mine este decis, ori în ce chip, a muri!...

Grupa se risipise. Cele două dame stătura a se consulta cu Ranu. Caterina părea absorbită într'o convorbire cu George. Alexandru profită de acésta, ca să urmeze pe Elena. El o găsi ședând lângă o fontână înconjurată de arbori. Elena apăru în ochii lui Alexandru, privind visătoare jocurile apei caprițioase, ca o nimfă din anticitate ce apărea călătorilor rătăciți.

— Ce faci ocolo? — o întrebă el.

— Nu eram singură, — răspuse ea, — eram amândoi.

Alexandru ședea lângă dânsa.

Elena trecu mâna ei mică și albă pe fruntea amantului.

— Acésta frunte a fost senină ca cerul de ađi; nici un nor nu a trecut pe dęnsa... Căt sınt de ferice când vęd că ești mulțumit. Amorul el însuși are ąilele séle de vijelie; dar eũ prefer pe cele senine, căci atunci sufletele nóstre plutesc cu fericire în o lume de vise plăcute!...

Séra se cobora în văi, respândind un farmec dulce și misterios. Luna surídea în vęful unei stânci; murmura apelor din prejur, invita orĩ-ce suflet la reverii.

— Ce lucruri bogate de poesie! — ąise Elena. — Nu simți ceea-ce simț eũ; nu sunt poeți numai poeții de profesie. Ceĩ ce sciũ ca să fie citiți, de multe orĩ se servă cu spiritul în locul inimei, pe când aceia cari aũ poesia în inimă, ce o ascund ca un dar cereșc și nu o aruncă vulgului, pot mai lesne să găsească calea inimei.

Alexandru îi luase mâna și o strângea pe sînul lui.

— Mę iubesci? — îi ąise el. — Anger dulce al fericirei mele, — lasă inima ta plină de amor să se spargă ca bobocul unei rose ce înfloreșce și revarsă parfumul ei cereșc!..

Vin'o pe sînul meu ce nu măi bate de cât pentru tine!.. Inchină fruntea ta ca o flóre pe fruntea mea!.. E dulce a iubi și a fi iubit, Elena mea! E dulce a respira parfumul ceresc al gurei téle, a atinge cu buzele mele buzele téle curate și înfocate, a confunda sufletul meu în sufletul tǎu ca doă rađe ce se unesc!... Oh! nu măi sînt singur în lume! Acum îmi place lumina sórelui!... Viața mea a devenit un vis poetic, lumea un paradis unde totul mă răpesce, mă îmbată!... Nu, nu măi sînt singur! Sufletul meu este sufletul tǎu, corpul meu, corpul tǎu, inima mea, inima ta!.. Timpul trece repede, ilusiile se scutură ca florile, corpul se veșteșesce!... Oh! pentru ce nu putem să oprim sbořul ȓilelor!.. Lasă-mă să mă îmbăt de parfumul sufletului tǎu, de grațiile téle... și apoi, într'unul din acele vise de voluptate, să mor.

Elena era răpită. Ea ruga încet cerul să'î arunce în inimă o suflare rece. Obrajii sǎi deveniaũ aci rumenĩ ca purpura, aci paliȓi; ochii sǎi plini de amor se înturnaũ cu sfială de la Alexandru; sînul eĩ bătea cu voluptate, un fior rece îi încinse tot corpul ce ardea ca

o flacăra, mâna sa tremura în mâna aman-
tului său; buzele lui Alexandru întâlneau bu-
zele sêle.

— Alexandre, — zise Elena, — voiŭ fi a
ta într'o zi, însă nu azi !... Ora morŭei nu a
venit încă.. Lasă-mă dar, înainte d'a muri, să
mă bucur de fericirea d'a te inbi..

— Ce zici ? — întrebă el.

— Când voiŭ fi a ta, trebuie să mor...

— Ah ! — strigă el, — tot așa vesteșeci
bucuria inimei mele !

— Sînt superstițiosă !... Cred că în ziua
când voiŭ fi a unui amant, o să mor. Tim-
pul n'a sosit !... In acea zi eŭ însu'mi voiŭ
veni la tine.. Acum să mergem... este sêră..
bărbatu-meŭ o fi venit !...

Ea zise tôte acestea cu o serioșitate atât
de mare, în cât Alexandru se supuse fără a
murmura.

Plecară către monastire, unde companiia
cei alŭi nu sosira. Postelnicul nu venise.

Elena și Alexandru ședura într'o galerie ce
da către biserică. Elena era palidă și visă-
tore. Alexandru și el căduse în gânduri.

— Ce ai ? — îl întrebă ea.

— Ce finețe aũ femeile! — rãspunse el.

— Nu crede, Alexandre — ñise Elena. — Nu a fost o stratagemã cum gãndesci, pôte.. Voiũ fi a ta, dacã o datã 'ți-am mãrturisit cã te iubesc... Nu sînt ca cele alte femeii... nu sciũ sã încel, nici sã mẽ încel... Care este femea ce iubescce cum te iubesc eũ și care nu sfãrșescce prin a se da!... Daca este o crimã, nu este a se da, ci a iubi. Tóte femeile cari iubesc, tremurã cãnd se gãndesc cã aũ sã facã cel din urmã sacrificiũ, și îl fac!...

Cei alți venirã atunci.

Principesa începuse a deveni gelósã de Caterina.

— Ce fel? — își ñise ea. — Acãsta sã fie preferatã mie de George! Pentru o pițigãiturã nebãgatã în sãmã, sã mẽ lase pe mine principesã, bogatã, spiritualã, frumósã?... Nu se pôte!... Cred cã 'și a perdut spiritul... Am sã 'i observ cu bãgare de sãmã, sã aflu.

O trãsurã intrã în monastire, era postelnicul. Elena îi eși 'nainte. El venia plin de bucurie, cãci isbutise într'o speculã comercialã.

— Apropo, — ȃise el, — sǎ vǎ daũ scrii din București.

— Ce este ? — strigarǎ damele.

— Ne acusǎ gazetele cǎ am subscris o petiție cǎtre Sublima Pórtǎ, prin care cerem starea veche!

— Daca ați fi fǎcut, — bine era, — ȃise Zoe, — dar nu ați fǎcut'o. Sunteți lași!..

— Se mai vorbesce de schimbarea ministerului... Se ȃice cǎ bǎrbații domniei-vóstre aũ sǎ intre în combinarea noǎ.

— Ah! — strigǎ principesa. — Era și timpul!...

— Nu s'a fǎcut încǎ, — adǎogǎ postelnicul. — Mai am o noutate...

— Care ?

— Nunta domnișórei Serescu în doǎ ȃile...

— S'a decis?

— Negreșit...

— Dar cine o sǎ asiste ? — ȃise Zoe. — Eũ una n'am inimǎ fața cu lucrurile de aȃi... Cu cine o sǎ ne gǎsim la nuntǎ! Femeile oficerilor, avocaților, profesorilor, bancherilor, lipscanilor, doctoresele, înecǎ tóte

balurile, tóte locurile! Ce nenorocire!... Nu pot să le iert pretențiile d'a se arêta pe același picior cu noi... nisce mojice!...

— Aî dreptate, — țise principesa. — Unde este timpul nostru?... Atuncî la baluri comisarii însărcinați să primească, duceau damele de clasa II, neguțătoresele, ofițerele, la stînga, iar pe cele de clasa I, la drépta. Acum ne amestecă cu tóte aceste parvenite... Ce oróre!

— Ce să faci, principesă, — țise postelnicul. — Convenția a ucis clasele; nu mai sunt în țară de cât români; dar bun e Dumnezeu!...

— Convenția a făcut pe toți români nobili, — țise Elescu.

— Ești prevenit împotriva nobleței, — strigă Zoe, — îi faci un resboi fără repaos!

— Te înceli, dómnă! Ași fi voit ca românii să aibă o aristocrație de nascere, căci atuncî țera n'ar fi fost atât de cădută. Acestă instituție a fost folositore popórelor; mândră de străbunii săi străluciți prin fapte mari, ea ar căuta să le semene, ar face fapte

mari, sacrificii de avere, de viață, pentru nație. Dar la noi tradițiile nu sunt; istoria este mută asupra numelor celor ce numesci nobili!... nobili de ieri. Ei nu înțeleg drepturile cu datorii; caută să pue mâna pe o putere, ea însăși redusă la o stare de servilism, de sclavie, numai ca să se bucure de nisce bunuri materiale, al căror preț este ignoranța și trădarea! Nu crede că atac acéstă instituție... Ea a mers în timpul ei. Atac persónele cari printr'o conduită rea aũ degradat'o, și apoi printre persóne voiũ face esceptie. Mulți din bărbații cari dau probe de simțimênte nobile, sunt din acéstă clasă. Ascultați, generația de ađi este sub urgia unui blăstem... Pe cât e-sistă ea, nici o mântuire nu póte să fie.

— Ce ȃici, pentru Dumneđeũ, — strigă Elena.

— Acésta este adevêrat. Ceea ce numim ađi nație, este un corp ce nu mai are inimă... Voiți ca să vê dovedesc? Străiniĩ aũ călcat cu picióarele cailor mormintele părinților noștri; cei mari aũ primit pe neamicĩ cu cununĩ de florĩ!... Onórea, patriotismul, independința sunt vêđute aici ca nisce crime!...

Nu'mi vorbiți că cei ce cârmuiesc sunt răi...
Cei ce cârmuiesc sunt așa, căci nația este
ast-fel. Ei sunt espresia țerei.

— Sunt multe lucruri de ȃis pentru aces-
te, - r spunse Elena.— Majoritatea este bună...

— Bună ca să devie complice minori-
t tei.

Elena tăcu. Ea cunoscea caracterul lui A-
lexandru,  i înțelese că amărăciunea ce v r-
sase în vorbele sale era cauzată de un nou
esces de gelosie  i nația rom n  nu era pen-
tru nimic. Dar care să fie motivul noei s le
supărări ?

— Negreșit, —  și ȃise Elena, — e gelos de
bărbatul meu.

A doa ȃi călătorii vizitară peștera unui si-
hastru în muchia unui munte, gustară ceva,
 i plecară spre Fănesci.

Alexandru se puse în tr sura în care era
Zoe  i principesa Iordache.

— Frica ursului te aduce la noi! —  i
ȃise Zoe c nd plecară.

— Frica ursului ?

— Mai  ntreb ?... Frica postelnicului.

— Nu am pentru ce...

— Ia lasă vorbele, — dîse Zoe, — ești nebun după Elena.

— Vă jur !...

— Nu jura.... o iubesci.

— Nu !...

— Nu te cred... cată să dovedesci...

— Cum ?

Zoe se gândi puțin, apoi luând un aer cochet și plecându-se la urechea lui Alexandru, îi șopti ce-va ce principesa nu auzi..

Ei se înturnară astă dată, fără a se mai opri unde-va. Séra erau la Fănesci. Elena se prepară ca să cunune duminica viitoare pe protegéta sa de la Brebu. Trimise baniți promiși egumenului, și dispuse ca părinții tinerilor să vie cu dênșii la Fănesci.

Damele se retraseră în camerile lor de culcare.

XVII

S T A F I A

Zoe se aruncase în pat. Ea era îmbrăcată cu un capot de batistă fină peste care trecuse un brâu de mătase albă. Pe cap avea o bonetă elegantă de Valanciene. Părul îi era strâns cu îngrijire. Vădând'o cine-va ast-fel, ar fi ținut că așteptă un amant. Ea se prefăcea că este aproape să adormă; candela era stinsă. După câte-va minute ridică capul, ascultă: Principesa sufla ca o persoană ce doarme. Zoe se scolă pe jumătate... ascultă, coboră din pat... ascultă încă... Se îndreptăză către ușe, o deschide.

Afară se auzi un tunet. Cerul era acoperit de nori; vântul începuse să sufle.

Să ne înturnăm la Alexandru. Elena astă dată nu'i mai dădese buduarul ei pentru culcare, căci acesta îl dădese postelnicului, iar lui Alexandru o cameră lângă camera ei de culcare: cu îndatorire s'o împartă cu George: Din camera sa Elena auzia tot ce ar fi putut face vecinii săi. Ce'i dicta această măsură? Póte dorința d'a'l avea lângă ea neîncetat.

Cei doi junii se culcară și adormiră.

Elena veghiă mai tótă nóptea.

Vijelia începuse afară, fulgerile și tunetele urmau mereu, plóia și vântul băteau în ferestrele camerei unde dormia postelnicul. Sgomotul vijeliei îl deșteptă din somn.

— A! — diase el, — porumburile mele au să créscă!...

— Dar fuse silit a se opri aici... Se șterse la ochi să vedă mai bine... Nu se încela... prin camera lui umbla o fantasmă albă: el o zări la lumina fulgerilor.

Ca toți cei ignorenți și slabi de judecată, postelnicul era superstițios: el credea în stăfii, în strigoii, în iele, în sburătorii, în far-

mece. Creșu că este o stafie. Iși aduse aminte că clădise casa pe nisce ruine și că țeraniî diceaŭ că acolo aŭ vëđut de multe ori stafia.

— Sînt perdut!— își đise el. — Iécă stafia!.. Dumneđeule, scapă-më!... Dacă voiŭ striga ea më va sugruma!

El începu să tremure ca un copil ce crede că vede un spirit rău făcëtor, și își puse plapăma în cap.

Stafia se apropie de pat, întinde mânele, postelnicul se crede perdut. El simte mișcă-rile... Mâna stafiei ridică plapăma după capul postelnicului, atinge fața lui, o resfață, postelnicul nu mai sufla... Stafia se aședă pe pat lângă dënsul, postelnicul scóse un țipët. Un fulger aruncă lumină... Acum stafia începu să tremure. Ea vëđuse fața postelnicului. — Ce va face? Nu pe postelnicul căutase. Ea retrase mâna iute, se scólă, se depărtează: crede că postelnicul o urmăresce, fuge din cameră și se face nevëđută.

Nenerocitul superstițios rămase în poziția care luase, ascultând și tremurând de spaimă. După o oră avu curagiŭ să ridice capul, să

asculte, să privescă. Înțelegând că stafia a fugit, aprinse lumînarea; nu vădu nimic.

— Nu am visat, — țise el. — Era stafia, am vădu'to, m'a atins pe frunte cu mâna rece ca de mort!...

El ar fi voit să ăasă afară, să deștepte totă casa, să spue că a vădu't stafia; numai temerea d'a se întâlne încă o dată cu ea, îl ținu pe loc. Umblând prin casă zări o încingătoare; o rădică, era un brâu alb de mătase.

— Iecă o probă, -- țise el, -- că a fost stafia! — și tot de o dată aruncă brâuul de parte de densusul, strigând: Este fărmeecat!

Totă lumea eșise în salon. Postelnicul ca nici o dată nu se arăta. Elena creduând că bărbatu-său este bolnav, se duse la densusul. El îi spuse tot ce'i se întâmplase cu stafia, ceea ce făcu pe Elena să rîdă. Dar când îi arată brâuul de mătase alb ce stafia perduse prin casă, Elena simți că pământul se învârtese cu densusa: un fior rece străbătu tôte nervele corpului ei: deveni palidă, și vocea'i începu să tremure.

— Veđi! Acum nu mai rîđi! — țise postelnicul. — Nu'ți spuneam eă că e stafia!

Iecă brâul! Toți țeranii cari aũ văduț'o 'mĩ-aũ spus că pörtă un brâu alb...

Pentru ce Elena se impresionă atât la vederea aceluĩ brâu? Lucrul este lesne de înțeles. Ea recunoscũ brâu Zoei. Iși aminti că acea cameră fusese totdeuna destinată pentru Alexandru; un simțimânt de gelosie mișcă toate fibrele inimei ei. Acéstă bólă era noă pentru dênșã, ca și amorul ce avea. 'I se părea că vede pe Alexandru la picióarele Zoei, scóse un țipët și cădu leșinată pe pat.

— Iecă ce'mĩ face stafia! — țise postelnicul. — Mâne pãrãsim acéstă casă!...

Elena se redesteptă, dar palidă și frumósă ca suferința. Suspinele o îngânaũ. Ea mai rămase în acea cameră pe pat... Ce nu ar fi dat să pótă vorbi cu Alexandru?

— Acum înțeleg, — țise ea, — suferințele lui Alexandru!... Cele ce țicea, eraũ minciuni... Nu era gelos. Se prefăcea... Dómne, Dómne, aĩ milă de mine!... Până ađi credeam că 'l iubesc... Cum mẽ încelam! Nu, eũ nu'l iubiam! De acum numai am început a'l iubi... Oh! acum, acuma îl iubesc!... Dacă ar fi acum aci, ași voi să'ĩ scoț inima din

pept cu un fier!... Dacă o fi inocent?...

Alexandru meu, oh! ce grozăvie!... Ce am dis!... Sînt nebună! Unde este?... Vino, dulcele meu!... vino să'mi cer iertare că am putut să gîndesc rău!...

În același timp Zoe, în camera sa, făcuse o scrisoare, pe care voia s'o trimită cu un om înadins la București.

Acesta era cel din urmă act al comediei cu Ranu. Acest act trebuia să se jöce duminică la Fănesci. Zoe era sigură acum că Elena era înamorată de Ranu, că Alexandru era înamorat de Elena. Durerea d'a se vedea desprețuită de Alexandru pentru Elena, o întărită și mai mult. Trimise scrisoarea pe un om al ei sigur.

Cînd fuse la gustare, postelnicul spuse cu spaimă tot ceea ce'i se întîmplase cu stafia. Tötă adunarea rîse de credulitatea lui. Cînd însă spuse că stafia, fugind, perduse un brâu alb pe care îl găsise el, Zoe deveni palidă. Ea tremură gîndind că Elena o să recunöscă brâuul ei. Iécă o armă în mâna rivalei ei! Elena putea să'i facă rău cu acel talisman. Cel puțin el arăta că ea fusese sta-

fie, ceea ce ar fi făcut'o ridicolă, sau că se dusesse în camera postelnicului ceea ce era de cel mai din urmă despreț. Elena din parte'i avu ochii țintiți pe fața lui Alexandru, dóră va ghici impresiile ce'i va face acéstă istorie, dacă el avea o complicitate cu stafia. Fisionomia lui nu exprimă nimic, dacă nu indiferință. Inșă acésta nu o liniști.

— Ciudat lucru cu acéstă stafie! — țise Alexandru postelnicului. — Eū te cred că ai vęđut'o... dar cređ că a fost stafie cu mânele albe și delicate..

Alexandru observa că Zoe își ascunse mânele.

— Apoi, — urmă el, — nu este greū de dovedit dacă ea a lăsat brăul alb ; póte că cine-va va recunósce acel brău...

— Să ni se arate acel brău, — țise George. Zoe tremură.

— Bravo, — țise postelnicul, — să ni se arate acel brău...

— Să lăsăm stafiele. — țise Elena, — bărbatul meū a visat...

— Am visat ?

In fine Elena căută în tóte chipurile să înlătore ideea de stafie și de brău.

Totă ziua aceea Elena nu putu să vorbească în parte lui Alexandru. Către seară ei se aflară singuri în chioșc câte-va minute. Elena remase tăcândă, ca să arate că este supărată pe Alexandru. Acesta îi luă mâna și o încărcă de sărutări... Ea retrase mâna.

— Ce ai, Eleno?.. întrebă Alexandru. — Pentru ce această răcelă?

— Pentru ce? Dar nu am dreptate? De ce Zoe a intrat în cameră unde dormea bărbatul meu? Știa că acea cameră este aceea în care dormia tu...

— Cum? — întrebă el. — Acea fantasmă a imaginației postelnicului, era reală? A fost Zoe în adevăr.

— Ce căuta?..

— Ești gelosă?

— Gelosă de o creatură atât de înjosită!. Îți spun că voi să știu dacă te-ai coborât până să consimți la cochetăriile unei Mesaline...

— Indoială! Tot ce nu este Elena mea, este rece pentru mine. Înainte d'a te cunoște, ărea multe locuri frumoase în lume. Dar din acel moment tot ce a fost încântător s'a stins

și tu singură ai rămas ! Ochiii mei lasă azurul cerului în care să scaldă aurorile ca să nu privească de cât fața celei ce iubesc ; auzul meu se întorțe de la murmura vânturilor pe verdele sîn al pămîntului ca să asculte numai vocea celei ce iubesc ; mirosul meu uită parfumul îmbătător al florilor ca să nu aspire de cât parfumul sînului acelei ce iubesc : ea este singură în lume, singură ca viața lângă care nu pôte să existe de cât mórtea.

— Vorbele ce îmi ȃci sunt dulci, dar ele chezășuesc óre faptele ?

— Faptele, Eleno, ascultă ! Ce doveđi să 'ți daș despre amorul meu ? Cere orî ce sacrificiș, și vei vedea dacă te iubesc saș nu...

— Nu cer nimic ! Ceea ce aș putea să cer, ar fi să plecî unde-va, să încetăm d'ane vedea, să mă uiți... Dar acésta este cu neputință... mă va ucide !

— Spune'mî încă o dată aceste vorbe, ânger dulce. Lasă-mă să cred că într'acéstă lume unde sînt străin, este o inimă ce s'ar sfărâma de durere pentru mine !... Cât de dulce este a sci că sînt iubit, a sci că sub acéstă

boltă ceréscă sufletul meŭ nu este rătăcit !... Dar iécă cât trebuie să sufer gândindu-mă că nu pot a'ți dice: *te iubesc*, fără a'mi aminti că destinul a scris în cartea sa aceste vorbe fatale: *Nu'ti este permis a iubi de cât cu condiție de a fi trădător!*

— Aceste vorbe mă omórá... Nu voiam să mi le amintesci. Eŭ te iubiam răpită de visul ce mă domină.. Aceste vorbe mă deștéptă, ca să vėd realitatea și să sufer... Ești crud! Dacă te muștră cugetul că amăgesci un om către care nu ai nici datoria amicieii, cât trebuie să mă mustre pe mine care am călcat legăturile cele mai sacre? Ar fi mai onest a părăsi țara și a fugi cu tine, cel puțin părăsindu'l, nu ași fi trădătoré.

— Vrei? — o întrebă Alexandru.

— Da, — răspunse Elena, dând din cap cu întristare.

Dar ei tăcură, venind cine-va. Elena se retrase în camera ei unde cădu într'o adâncă meditare.

— Nu voiŭ avea nici odată curagiul a mă despărți, — își dise ea. — Fetița mea va fi perdută în lume.

XVIII

O NOĂ ÎNTĂLNIRE

Era în ziua de sâmbătă. A doua zi era să fie nunta Mariei, cea fată de la Brebu. Nuntași veniseră în Fănesci cu toate trebuințele și așteptau ziua cununiei. Elena din parte-i încă se preparase la acesta. Sâmbătă seara veni încă două familii de la București, între care era și Talangiu. Acea seară trecu în critice de tot felul; politica juca cea dintâi rolă. Toți se ocupau atunci despre cauza incendiilor de la tabăra din Floresci.

— Cum voiți să nu pue soldații foc, — diuse Talangiu, — când sunt așa de rău tratați!... În baracele lor ei sunt mai rău de cât vitele. Se speculă asupra hranelor lor, asupra vestmintelor lor... Se plâng și nu li

se ia în considerare plânsurile. S'aũ cheltuit milióne de lei, și pentru ce! Ca să chinu-iascã bieții soldați?!... Pe cine vor să sperie cu tabăra? Cu cine o să ne batem? Suntem noi în stare a ne înfrunta cu oștirile străine, noi cari suntem armați cu ciomege? Rătăcire! Un regiment de niđamı ar pune pe fugã tótã armata nóstrã. De un secol româniı nu s'aũ bătut cu nimeni, și tocmai acésta le a pãstrat drepturile. Armele nóstre sunt tratatele între puteri și Turcia. Ele ne apãrã mai bine de cât acele câte-va miı de ostași.

— Bine ȃici, — îi rãspunse George, cu óre-care ironie. — Din momentul ce oștirea romãnã nu póte să apere nici țera contra in-vasiilor străine, nici ordinea publicã, urmézã a fi desființatã ca să nu mai fie în buget doãdecı de milióne în deșert!

Talangiı il privi cu un surıs desprețuitor și tăcu ca cum ar fi voit să arate cã adversarul sãu nu merita un rãspuns. Apoi urmã șirul discursului sãu :

— Țera acésta e micã, nu póte trãi prin sine, ci totdeauna pusã sub protecția străinã.

Iecă ceea ce aū înþeles pãrinþii noştri şi ceea ce aū pus în practică, şi care face cea mai mare laudă lor. Iecă calea ce trebuie să luăm şi noi, dacã voim a scãpa printre vijeliile timpului drepturile de autonomie. Ni se impută noă, boerilor țerei, că în trei-deci de ani trecuți ne am supus când turcilor, când nemþilor, când ruşilor. Acésta a fost un mare sacrificiū pentru care trebuie să ne laude, căci prin acest mijloc am putut scãpa drepturile țerei ameninþate. Să nu mi se vorbescă de acele capete aprinse ce viséză nea-tárnarea țerei; acei omenī sunt nebunī sau plătiți de străini pentru a ðice că românii pot să apere țera lor cu armele. Ceī ce vorbesc ast-fel, nu cugetă alt în spirtul lor de cât să ne despóie de proprietăți şi să le dea țeranilor...

Alexandru, care până atunci tãcuse, îi fu cu neputinþă d'a nu respunde :

— Dacã Europa ar sci că poporul român pentru care 'şi a vërsat atãta sânge şi aur, spre a'ī rupe lanþurile, are în sînul lui ómenī cari își fac glorie din umilinþă, negreşit că Europa ar roşi că a făcut acele sacrificii pentru un corp căduť în putrediciune.

Nu fac alusie la d-nul Talangiu ; d-lui îi este permis a simți ast-fel. Acéstă moliciune de simțimânt este simptomul unei bóle. Iar aci nu póte să fie vorbă de bolnavi : aceștia vor fi totdeauna escepție, chiar atunci când, în loc d'a se afla în vr'un spital, se află în salóne. Răspunđ în genere acestei școle ce din Fanar a trecut pe malul Dunărei, unde a găsit discipulii, acestei școle ce a inventat slăbiciunea și sclavagiul, acestei curtesane nerușinate a Cesarilor bisantini. In deșert vocea tânăra a patriotismului va căuta să'i îndrepteze.

Talangiu își mușca buzele.

— Dar până atunci, — urmă Alexandru, — este trebuință să se scie că un popor cât de cădut, cât de putred ar fi, nu póte să împărtășescă aceste simțimênte. Dacă însă suntem convinși că acest popor român nu mai are nici o scînteie de viață, că nu mai este viitor pentru dânsul, atunci de ce să mai păstrăm pe fața pământului un cadaver putred ale cărui miasme aruncă veninul, și nu am avea curagiul să'l înmormântăm ?

Aceste vorbe mișcară adânc inimele ascul-

tătorilor; nimeni nu mai respunse. După câte-va minute literatura română înlocui politica în convorbirile lor. George se plânse că de când au început luptele politice, românii au părăsit cu totul tărâmul literilor.

-- Politica a ucis literatura, — ăise el; — luptele politice au un scop negreșit, *întărirea naționalității*; dar poate să existe o nație când românii nu au o limbă, o istorie; când nu au poeți mari cari să ne dea epopoe, tragedii; sau mai bine când nimeni nu mai citește nimic de literatură, când este chiar un fel de rușine a citi cărți scrise în limba română?

— Of! — strigă Zoe. — Ce idee!... Literatura națională!... Cine își perde timpul a citi nimicuri de acelea?... Sunt bune să le citească lacheii mei! Ce pot să scrie niște români!

-- Ai dreptate, — răspunse principesa. — Bărbatul meu, principele este abonat la câte-va ăiare; nu le citește nici o dată; le citește lacheii...

— Nici o dată nu ași fi creșut că poate să existe o literatură română, — ăise o da-

micelă ce venise aici în urmă cu mumă-sa.

— Tot așa precum există și o damă română, — observă Alexandru.

— O damă... română, — urmă Adela, — eu nu sînt română, tată-meu este grec.

La aceste vorbe izbucni un rîs general escitat de Caterina.

Mama Adelei veni în ajutorul fie-sei:

— Fie-mea vorbesce ast-fel, fiind crescută în țeri străine, unde n'a învățat să iubescă pe români!...

Caterina dăte încă o dată semnalul de rîs.

Bêtrâna mamă se supără și, cu un ton propriu femeilor ordinare, îi dîse:

— De ce rîdi, domnișórá? Fie-mea a avut mijlóce să învețe în țeri străine. Dacă și altele ar fi avut acele mijlóce.....

Ea nu termină vorba, toți óspeții se puseră să rîdă.

Elena, voind să înlătore cestia personală, reveni la literatură.

— In fine, — dîse ea, — este începutul unei literaturî române: o literatură care ar fi prosperat, dacă ar fi fost încuragiată de patriotismul românilor. Vedeți grecii, magiarii, sêrbii?

Ei ne au întrecut și pe acest tărâm. Causa nu este greu de cunoscut. Nu cred că Dumnezeu să fi pus mai mult geniū în capul grecilor, magiurilor și serbilor, de cât în capul românilor; dar cred că a pus mai mult amor de patrie în inima lor de cât în inima noastră. Acest amor de patrie a făcut ca la ei să citescă mai multă lume producțiile literare, să le încuragieze prin toate mijlocele putincioase. La noi nu numai că scrierile literare nu sunt citite, dar și autorii sunt persecutați, dacă nu sunt desprețuiți. Ne place a ne dice nobili români! Dar nu facem nimic pentru români. Magiurii nobili, pentru literatura lor fac sacrificii fabuloase; noi pentru a noastră nu avem de cât despreț.

— Dacă nu citim românesce, cauza este că autorii români nu au produs nimic care să merite, — dice Zoe.

— *Cum e turcul și pistolul!* Cum e țera, și autorii! — răspunse George.

Elena respunse Zoei:

— Nu voi răspunde ca d-nul George, dar voi dice că dacă la noi ar fi răsărit geniurile ce au făcut gloria altor popore, noi încă

n'am fi citit producțiile lor și nu am fi avut pentru dênsele de cât același despreț ce avem ađi. Dacă te-ași întreba ađi: „Aĩ pe autoriĩ români câți sunt?“ ımĩ vei responde că nu aĩ citit, că nu scii ce aũ scris; acest respuns 'mĩ-aĩ dat totdeuna. Nu ınțeleg dar dacă nu scii ce aũ scris acești ómenĩ, cum găsescĩ că nu meritã să fie citiți!

— Eũ voiũ ție ceva dacă d-niĩ democrați nu se vor supera? — adaogã Talangiu. — Greșala este și a autorilor, — urmã el, — cei mãi mulți nu sunt nobili și prin urmare nu aũ prestigiũ..

— Iecã o idee ciudatã, — rãspunse Elena, — și cu atãt mãi ciudatã cã vine de la d-ta.

— Pociũ să vã daũ un exemplu dómnã.

— Care?

— Scii pentru ce Lamartine a fãcut atãta sgomot ın Francia ca poet? Pentru cã a fost nobil. Nobiliĩ 'ĩ-aũ fãcut acãsta.

— Așa este! — țise principele Iordache. — Poesiile lui venirã atunci ın sprijinul unor principii sacre și sguduite de spiritul revoluțuilor.

— Mă iertați, — răspuse Elena. — Este un poet mult mai popular, mult mai gustat în Franția, Beranger, și cu toate acestea el nu era din noblețta franceză. Este nobil prin sine: el este fiul nației, fiul lui Dumnezeu. De vom veni la noi, încă o dată, nu este noblețta.

— Dómnă e republicană, — exclamă un nou venit, care fusese democrat și se schimbăse în urmă.

-- Póte, domnule, — răspuse Elena, — dar sînt aceea ce am fost totdeuna: neschimbată.

Nici unul nu fusese mai aprins revoluționar de cât acel exclamator. După căderea revoluției din 1848 el emigrase în țeri străine. Inturnat în țera sa, după ce dăte mîna cu toate partidele pe care le trădă una după alta, se dăte cu cei mai înfocați retrograși. Este un fapt netăgăduit: renegații devin aspri pentru credința ce au avut înainte, și înfocați pentru credința ce îmbrățișază; acésta se esplică prin temerea ce au d'a nu fi suspectați. D-nu X..., era apoi ambițios fără măsură, invidios, așa că orî-ce suflare omenéscă avea o calitate óre-care, i se părea că acea cuali-

tate era răpită din proprietatea sa. Acésta îl făcea către cei alți ómenī rēu, mic, egoist. Erau doă lucruri ce iubea și ura cu deosebire: se iubia pe sine și ura pe amicii săi.

Când Elena îi respunse, făcēnd o uşóră alusie la schimbarea opiniilor lui, el deveni palid de mânie.

Convorbirea literară cădu ca să dea loc politiceī: ministerul se puse din noū pe tapet: fie-care rupea câte o bucată din mantia ministerială, așa că după câte-va minute, nenorocitul minister nu mai avea nici un prestigiu.

După minister veni rîndul liberalilor. Capii lor fură atacați cu furie; nu remase nici un viciu, nici o crimă, care nu li se atribue.

— Sunt nisce tâlhari, — dīse Talangiu.

— Da, da, — respunseră mai mulți.

— Domnia ta dīci acésta? — respunse Alexandru, indignat. — Uiți că în anii din urmă când erai la putere ai câștigat un proces nedrept prin ordinul ce ai dat judecătorilor, amenințându'i cu scóterea? Domnia ta dīci acésta, domnule N.... care ai urmărit pe o damă căreia erai dator cu un zapis de ce

miî de galbeni, și în loc să 'i plătești, 'i l'ai rupt? Domnia ta ȃici acęsta, principe Iordache, care prin înrîurirea ce aveaî în trecut, ai schimbat cu o monastire un petic de moșie luând în loc o moșie de ȃece orî mai mare? Domnia ta ȃici acęsta, domnule M... care ai luat mită doăȃeci miî de galbeni la...

La aceste vorbe ei protestară toȃi, dar nu se creȃură ofensaȃi și nici nu găsiră cu cale a se mânia contra lui Alexandru. Când mama saũ soȃia ȃic că fiul saũ bărbatul a fost în funcȃii căștigóse și nu a sciut să 'și facă stare și îi blaméză ca pe nisce nemernici despre acęsta, se înȃlege că muștrările de hrăpiri nu pot să ofensese pe cei ce le-aũ făcut. Acea mamă, acea soȃie ce laudă abusul și hulesce onestitatea, sunt ficele societăȃei care cugetă ca dęnsele. Căȃi ómenî nu 'și-aũ făcut averi din funcȃii în timpul cel mai scurt! Funcȃionarii integrii aũ remas sęraci și vejtejesc în miserie! Cei ce aũ hrăpit, s'aũ îmbogăȃit, prosperă, sunt înconjuraȃi chiar de aceia ce aũ aerul a desaproba hrăpirile. O schimbare a început a se face într'acestea de vr'o treî anî, graȃie libertăȃei preseî. De

aceea ideile noŕ sunt atâta de r u privite de aceste legiuni ale trecutului ŝi presintate sub atâtea calomnii, de către cei ce au interese a se înturna vechiul regim...

— Las i să strige, —  ise N..., — mai avem votul...

Oaspe ii se sculară de la masă cu cea mai mare liniŝte. Ei trecură s ra în salon ŝi în chioŝcul din grădină.

Alexandru găsi ocaŝie de a ŝopti Elenei:

— Voi  să' i vorbesc în parte.

— Unde?

— Aici mai t r i ...

— Nu se p te!...

— Trebuie, căci sufer.

— Vi , vi ! —  ise Elena.

Era o oră după me iul nop ei. To i dormiau. Nop ea era frumoŝ  ca t te nop ile de v r  la  er . C rsteiul se îmbăta de c nt rile lui. Cerul era senin, luna plutea în spa i  ŝi îneca fața p m ntului cu lumină. Alexandru era în chioŝc, aŝtepta. V  u o fantasmă alb  ce înainta către chioŝc. Era Elena, care se apropi  ŝi intră în chioŝc.

— Cât trebuie să te iubesc, — zise Elena, — ca să vii noaptea aici !

— Nu este destul acesta...

— Cum nu este destul ?...

— Elena mea, trebuie să lași bărbatul... să te despartă... să plecăm în străinătate.

— Să mă despart, dar lumea ?

— Singură ai zis că mai bine vrei să lași bărbatul de cât să-l amăgești....

— Ai dreptate... am zis acesta... da, da, mă voi despărți de dânsul ; dar ora n'a venit încă... Vezi, Alexandru, nu este nici un sacrificiu care să nu fac pentru tine ; dar caută să ai răbdare.. Ce te gândești ? Par'că te îndoiesc de vorbele mele...

— Ai ghicit... ceva îmi spune că mai târziu o să mă uiți.

— O să te uit ? — întrebă Elena.

Rădele lunei ce intrau în chioșc, lăsară să se vedă pe buza ei un suris plin de amărăciune.

— Când voi muri, poți ! — urmă ea.

— Înainte d'a muri, Elena mea ! Ești tânără, frumoasă, poetică, dulce ca acele creații ale geniului omenesc în momente de inspirație divină ; dar ești femeie...

— Mâne mă vei uita, mâne vei roși că ai putut să mă iubești ! Va veni un timp când vei dice altuia ceea ce îmi dici mie..

— Tacî, tacî, — strigă Elena, — sau mă voiû desprețui singură ! Ceea ce 'ți-am promis, voiû face... dar mai târziu...

— Oh ! sufletul meu, cât voiû fi de ferice când voiû sci că am a trece viața legănat de resfătările téle ! Vom pleca de aici în țeri străine, în locuri singuratice, poetice, dulci ca amorul nostru.

— Da... în locuri depărtate... unde să nu mai vedem ceea ce am vădut, să nu mai auđim ceea ce am auđit... departe de ómeni... Nu este așa că ómenii sunt răi ? Nu ai a te plânge de dênșii ? Eû pociû dice acésta ! Am suferit de la ómeni... aû fost nedrepti pentru mine ; nu am adus în lume de cât viața mea, și ei aû sacrificat'o ca să mulțumescă o nebună ambiție...

— Dar vorbele téle sunt triste, Elena mea, nici o dată nu te-am vădut așa tristă... Uită tot ce ómenii aû putut să'ți facă rău !.. Ești lângă acela ce te iubește ca viața sa. Aceste minute sunt scurte... Să nu le sacrificăm de

cât amorului nostru ! Nóptea este frumósă și parecă întârdise ca să protege resfățările nóstre ; vânturile murmură în arbori, ca și când ar voi să facă a nu se auđi vorbele nóstre de urechile indiscrete. Nu'mi mai vorbi de cât de tine, de mine. Inclină fruntea ta dulce și suavă pe sînul meũ, ca un crin ce se plécă pe călătorul adormit ! Amorul are plăcerile și amărăciunile lui. Plăcerile sunt scurte... ângerul vieței mele, nu face să cunosc numai suferințele lui !...

— Ceea ce numesc suferințele lui, póte să fie adevăratele lui plăceri.. Ce pot face mai mult ?

— Trebuie să fii a mea, dacã amorul ce 'mi esprimi este real...

— Nu sînt a ta ?

-- Intru tóte...

— Nu turbura acéstă scenă divină cu idei de altă natură ; ceea ce ceri, va veni, dar mai târđiũ.. acea ți va fi o ți mare... o ți de amor și de doliũ, o ți de fericire și de mormênt...

— Nu te mai înțeleleg... mă perđ !..

— Șcii că sînt superstițiosă... Trebuie să vie ora..

Alexandru o strângea în brațele séle. Buzele

lui înflăcărate sërutaū buzele ei de rose. Elena palpita în brațele lui, de amor și de voluptate.

— Este timpul a ne despărți... mintea mi se turbură... pot să cad... sînt femei... fugi!..

— Oh ! nici o dată!..

— Alexandre, fac apel la generositatea sufletului tēu, aminteste'ți că prin ea am învęțat să te iubesc.

— Oh ! generositatea sufletului meu !... Elena mea, acea abnegare ce cunoscī nu pot s'o mai am...

— Ast-fel dar vrei să faci tot ca să mor înainte de ceea ce este scris ?

Aceste vorbe loviră cu tărie pe Alexandru. Ele îi esplicară tóte vorbele Elenei de mai 'nainte.

— Ce ! — țise el. — Nu vei fi a mea de cât cu condiție ca să mori în urmă?...

— Te rog să mă lași a trăi încă... pentru tine, Alexandre, pentru tine !..

Si depuse pe fruntea amantului său o sërutare. Buzele ei arseră fruntea lui Alexandru. Acesta căduse în genuche 'nainte a unei canapele. Elena ese din chioșc, se strecoră printre arbori și dispare pe o pórta.

Ea trecu tótă nóptea în rugăciune și în lacrimă.

— Dumneșeule, — se ruga ea, — ce este acéstă patimă?... Sînt învinsă, sînt lăntuită, și nu am puterea să mă lupt. Tu ênsu'ți m'ai părăsit... Fă, Dómne, să pociu cel puțin a mă lupta cu ursita mea!

De altă parte Alexandru trecu nóptea gîndindu-se la vorbele Elenei:

— Ea va muri dacã va fi a mea!... Sã cred aceste vorbe? Ea mi se pare inspiratã de o delicatețã ce este proprie femeilor bine crescute. Vai! cãte femei nu aũ ȕis aceste vorbe amanților lor, și peste cãt-va timp aũ iubit pe alții!... Amorul Elenei a sãrit ca o flacãre de paie ce își ia vîntul îndatã sub focul care'i se dã. Cãte-va ȕile furã destule ca sã se aprindã de amor... ca sã vie la tóte întãlните ce 'i am cerut fãrã nici o împotrivre. Tóte acestea mē fac sã cred cã este o femee prea ușorã... Cine scie la cãți alții ea nu a dat ceea ce 'mã-a dat mie!..

Și ȕicîndu'si ast-fel, Alexandru devenia gelos, suferea, punea capul în mîni și plîngea ca un copil.

XIX

CEL DIN URMĂ ACT AL COMEDIEI

doa și era duminică, și de nuntă țerănescă, și de bucurie. Postelnicul se întornase de dimineță.

Pe la zece ore mai multe trăsură cu cai se preparară. Nuna, însoțită de Caterina și alte două dame se urcară într'o trăsură. Cei alți făcură cum putură. Indată ce trăsurile eșiră din curte, cincă-decă de flăcăi călări înconjurară trăsura Elenei, alții alergau înainte și toți descărcau pistolele și strigaau. Ei spusera o orăție curiosă. Nunta ținu trei zile, trei zile de banchet, de danțuri, de petreceri.

Dar să ne înturnăm la subiectul nostru. După ducerea mirilor la casa lor, societatea de dame și cavaleri venită la nuntă, se înturnă cu nuni acasă la postelnicul. Veni un moment în care toți acești óspeți erau risipiți în salon, vorbind despre ale nunței. Un serv intră și ȑise postelnicului că o țigancă bătrână, ce vine de la Bucuresci, voiesce să 'i vorbiască lucruri mari.

— Să vie aici, — ȑise postelnicul.

Acéstă scire se auȑi de tótă societatea. Toți erau curioși să afle ce erau acele lucruri mari ce o țigancă bătrână, venită de la Bucuresci, putea să comunice postelnicului.

După câte-va minute, o țigancă intră. Ea era trecută în vêrstă, crescută prin case boeresci; învêțase a se presinta; se închină la postelnicul, și îi ȑise că ar dori să'i vorbiască în parte.

— Ah! — ȑise principele — Postelnicul are secrete cu ast-fel de femei!...

— Nicī cum! — rêsponse el, și voinȑ să nu caȑă în acéstă bănuială, adăogă răpede:

— Ce ai să'mī spuī, spune'mī aici... Dacă nu vreī, poȑi să plecī...

Țiganca puse ochii în jos și dișe :

— Dacă voiești chiar dumnia-ta... viū să mă plâng în potriva cocónei dumitale... am avut un fecior, care era lacheū în casă boeréscă... Este aprópe o lună de când a venit aici... Femeea dumitale... mă iartă a spune lucrurile cum sunt... s'a înamorat de dênsul... îl ține aici prin silă, și eū, mama lui, sufer și mă perd fără ajutorul lui...

— Femeee! — strigă postelnicul, — ești bétă saū nebună?...

— Nu sînt nicī una, nicī alta, boerule, — rēspunse țiganca. — Copilul meū este aici, schimbat în vestminte de boer...

În acel moment Ranu intră în salon.

— Iécă copilul meū, strigă țiganca, alergând la Ranu. Apoi întorcându-se către Elena: — 'Mī-am găsit copilul, cocónă... și țil voiū smulge din brațe... Mi'l hrăpiseși ca să'ți mulțumescī plăcerile, când eū mama lui mor de fóme... Ast-fel sunteți voi cocónele!... Nu aveți rușine să vē iubiți cu ciocoi!...

— Scóteți afară pe acéstă bețivă! — strigă postelnicul.

— Nu sînt bețivă!.. Spuiū adevērat... în-

trebați pe fiul meu dacă nu sînt mama lui...

— Așa este, — răspunse Ranu, — Este mama mea.

Elena cădu leșinată în brațele Caterinei.

Toți câți erau față se uitaū uniī la alții cu mirare, uniī încă surîseră cu rēutate. Postelnicul cređu că visează.

— Este o infamie, — strigă Zoe, — acest june, 'mī-a fost prezentat sub nume de boer din Moldova. . . . Când am venit aici, atāt m'a rugat să'l aduc, în cât nu am putut refusa... Acum vėd că am fost amețită ca toți cei alți.

Un om ce era aici dispăruse. Cu capul gol eșia din curte, plângēnd și apucānd pe cāmpuri, fără să scie unde se duce. Era Alexandru.

Zoe eșia din salon. După o jumētate de oră trāsura sa fugia spre Ploesci.

Elena primise o lovitură teribilă, față cu lumea și față cu bărbatul sēū; de nimic nu'ī pāsa atāt rēū ca de opinia lui Alexandru. El dispăruse la cele d'intăiū vorbe ale țigāncei. Va afla el că Elena era inocentă? Dacă va afla, nu va fi ore prea țârđiū? Inima lui nu
nu

se va fi zdrobit la întâia lovire?... Ast-fel se întreba Elena. Ea căduse bolnavă de durere. Soțul său o părăsise. El se lăsă amețit de acésta calomnie.

XX

DUCEREA ÎN CAPITALĂ

Dar să ne înturnăm la Alexandru. După vorbele țigancei, el fugi peste câmpii. Cine l'ar fi văzut ast-fel, ar fi crezut că este vr'un nebun scăpat de la vr'o monăstire. Erau doă ore. El merse până séra, fără să se opriască, fără să șcie ce cale a luat; către séra fuse întrecut de o trăsură cu patru cai. Visitiul vădând pe Alexandru, opri caii și îi propuse să'l ducă la Bucureșci pentru câți-va sfanți. Alexandra se urcă în trăsură. Era trăsură egumenului de la Tîrșor ce se ducea să'l aducă din capitală.

Alexandru era sdrobit fizicește și morali-cește. Elena era o femeie degradată. El creșu că Ranu fusese amantul ei.

Și pentru ce nu? — ȃise el. — Pentru ce să nu mă amăgiască pe mine pentru acela, dacă o dată a amăgit pe bărbatul ei pentru mine?... Și cine îmi spune că nu este o femeie ce'și schimbă amanții pe tótă săptămâna?... Ea nu s'a dat mie, este adevărat, dar nu a venit în grădină de câte ori am voit să vie? Dacă nu este aȃi metresa mea, eă nu am voit!... Dar în fine a căȃut vëlul... și cu cine? Cu un lacheă!... Oh! cât o desprețuesc acum!.. Scandal teribil!.. Cu tot desprețul, ce cată să am pentru dēnsa, mi se sfâșie inima de milă când îmi aduc aminte poziția ei umilitóre la vorbele acelei țigănci!... Biată femeie, cum nu a murit îndată de rușine? Fiul unei țigance amantul ei! Ce umilință!

Vorbind ast-fel o lacrimă de compătimire îi curse din ochi și păru că stinge flacăra mâniei care îl consuma.

— De unde a venit acel om? — Se întrebă el.

— Acéstă întrebare fuse de ajuns ca să arunce óre-care lumină în spiritul său.

— Dumneþeule! — ðise el. — Zoe a adus acolo pe acel om! Ea l'a prezentat! Oh! dacã de desubt nu este o intrigã infamã!... Acéstã femeie este în stare să facã tot! Cine scie dacã Zoe nu a dus pe acel lacheu cu scopul ca să compromită pe Elena? Cine scie dacã acea țigancã nu a fost adusã de dênse!... Dar pentru care cuvânt?.. Voiu afla acésta!... Dacã lucrul va fi ast-fel: dacã Elena va fi inocentã, amar acestei intrigante. Voiu avea o rësbunare teribilã!... Brâuul ei cel perdut este în posunarul meu... Trebuie să mă întorc la Fãneșci.. Dar acésta nu se mai póte.. nu mai pociu vedea pe Elena.

Ast-fel cugetând, ajunse la București.

De acasă îndată scrise Caterinei acest bilet:

„Am plecat rãpede, neputênd să mai asist
„la un scandal ce'mi făcea rëu. Rog cerul să
„ierte rãtãcirile acelei femeii nenorocite. Ea nu
„mai póte să aibã în lume nici un alt sprijin
„de cât pietatea d-téle. Fii bunã cu dênse. O
„voiu plãnge cât voiu trăi, cãci în adevër, ne-
„norocirile ei sunt mari?... Eú voiu pleca

„curând și de aci... Rog cerul să pociu să te
„mai văd înainte d'a porni.“

După ce scrise aceste rânduri chemă pe
Petru, un serv vechi și credincios :

— Veți pleca îndată la Fănești, unde veți
găsi pe d-na Caterina X... îi veți da acest
bilet în mână. Mâne să fii aici cu orî-ce răs-
puns îți va da! Veți cere bagagele mele ce
sunt acolo...

Petru luă scrisoarea și plecă.

Erau două ore după miezul nopții. Alexandru
încercă să doarmă, în deșert; trecu o noapte teri-
bilă. A doua zi îl prinse frigurile. Doctorul ve-
ghiă lângă dînsul tot timpul cât avu delir. In
delirul lui el vorbea de Elena, de Ranu; spuse
prin frase întrerupte o parte din scandalul
de la Fănești.

— Aici este un amor pasionat, — și se
medicul, — voi sta lângă dînsul.

Către seară Alexandru se deșteptă, întrebă
dacă Petru s'a înturnat de la Fănești. I se
răspunse că nu.

— Amar! Amar! -- exclamă el.

— Ar fi bine să gonești orî ce gânduri, —

îi ȃise medicul, — sau nu pociũ rãspunde de viaȃa d-tãele.

— Voiũ sã mor, doctore! Oh! viaȃa este un mare rãu!.. Poti sã'mi faci o mare bucurie? Ești om învãțat... ai disecat țãrãna omenãscã, ai desvelit secretul organismului acestei materii bizare din care este omul... Spune'mi dacã ai gãsit secretul sufletului; spune'mi dacã totul se sfãrșeșce pe pãmãnt? Acãsta imi va face bine... Nu voiũ sã mai fiũ... A fi este mai crud de cãt a muri... Omenii nu șciũ ce cer...

— Vai! — rãspunse doctorul, — ce putem noi sã scim!.. Dar lasã-mã sã te întreb eũ însu'mi: rãul ce suferi vine dintr'un amor pasionat?...

— Pasãrea ce sborã dupã o ramurã, face sã se scuture mai mult timp ramura, — ȃise Alexandru. — Este un amor ce mã pãrãșeșce și lasã în inimã o sguđiturã. Ai ghicit, este un amor. Poti sã rĩđi, doctore, de acãstã slãbiciune? Acum cãte-va ȃile eũ ênsu'mi rĩdeam.

— Peste cãt-va timp vei rĩde iar...

— Da, voiũ rĩde, o șciũ... dar pãnã atuncĩ... sufer!...

— Răbdare!... Timpul vindecă totul.

Petru intră în casă.

— Ai fost? — întrebă Alexandru.

— Am fost și am adus acest răspuns.

Îi dăte un bilet. Alexandru îl deschise și citi :

„Este inocentă și victima unor intrigă in-
„fame. 'I am dat biletul ce'mi ai scris, 'l-a
„citit. Acel bilet este insultător. Cine 'ți-a dat
„acest drept, nu știu, căci în fine nu ești un
„profesor de morală. Cu toate acestea Elena
„te a iertat... Este bolnavă, în pat... Voiesce
„să te véđă înainte d'a pleca. Dar dacă te
„vei înturna aici, te rog să nu fii atât de
„sever ca cei-alți!...

„*Caterina.*“

Acest bilet produse o mare schimbare în ideile lui Alexandru. Totuși o îndoială crudă plutea ca un nor pe liniștea inimii séle. Alexandru cu caracterul său nu putea să fie fericit în viață. El simțea o bucurie vie să nu mérégă la Fănesci; se îmbăta cu ideea d'a tortura sufletul aceleii femei ce iubea mai mult de cât viața lui, d'a se tortura el însuși.

— Voiu să petrec câte-va luni în Bucu-

rescî, — își dîse el. — Voiû să cunosc acéstă societate în care se află femeî atît de triste!

Georges veni la Alexandru.

— Ce dîci despre cele întemplate la Fănescî ?

Alexandru se prefacu cât putu ca să nu se trădea și rîspunse cu indiferență :

— Nu cred ceea ce se dîce.

Petru intră și anunță pe d. Ranu.

— Să vie, — dîse Alexandru.

Ranu intră.

— Imî pare bine, — dîse el, — că vî gălesc aici pe amîndoî. Mustrarea de cuget mî apasă. Viû a vî declara că d-na Elena este inocentă.

— Vorbesc! — dîse Alexandru, oferindu'î un scaun.

Ranu spuse tot cursul intrigilor Zoeî, căreia el servise de instrument.

Alexandru și Georges se presintară la Zoe sêra. Societatea de acolo se compunea din o mînană de tinerî, băeți bunî, dar fără nicî o țintă seriósă în viața lor. Unî din eî își trec timpul a risipi averile părintești în cărți. Eî nu sciû să cheltuiescă baniî ; nu aû gust nicî

pentru călătorii, nici pentru cai, nici pentru arme; nu sunt nici gastronomi. Cheltuesc și sunt tot-deuna fără bani. Trăesc pentru cămătari. Acești din urmă îi înconjură și la trebuință le oferă sume de bani, sută la sută și de multe ori două sute, trei sute la sută camătă. Bieții băeți nu servă societatea nici ca risipitori, căci tot ce risipesc intră în lățile unor avari. Doi, trei, patru ani de risipă și moșiile lor sunt vândute de cămătari, cumpărate de cămătari. Ei nu se ocupă nici de politică nici de literatură, de nimic, în fine. Alexandru mai vede aci un țiarist. Starea constituțională a produs acest fel de ómeni și la noi. Ei sunt despărțiți în două tabere, în țiaristi liberali și țiaristi retrogradi. Inrîurirea lor este încă neînsemnată din cauză că sunt puțin cititori. Țiarele liberale au ceva cititori. Dintre cei din urmă țiaristi au fost cari au devenit miniștri, sprijiniți de opinia publică. Au fost asemenea cari, în loc să intre pe pórta unui minister, au intrat pe pórta închisorei, cea ce dovedesce că convicțiile nu lipsesc printre dênșii. Țiarele liberale au devenit singurul sprijin al ideilor liberale.

Alexandru vădu încă o pepinieră de dame. Muntenele sunt în genere cu temperamente nervoase, bilóse, limfatice, ceea ce le invită a repara lipsa frăgeđimeii naturale prin mijlóce artificiale; sunt însă građioase, spirituale; natura a făcut mult pentru dênsele, educația puțin saú nimic. Manierele în salóne sunt fără censură. Alexandru vădu mai multe dame și damicele ce se lăsău cu plăcere a li se săruta brațele până la subțiorii de nisce tinerii. Acésta este o datină străină. Cititorii își aduc aminte că invasiile străine s'aú oprit de multe ori în salónele din Bucuresci.

Serata era plăcută. O grupă de dame se făcuse cerc împrejurul Zoei. Ea le spunea cum lacheul făcuse concista unei dame la țéră, și cum mama lacheului desvélise intriga :

Alexandru ascultă în tăcere.

— Acéstă femeie este infamă! — ăise el în sine. — Biată Eleno, tu nu ai pe nimeni care să te apere.

Și apropiindu-se de acel cerc de dame, ăise :

— Vrei să vorbesci de d-na Elena ?

— Da, da! — ăise Zoe... — Erai acolo.

— Eram acolo, dar mă iertați a vă face

óre-care observări... Că Elena era inocentă, că respinsese cu oróre pe acel om... că el însuși a declarat'o și că era pus de d-ta să facă acest scandal.

— Că era pus de mine, — țiise Zoe, — o rës bunare; dar că femeea aceea e inocentă, nu măi crede...

— E rîndul meü a vë spune o istorie întemplată la Fănesci, o istorie curiosă cu stafii.

— Cu stafii? — întrebare damele cu mirare.

— Nu vë speriați! — rës puse Alesandru.

— O să mergeți mâne séră la concert? — întrebă Zoe, voind să schimbe vorba.

— Spune istoria cu stafii, — îl rugare măi multe dame.

Alexandru începu să spuie cum în camera postelnicului intrase o stafie nóptea și cum, fugind la cântarea cocoșilor, lăsase să cadă un brâu alb de mătase. Dar vedeți, adăogă el, cât omul este aplecat spre a bănui totdeuna cu nedrept. Tótă lumea acolo țiicea că brâu era al unei dame ce o stimăm toți!.. Eü însă susțin că era o calomnie. El arată atuncı brâu. Damele se uitară unele la altele, căci cunoscură brâu Zoei.

Póte credeți că Zoe cel puțin se formalisă, se rușină. Hei bine, nu. Ea era sigură de cercul ei ce îl domina ca o suverană. Se puse să rîdă, dicînd:

— Vă voiî spune acéstă istorie, când vom fi singure.

Apoi întorcîndu-se către Alexandru, îi dîse încet:

— Îți iert escesul de gelosie ce te a făcut să te porți ast-fel... Ești un ingrat; pentru tine venisem în acea cameră, nu pentru altul.

La aceste vorbe Alexandru rămase înmărmurit. Damele cari erau față nu se impresio-nară întru nimic.

— Ce nerușinare! — își dîse Alexandru. — El se aședă lângă o damă tîneră și frumoasă și începu a convorbi cu dînsa. — De mult timp ai venit în Bucuresci? — îl întrebă ea.

— De câte-va luni.

— Nu iubesci încă pe nimeni? adăogă dama. Aceste vorbe măriră mirarea lui.

— Pe nimeni, — dîse el.

— Cu tóte acestea ar trebui să iubesci pe cine-va. Tóte inimele de față nu sunt prinse.

Nici a d-téle? — întrebă Alexandru.

— A mea?... De o cam dată, nu! Altă dată... dar m'am încelat.

— Se póte?... A încela nisce ochi atât de înfocați, atât de dulci!...

— Te miri?... Singur póte vei face tot așa. Omenii sunt schimbători!

Zoe, vedând pe Alexandru ocupat lângă o damă mai ténără și mai frumósă de cât dênsa, se simți rănită în amorul ei propriu. Se scólă, se îndreptéză către ușa unei camere și 'i dîse:

— Vrei să veđi o noă producție în arta picturii ce 'mî-a presintat d. X... pictorul roman?

— Cu plăcere, — dîse Alexandru, care o urmă în cameră.

Zoe îndată ce intră acolo, se înturnă către Alexandru, se aruncă în brațele lui și îi dîse:

— Voiam să'ti vorbesc... Șeđi lângă mine. Nu poți să 'ți faci idee cât te plâng, și scii pentru ce? Natura și norocul 'ți-aú dat tot ce póte să aibă un muritor favorit, și tu calcîi în picióre bine-facerile lor!... Ești de trei-deci de ani, vîrstă în care omul caută să'si

facă socotelile cu lumea, să știe ce este lumea și ce este el însuși, să jöce o rolă în raport cu credințele lui. Nu cunoști lumea, și lumea nu te cunósce. Caută să te decidi... Simțimênțele profunde, cugetările serióse, aspirațiile înalte, la noi sunt nisce óspeți ce găsesc mai tot-de-una ușele închise. Ceí ce posedă aceste cualități cantă să trăiască retrași sau să părăsească o țéră unde plăcerile singure au putut să aibă un templu. Dar cel mai bun lucru este a adora ȓei ce toți 'i adoră aici. Vrei să devii regele acestei societăți? Fletează aplecările ei. Prin acest mijloc eú am devenit tiranul ei. Tóte aceste femei sunt la piciórele mele. Opiul chinezilor are mai puțină putere asupra aceluí popor stupid de cât cupa cu desfătări ce presint să bea acestor români însetați de plăceri. Nu crede că ei sunt mai nefericiți de cât alții pentru că le place să trăiască ast-fel... Dacă am cerceta bine natura omului, póte că noi am fi mai aprópe de adevér, căci în fine: ce este omul?.. ce este viața? Omul este o țérână și viața un vânt. El trăesce o ȓi. Pentru ce să trăiască în necazuri? Trebuie a te decide...

a face ca noi... îți trebuie o amantă... fugi de acele femei al căror amor serios aruncă pe viață un parfum de melancolie! Amorul nu este etern; a iubi și a poseda orî-ce femeie îți place... iecă ce trebuie să cauți. Nu este nici o femeie în salonul meu care să nu ți se dea... nu ai de cât să arunci ochii...

— Mă spăimânți! — țise Alexandru.

— Cât ai face să rîdă acéstă societate dacă ar sci simțimêntele d-téle!

Dar ast-fel de societate, prin ast-fel de purtare îmi inspiră desgust. Amar femeilor ce se presintă un singur minut fără vëlul pudórei! Pudórea lor este poesia și acéstă poesie singură face farmecul sexului vostru.

Idee! — țise Zoe — Ceî mai mari ómenî aũ găsit mai mare farmec în femeile carî aruncaseră vëlul pudórei; istoria mărturisesce. ... Femeile fără acel vël, aũ încã poesia lor, o altã poesie: libertate d'a vedea tot, d'a auđi tot, d'a face tot. Ea are farmecul nouțăței, farmecul înlesnirei. Orele nóstre nu sunt înorate nici odată, suferințele ridicole nu le cunoșcem, nu scim de cât plăcerile, schimbarea le renasce, le reîntinerescene încetat...

— Societatea aşteaptă, — zise Alexandru. —
Ce vor zice damele, cari te sciū cu mine aici?
Zoe surîse.

— Esci copil ! — răspunse ea. — Ce pot să
zică? Că sînt cu amantul meu ? Ele nu fac tóte ca
mine?... Intredeschide uşa şi veđi... nimeni nu
mai este în salon, tóte au plecat cu amanţii
lor...

— Dar bărbatul ? întrebă Alexandru.

— Dórme, — zise ea.

În acel timp Zoe îşi desfăcuse bucele ce
cădeaū undulátore pe umerii albí. O lampă
revêrsa o lumină îndoiósă în cameră.

— Vin'o lângă mine, — zise ea, şedînd p'o
sofa şi trăgînd pe Alexandru lângă dînsa.

— Privesce-mă... sînt încă frumósă.. Tu nu
scií tesaurii de voluptate ce Ńi se oferă : fră-
geđimea feciórei este palidă pe lângă aceste
farmece ; simŃirile mele sunt înflăcárate ; cor-
pul meu tremură şi arde înaintea ta... perii
se scutură pe cap sub flacăra voluptăŃei, o-
chii se turbură... buzele mele ard... locul se
învêrtesce cu mine... Pentru ce întârđii !

Ea cădu leşinată pe Elescu, murmurînd
vorbe neîntelese. Alexandru profită de acest

leşin și trecu în salon, de acolo își luă pălăria și plecă iute.

— O femeie ! — își dîse el. — Tu nu poți procura mai mult de cât o femeie ce se vinde la cel d'întîi venit : desgustul !

Postelnicul George rămăsese în opinia că Elena era culpabilă. Din acea zi el nu voi s'o mai vedă. Trecea timpul pe la alte moșii, și când se înturna acasă nici nu cerceta despre soția sa. Auđise că Elena este bolnavă, și oprise pe toți d'a trămite să vie vr'un medic. O văduvă din Ploesci ce devenise întreținuta sa, îl întărită contra Elenei, cu speranța ca s'o lase și ast-fel s'o ia pe dînsa. Postelnicul ar fi plecat lesne urechea la însinuitóarele consilii ale întreținutei séle, dacă avariția nu 'l ar fi consiliat din contra. Elena avea zestre mare și el nu voia să pérđă prin divorț.

— Răbdare ! — îi respundea el. — Póte că cerul o va chema în sînul său. Este bolnavă, tóte măsurile sunt luate ca să n'o opréscă din acéstă călătorie. Ast-fel vom avea starea ei.

Într'acestea Elena, părăsită de toți, afară de Caterina, începuse a uita lovitura ce

suferise și sănătatea sa se ameliora pe totă
ziua. Ea se informa neîncetat despre Ale-
xandru. Ar fi dat totă viața sa numai ca să
’l încredințeze că este inocentă. In cele din
urmă îi scrise aceste rânduri :

„De două luni mă odihnesc cu întristare și
„cu durere pe patul meu ; nu voiș să te os-
„tenesc, vorbindu’ți de cauza acestei suferințe.
„Tot ce pociu spune este că sufer mult și ni-
„mic nu póte a’mi împăca durerile. M’am schim-
„bat ast-fel în cât cu anevoie mă vei recu-
„nósce, fisicesce și moralicesce, și sufer cu pa-
„ciență fără să pociu zări un termen. Dacă
„am o zi mai lină, am două de dureri. Aici
„toți câți mă înconjură, par’că suferă cu mine.
„Acest loc acum este locul unde sufletul su-
„feră, dar nu geme ; este încă bine de a nu
„turbura aușul celor alți cu plângerile séle !
„Ast-fel, degetele mele ce se dedase să cađă
„pe tonuri minóre nu mai atinge piano și
„sunetul musicei a încetat d’a se mai auși
„în casa mea ! De întristare aceste degete au
„slăbit și au îngălbenit, și ne mai având ce
„face, se încrucișează în semn de martir în-
„chis... Va trebui să las acéstă casă, și’mi pare

„rău. Am locuit'o mai mulți ani, și mai ales
„regretez edera ce am plantat eu însu'mi pe
„murul grădinei în această primăveră și în
„care (dacă ideile ar putea să se sape) ar citi
„cine-va tótă istoria cugetelor mele, ce vin și
„se duc tot-de-una mai triste ca rondunelile
„la sfârșitul verei.“

Alexandru, citind, nu putu să'si opréscă
lacrimile. Elena era acum inocentă în ochii
săi. Plecă la Fănesci chiar în ziua când primi
scrisórea Elenei.

XXI

INTOARCEREA LA FĂNESCI

Locașul de la Fănesci devenise trist. Singurele locuitoare ale acestei case erau Elena și Caterina. Cea din urmă se prepara să se întorne în capitală. Alexandru sosi noaptea. Elena era în camera sa. Sgomotul poștașilor o deșteptă din somn și află despre venirea lui Elescu. Ea se decide a 'l primi în camera sa chiar atunci.

Caterina dormia într'o cameră alături. Noaptea era înaintată : o noapte frumoasă de vară ; o tăcere adâncă domnia peste câmpiile ascunse în umbră ; răcoarea ce anunță că zorile sunt

aprópe de revérsare, se răspândia în aerul îmbălsămat de parfumul câmpului.

Alexandru intră la Elena. Ea îl aștepta ședând p' o sofa. Se îmbrăcase în negrele cele mai elegante. Albețea feței, mânelor, gâtului, contrasta cu negrele costumului său, într'un mod atât de plăcut, în cât nășcea unul din acele farmece a căror înrîurire o simțim rare ori în viața noastră. Buclele părului său erau respinse cu răsfățare de la tîmple, și lăsaū să se vedă tótă ființa sa, frumósă și palidă.

Alexandru se aruncă la piciórele séle, îi luă mîna și o udă de lacrămî.

— Mă cređi culpabilă încă? — întrebă Elena.

— Știu tóte. Ranu ênsuși, mustrat de cuget, 'mî-a mărturisit adevérul.

— Mulțumesc că ai venit, Alexandre. Era timp... Nu este așa că mă afli schimbată? Privesce și plângi acele frumuseți ce admirai și cari nu mai sunt.

— Te afli d'o mie de ori mai frumósă, Elena mea... D'o mie de ori îmi ești mai dragă.

— Mai dragă? Iécă tot ce voiú. Dar scólă și spune'mî. Nu voiú să aud că ai su-

ferit? Voiu să sufer numai eu, căci acesta este un drept al meu. Ai văduț cum ómenii s'aũ întărátat asupra mea?... Toți me cred culpabilă, chiar bărbatu-meu!... Dar ce'mi pasă de lume? Ceea-ce me ucidea erea temerea că tu ênsu'ti puteai să cređi ca cei alți, dar acum îmi dici că nu cređi... Sînt fericită.

— Nu am cređut nici odată. Dar să lăsăm aceste lucruri. Spune'mi, Eleno, în tot timpul ce nu m'ai văduț, ai cugetat la mine?

— Se întrebă ast-fel de lucruri? Nu 'ți-am dis că te iubesc?...

— Mă iubesci? Eleno, ești sinceră?

— Nu am mințit nici odată.

— Hei bine, atunci cată să lași această țeră.

— Să plecăm împreună, nu este așa? Să'mi las fata, lăsându'i moștenire rușinea mamesei? Și eu să te însoțesc în țeri străine, purtând cu mine ura și desprețul ómenilor? Unde voiu merge, va trebui a me ascunde... Societatea nu suferă o femeie ce a fugit cu amantul seũ. Mai târđiũ, când disprețul lumei va risipi prestigiul amorului, tu ênsu'ti nu vei mai vedea în mine de cât o

ființă ce inspiră desprețul. În deșert îmi vei spune că nu ești ca cei alți ómenî ; crede-mă, Alexandre, exceþiile ele ênseși sunt sclave ale legei comune. Dar te iubesc, este un adevăr ! Nu ași fi voit'o : o putere mai mare de cât puterile mele mă învinge și mă supune fără voia mea ; dar te iubesc și voiú fi a ta, dar din acel moment caută să nu mai trăiesc, 'ți-am spus'o și 'ți-o repet. Acum vrei să fii a ta ? Decide mai înteiú că trebuie să mor.

— Dar eú nu voiú să mori !

— Atunci încetéză de a'mi cere mai mult de cât ceea-ce voiú a'ti da.

— Să te iubesc dar de departe ?

— Nu, căci și atunci voiú muri... Ursita cată să se îplinească. Decide că vrei să mor.

— Hei bine, mori, și cu tine voiú muri eú ênsu'mi ! -- ñise Alexandru într'un esces de esaltare.

— Aí ñis ! Pactul este subscris, — rêsponse Elena.

— Cine ești tu, ființă dulce și teribilă, tu care ai atâta putere asupra vieței mele ! Orî cine vei fi, ascultă ; viața ta este viața mea. Ce îmi pasă de viața mea, dacá viața ta va înceta ?

Voința mea este voința ta. Dacă vrei să mor, voi muri dar înainte d'a coborî înmormânt. Mórtea este țermul întunecos către care toți coborîm. O ȓi mai curênd saũ mai târđiũ spre a ajunge, este puțin lucru ; dar a ajunge acolo, îmbãtat de parfumul tinereților, graților, frumuseților tèle, o Elena mea, nu este sórta mai ferice. Sã murim, dar mai 'nainte să bem din cupa tinereței flacãra amorului. Lasã-mẽ să aspir pe buzele tèle parfumul sêrutãrilor, pe sînul tẽu frãgeđimea graților ! Voiũ să mẽ îmbãt de junețea ta, de frumusețea ta, de cãldura sufletului tẽu, de rêsfãțãrile tèle, de surîsele tèle, de complãngerile tèle, de lacrimile tèle ; de amorul ce te cõcõprinde, ce te îmbatã, ce te indivinã, acẽstã flacãrã cereascã ce dã un noũ farmec frumuseței tèle.

Elena trãsãri la aceste vorbe.

— Tacĩ, Alexandre, aceste vorbe îmi fac rẽu!...

Inima ei bãtea cu putere. Vorbele lui Alexandru fãceaũ să tresarã corpul ei gentil ca o flóre la suflarea vântului, și înflãcãraũ tóte fibrele inimei sële. Pêrul ei castaniũ,

desfăcut, cădea cu răsfățare peste corpul ei și da frumuseței séle un farmec de voluptate,
— Alexandre! — repetă ea.

Dar amantul ei o luase în brațe, fruntea ei se înclina și se odihnea pe sînul lui.

— Lasă-mă să înclin fruntea pe sînul tău amorul meu! — țise ea. — Oh! cum aș dori să nu se măi ridice nică odată! Alexandre, ești tu óre atât de frumos sau amorul îți dá farmecul ce mă răpesc? Cređi tu în farmece? Eú nu am cređut, dar acum cređ: inima mea este farmecată negreșit ca să te iubesc cum te iubesc și să nu pociú nică a lupta cu patima ce mă coprinde!... Nu cunoscusem încă amorul. Ȑilele mele treceaú liniștite și monotone: tu veniși și mă învățași a iubi... Nu măi acum e fericire pentru mine... Fericirea mea nu măi este a mea, ci a ta; precum tinerețele, grațiile, cugetările mele sunt ale téele, ca să te desmerde și să le sfarămă sub picioré. Nu uita că mâne nu voiú măi fi nimic pentru tine, că nu voiú avea puterea să te privesc, ca metresa ta... Vai! pentru ce nu ai venit când mâna mea era liberă? Pentru ce ai întârđiat? Dumneđeu te va pedepsi cu

mórtea mea... Dar spune, amantul meu, regele meu, spune, vei păstra óre o suvenire plăcută despre mine? Vei scusa amorul meu?

— Pentru ce aceste întrebări, Eleno?... Vai! tu rămâi melancolică chiar în orele cele mai rîdětóre ale amorului!... Lasă-mă mai bine să admir tesaurii frumuseților téle...

— Iți plac aceste frumuseți?... Ele sunt ale téle, admiră-le, sufletul meu! Ochiul meu îți plac să'i privești? Buzele mele îți plac să le sėruți? Sínul meu îți place să'l descoperi? Tu ești domnul și împėratul lor, precum esci domnul și împėratul inimei mele. Sciú că sînt frumósă; sînt fericite că sînt frumósă, fericite pentru că pot cu frumusețele mele a'ți crea momente de fericire.

Elena era răpită. Corpul ei se bătea sub acțiunea fiorului rece și focului ce o încingea. Jumėtate leșinată, buzele ei șoptėu vorbele de patimă și de tinerețe. Pėrul ei tresărea de voluptate sub resfățările amantului ei și buzele séle, primind și evitând sėrutările înfocate, semėnau cu rosele de primă-vėră ce se deschid la rađele sórelui arđėtor; ochii ei

inundați de voluptate; păreau străini acestui pământ.

— Alexandre! — șopti amanta transportată. — Alexandre, lumea dacă va fi justă, cută să respecte o femeie ce iubește și cade. O sufletul meu, nici o virtute nu poate să reziste flacărilor ce mă consumă. Plângi femeia ce iubesc, dar nu o blama!... Ași voi ca această lume ce critică, să simță ceea-ce simț eu, și atunci așa fi absolvată. Dar tu devii gânditor... O lacrimă lucește în genele tale! Este o lacrimă de fericire?... Tu taci?... Diceai că sînt frumoasă. Tesaurii sufletului meu ce nu s'au deschis încă pentru nici un muritor, se revărsă și curg pentru tine... Tu ești fericitul învingător al inimei mele!..

— Elena mea, repetă aceste vorbe divine! Ele mă încântă precum altă dată parfumul ambrosiei îmbăta zeii din Olimp... Oh! tu vei întorce pământului țărâna ce pământul 'ți a împrumutat, dar sufletul tău nu va peri. El e prea sublim ca să nu fie o flacăre din Dumneșire, căci inima ta este divină, generoasă, nobilă, și nici odată inimă de femeie nu a iubit cum iubești tu...

— Ași voi ca fruntea mea să odihnească pe sînul tău în eternitate... Cât de dulce curge viața pentru mine! Ar dice cine-va că toate fericirile universului se adună împrejurul meu și mă lăgână pe brațele lor, dar ele nu vor sta pe lângă mine mult timp! Spune, aman-tul meu, spune, domnul meu, nu ești și tu fericit ca mine?

— Sînt ferice, Elena mea, și cine pôte fi mai ferice de cât mine? Cine este mai frumoasă, mai poetică, mai amorósă, mai sublimă de cât tine!

— Cred că cele ce ȳci le cređi, și sînt ferice, îmbătata de farmecele ce te încântă. Părul meu ce'l admirî este al tău; fă să tresară fie-care fir sub o sêrutare arđendă!... Oh! dar acêsta nu s'ar termina, în tótă viața, și mâne trebuie să ne despărțim, să murim!... Orele nu ne ascultă; ele revêrsă deliciile lor și sbórá neîncetat!

— Inima mea, dómna mea, o sêrutare încă, dar o sêrutare al cărei termen să fie mórtea!.. Buzele téle tresar de voluptate; sînul tău palpită sub rosele și criniî sêi și esală parfumul primăverilor. Să murim!

Curgeți, ore fugătore ! Nóptea era frumoasă, și paserile prin cântecele lor îngânau mugi-rea rîului. Zorile se revărsaū, când Alexan-
dru se înturna în camera sa de culcare.

XXII

IAR LA BUCURESCI

Dna Zoe era în buduarul său unde primea visita intimilor. Ea cu principesa Iordache și alți patru bărbați, cunoscuți prin viața lor bizară, formau cercul de intimi.

Conversația alerga asupra ministerului cel nou ce era să se formeze, și mai ales asupra arestărei patrioților de la Bossel.

— Ciudată istorie, — țise Zoe, — îmi pare rău însă că nu au fost casuri de morțe!

— Pentru ce? întrebă principesa.

— Lupta între doi neamici ai noștri, ori-ce conflict de această natură servă cauza noastră.

— Dar erau acolo și de ai noștri.

— Este adevărat, — țise Sonelescu, un domnișor perdut într'o mare cătățime de grăsime și cu o sticlă atârnată la ochi. — Istoria principelui Odoric, ce a fugit pe feréstră de spaima dorobanților, lăsând într'un cuiu al ferestrei o parte din pantalonul său, este o dovadă.

— In fine, cum privești d-ta acest fapt?

— întrebă Zoe pe Sonelescu.

— Minunat, dar nesăvârșit... Speram ceva mai mult, câte-va ucideri, dar au scăpat.

— Acest conflict va face să cadă ministerul?

— Neapărat.

— Ce minister o să avem? — întrebă încă Zoe.

— Se vorbește că a chemat pe bărbatul meu să compue noul minister, — țise principesa Iordache.

— Glumesci, — țise Zoe, — e rău cu curtea.

— Dar e bine cu consuli... ambasadorul E... erii încă 'i-a scris o cartă.

— Eui cred că roșii au să vie la minister, — țise un domnișor pleșuv.

— Ce oróre ! — strigă principesa.

— Nicî de cum, — urmă acesta. — Aşî crede o mare nefericire pentru partida nóstră conservatóre, dacã ađî ar lua puterea în mână. Omenii ceî nouî ca şi ideile nouî aű prestigiű în opinia țereî. Cată mai înteiű să se useze toți cu trecerea lor prin minister. Ei, orî carî ar fi meritele lor, se vor usa, nu vor putea să organizeze nimic. Majoritatea în adunare este a nóstră ; pe d'ó parte îi vom opri d'a lucra, iar pe d'alta vom rěsturna necontentit tóte ministerele lor. Şi când timpul va fi priincios, vom arăta țereî şi puterilor că acestî ómenî nu sunt în stare a face nimic ; atunci şi numai atunci ne vom arăta noi.

— Planul este minunat, — đise Zoe. — Dar câtă răbdare ne trebuie ! Omenii noştriî aű început a se descuragia, mulți aű trecut dincolo... Stărilor nóstre se ruină !..

— Le vom repara tóte cu uzură, — rěspunse diplomatul pleşuv,

— Apopos de stare, — đise principesa ; — ce avere are Elescu ?

— Fórte mare... Dar apropos de Elescu, —

đise domnişorul cel gras ; — am aflat ceva curios. El este înamorat de Elena. Se đice că ea 'i-a scris să se ducă la Fănesci în lipsa soţului său şi că el s'a dus în nóptea trecută.

— Nu este de mirare, — răspunse principesa.

— Să vedem ! — đise Zoe.. — că o femeie care se bucură de o reputaţie nemeritată.

— Se đice că este virtósă ; — răspunse diplomatul pleşuv ; — meritul ar fi cu atât mai mare, căci în adevăr este frumósă.

Zoe îşi muşcă buzele.

— Nu mă mai mir dacă o găsiţi virtósă ? Ce frumuseţe vedeţi într'ênsa ?

— Este frumósă ! — điseră cei doi bărbaţi ce tăcuseră până atunci.

Zoe aruncă o căutătură fulgerătoare unuia dintr'ênşii, un om ca de treideci şi şese de ani, blond şi cu plete lungi.

— Cât pentru virtutea ei, eū pociū mărturi, — đise cel alt, un june ca de vr'o treideci de ani, o adevărată figură de tabachere. — Nu sînt fat ; dar cată a spune adevărul : am făcut multe conciste, dar cu Elena 'mă-am perdut timpul ; deci pentru mine, o femeie ce 'mă resistă, o numesc o femeie virtósă.

— Veți avea o încredințare din contră, —
dise Zoe. — Mâne séră vă daū întâlnire la
Fănesci.

— Să fie! — diseră cei patru bărbați.

— Veți cunósce atunci prin doveđi positive
că Elena este o ipocrită.

— Bine! — diseră ei, și luând pălăriile, se
retraseră spre a se prepara pentru călătoria de
a doa ți.

Zoe rămase cu principesa Iordache.

Ea sună clopoțelul, un lacheū intră.

— Să 'mī cheme îndată pe femeea ce a
venit de la Ploesci.

— Ce vreī să faci? — întrebă principesa.

— Nu ai înțeles?... Vreaū să perd p'acéstă
rivală, vreaū s'o demasc. Ea petrece cu E-
lescu... Vreaū prin ajutorul acestei femei, țin-
nuta postelnicului, s'o surprindă bărbatu-sēū
în brațele lui Elescu, când vom ajunge acolo.

— Proiectele tēle sunt demne de un mare
diplomat.

Femeea de la Ploesci veni. Ea era tînēră
și cu figură curată, dar fisionomia ei lăsa să
se ghiciască un caracter plin de răutate. Pa-
timile saū lungi privații săpaseră pe frunte'i

urme de suferințe. Sub vestmântul ei modest se ascundea un suflet ambițios pe cari nici modestia poziției, nici obstaculiile ursitei, nu îl spăimântă. Ea se credea chemată a deveni consórta amantului ei.

— Sciï pentru ce te-am chemat? — o întrebă Zoe.

— Nu sciï,—răspunse ea cu óre-care mândrie.

— Ursita când te-a născut, a precugetat să'ți facă o condiție mai bună. Eü sînt sigură că are să vie o ȓi când vei fi în societatea nóstră, egala nóstră, amica nóstră. Acea ȓi va fi ȓiua când postelnicul te va recunósce de soȓia sa. Insa te-ai gândit óre că spre a ajunge acolo, caută să'si lase femeea lui, și ca să'si lase femeea lui caută să aibă un cuvânt. Acest cuvînt eü pociü să ȓi'l daü.

— Cum? — întrebă Tudora cu mirare.

— Cum? Lesne de tot. Ascultă. Vei sci că un d. Elescu o iubescce și este iubit. El este acum la Fănesci. Lucrurile sunt înaintate. Mâne séră vino acolo și caută să aduci și pe postelnicul, o veți surprinde în brațele amantului ei. Noi vom veni acolo: iecă cuvântul de despărțire...

— Ceea ce ȃic  mi se pare bine gândit, — ȃise Tudora. — E  voi  sbura îndată la Ploesci. M ne s r  voi  veni la Fănesci cu postelnicul.

— Atunci pl c  îndată ! — ȃise Zoe.

— A a dar să ne revedem în Fănesci.

Tudora se  nturn  la casa unde trăsesese. Ea era plină de speran a că va isbuti  i va deveni damă mare, prin acest mijloc infam. Acasă  nt lni o cunoscin a de  er , o femeie t n r , Maria de la Brebu ce venise în capitală cu bărbatu-său, ca să târguiască pentru nunta surorii s le. V d nd pe Tudora pe care o cunoscea, voi s'o consulte asupra obiectelor ce era să cumpere  i o urmă p n  la casa unde se opri. In bucuria ei, Tudora spuse Mariei că  i nunta ei este apr pe. că are să ia pe postelnicul ; că Elena femeia lui trăiesce la  er  cu Elescu.

— Nu se p te, — ȃise Maria.

— Nu se p te? E ti ner d , — raspunse Tudora, — m ne s r  vei ȃice că a fost cum am ȃis e ...

— Pentru ce ?

— M ne s r  postelnicul  i va prinde în fața martorilor.

— Atâta mai bine! — răspunse Maria, surîdând și ascundându’și tótă spaima ce coprinse inima sa.

Apoi schimbând vorba, o consultă despre târguelile séle. Tudora îi dăte óre-cari esplicări și Maria, mulțumindu’i, eși. În stradă regăsi pe bărbatu-séu căruí îi spuse secretul Tudorei.

— Femeie, — disse bărbatul, — o fi saú nu vinovată, Elena este bine-făcétórea nóstră. Fără dênsa, fără d. Elescu, eú ași fi mort. Socotesc că ar fi bine să le dăm de scire.

— Asta era și gândul meú, — rêsprnse Maria.

— Atunci lasă cărpeturile și la Făneșci! Căruța e ușórá și caii odihniți.... O să sburăm ca vântul.

Ast-fel vorbiră, și fără să se mai gândéscă purceseră la Fănesci.

XXIII

MARIA

doua și Caterina se miră de venirea
lui Alexandru.

— In fine, ai venit! — îi duse ea. —
Știu, ai petrecut totă vîra în capitală și a-
cum vii să fii față la căderea frunzelor ca să
te consoli cu arborii de pierderea iluziilor.

— Ceea-ce ții este adevărat, — răspunse
Alexandru, — am pierdut multe iluzii, dar nu
mă voi consola, privind căderea frunzelor;
frunzele cad și arborii rămân desvîliți. Eu
ceea-ce am pierdut în iluzii asupra unor per-
sone, am câștigat asupra altora... Știi că ești

o fată plină de inimă, — urmă el, — amicia ce ai pentru Elena mă face să te admir...

— Ai vădut pe Elena ? — întrebă ea.

— Am vădut'o.

— E schimbată... tristă...

— Ast-fel cum ȕică, dar cată să sperăm că ursita sa se va ameliora.

La gustare ei se întâlneă câte trei. Scurtul timp ce şeură la masă, Caterina nu înceta d'a vorbi, dar Elena era gânditoare, gravă. Tóte vorbele séle semănaă cu ale unui om ce este sigur să móră în curênd.

După masă se închise în camera sa.

— Ce faci acolo singură ? — îi ȕise Caterina.

— Testamentul meă moral, — rêsponse ea cu serioşitate.

— Eşti nebună ! — ȕise Caterina şi plecă rîdênd.

În cursul ȕilei Elena rămăsese cu Alexandru în salon.

— Caută să plecî, — ȕise ea.

— Aşa de curênd?...

— 'Mî-e témă să te mai ȕiă aici.. acum mai ales.

— Elena mea, ai uitat că o să murim ?

— Ai dreptate, — ȕise ea gânditoare. — Dar nu spune să murim ! Eū sigur voiū muri... tu să trăiescī, este voinȕa mea.

— Va fi greū să trăiesc cānd tu nu vei mai fi.

— Dumneȕeu care a lāsat mōrtea, 'i-a dat pentru sōȕă uitarea. Uitarea este bunul suprem al vieȕei nōstre. Ea vindecă rānile inimilor. Nu te îngriji despre mine, Alexandre. Voiū fi uitatā de ómenī. Urmele mele pe pāmēnt curēnd nu se vor mai cunósce; numele meū, timpul il va ŕterge dupā mormēnt ! Nimenī nu'ŕi va mai aduce aminte de mine !

Alexandru lācrima.

— Plāngī ? Eŕtī copil !

— Eū nu voiū să morī !

— E tārȕiū... nu se mai pōte... Māne cautā cu orī-ce preȕ să ne despārȕim pōte spre a nu ne mai vedea. Imbātātā de farmecul tinereȕei mele, beȕia va fi scurtā ŕi trezirea va fi amarā.

Alexandru ascundea fruntea īn sīnul ei.

— Te iubesc ! — strigā el. — Te iubesc cum cel ce mōre, iubesc lumina sōrelui vieȕei

Sufletul tău ce înviețuesce acest prețios acoperemânt de argil, este o bună cunoștință a cugetărilor mele de trei-șeci de ani. Voiți dice cea-ce alții au șis înainte de mine: tu ești idealul meu, acel vis de frumusețe și de fericire ce venia din paradis legănat pe o horă de dorinți și îmi ștergea ochii de lacrimi.

— Când nu voiți mai fi, — răspunse Elena, — acest vis va veni ca tot-dé-una să te răsfețe în durerile téle !

— Ceea-ce dicit, e frumos, dar din nefericire e poesie...

— Ursita a voit să fie ast-fel. Cine scie dacă nu este o favóre pentru amantul meu adorat !... Cine scie dacă nu este un bine ?...

Ađi tu privesci în mine idolul tău. Paradisul nu are nici o frumusețe mai dulce de cât a mea pentru imaginația ta poetică. Cel puțin ast-fel cređ că cređi tu. Dacă eram soția ta, óre nu ași fi perdut farmecul ce te răpescce acum ? Sînt tēnēră, frumósă, dar aceste cualități sunt espuse la asprimea anilor ca florile la schimbarea timpului. Acéstă frunte se va încreți, acești ochi vor perde vioiciunea lor, acéstă gură nu va mai avea frăgeđimea, ro-

șiata, parfumul ce te îmbată ađi. Acest suflet, obosit el ênsuși de lovirile ursitei, se va exprima într'o ąi ca clopotul ce sună de mórte. Acea ąi nu va fi departe : o vęd alergênd, sosind. Iécă viața reală ! Viața poetică diferă : acolo nimic nu se vestejasce. Anii și suferințele nu aű nicī o putere. Eű voiű muri, dar în inima ta voiű lăsa o suvenire plăcută ; nu ąic pentru tótă viața, dar pentru un timp voiű rămânea tênără, frumósă, poetică ca visele téle... 'Ţi-am dat tot ce ai voit ; misia mea dar este împlinită, cupa deșertată până în fund. Te ąiű încă ađi aici, dar ca să adunī cele din urmă rēmasuri de plăcere, pentru cea din urmă óră.

— Ce ąicī tu, sufletul meű ? Acel timp în care amorul perde cununile séle este încă departe și tu ești atâta de frumósă !... Ursita are pentru mine multe ąile de fericire. Dacă am bēut o dată dintr'o fontână apa sa cea bună, nu trebuie să mai bem ?

Elena surīse cu melancolie.

— O femeie nu este fontână, — ąise ea. — Alexandre, eű nu'mī fac ilusiī ca cele alte femei, căci nu voiű a mă încela singură. Sīnt o femeie criminală înaintea ómenilor, înaintea

consciinței mele, înaintea ta chiar!... Pentru tine ce sînt ađi dacă nu o femeie căduťă? Nu voiů să te aud protestnd, cci nu voiů să te aud minťind! Ađi muri cu durerea că tu în-su'ťi nu ai fost mai mult de cât comunul me- nilor. Ceea ce este scris se va împlini.

— Este dar serios că ești decis să te o- mori?

— Am ős'o înainte, tu ai primit... acum nici o putere omencă nu mai pte înlătura lovitura...

— Dar eů sînt ucigătorul tău!

— Nu... tu nu m'ai sforťat a o face, tu n'ai nici o răspundere... Dar să lăsăm su- biectul acesta, amantul meů. De ađi pn mne, să nu ne gndim de cât la amorul nostru. Este dulce acest amor, o sufletul meů! Nici o dată om nu a fost iubit ca tine!... Turtu- rica nu era mai amorósă de cât amanta ta. Amorul nostru, durerile lui încă erau nișce farmece divine! Lacrmile ce am vrsat erau att de curate, că dacă ele au sburat pe ce- ruri, ele a trebuit să formeze mărgăritarele ce împodobesc tronul provedinței. nc sînt t- nr, încă frumósă, m ősi tu. Da, ős încă;

aceste vorbe mă fac ferice; da, sînt tînără, frumoasă, dar pentru tine, numai pentru tine.

— Repetă aceste vorbe! — strigă Alexandru cu esaltare. — Ele aũ puterea să mă omóre, și iecã și singura fericire ce mai aștept pe pãmênt! Nu! acum! Eũ nu trebuie să mai trăiesc!... Farmecul ce ne îmbetã în viață este prea sublim. Restul vieței nu pôte să aibã așa ceva. Nimeni nu a gustat mai multã fericire pe pãmênt de cât noi. E prea mult, și pôte că cerul ne face acéstã rarã favóre în vederea unor mari dureri ce ne așteptã. Ne vom iubi în altã viață? Eũ cred, saũ cel puțin nu cred că omul încetează la mormênt... Am fost, decî putem încã a fi! Eleno, mă întorc la tine. Dulci sunt ochii tãi, dulce este fața ta. Plécã fruntea pe sînul meũ precum paserea își pune capul pe ramura înfloritã și visează la fericire!... Dar cupa plăcerilor este plinã. Ea ne apare încoronatã de rose.

Elena îi puse mîna pe gurã ca să 'l opréscã de a vorbi. El o încãrcã de sêrutãri.

— Tacî! — îi dice ea...

— Sã tac? Aceste vorbe nu 'ți mai fac plăcere?

Cei ce se adoră sunt nisce adevărați copii.
Pentru nimic se turbură, se mânie.

— Ce ȃici? — urmă Elena. — Aceste vorbe mă răpesc, mă încântă, mă transportă, mă ucig prin plăcerea ce 'mă fac...

Ea ȃise și se aruncă în genunche la picioarele amantului. Ochiul ei sunt plini de lacrimi, buzele ei se lipesc de mâna lui.

Brațul ei rotund și alb înconjură gâtul amantului; buzele ei caută buzele lui; apoi tot d'odată vrea să se depărteze: se apără, murmură, plânge, apoi revine amorosă. Dar amândoi trebură să se smulgă din dulcea lor beție.

Caterina se arată la ușă.

— La nópte, — ȃise Alexandru.

— Va fi cum vreil! — răspunse Elena.

XXIV

C U R S A

ă ne depărtăm un moment ca să întâlnim pe postelnicul și țiitórea lui. Acesta venise răpede în Ploeșci. Acolo întâlnise pe postelnicul căruia îi repetase acuzarea ce Zoe aruncase Elenei precum și planul de surprindere pentru nóptea ce urma ȃilei în care am spus cea din urmă scenă de la Făneșci.

Postelnicul se înfuriă la asemenea sciri. Tudora contribui mult ca să 'i aprinȃă și mai tare mânia. El decise a merge la Făneșci, cu vr'o câți-va marturi nóptea, să calce casa. El și plecă.

Unde era Maria și bărbatul ei cari pleca-
seră să dea de știre Elenei despre ceea ce'i
se prepara? Ei porniseră din București, și
merseră iute până la Săftica. Acolo voind să
stea să odihnească caii, auți în urmă strigă-
tul unui domnișor, dintr'o cabrioletă, din care
mâna caii singur, să abată. Bărbatul Mariei,
George, nu avu timpul a abate; domnișorul
trecu, și după datina ciocoilor, ținu caii și a-
plică o drôe de lovitură de bice lui George și
Mariei. Cămașa subțire a celei din urmă plesni
împreună cu pelea și sângele se revărsă pe
cămașă. George, vădând sângele, cuteză să
dică domnișorului: „Dar nu se va uita Dum-
neșeu într'o di și la acéstă țera?” Aceste
vorbe fură de ajuns ca să se supere și mai
mult domnișorul. El stătu și trimese să cheme
pe subprefect.

Convenția a făcut pe români d'o potrivă
înaintea legei, dar țeranii nu se bucură de prin-
cipiile civilisatóre din convenție. Ei sunt încă
priviți ca o clasă de servi, bătaia există încă
pentru dênșii.

Subprefectul veni, martorii spuse cele întem-
plate. Domnișorul cu lornionul la ochi se a-

rătă. Subprefectul, vedându'l eși înainte cu căciula în mână, și cu umilință ceru scuse domnisorului și îi promise că va trimite pe acești doi la închisóre în Ploiești. Domnisorul plecă.

Subprefectul chemă pe Maria și pe George.

— Ați insultat un deputat, — duse el, — un boer, o beizade; o să vă trimet la Ploiesci la Cărmuire să vă închidă.

Maria ce ținea să ajungă la Fănesci cât mai curând, vedând că este amenințată de închisóre, începu să țipe.

— Ia să 'i tragă câte-va bice! — duse subprefectul.

George auți și tremură de mânie.

— Nu face una ca asta, domnule!

— Mă ameninți! — strigă subprefectul. — Luați'l, duse el către gendarmii, — și'l ascerneți.

Nenorocitul bărbat primi zece lovituri de sabie pe spinare. Subprefectul dăte ordin să'i ducă la Ploiești pe jos. Gendarmii porniră cu dênșii și subprefectul se prepara a pleca în trăsura lui George.

— Arhonda, — strigă un arendaș grec, — arhonda! Iécă un țeran clăcaș pe moșia ce țiu în posesie, are să'mi facă trei-deci zile de lucru,

și în loc să fie acolo, se plimbă fugit... 'L-am prins aici.

— Așa este, bre ? — întrebă subprefectul pe țeran.

— Veniam, boerule, din satul Văiei unde 'mă-a murit copilul. Se ducea cu carul cu fân, când un postaș ce ducea în olac un curier rus orî némț, îl lovi cu biciul ca să abată. Bietul băiat, voinđ să se férească, căđu sub rótă și îl spintecă în cât muri pe loc.. Ađi îl îngropaiű la satul poștei unde îl aruncase pe gunoiű mort.

— Așa este ! — điseră mai mulți țeranı. —

— Legea este lege, — răspunse subprefectul. — Ea nu vrea să scie de morți. Și tu ești vinovat. Să'l închidă la tact !

Țéranul vorbi cu căprarul încet, căprarul cu subprefectul. Subprefectul dăte din cap în semn de aprobare.

— Să'l duci tu, căprare ! — đise subprefectul. Apoi înturnându-se către grec îi đise :

— Veı fi mulțumit... în loc de trei-đeci đile cât a lipsit, îți va munci șéi-đeci; dar nici d-ta n'o să uiți că'ți fac acest bine !

— Nu, arhonda, vaı de mine !

Și alăturându-se de subprefect, îi alunecă ceva în mână.

Țăranul ce plecase cu căprarul la închisóre, o dată departe, lăsă un galben în mâna căprarului și fuse liber.

— Ați luat galbenul? — îl întrebă subprefectul.

— Iécă'l — răspuse căprarul.

— Ađi am avut apă la móră, — ți se subprefectul. — Tóte merg bine, numai mî-e témă să nu mă scóță liberalii ca unul ce am fost ciocoiu în casele lui B...

Cine póte să'și facă idee de neodihna Mariei mergênd la închisóre în Ploiești! Biata femeie uitase rănile ce avea pe spate pe lângă temerea că nu va putea servi pe făcétórea sa de bine. Eî ajunseră la prefectură séra, aici nu era nimeni. Gendarmii îi închiseră într'ocasă de gard învelită cu paie. Eî trecură aici câte-va ore din nópte în suferințele cele mai mari.

— Sciî tu una, George? — ți se Maria. — Am găsit un mijloc să eșim de aici. Gardul din fund e spart de vr'un căne. Spărtura e destul de mare, ca, mai rupând din nuele, să eșim câte unul. Dorobanți nu păzesc într'acolo.

— Să vedem! — țise George, și se duse să vėdă spărtura. — Gândul tėu e bun, — țise el. — Să fugim, apoi Dumnețeu nu ne va lăsa.

În acel timp Zoe cu principesa Iordache și amicii lor erau pe drumul Ploieștilor. Postelnicul pleca la Fănești.

Peste două ore Maria, cu spatele sângerat, cu ochii plini de lacrimi, era în brațele protectoarei sėle care îi da tóte îngrijirile. Alexandru plecase către București, fără șgomot. El aflase de la Maria planul infernal al Zoei și găsi puterea a se despărți de Elena chiar în amorul ce avea pentru dēnsa.

Era târziu din nópte.

Maria spunea celor două dame cum se întēplase cu loviturile ce promise de la domnișorul cu lornionul la ochi.

— Am auzit, — țicea ea, — că s'aũ schimbat lucrurile în bine: că toți suntem români și legile sunt pentru toți, dar se vede că aũ fost numai vorbe. Țile de muncă pentru arendaș, țile de muncă pentru țeră, și nu se mai sfârșesc! Bărbatu-meu a fost luat la uciderea locustelor la un sat șese poști de la

Brebu. L'aŭ ținut doă sĕptĕmĕnĕ, și 'l-aŭ silit sĕ lucreze cu alți đece țĕranĕ la facerea unui gard al arendașului moșiei de acolo. Eĭ aŭ cam cĕrtit, dar sub-cĕrmuitorul 'i-a amenintat cu ĩnchisore și bĕtae.

— Vĕ plĕng, Mario, — đise Elena, — dar caută sĕ mai suferiți. Se vor schimba lucrurile.

— Nu se mai schimbă, coconiță! Domniĭ se schimbă, cĕrmuitoriĭ se schimbă, sub-cĕrmuitoriĭ se schimbă, dar ursita nóstră rĕmĕne tot cea veche! Se đice cĕ ĩmpĕrații lumeĭ aŭ luat ĩn mĕnele lor ursita acestei țĕri, dar noi nu vedem nici o schimbare ĩn bine. Se vede cĕ Dumneđeŭ ne-a uitat!

— Nu vorbi așā, copilă! — đise Elena. — Pe cĕt timp noi vom fi cu Dumneđeŭ, Dumneđeŭ va fi cu noi...

Strigarea unor postași puse cap acestei convorbiri.

— Auđi... vin, — đise Maria.

— Tu ești bolnavă, copilă, — ĩi đise Elena; — ai friguri de spaimă și de ostenĕlă, vino și te culcă la mine.

Maria refusă, dar Elena stăruie atĕt ĩn cĕt

fuse ascultată. 'I se dăte în pat o bătură ferbinte, óre-carî îngrijiri, și Maria adormi.

Nóptea era pe sfârșit. Tótă casa era într'o liniște adâncă, numai Elena veghia încă. Ea cugeta atunci la Alexandru:

— Bietul om!... el mă iubeșce, și va²fi nefericit, căci a cutezat a iubi o ființă destinată a suferi! Eî vor să mă surprindă... Zoe este care face aceste intrigî... Ea mă urășce și eă nu 'i-am făcut nici o dată rău... Este gelósă póte?... Oh! ce fericire pentru dēnsa dacă cei ce aă să vie astă nópte ar fi găsit pe Alexandru în brațele mele! Cum ar fi triumfat acéstă femee!... Cât de mulțumit ar fi fost bărbatu-meă să aibă un cuvēt de despărțire!.. Grație acestei copile, cel puțin voiă muri fără să fi suferit scandalul. Acum să aștept scena ce o să urmeze.

Ast-fel vorbia Elena culcată pe o canapea.

Orologiul sună trei ore. Un sgomot se auđi în camerile vecine, sgomot surd de pași, de vorbe. Ușa se mișcă, se deschide. Postelnicul apăru cu un felinar într'o mână și un pistol în altă mână, urmat de trei servitori.

— Ce însemnează tóte acestea?—đise Elena

bărbatului-său, sculându-se și înaintând către dânsul.

— Nu mă așteptați, nu este așa?

— Nicăi o dată în starea în care te ved... dar orî care ar fi ideea bizară ce te aduce aici în halul acesta, fă bine de ai ore care blândețe pentru o persoană bolnavă lângă care veghez.

— Unde este acea persoană? — strigă postelnicul. Apoi adresându-se către ușă : — Veniți să vedeți!... 'l-am surprins.

La aceste vorbe camera se umple de lume : Zoe, principesa Iordache și cu patru boieri ce îi vedurăm acasă la Zoe. Postelnicul se apropie de pat cu pistolul în mână.

— Aci este tâlharul ! — strigă el.

Toți se apropiară să privească. Postelnicul ridică perdéua de la pat. Maria apăru la vederea lor. Ea se deșteptă atunci de sgomotul ce se făcea. Toți rămaseră uimiți.

— Iécă domnișorul ce m'a bătut cu biciul ! — strigă Maria, vedând între alții pe domnișorul cu lornionul la ochi. — El este, îl cunosc !

Elena află în resemnarea sa putere d'a nu cădea leșinată.

— Hei, domnilor, — dişe ea, — aţi venit să asistaţi la o scenă scandalosă. Acum simţiţi ridiculul în care aţi cădut...? Aţi profitat de puţinul respect ce acest om are pentru familia sa şi v'aţi lăsat să vă deschidă santuarul unei femei! Retrăgeţi-vă, domnilor, căci 'mă este ruşine de ruşinea vóstră. Zoe, nu este aşa că ai fi fost ferice să afli lucrurile alt-fel?... De domnia ta nu mă mir că ai făcut acésta, — dişe ea domnişorului cu lornionul, — dacă o dată ai avut curagiul să baţi o femeie până s'o răneşci!...

— Suntem bătute şi acum, — şopti Zoe principesei Iordache. — A treia óră om fi mai fericite póte.

Postelnicul era ruşinat. În confusia lui nu şciu nici ce dişe, nici ce face; se retrase înjurând cu furie.

Toţi martorii plecară ruşinaţi.

— Nu v'am spus eú că era o calomnie? — dişe bărbatul care la Zoe susţinuse pe Elena.

XXV

BANCHETUL

Elescu era la București. El chemase pe Georges și îi comunicase toate câte erau să se petreacă la Fănești. El știa atât de bine să pledeze cauza Elenei, în cât atrase pe Georges în ideile lui d'a o resbuna.

— Trebuie s'o resbunăm! — zise — Georges.
Dar mijlocul?

— Mijlocul? Lasă mie să'l aleg. Promite însă că mă vei ajuta. Află de acum că va fi teribil și ridicol tot d'odată.

— Promit tot.

Și Georges plecă, lăsând pe Elescu a se gândi la cel mai bun mijloc de resbunare.

Petru se arată.

— Un serv aduse acest bilet.

Elescu citi:

„Timpul deschide și mai mari rănilor inimii
„ mele; dar pe cât te iubesc, pe cât aceste
„ răni cresc, pe atât tu pari că devii indife-
„ rent... Ai făcut din mine o Safo... Vorbesce
„ și voi fi a ta, când? unde? Decide.

Zoe.

„P. S. Renunță la E... Sunt trei zile, băr-
„ batu-său a prins'o în brațele unui țeran.“

— Ah! ce infamă calomnie!... Acest bilet
îmi trebuia. Elena va fi acum răsbunată cu
usură.

El răspunde:

„Duminecă la zece ore séra, la mine a-
casă.

„A. Elescu.“

— Da, — urmă el vorbindu'si, — voi fi da
un banchet, totă junimea elegantă va asista...
Vom avea locuri pentru cele mai grațioase sclave
ale Venerei... Răsbunarea va fi teribilă.

Ast-fel vorbi Alexandru și dând biletul ser-

vuluî, chemă mai mulți pentru ca să decidă despre banchet.

Duminică séra tóte erau preparate. El avea o casă mare și mobilată cu gustul cel mai rar.

La noă ore amicii sėi erau adunați. Fiecare din ei erau înșciințat că are să se petrecă un fapt esttraordinar în acea casă; un buchet de cele mai grațiose întreținute era să asiste la acéstă serbătóre.

Zoe primise biletul lui Alexandru și răspunse îndată că va veni la el acasă duminică séra. Ea nu scia nimic despre banchet.

Casa lui Elescu era în fundul unei curți mari, între curte și o grădină minunată. Părintele sėu avusese gustul frumóselor arte. Pe la anul 1820, erau în Bucurescǐ nisce emigrăți italieni, din cari unii artiști însemnați în arhitectură, sculptură; acești óspeți, fii ai poeticei Italii, lăsară românilor mai multe case mari cu arhitectură care până ađi fac ornamentul Bucureșcilor. Unele din aceste sunt casa Vilara, casa Filip, casa Gligorie Ghica, etc. Dar casa Elescu se distingea prin lucrările de arte în arhitectură, sculptură, pictură.

Copii după tablourile celor mai mari maieștri ornaă apartamentul Elescului, vase de marmură de Carara; amfore antice cu mozaic incrustat în pântice și cu ansele albe; busturi de marmură albe și lucrate cu artă; busturi de bronzul cel mai curat; în grădină statue și bazine de marmură cu sărituri de ape.

Salonul lui Elescu era raritate. Păreții erau coperiți de marmură și arabescuri; spaciul unde se termină pereții și începe plafondul, era coperit cu figuri de marmură, reprezentând diverse deități. Intre aceste figuri se vedeau nisce mozaice de cristal cu diverse colorii, formând figuri de fantasmie. Plafondul de lemn scultat cu artă și poleit pe margini, la mijloc lăsa spaciul liber picturei care crease tablouri, rechemând scene mitologice. In patru colțuri ale salonului, pe patru pedestale de granit roșu, se înălțau patru statue în mărime naturală, reprezentând patru idoli. Dece candelabre de bronz, resfrângându-se asupra lor prin diverse ramuri, purtând diverse figuri, se înălțau în fața a dece oglinzi mari și țineau mulțime de lumină. Șese mese de

lemn de palisandru lucrat cu artă, erau așezate în fața a șese canapele.

În cele două părți ale lungimei salonului, veneau alte camere, camera de culcare, camera de îmbrăcare, camera de lucrare, camera de bibliotecă, de primire, camera pentru amici. În toate aceste camere luxul se arăta lângă artă.

Sala de mâncare din etagiul de jos, era atât de mare ca salonul. Plafondul ei se odihnea pe douăspre-zece colóne.

Cina fuse splendidă. Bucatele, vinurile și fructele cele mai rari încântară pe óspeți.

După cină óspeții se urcară în salon și în patru camere ce comunicaū cu salonul.

Acești óspeți erau mulți tineri, amici și cunoscuți ai Elescului, luați din toate clasele societăței. Damele erau din întreținutele cele mai tinere, mai frumoșe și mai puțin răspândite în lume. Un piano, o harpă, viori, erau instrumentele ce aveau să răsune. Șese bărbați și șese femei, esercitate de trei zile asupra ariilor și cântecelor date de Alexandru, erau destinați să le esecute anume.

Servii purtară tăvi de argint pe care stră-

luceau cupe de cristal aurite și carafe cu licuorurile cele mai rare, alții destupară butiliile de vinuri streine. Musica începu să execute o arie voioasă ce invita la desfătare.

Ospeții ședură pe lângă câte una din damele de față. Banchetul amenința a deveni o orgie romană. O femeie însoți sunetul instrumentelor cu aceste vorbe :

Timpul doruri ne ursesce,

O amantul meu sublim !

Ora trece, se topesce,

Și ne țice : *Să iubim !*

Vin, te 'mbată cu delicii

P'acest sîn deschis acum,

D'ale grațiilor capricii,

D'al amorului parfum !

Dar mai spune încă mie,

O fericite 'nvingător,

Că'n arțenda lui beție.

Nu s'o stinge-al tău amor !

Acest cântec făcu să tresară de voluptate óspeții. Pudórea și rezistența nu erau priimate aici. Femeile ce formaū acest cerc, se credeaū născute pentru satisfacerea simțurilor ómenilor. Câte-va dame din societatea mare, din banda voioasă cu care am făcut cunoștință la Fănesci, între care Tudorina și altele, veniră aici cu amanții lor, nevoind să-

’i lase singuri. Câte-va alte dame bogate și cunoscute, dar de o vârstă matură, ce veniră să afle aici o noă sorginte de plăceri, luaū parte activă la acéstă orgie. Pe stradă trăsurile veneaū și reveneaū. Femeile bărbaților ce se aflaū aici saū amantele ce sciaū că amanții lor sunt aici, gelóse, neastêmpérate, necutezând să intre în acest locaș, se mulțumiaū să alerge pe stradă. Acest barchet făcuse o revoluție în familii.

Elescu adresase vorbe tuturilor bărbaților, tuturilor damelor. El se aședă lângă o femeie întreținută, una din cele mai frumoșe ce eraū în sală.

— Iți plac aceste petreceri? — o întrebă el.

— N’am văđut nimic mai frumos, — rês-punse acésta, — mi se pare că visez... Cine este stăpânul acesteī case?

— Nu ’l cunoscī?

— Nu! Mi s’a đis să viū, am venit. Pentru noi nu se cere a cunósce persóna care ne chiamă. Suntem ale tuturilor ce vor să se desmerde cu noi, nu putem alege nicī refusa pe nimenī: aurul dă drept celui d’întêiū venit a cere favórea nóstră.

— Nu ai iubit nici odată ? — întrebă Alexandru.

— Dacă iubim ?... Da, da, — răspuse, ea, — acésta se întâmplă câte odată, dar nu cunoscem patima. Amorul cel tare se formează din pedicile ce întâmpină, aceste pedici cu noi sunt necunoscute. Amorul caută încă să fie hrănit de stimă, de admirare ; noi nu putem nici să stimăm, nici să admirăm ómenii cari ne desprețuesc, cari ne cumpără cu o bucată de aur. Afară de acésta, escesul slăbesce simțurile nóstre.

— Mi se pare, — țise Alexandru, — că nu ai o bună opinie de meseria ce ai ?

— Ai dreptate, eú cel puțin roșesc de multe ori de mine ênsu'mi...

— Renunță atunci la acésta meserie !

— Nu se póte, — țise ea, — este târziú...

— Târziú ?

— Da, nu mai este nimic în corpul și sufletul nostru, apoi lumea nu ne dă pace. Ascultă cântecul ce începe acum.

Un bărbat cântă următórea odă pe o arie tristă și voiósă tot d'odată :

Ce-î amoru!? O beție
Dar sublimă 'n al ei sbor!
Dulce 'i a sa bucurie,
Dulce este al lui dor!
Vai! în viața fugetóre
Nu mai sciũ ce să doresc.
Dilele strălucitóre?
Noþile ce răcoresc?
O morală, te închină!..
Doctrinari, tăceþi acum!
Voï vreþi foc fără lumină,
Rose fără de parfum!
Daca legăturĩ ce place,
M'aũ oprit să iubesc, eũ,
Legătura omu-o face,
Iar, amorul, Dumneþeũ.
Să'nceteze să iubescă,
Muritorul obosit
Ce în calea omenescă
Inima 'i-a veþejit!
Eũ voiũ celebra amorul
Și 'n parfumul lui ceresc
Beat, uitând ferice dorul,
Dilele voiũ să sfârșesc!

— Putem rezista la vocea plăcerilor? —
urmă ea...

Vinul spuma în cupele de cristal. El contribuia să aprindă imaginația óspeþilor ca picăturile de spirt aruncate în foc. Nisce femei elegante cu atâþi bărbaþi esecutară danþuri naþionale cu o artă rară în sunetul muziceĩ.

— Voiu o orgie romană ! — duse un ospet.

— Ce dicit ? — întrebă Tudorina pe amantul ei.

— Duce, — răspuse el, — ca să se desbrace toți, bărbați și femei.

Damele scóseră un țipet.

— Ideea este minunată, — duse o damă din banda voiosă. — Să deșertăm cupa plăcerilor până în fund !...

— Noi plecăm ! — le duseră Tudorina și amica sa.

— Rămâneți încă ! — le duseră amanții.

Trei femei ce represintaū ursitele cântară atunci însoțite de harpă :

Vin la noi, străine june,
Să te 'mbeți de desfătări ;
Vin să'ți împletim cunune
Din angelici desmerdări !
Vin, cu rose împletesc
Anii tēi cei grăbitori
Pân'ce timpul nu coseșce
Ale tinereței florī !
N'amânați plecarea dulce !
Timpul e amăgitor,
Ce răpeșce nu aduce
Fragetului muritor,
Astă-đi tóte pentru tine
Jos în viață strălucesc

Și dorințele divine
 P'al tēu sîn se rătăcesc ;
 Mâne se vor stinge tóte
 Ca parfumul serii 'n vânt.
 Mâne inima ta póte
 Putreși-va în mormânt.
 Timpul fuge. . . Vin mai tare!
 Tóte câte 'n lume plac,
 Trec cum trece-o sêrutare,
 Tóte lacrimi se fac.

— Bravo ! — strigă óspeții.

— Vē place acéstă filosofie ? — întrebă
 Elescu. — Vai ! este tot ce iubiți în lume !...
 Virtutea, morala, nu mai sunt !

— Cine vorbesce aici de morală și vir-
 tute ! — țise o voce, și doă-șeci de voci se
 aușiră rîdênd cu hohot.

— Să cânte încă ! — strigă Alexandru.
 Ceea-ce este scris, trebuie să se împliněscă.
 Acéstă generație este perdută...

O femeie jună și frumósă cântă oda urmă-
 tóre, rezemată pe brațele unuï june :

Vinul rîde 'n cupe pline
 Și se varsă spumător.
 Ast-fel inima în mine
 Plină varsă-al ei amor.
 Ameșelă el aduce,
 O amantul meu plăcut,
 Voiu să lupt, dar fața'ți dulce

Cum o veđ m'am și perdut.
 Vin'o, sînu'mî astă dată
 'Ți-e deschis . . . tu mă iubesci?
 Vin'o iute și te 'mbată
 De tesaurii ceresci.
 Te grăbesce, dulce sóre!
 Orele se schimbă 'n sbor;
 O femeie e o flóre,
 E o flóre-al ei amor.
 Astăzi ea surîde noă,
 Dar se 'ntórce despre vînt;
 Vin pe sînul meu de roă
 Și îți fă al tîu mormênt.
 Cum în cupe strălucesce
 Spuma pe suavul vin,
 Ah! amorul meu plutesce
 Peste sufletu-ți sublim.
 Însă spuma de plăcere
 Se topesce ne'ncetat . . .
 Sórbe-o pîná ce nu pere,
 O fericite adorat.
 Sîniile mei sunt dulci grădine
 Ca amorul, numai el
 Le deschide pentru tine,
 Pentru tine singurel.

Zoe era într'una din camerile rezervate ale casei unde aștepta cu nerăbdare.

Elescu lăsase un bilet pe o masă, cu următoarea coprire: „Necesitatea mă lăntu-
 „iesce între mai mulți amici voioși. Voiu scă-

„pa însă. Până atunci, desbracă-te și ia în posesie patul meu.“

Zoe urmase coprinderea biletului întocmai.

Camera în care se afla Zoe era alături cu cea din urmă cameră deschisă óspeților. Ea adormise așteptând venirea lui Elescu. În timpul somnului său o umbră se strecurase aici, luase toate vestmintele Zoei și dispăruse cu ele. Pe la două ore din nópte Zoe se deșteptase.

— M'a încelat, — țise ea, — mă voi duce ! . . .

Se scólă, caută vesmintele, nu le află la locul unde le pusese.

— Ciudat !— își țise ea. — Nu aflu vestmintele . . . Mi se pare că o femeie a venit și le a luat . . . pentru ce ? . . . Incep a crede că a rîs de mine Alexandru.

Se duce la ușa pe unde intrase, ușa era închisă pe din afară.

— De sigur că este ceva, — își țise ea cu spaimă.

Sună clopoțelul de mai multe ori . . . tăcere.

Vede o altă ușa în partea opusă, alérgă

acolo . . . Cércă s'o deschidă . . . Uşa se deschide . . . Zoe se află de o dată faţă în faţă c'o adunare numerosă de bărbaţi şi de femei. Ea apăru într'o cămaşă de batistă fină, atât şi nimic mai mult.

La acéstă apariţie, órpeţii strigară : — Orgia romană ! orgia romană ! . . . Tóte femeile să rămâie în cămăşi ! Libere acelea cari vor voi să mérgă mai departe ! . . .

— Înţeleg acum ! disse Zoe. — Ah ! îmi voi răsbuna amar ! — şi cădu leşinată în braţele unor tineri.

— Nevasta mea aici ! Nevasta mea în cămaşă ! — strigă Şeni, bărbatul său.

Elescu se retrase în camera sa de culcare.

— Elena e răsbunată mai mult de cât am voit, — îşi disse el. — Acum Zoe esplice-se cu bărbatu-său cât va voi ! . . . Iar, voi reprezentanţi ai generaţiei de ađi, ruşinea naţiei, rămâneţi de vă desmerdaţi până mâne ! Atâta numai : la plecare să nu furaţi obiectele preţioase din camere !

A doa ăi el scrise Zoei următorul bilet :

„Am făcut o laşitate care va rămânea ca

„o pată pe viața mea, dar nu mă căiesc.
„Veninul ce verși pe acésta tristă societate, a
„picat pe mâna celor ce iubesc . . . Ai cău-
„tat, fără mustrare de cuget, să smulgă onó-
„rea unei femei prin născocirea intrigei căreia
„acel mincinos Ranu a fost instrumentul mi-
„ser. Ai căđut. In urmă ai făcut pe bărba-
„tul acelei femei să cređă că petrece nopțile
„în brațele mele, ai preparat o călcare infa-
„mă și ai dus acolo cunoscuți din societatea
„din București . . . Ai căđut încă o dată.
„Dar acea femeie este prea delicată, ca să
„mai pótă trăi după acest scandal. Ea este
„ađi desonorată în ochii societăței. Cel puțin
„a avut o amară rěsbunare.“

Zoe citi biletul și îl rupse.

— Acest om e nebun! — ți se ea. — Il iubesc
însă și sînt ferice că am vestejit pe aceea ce
iubesce. Dar acésta nu este destul: îl voiŭ
ucide și pe dēnsul! . . .

In nóptea banchetului Zoe căđuse leșinată
în brațele unor junī. Când se deșteptă era
în trăsura cu bărbatu-sēŭ care o ducea aca-
să. Bărbatu-sēŭ îi aruncase ca s'o ducă mantela
sa. Acasă urmă o scenă furtunósă între dēnșii.

— Rușine!— țise el. — Ce ai căutat acolo? Cum ai apărut îmbrăcată numai într'o cămașă?

— O parte din mustrarea ce îmi faci, pot să'ți o fac eū însu'mi; dar rămâiū credincioasă tratatului nostru. Sunt cinci ani . . . îți a-ducă aminte . . . cinci ani de când tu nu mai ești . . . eū am rămas femeie . . . Ai treișeci de ani mai mult de cât mine . . . am cerut divorțul, — tu ai refusat, dar ai propus că pot să am tot deuna câte un amant. Cu această condiție, am rămas femeea ta, cel puțin în ochii lumei. Acesta s'a urmat prin șcirea ta. . . Cum vii acum să mă mustri că am fost la amantul meu?

Zoe îi spuse atunci toate câte 'i se întem-plate și cari precedară apariția ei în camerile banchetului.

Bărbatu-său păru mai liniștit. . .

— Inșă, draga mea, — țise el, — altă dată cată de'ți alege mai bine amanții.

— Ceea ce voiū să fac acum, am nevoie de concursul tău ca să pedepsesc pe acest laș..

— Bani îți dau cât vei voi, dar nu mă amesteca în certele vóstre... Acești bonjuriști

te amenință cu dueluri, și nu 'și-a găsit omul. Eū nu mē bat în duel nicī cu acele de cusut.

Đise și speriat de ideea unui duel, se retrase în camera sa de culcare.

— Laș! — strigă Zoe...

Điua era aprópe. Ea se aruncă în pat, și adormi gândindu-se la chipul cu care ar face un mare răū Elescului.

A doa đi de diminéță ea primi visita unui oficer străin, care venise să viziteze România de mai multe luni. Acest om era de vr'o cinđeci anī; urīt, ciupit de vērsat, cu pērul roșatec, cu ochiī albastrii, dar un albastru mai mult alb, mai fără gene și sprēncene, gras și gros, manieră grosolană, tip de cafe-nea; dar era bine primit în salónele Bucuresciului, căci purta titlu de Baron Honferburg.

Nicī o dată Zoe nu fusese mai amabilă ca în acea diminéță cu baronul, ceea ce făcu să se mire mult acest din urmă.

— Bine ai venit baróne! — îi đise ea. — Ne-ai părăsit cu totul.

— Viū aici la fie-care doă đile dómna.

— La fie-care doă đile? Parcā ai đice la

fie-care două ore... Doă zile vi se par foarte aproape, mie mi se par foarte departe... Este o crimă a priva pe amicii săi de plăcerea d'a'i vedea... Când cine-va are simpatiile amicilor săi cum le ai d-ta, faci o crimă făcându'i să te dorască.

— Nu știu, dómnă, cum am meritat această bună opinie?...

— Fără a te gândi póte, acesta este un merit mai mult...

Baronul se confunda în mulțumiri de tot felul.

Zoe îl invită să ședă, și ea singură îi trase un jeț lângă dânsa.

— Negreșit că sórta s'a schimbat, — își dîse Baronul.

— Cum ai petrecut aceste zile? — îl întrebă Zoe. — Pe la noi nu ai venit... Cel puțin cred că nu ne-ai pierdut din memorie!

— Un singur minut...

— Adevărat?... Dacă altă dată aveam motive a nu pleca urechia la óre-carî vorbe amabile ce îmi dîceaî, ađî nu mai am puterea a nu crede...

Baronul voi să se încredințeze despre adevă-

ratul sens al vorbelor Zoei, și căută să o facă a pune punctul pe i.

— Cred că ați uitat natura acelor amabilități! — țise el. — Eă însă n'am putut să le uit: simțimintele ce v'am exprimat atunci trăiesc și acum în inima mea... Oră cum, vi le aduc aminte, cel puțin în extract: țiceam că ești adorabilă, că te...

— Destul! — țise Zoe, puindu'i mâna pe gură, pe care baronul o sărută de mai multe ori. — Cređi că o femeie are nevoie de o declarație ca să afle că este iubită?...

— Ești încântătoare, ești sublimă! Schille și Gőthe nu ar vorbi mai bine! — țise el cu transport. — Lasă-mă să'ți spun cât ești de frumoasă, de nobilă, de divină!... cât te admir, te respect, cât te... precum Verter admira, respecta... pe Șarlota.

— Baróne, ai țis că mă respectă?...

— Oh!...

— Eă bine, atunci moderă aceste expresii... Adu'ți aminte că o femeie care iubește, trebuie lăsată a se amăgi singură asupra simțimintelor séle: nu siliți femeile de a se declara învinse, căci vor privi atunci în voi

nise învingători, și conștiința slăbăciunei lor va face să vă privească ca tiranî.

— Oh! cât de adâncă, cât de sublimă este această idee... O Bürger, o Hofman, cât de fericiți ați fi fost voi să cugetați astfel!

Zoe surîse.

— E prins! — își țise ea. — Să începem.

Și adresându-se către acest adorator :

— Se țice că germanii sunt cei d'ânteiu amatori de vinuri bune?

— Adevăr este.

— Bărbatu-meu a primit patru butelii de vin dintr'o insulă descoperită acum cincisprezece ani, în partea occidentală a Noiei Olande... Voiești să încerci?

— Cu mare plăcere.

Zoe chemă un serv și îi țise să aducă o butilie de vin din cele patru. Acesta aduse îndată. Zoe turnă într'un pahar și'l oferi baronului. Era vin vechiu de Drăgășani.

— Minunat! — strigă baronul.

— Imi pare bine, — răspuse Zoe, — l-am păstrat în adins pentru d-ta.

— Ai gândit la mine?

— Mai des de cât poți să'ți imagini...

— Oh! fericire! sublimitate...

— Se fac dueluri multe în țera d-téle? —
întrebă Zoe.

— La Hidelberg, — răspunse el.

— D-ta ai avut multe?

— Am fost student în acel oraș... două-
zeci și două...

— La noi acéastă datină nu există... Eă
cred însă că este necesariū: duelul face pe
ómenī să fie cuviincioși.

— Negreșit.

— Ah! nu sînt bărbat...

— Ca să te bați în duel?

— Când ași fi ofensată.

— Sublim! sublim! — strigă baronul, de-
șertând pentru a patra óră paharul.

— Dar sînt femei și nevoită a suferi o
insultă...

— Ești insultată?

— Eă?... nu !...

— Ai dis'o !...

— Și dacă ar fi, nu ași spune... Bărbații
noștrii, amicii noștri nu se bat în duel...
sunt... lași !...

— Eă mă bat... Cine a cutezat să te in-

sulte ? Spune'mi și nu va mai trăi !... Il voi sfârâma astfel !

Baronul trânti paharul pe masă și îl sparse în bucăți.

— Nu e nimic, — țise Zoe.

— Cine a cutezat să insulte o ființă atât de perfectă, de nobilă ?...

— Un om...

— Numele lui ?

— Iartă a'l trece sub tăcere... ești capabil să te bați cu el... Să'ți pui în pericol pentru mine o existență prețioasă... și acest om este celebru în tot felul de duele...

— Trebuie să mi'l spuți, dómna ! Iți mulțumesc de grija ce porți pentru viața mea... voi să'i arăt cine sînt eũ...

— Ar fi teribil pentru mine.. să mori pentru mine !...

— Ar fi o fericire să mor pentru aceea ce iubesc...

— Mă iubesci dar în adevăr ?

— Vaĩ ! — răspunse baronul, — dacă te iubesc ? Nu, nu este amor ceea ce simț... este o patimă adâncă, turbată, ce mă arde, mă sdrobesce, mă ucide...

— Se chiamă Elescu, — ȃise ea.

— Elescu?... Fie! Ȇl voiŭ ucide saŭ Ȇl voiŭ aduce să se Ȇnchine la piciore'ȃi..

— Nu, — rĂspunse Zoe, — nu voiŭ să te baȃi... poȃi să te puȆ Ȇn pericol..

— Il voiŭ ucide!

— Este fĂrte tare!

— Il voiŭ sfĂrĂma!..

Baronul se scĂlă să plece, ia mĂna Zoei Ńi o sĂrută.

— Adio, mĂrgĂritarule acestei lumi!

— Eŭ voiŭ ruga cerul sĂ'ȃi fie favoritor.. Voiŭ invoca amorul să ȆmpletĂscă cu mĂnele lui de rose, cununa triumfului...

— Ah!.. fĂmee sublimă, adorată!... Dorotea! Ńarlota! MĂrgĂrita! plecaȃi-vĂ genunchii Ȇnaintea reginei vĂstre!

Baronul plĂcĂ bĂt de amor Ńi de vin, sĂ provĂce pe Alexandru.

Trecuse trei ȃile de cĂnd cu banchetul.

Alexandru Ȇncepuse sĂ suferi despre lipsa Elenei. Nu cĂtezĂ sĂ se Ȇnturne la FĂneŃci de temere sĂ n'o compromitĂ.

— ApĂi, — ȆŃi ȃicea el, — Elena e un caracter serios Ńi decis : ea ȆŃi va ȃine cuvĂnt-

tu, va face tot ca să móră. Dacă voiú merge, este capabilă să nu mă primească!... Póte a și decis o eternă despărțire...

Orașul 'i se părea că cade pe dênsul. Oriunde se ducea nu afla nicî o mulțumire. Căduse într'un urât. Vedea acum tóte în rêu. Națiunea română ce fusese idolul inimei séle, i se părea acum un obiect nedemn de simpatiile lui.

Ea este, — ȃicea el lui ênsuși, — o ficție, un fum care se va risipi la suflarea vântului! Acest arbor nu mai ține prin nicî o vînă cu rădăcinele arborului bătrân. Acel arbor bêtrân era România care trăia pe câmpul de rêsboiú, România care învinsese furia otomanilor și tătariilor și scăpase creștinăta-tea de islamism; care fulgerase pretențiile ungurilor. Arbor de viață, ale cărui fructe pline de putere erau acei nobili români tot-déuna gata a face sacrifice de avere, de viață pentru patrie!

Sub impresia acestor idei triste, Alexandru primi o scrisóre de la Elena :

„Am auđit cele ce s'aú făcut la banchet, Alexandre. Ai făcut o faptă nedemnă de un

om superior. Cunosc cuvântul ce ai avut, dar nu mă pot opri de a'ți dice că ai comis o lașitate! O lașitate din partea lui Alexandru, pentru mine este un cuțit ce'mi a pëtruns inima!... Cu ce se va șterge?... Câte fapte generóse 'ți trebuie ca să o faci să dispară?..

„Te conjur să nu vii aici până nu'ți voiui scri să vii... iar atunci să nu perđi un moment.

„Caută să fii voios, desmêrdă-te, lucréză!... iecă voința mea saũ mai bine dorințele mele. Când tu vei fi ferice, voiui fi si eũ.

„*Elena.*“

Acéstă scrisóre făcu să cure lacrimi lui Elescu.

XXVI

D U E L U L

Servul anunță lui Alexandru doi bărbați ce veneau să 'l vedă.

Ei fură introduși.

Unul era un oficer român, cel alt un doctor german; amândoi se prezentară cu politeță. Elescu le oferi locuri să ședă.

— Suntem mârniți, — zise oficerul român, — că sôrta a voit ca să fim noi anunțatorii unei provocații din partea baronului... cu tôte acestea cunoșcem simțimêntele...

— Destul, un duel, înțeleg... Cine este acest baron?...

— Nu îl cunoști ? — întrebă oficerul.

— Nu, nici cum.

— Mi se pare ciudat atunci ca baronul să vă provóce.

— Nu este nimic, — răspunse Elescu. — Baronul cere satisfacere pentru o insultă făcută altei persoane. Nu este tréba noastră să șcim cine este. Mă provócă, îi voiú face plăcerea să primesc. De-sérá martorii mei vor veni să se înțelégă cu d-vóstră. Vor fi Georges... și colonelul P...

Cei doi martori se retraseră.

A doa ți la șése ore diminéța șése persoane în doă trăsuri se îndreptaú către Herăstrău. Trásurile se opriră la pavilionul lui *Costache*. Cei șése inși coborârá și se îndreptară spre casa Poenaru. Herăstrăul este un loc unde locuitorii din Bncuresci se duc vara să respire aerul câmpului și să bea apă curată dintr'o sorginte ce se află în șoldul délului. In vale spre nord cură un ríuleț Colintina, cu Apă noroióasă și face în acel loc un lac cu stufurí de trestie.

Timpul era rece, începutul lui noemvre. Nimeni nu se vedea în acele locurí.

Convenise a se bate cu spada. Martorii prezentară armele și tot de o dată se adresară către cei doi adversari, invitându'i a se împăca.

Baronul răspunse că este cu neputință.

Ei iaă poziție. Se salută, încep. Baronul atacă mereu și în tot minutul se înferbântă mai mult. Elescu pară loviturile cu sânge rece. Marturii experimentați prevéd sfârșitul acestui duel. Elescu avea două avantaje: măiestria în arme și un sânge rege, ce rare ori se pôte vedea. El era sigur acum de omul său; voia însă să 'l rănescă, fără să 'i ridice viața. Pară o lovire și atacă... baronului cade spada din mână.

— Asta nu se ține în sémă, — țise el.

Și lupta începu din nou.

— Trebuie sânge, — țiseră martorii.

— Veți avea îndată, — răspunse Elescu, și spada lui pătrunse brațul drept al baronului; spada îi cădu din mână.

— Să fim amici, — țise baronul întindând mâna lui Elescu.

— Să fim! — țise el. — Imi plac ómenii de inimă.

Medicul dăte ajutorul său baronului. El declară că plaga e profundă, dar că baronul va fi lecuit cu câte-va zile în pat. Se puseră în trăsură și plecară.

Ei meraseră la Elescu, unde se puseră să consume un dejun minunat și câte-va butelii de vinuri străine.

— Spune'mi, — zise baronul, — cum ai insultat pe acea onorabilă damă?...

— Baróne, — zise Elescu, — știu simțimentul care îți-a dictat datoria d'a apăra o damă. Mă iartă însă a'ți observa, că te ai grăbit a espune viața d-téle.

Atunci Elescu spuse o parte din intrigile Zoei față cu Elena.

Baronul clătină din cap.

— Ești un caracter nobil, — zise el, — te cred... Regret că am luat partea unei intrigante...

Ei se despărțiră cei mai buni amici.

A doa și baronul se presintă la Zoe cu brațul în eșerpă. El intrând, văduse pe Zoe prin feréstră. Când se presintă la scară, servii îi spuseră că dómna este la țeră.

— Am înțeles, — țise el. — Elescu are dreptate...

Baronul se întorse acasă furios.

Baronul nostru fuse nevoit să ședă o lună în pat din cauză că plaga de la braț întârșia a se închide. După o lună, fuse mai bine. Elescu îl visita mai în toate țilele. Baronul îi țicea : „o să'î taiu coda!”

In acest timp Elena scrise Elescului de mai multe ori. Iecă cea din urmă scrisore :

„Iti sunt recunoscătoare că nu ai venit aici contra dorințelor mele! Caterina m'a lăsat, sînt singură... singură, dar cu sufletul tēu. Ce companie mai plăcută pot să am?... Bărbatu-meu nu mai vine pe acasă. Toți mă părășesc!... In țilele din urmă, nișce fete esprimând maicei lor dorința să vie să mă vedă, acēsta le rēspuse că nu pōte să le ducă la o femeie perdută... Sînt o femeie perdută, Alexandre... Zoe 'mă-a făcut acēstă reputație. Nu crede însă că nu am puterea a suferi toate aceste vorbe!... După o lună voiu veni la București, la maică-mea: atunci iti voiu spune tot ce sufer, că nu pot să te ved în toate țilele, în toate orele. Dar acēstă fericire

nu este lăsată mie. Dumneșeu 'mă-a ascuns tot déuna tot ce 'mă a făcut plăcere. Póte că plăcerile mele aũ fost esagerate?.. Pentru mine nu măi este nici o speranță în fericire, suferințele aũ devenit elementele ce hrănește viața mea. Simț că durerile 'mă fac bine, ele sunt de mult timp companiile mele; m'am dat cu ele; a mă despărți acum, le ași regreta. Ca profetul Iudeei pote dice celor ce vor căuta să mă console: *Oh! lăsați'mi durerile mele!*

„Viața de durere are și ea partea de fericire. In tóte nopțile când somnul vine de închide ochiĩ mei în lacrimĩ, ímĩ pare că ești lângă mine... Câte vorbe amabile, câte rãsfãțãri tinere, câte suspine amoróse nu se oferã, o sufletului meũ!... Absența ta le dã mãi multã putere, mãi multã cãldurã, mãi multã patimã... Oh! de câte orĩ aștept acest timp de singurãtate ca să visez la tine cu aceeași emoție, cu aceeași fericire, cu aceeași voluptate cu care amanta aștéptã ora în care buzele eĩ aũ să sãrute fruntea amantului!

„Nu vëd și nu voiũ să vëd pe nimenĩ, de temere să nu'mĩ rãpescã nici unul din momentele în care mă gândesc la tine. Viața

mea nu va fi lungă, așa că sînt avară de acele momente. În amorul tău găsesc puterea de a muri. Când cuget că ochii tăi vor rîura lacrimi pe mormîntul meu, doresc să mor îndată. Sórta mea este de pizmuit, nu este așa? E frumos a muri înaintea celui ce iubim!... Scrie'mî ce faci în fie-care ȓi! Nu 'mî ascunde nimic!..

„Grădina noastră este tristă scum, vîntul tómnai suflă frunȓele veștejite ale arborilor. Eũ nu am curagiul a maĩ merge acolo. Tot îmi rechiamă timpurĩ ce nu maĩ sunt, și acest regret se unesce cu tristeȓa natureĩ ca să sfășie cu cruȓime sufletul meu.

„*Elena.*“

Aceste scrisorĩ sdrobeau inima lui Alexandru și hrăneau simȓimîntul seũ pentru dînsa. Ar fi voit să sbóre la Făneșci, dar Elena îl conjurase să nu vie. El promisese. Ast-fel se consola cu ideea că a s'o vedă în Bucureșci. Carnavalul veni, și fuse voios în acel an. Alexandru mergea la tóte balurile mascate, ca să se distreze. Baronul îl urma pretutinderĩ. De câte orĩ era vorba de Zoe, el repeta: „*O să'ĩ taiũ códa!*“

Zoe auđise că baronul o sfășie în tótă lumea; tremură și căută un mijloc ca să se împace. Ea invită pe baron să vie la dênsa la revelionul anului noũ. El nu se arătă, dar đise lui Alexandru: „*O sã'i taiũ cõda!*“

După cât-va timp Zoe îi scrise următorul bilet :

„Nu vreĩ să vii la mine, voiũ veni eũ, cãci caută să ne împãcãm. Aflã-te în sala de bal de la Slãtinenu astã nópte.

„*Zoe.*“

Baronul citi biletul.

— Bravo! bravissimo! — strigă el. — O sã'i taiũ cõda!...

XXVII

SCHIMBAREA DE COAFURA

Văscile furnicaū pe strada Mogoşoie, în cupele, săniī şi pe jos, şi se îndreptaū spre sala Slătinénu. Capitala era în sêrbătóre pentru ziua de 24 ianuarie. Partida ce era atunci la putere luminase ; partida reacţionară prefera să lase casele lor în întuneric, aşteptând să ilumine când va veni rândul ei la minister. Mulţi aū şis că Bucurescii este o cetate dată la desmerdări. Se póte, dar mărturim că starea ei pitoréscă nu se împacă mult cu dorinţa desfătărilor. Starea stradelor, pline de pulbere vara, noroiū tómnă;

paveul miser ce scrântesce picióarele, de rupe rótele trăsurilor, de sdruncină ósele, nu sunt óre nişce pedicǐ pentru plăceri? Plăcerile, cu galoşii în picióre şi stropite de tină, sunt nişce plăceri grosolane... Capitala României nu are nimic pentru dânsa. Fundatorul ei a trebuit să fie orb. Acest oraş se întinde pe lunca umedă a Dâmboviţei, un rîu care descreşce din ȓi în ȓi ca şi speranţa în inima acestor locuitori. Lăcomia proprietarilor de mori pe dânsul este cauza principală a scăderei lui. Regulamentul organic prevăduse lărgirea rîului prin tăierea acestor mori; dar este în România o voinţă mai mare de cât a legilor: voinţa favórelor. Acest oraş este mai atât de întins cât şi Parisul, de şi are o populaţie mică, din cauza grădinilor şi curţilor séle. El rechiamă oraşele din timpii patriarhilor. Capitala întinsă, veniturile municipale mici, sunt cauza miseriei acestui oraş. El nu póte să fie capitala României, căci n'are nici o cualitate: nici posesiuni pitoreşci, nici punt strategic, nici un centru de comerciú.

In acea ȓi căduse multă nea pe strade,

săniile puteau să alerge cu toate gropile pavagiului!

O sanie cu două masci stătu la casa Slătinenu. Cele două măști coborâră aici și intrară în sală. Costumul lor elegant și simplu, manierele lor rezervate, lăsașă să se ghicească două persoane distinse. Ele atraseră atenția mai multor bărbați.

— Sînt perdută, — țise una.

— Eū tremur...

— Să ne întorcem?

— După ce am venit...

— Nu vęd nicī o cunoscință... Alexandru pôte că nu va veni!...

— Vine tot déuna...

— Ce ne va acest om care se ține dupe noi?

— Curiositate...

— Măsculiță, — țise omul curios, — dulci îți sunt ochiū, frumoșă îți este talia...

— Ce țice?

— Aī auđit...

— Cine îi dă dreptul?...

— Ești copilă, Eleno, ast-fel este limbagiul lor aici...

— Nu'mī place... dar eū o să'l întreb

despre Alexandru... Domnule, ai văzut pe Alexandru Elescu ?

— Aici este, — răspuse omul curios, — veniți să vă duc.

— Cele două femei se luară după el. Acesta le arătă pe Alexandru ședând p' o canapea.

Cititorii au ghicit că aceste două măști sunt Elena și Caterina ? Ele ședură lângă Elescu.

— Ia ce te gândești ? — îl întrebă Elena cu vocea schimbată.

— La nimic, — răspuse el.

— Eă știu... un amor !...

— Póte...

— O iubești încă ?...

Alexandru se uită la dânsa cu indiferență și voi să se scóle ca să plece. Elena îl opri de braț.

— Seđi, Alexandre ! — îi ڊise cu vocea sa. — Nu cunoști pe Elena ta ?...

— Eleno, Eleno ! — ڊise el cu vocea 'necată. — Tu, aici, sufletul meă ?... Când ai venit ?... Căt sînt de fericite !...

— Am venit ađi, — îi șopti ea, — ardeam d'a te vedea... până mâne timpul era lung... am luat pe Caterina și am venit aici

astă sêră cu speranța că te voiî întâlni. Inima nu m'a înșelat...

Domnișorul cel curios ședea lângă Caterina și convorbia cu dênșă.

— Pentru ce m'ai oprit d'a veni acolo? — întrebă Elescu, — Vai! cât am suferit!

— Ai suferit, Alexandre?... Dar și eu am suferit... Crede că sacrificiul acesta era tot atâta de mare din parte'mi; dar puteam face alt-fel...? Caută să uiți, sufletul meu; să te dedai cu ideea d'a nu ne mai vedea...

Elena tușea din când în când.

— Ai răcit, — îi dîse Alexandru.

— Nu, — răspunse ea cu tristeță, dar gândind că nu trebuie să întristeze pe Alexandru, urmă: — Nu este nimic... va trece... Mâne să vii să mă veđi la mama mea. Ea te iubesc... Iși aduce aminte de amicia ce aveaî în copilărie cu fiul sêu... Vrea să te veđă... Biata mamă!.., și ea a fost nefericită!..

— La mieđul nopței, — dîse de o dată baronul care se apropiă de Alexandru, — să vii în camera mea No. 6. Acolo vei vedea ceea-ce n'ai mai veđut nici odată.

— Ce lucru? — întrebă Alexandru.

— Promite că vii, adu și pe alții... fie chiar dame...

— Promite! — țise Elena. — Sînt curiosă să știu... și fiind că domnul te invită și cu alții, te vom însoți și noi.

— Voiu veni, — țise Alexandru.

— Ha! ha!... Elescu face curte! — strigă o voce.

Era un domino roșu care se opri lângă dênșii.

— Aî uitat musa de la Făneșci!... Ea nu era mai stabilă de cât tine...

— Zoe! — își țise Elena cu spaimă. — Alexandre, să lăsăm acest loc!...

— N'aî frică! — răspuse el.

Elena se rezimă pe brațul amantului ei tremurând.

— Acéstă femeie îmi face spaimă!...

— Nu țici nimic? — urmă Zoe. — Se vede că ești prea ocupat cu domino? Il inviți póte la un noũ banchet?...

— Póte, — răspuse Elescu, — dar nu va apărea în sală numai în cămașe.

Zoe își mușcă buzele.

— Ore nu va fi patima de la țără? —

urmă Zoe, alăturându-se spre a smulge masca Elenei.

Alexandru prevădând această mișcare, se scólă și acoperă pe Elena cu corpul său.

— Indărăt! — țise el.

Zoe plecă amenințând. La câți-va pași întâlnește pe baronul, îi ia brațul.

— Sînt Zoe, — țise ea, — cunosc impolitețele mele față cu domnia-ta; îți cer pardon sincer...

— Pardon? — răspunse baronul, — nu 'l priimesc...

— Mă desperi, — urmă ea, — prevăd că o să fii cauza nefericirii mele!... Ești un ingrat!...

— Ingrat... pentru ce?

Pentru că nu se răspunde ast-fel unei dame care se încrede a'ți scri un bilet ce póte să o pérđă.

Baronul suríse.

— Să schimb rolul, — își țise el, — cu acest mijloc voiú isbuti mai curând.

— Este adevărat, — țise Baronul, — ceea ce ai făcut e un mare sacrificiú... Sînt un ingrat, dar mă căiesc...

— Așa mai merge... Oh! bărbații... ei nu țin în sémă datoriile femeilor cari îi iubesc!...

— Mă iubesci?...

— Mai este întrebare?

— Ești un ânger...

— Veđi acel domino albastru ce vorbește cu Elescu?...

— Il vęd.

— Mai multe măscă vin și 'i întrerup.

— Nu putem vorbi într'un loc unde să fim singuri! — țiise Zoe.

— Acésta era să'ți propun. Dacă vrei, vină în camera mea, în acest edificiu...

— În camera d-téle?... Glumești?... Ce va țiice lumea?...

— Ești sub mască.

— 'Mă e témă...

— Pentru ce?

— Dacă îmi erai indiferent, se putea... dar...

— Atâta mai bine!

— Imă jură pe onóre că nu vei cere...

— Pentru acésta pot să jur, — țiise el.

— Hei bine, să mergem! — țiise Zoe.

— Ei purceseră în camera ce locuia baronul în acel edificiu.

Baronul aprinse mai multe lumini; alături cu acea cameră era încă una, de culcare. Zoe scóse masca.

— Răsufli acum!... Aici pot să vorbesc liber... Şeđi, baróne, şeđi aprópe de mine, dar fii înţelept... numai ast-fel mă vei încredinţa că mă iubeşci...

Baronul îngenuche 'naintea ei.

— Iécă locul meş, — đise el.

— Ai văđut pe Elescu cu un domino albastru? Acest domino este amanta lui: Elena X... Acéstă femeie a venit la bal numai pentru dênsul, acéstă femeie o urăsc... îţi cer un serviciş...

— Mie?

— Da.

— Ce serviciş?...

— Lesne... Ei se iubesc, se adoră, nu este nici un sacrificiş ce nu ar face pentru dênsul. Ard să se întâlnească în secret, dar mijlócele lipsesc. Caterina este cu dênsa. Nu pot dar să se rătăcéscă un minut... Eşti amic cu Elescu: propune'í camera d-téle, iar d-ta vei ţine de vorbă pe Caterina... Ei se vor furişa de dênsa, vor intra aici... ímí vei da mie cheia?...

— Ceea-ce 'mî propui, mi se pare infam...

— Te iubesc, și o voiū!... trebuie să mă ascuți!... Te conjur în genuchî... Fii bun, amicul meu, amantul meu...

Vorbind ast-fel, ea îl răsfața cu mâna pe față, pe pîr... O lungă sîrutare ce dăte baronului fuse triumful ei.

— Promit, — țise baronul că voiū aduce aici pe Elescu cu domino cel albastru.

— Mersi, — țise Zoe, — și acum voiū face orî-ce sacrificiū.

Baronul se uită la orologiū, douē-spre-șcece ore fără douē-șeci de minute; — țise el. — Este timp să începă operația... Fisionomia lui se schimbă, deveni severă.

— Ascultă, dómna, — țise baronul, — am promis că Elescu va veni aici cu dominul său, acésta va fi... Am țis că te iubesc, acésta e o minciună, te desprețuesc!... Sciū tóte intrigile fără gust ce ai făcut acelei femeî... le-am trecut cu vederea... dar ai căutat să rîđi de mine cu istoria duelului... 'mî-ai închis ușa, m'ai umilit... și ora a sosit ca să te pedepsesc...

— Ce sunt aceste vorbe, amantul meu, —
 ți se Zoe...

— Lasă-mă să vorbesc... ați vii și cerci
 să mă faci complicele unei noi infamii... să
 mă degradezi înaintea mea ênsu'mi... Hei bine,
 nu 'ți voi face acéstă plăcere... Veniți aici! —
 strigă el.

Ușa camerei vecine se deschise, trei ómenî
 cu măsci apărură, cu nișce bende și fórfecî
 mari:

— Tăietî cóna acestei femei!..

Zoe începu să amenințe.

— Trădare! — ți se ea. — In séma, ba-
 róna! Sînt puternică aici în țeră... Pot să
 te perd!... Și voi, blăstemați sbirî, nu vĂ a-
 propiați, saũ veți fi trimiși la ocnă!..

— Faceți-vĂ datoria! — ți se baronul.

Cei trei ómenî mascați puseră mâna pe
 dênza, îi legară brațele în bende. Ea se des-
 bătea.

— Preferî óre să 'ți pun un fer roșu pe
 sîn? — ți se baronul.

Zoe începu să se róge.

— Grație! — strigă ea. — Ucide-mă, dar
 nu mă face ridicolă!.. Baróna, ai pietate de

mine... cel puțin de rudele mele cari vor suferi pentru mine !... Grație, și de acum mă voiî retrage din lume... voiî merge la o monastire să espiî erorile ce am făcut... Grație !... Pietate !...

Cei trei ómenî îi desfăcură pèrul eî care, neguros, încrețit și bogat, cădu rîurînd pe umerii albi. O mână îl strânse într'un mănuchiî spre spate. Fórfecele apar, se deschid : clac !... clac !... Códa a căđut.

Baronul se uită la orologiî. Ușa se deschide.

— 'Țî am promis să aduc aici pe Elescu și domino albastru. — 'Mî am ținut parola, — đise baronul, arătând pe Elescu care intră cu Elena și cu Caterina.

— 'I-am tăiat códa, căcî voia să mă facă complice la o nouă infamie.

Cele două domine se apropiară de dênsa și scot măscile.

— Elena ! Caterina ! — strigă Zoe, și cădu leșinată.

A doa đî în tóte salónele din Bucurescî nu se vorbea de cât de tăierea códeî Zoeî.. Numai bărbatu-sěu nu șcia nimic.

Zoe ȃise b̃rbatului-s̃eu c̃a 'și-a tăiat p̃rul, c̃ăci ast-fel este acum moda.

Cu t̃ote acestea toți b̃rbații, t̃ote femeile ce sf̃ășiaũ pe Zoe, atac̃ându-o sub t̃ote raporturile, în t̃ote sal̃onele, se credeaũ onorați s'o prim̃escă saũ s'o viziteze! Ei adoraũ aceea ce criticaũ! Acest fapt p̃ote s̃a vie din sl̃ăbiciunea societăței bucureșcene, p̃ote asemenea din indiferența despre oñore saũ p̃ote din am̃andoă de o potrivă. Zoe este o femeie, vițiosă; dar bogată, dă serate, baluri.... Consciința este ṽendută pe dreptul de a figura la un bal. Ascultați în sal̃onele damelor din a doua clasă. Ele fac r̃esboiũ celor din clasa înt̃eiũ.

— Tot ce este mai corupt, mai fals, mai ridicol, sunt damele din clasa înt̃eiũ, — ȃic ele.

Insă una din acele dame s̃a le invite la o serată, ele se duc, se închină, se t̃erăsc fără rușine înaintea celor-alte!

B̃rbații nu sunt mai buni.

Zoe simți poziția sa în societate; dar ea cunoscea sl̃ăbiciunile societăței. „Un bal, — își ȃise ea, — și t̃ote aceste femei vor veni la piciorele mele.“

Dăte un bal splendid, și tot scandalul încetă îndată.

Baronul după scandalul ce făcuse, fuse consiliat de autoritatea sa, să părăsască țera.

El plecă, neregretând de cât pe Elescu.

XXVIII

INTÓRCEREA

doa ȃi de la tãierea cÓdeĩ Zoeĩ, Elena presintã pe Alexandru mameĩ séle. Bětrãna ĩndatã ce 'l vėđu ĩĩi aduse aminte de fiul séũ și se 'necã de plãns.

Elena simȃea ĩn inima eĩ o satisfacere cã a vėđut femeea ce 'ĩ făcuse atãta rėũ, umilitã ĩn gradul cel maĩ mare. Vėđėndu-se ĩn casa pãrinȃilor cu Alexandru, ea ĩĩi forma vise dulcĩ de fericire.

— Soȃul meũ voesce sã mė lase, — ĩĩi ȃise ea. — Atuncĩ Alexandru ar putea sã devie bãrbatul meũ!... Aĩi putea fi ĩncã fe-

rice... adevărată fericire... a 'l iubi, fără mustrare de cuget... O Dumneșeule, póte fi mai mare bine în viață? Dar nu! Póte că cerul nu a voit acésta!...

Vorbind ast-fel începu să tușescă, apoi deveni melancolică.

Mama Elenei trebuia să ésa de acasă. Ea rugă pe Alexandru să aștepte până se va întórce, și duse Elenei să cheme pe Caterina, dacă îi face plăcere, apoi plecă.

Cei doi amanți rămaseră singuri. Ei uitară pe Caterina.

Alexandru îngenuchiă la picióarele Elenei.

— Pentru ce ești tristă, Elena mea? — o întrebă el. — Nu lăsa imaginația să se esalte în suferințe!... Șci tu, sufletul meu adorat, șci tu, că pe fie-care din lacrămile tele cură o scînteie din viața mea, din bucuria mea?... Scrisorile téle îmi deșiraă inima!... Acum mă faci să tremur prin această descuragiare... Vorbești de mórte... Eleno, Eleno, îți jur că dacă vei muri, voiă muri!... Sînt certat cu viața, certat cu omenirea. Tu singură m'aă împăcat cu una și cu alta... Fluturiă mor cu florile când vântul de tómnă le veștejesce.

Misia lor încetéză atunci pe pământ; amorul meu nu va peri nici o dată...

— Ast-fel ar fi trebuit să fie, — țise Elena, — dar nu este: amorul este o bôlă, trece...

— Tu vei înceta a mă iubi? — strigă Alexandru.

— Póte! Dar timpul nu'mi va permite, — răspunse ea.

— Iar acéstă idee tristă! — țise Alexandru. — Șcii tu, iubita tinereței mele, că pământul s'a scuturat de florî, aerul de parfum, de când mânele téle divine nu aũ rêsfățat fața mea?... Fruntea s'a încrețit și s'a întristat de atunci...

Elena surîse și puse amândoă mânele pe fruntea amantului.

— Dacă așî putea să'i redaũ strălucirea ei! — țise ea.

Elena înclină capul pe sînul lui.

— O sêrutare! — țise ea.

Buzele lor arđende se lipiră, Elena trăsări.

— Plécă! — țise ea. — Pentru amorul nostru plécă!.. Sînt nebună... nu, nu trebuie să te mai îmbrățisez...

— Mă gonești?...

— Te gonesc, căci te iubesc, și puterile mă lasă.... Alexandre, dovedește-mi că mă iubești, retrăgându-te!... Fii mai tare de cât mine. Sprijină-mă. Ascultă pe Elena ta, ce te roagă... apără-mă contra ta, contra mea chiar!...

— O suflet nobil și delicat, — strigă Alexandru, — pentru ce tremurî pe sînul celui ce te adoră?... Oare ai încetat de a-l iubi?... Acea flacără ce indivina inima ta, este stinsă și a lăsat locul recei judecați? Un altul domnește acum în această inimă? Spune, și atunci îți jur că mă voiî retrage!...

— Am auđit bine? — ăise Elena. — Te îndoiești de amorul meu!... Spune tu, o sufletul meu, ce te consumă durerea! Spuneți voi, lacrimi, companiile vieței mele din tóte ăilele, din tóte orele, spuneți dacă îl iubesc încă!... Noptile, orele confidente durerilor ascunse ale inimei mele, pentru ce nu pot să vorbească? Dacă ele ar putea vorbi, ar spune lucruri atât de tinere în cât inima ta s'ar topi în lacrimă, o amantul meu adorat! Acest amor crește din ăi în ăi, din oră în oră,

din moment în moment. Pe atât slăbește biata mea judecată. Am consciință de slăbiciunea mea și iecă pentru ce te chem ajutor pe tine contra ta..

— Dacă tu ești slabă, crești că eu sînt mai puțin slab?... Elena mea, sînt capabil de mari sacrificii; cere'mi ori ce vei voi. Ca să 'ți fac plăcere, este trebuință a muri, a arunca o pată pe numele meu? O voi face cu fericire... Cere tot ce voiești, dar nu 'mi cere a nu te mai iubi, acésta nu se pôte. Te iubesc cu o patimă adîncă... numai mórtea pôte să schimbe inima mea... Te iubesc și sufer. Pentru ce vrei să nu cunosc de cât partea de amărăciuni a amorului meu?...

— Pentru ce m'ai iubit? Vai! dar 'ți-am mai spus altă dată: Dumnezeu a voit ast-fel. El a pus în ființa ta materială și morală, acel farmec a cărui origină este atributul său. Poți a mă opri d'a te iubi? Pot eu ênsu'mi a mă opri?... Nebuni acei ce cred una ca acésta!... Judecata tace înaintea luminei feței tele, înaintea parfumului sufletului tîu divin.

— Nu mă privi ast-fel! — șopti Elena devenind palidă. — Simț că mor! Vai! nu mă privi ast-fel... ochii tăi mă ard, mă electrică..

— Pot să nu te privesc?... Pentru ce ești atât de frumoasă, atât de dulce, atât de răpitoare?... Viața se face frumoasă prin frumusețea ta, precum aerul se luminează prin lumina planetelor. Dacă orele ce sboră pe lume ar putea să se oprască, ele s'ar opri ca să admire ființa ta și amorul meu pentru tine.

— Tacă, tacă,— strigă Elena. — Vorbele tale sunt vorbele unui nebun...

— O sferutare încă!

— Și cea din urmă, — răspuse Elena, jumătate leșinată.

Gura lor se atinse încă o dată.

O trăsură trase la scară. Mama Elenei se înturna.

Elena ese înainte.

Totă ziua Elescu o trecu la Elena. Totă ziua Elena păru abătută, gânditoare. Când Alexandru se retrase, ea se închise în apartamentul său, și acolo, fără martori, se rugă și plânse până la ziua.

Alexandru trecu noaptea gândind că poate

să devie într'o ȃi bărbatul Elenei. „Soțul seă o să caute să se despartă... Sunt încă ȃile de fericire pentru noi!“ își ȃise el.

A doa ȃi se înturnă la Elena. Cine pôte să'și facă idee de durerea ce simț, auȃind că Elena plecase răpede la Fănesci?...

— Nu mă mai iubesc! Nu va fi ea care va muri, — adăogă el, — ci eă!...

Stăruința Elenei de a șede la Fănesci deschidea lui Alexandru pórta bănuielelor. El își închipuia că Elena are vre un amant. Nu cuteza să mérgă singur, ca să nu o compromită. Nu cuteza asemenea să trimiță un om credincios să observe, faptul acesta îi părea o insultă. Ast-fel se chinuia cu nehotărârea gândurilor. El descoperi mamei Elenei amorul lui pentru fica ei, îi vorbi despre speranțele séle în viitor. Bêtrâna păru încântată. Ea stima și iubia pe Elescu.

— Nu se pôte decide nimic înainte de divors, — ȃise ea.

— Să se céră divorsul.

— Nu pot răspunde nimic, înainte d'a mă înȃlege cu fica mea, — urmă bêtrâna.

Mama scrise fie-sei atuncî:

„Pentru ce nu ceri divorsul?... Soțul tău trăiesce cu o concubină, nu mai e un secret. Alexandru 'mă a spus că te iubesc și te va lua de soție... Acest om îmi place. El are în sufletul său acea flacăra de generositate ce vine de la Dumnezeu și care are drept scop a se sacrifica pentru cei alți. Tu poți să fii fericit, o fată mea, făcând tot-d'o-dată fericirea unui om.“

Elena nu întârzie a răspunde :

„Nu pot să fiu soția lui Elescu, căci m'am dat acestui om!... Imi vei dice că tocmai pentru acest cuvânt caută să deviu soția lui. Eu răspund că tocmai pentru acest cuvânt nu pot să fiu, am pierdut dreptul la stima acestui om : nu mă acuză de escentrică ! Ceea ce dice, din contră, este realitatea.“

Bătrâna mamă rămase uimită la citirea acestui bilet pe care îl comunică Elescului. Abnegarea cu care Elena declara că se dăse lui, îl atinse.

— Se căiesce ea ore?... sau un cinism amar îi inspiră aceste vorbe?... Iubesc pe altul?... Voiu afla, — iecă ce 'și dise amantul.

Gelosia deveni putinte, atunci ori-ce scru-

pul tăcu în sufletul lui: trimise pe Petru servitorul lui credincios să se așeze în Fănesci și să vegheze mișcările Elenei. Tot o dată el scrisse Elenei următorul bilet:

„Cunosc ce ai scris mamă-tei, nu mai este dar nici o îndoială: un nou amor se ascunde așî sub vorbele de abnegație cu cari te esprimi în acel bilet...

Cuvintele lui Alexandru făcură pe Elena să tremure: nu pentru ea, căci timpul era s'o reabiliteze în ochii lui Alexandru; dar pentru el. Ea își închipui că îndoiala lui póte să 'i sfărâme inima. „Ce voiă face?“ se întrebă ea. In fine scrisse lui Alexandru:

„Refusul meu 'ți-a făcut mare durere... și așî bănuiesci sinceritatea mea. Oh! de ce nu am murit înainte d'a putea, fără voia mea, să fiă cauza unui nou nor ce coprinde fruntea amantului meu!... Am refusat, pentru că o dată nevasta ta, amantul, complice al unei fapte, va deveni bărbatul scrupolos; odată bărbatul meu, tu nu vei avea pentru mine nici o stimă...

„Mă insultă când bănuiesci... dar acéstă insultă ar trece sub tăcere, dacă ea nu ar fi

pentru mine o încunoscințare că tu suferi sub acéastă funestă idee. Eū nu voiū să suferi !.. Voiū mai face și acest sacrificiū, adică mă voiū decide a mă espune să fiū obiectul desprețului tēu prin cununie, precum 'ți am sacrificat ênsu'mi onórea mea !... Numai să pot risipi horul grijelor ce plutesc pe fruntea ta... Mă resemnez ênsu'mi la puțina stimă ce veī avea pentru femeea care a trădat înainte datoriile séle. Fă dar tot ce veī voi, mă voiū supune...“

Alexandru citi printre lacrimī.

— Sīnt un caracter răū ! — își đise el.

După câte-va đile raporturile agentului sēu secret din Fănesci îi anunțară că Elena nu primesce pe nimeni, că trece đilele în faceri de bine, în rugăciune și în lacrimī, dar că sănătatea ei suferă mult. Acéastă din urmă scire îngriji pe Alexandru. El cređu de datorie să o vėđă saū să'i scrie. Ii scrise dar atunci o carte plină de tinerețe.

Acéastă scrisóre fuse ca un balsam pentru sufletul Elenei. Ea citi de mai multe ori și o udă cu lacrimī.

— Bietul meū amic ! — își đise ea. — El

se hrănesce de speranță și nu scie că ursita a voit alt-fel. Orî ce am iubit în viață, a dispărut, orî-ce s'a lipit de sórta mea, s'a vestejit!... Pentru ce m'ai iubit tu, o sufletul meu?...

In timpul acesta postelnicul dăte o petiție la mitropolie, cerënd divorsul. Ținuta sa îi făcea viață amară prin repetatele cereri d'a se însura cu dênsa. De aici urma cértă în tótă ziua, în tótă ora. Acea femee ordinară sub tóte raporturile era la înălțimea spiritului, inimei, manierilor postelnicului.. Acesta avea slăbiciunea pentru dênsa, căci înțelegea o asemenea femee. Simpatia ce'i inspirase deveni mai tare de cât avariția lui, ast-fel că se decise a cere divorsul cu Elena! 'I se observă că nu póte să'si lase soția, ne avënd nici un motiv. Elena fuse chemată la consistoriũ. Ea nu veni. Mamă-sa se presintă pentru dênsa. Elescu lucră prin tóte mijlócele pentru a se decide divorsul. In fine el isbuti. După câte-va zile postelnicul se însură.

Elena era încă la Fănesei. Fănescii erau moșia sa de zestre, locul unde odihnea țerêna părintelui și fratelui ei.

Lumea vorbia despre nunta Elenei cu Alexandru. Mama Elenei era ferică. Alexandru se prepara a deveni soțul celei ce inbea mai mult în viață. Ei deciseră a face cununiile la Fănesci, în ziua de maiu întâiu.

Însă într'o zi mama Elenei primi de la Elena următorul bilet :

— „Sînt bolnavă în pat. Poți să vii aici cu Caterina, fără să spuî nimic lui Alexandru ?“

Mamă-sa și Caterina plecară îndată la Fănesci. Ele găsiră pe Elena prinsă de friguri, palidă și slabă. Ea tușea neconținut, o tuse sēcă ; pomeții obrazilor sēi erau neîncetat rumenî. Ele găsiră aici un doctor din Ploiesci.

— Nu aveți frică ! — le șise Elena, vędându-le, — Nișce friguri trecătore... cel puțin ast-fel pretinde medicul.

— Da, da, — șise medicul clătînând capul cu întristare, friguri trecătore.

A doa zi Elena păru mai bine. Se sculă din pat, dar slabă, suferindă. Tusea nu o părăsea. Ea se informă despre Alexandru de la Caterina și de la mamă-sa.

— Căt a suferit pentru mine, — șise Caterinei, — și căt are să sufere încă în viitor !...

— In viitor, Eleno? Dar o să te ia...

— Da, da, — țise Elena gânditoare, —
ai dreptate... orî ce suferinți ai un termen...
dar viitorul cine pôte să'l prevadă?... Să nu
vorbim de viitor! El este o carte închisă și
pe care țilele nóstre sunt însemnate cu la-
crimî și rose... Când acéstă carte se va des-
chide, vom vedea care a fost voința ursitei.
Dar eú o cunosc de acum pentru mine acéstă
voință. Partea mea vor fi lacrimile, și cei ce
mă iubesc le vor împărtăși cu mine...

— Nicî o dată nu 'mî ai părut mai tristă,
Eleno, și acum mi se pare că trebuie să fii
mai voiósă...

— Ar fi trebuit, ai dreptate; dar nu se
pôte. Oh! tu cată să mă fericescî, nu este așa,
Caterino? Dorințele mele ai să se realizeze...
Biata copilă, eú sînt ca drumașul obosit ce,
întâlnind fontâna dorită și apropiindu-se să'și
ude buzele arđende, simte tărêmul pe care
își pune picióarele căđend și tărându'l în adân-
cul râpei. -Caterino, nimic nu 'ți spune că am
să mor înainte d'a gusta o țî de fericire?...
Veî țice orî-ce veî voi, dar eú simț mórtea
în sînul meú. Amărăciunile ce m'au adăpat

aũ întrerupt sborul ȃilelor mele ; aũ veștejit flórea vieței mele, o drăguța mea, și nimeni nu va putea să'ı dea tinerețea ce a perdut...

Elena tuși și arătă Caterinei batista ei picată de sânge.

— Peptul este atacat, — îi ȃise ea. — La maiũ întêiũ va fi nunta... va fi o nuntă tristă nunta mea, Caterino !

— Și eũ am scuipat sânge... Pentru ce îți faci aceste idei ?

— Vrei să mă consolı? Cređi tu că am trebuința de consolație ? Cređi tu că regret viața și mă speriiũ de mórte?... Nu mă consola pe mine, ci pe mama. Ea să nu audă nimic despre cele ce 'ți-am ȃis... Oh ! faceți ca Alexandru să nu scie că sînt bolnavă... Când voiũ muri, el va muri asemenea. Alexandrul meũ 'mı-a ȃis'o și îl cred... Cel puțin lăsați'l să fie fericit cât-va timp încă !... Ađi voiũ să 'ı scriũ un bilet.

Și îi și scrisse :

„Nici o dată nu am fost mai voiósă de cât ađi... sînt sănėtósă, fericit. Oh ! ce dulce este viața când totul ne surıde cu speranța !... Cred ca o fecióră de cincispreȃece ani, cred

în amor, în fericire... Viitorul va fi frumos pentru noi, am ales pentru nunta noastră lun a lui maiu: este un capriciu al meu. Ea ne rechiamă tinerețea, frăgețimea, amorul; astfel voiu să fie începutul menagiului nostru! Destul am suferit amândoi în trecut, ca să avem dreptul a uita orî-ce dureri. Fii voios, sufletul meu, eū sînt încântată...”

— Iecă cum minți! — țise Caterina...

— Minciuna este necesară cînd pôte face bine.

— Biată Eleno!

După trei țile, căți-va vecini veniseră să viziteze pe mama Elenei.

Eraū doī proprietari cu femeile lor.

Ei aveaū nuvele de la Bucuresci. Camera se disolvase, și proprietariū alergaū în tôte părțile țerei cu propaganda ideilor și cu gémantanele încărcate de giuvaerii. — O casă bogată, țise ei, s'a decis a face pensionate în tôte orașele; fetele se vor primi gratis și vor avea mulțime de avantaje.

— Gratis! — țise cel alt visitor, — Pentru voturi la alegeri. Ast-fel de va fi ale-

gător influent părintele, se primesce fata în pension; dacă nu, sănătate.

— Așa aũ mers lucrurile în această țară,—
dise cel-alt.

— Convenția n'a îmbunătățit nimic, — dise
amicul său. — Lucrurile merg ca în trecut..
Ea stipulează principii de libertate și egali-
tate. Nimeni nu le a pus în practică; s'a ese-
cutat numai în articoliți în cari clasa privilegiată
își află interesele ei. Ast-fel a fost și cu re-
gulamentul organic: ce a fost în interesul
unei clase, a pus în practică; ce a fost în
interesul public, a înlăturat. Vedeți dar că
legile bune nu sunt îndestulătoare când acei
ce le aplică sunt mai pe jos de dênsele..

— Mult te-ai schimbat în opiniile poli-
tice? — dise Elena celui din urmă. — Ar
dice cine-va că ești roșu!

— Tótă țera este roșie cum sînt eũ, —
răspunde el.

— Ceea ce ȃici este un adevăr, — urmă
Elena, — convenția nu are de scop a refor-
ma societatea ci a o polei. Dar trebuia să
așteptãm tóte de la străini? Acolo unde în-
cetă rola Europei, începu rola nóstră; dacă

nu se face nimic, noi singuri suntem culpabili. Convin că această cartă are părți viciose, legea electorală spre exemplu. Convenția sfăramă clasele și face pe toți românii egali, legea electorală dă însă puterea legislativă în mâna unei clase privilegiate ca să aplice principii de civilizație. În adevăr, alegătorii proprietari nu au o parte de răspundere pentru cele ce se întâmplă? Pentru ce alegeți deputați ómenii regimului trecut? Imi veți dice că se întrebuintează mijlóce de seducție, că ómenii au trebuințe, că trebuie să trăiască; dar atunci afirmați singuri că alegătorii sunt corupți și abusă de dreptul ce li s'a dat. Credeți că nu sunt străinii cauza miseriei nóstre, ci noi ênși-ne!

Acéstă discuție făcu pe Elena să tușescă, batista ei se roși iar de sânge.

— Are cuvânt, — dise unul din proprietari. — Eú ênsu'mi am căđut în această păcătuire generală, și am dat votul pentru un om vechiú, în speranța de a mă numi președinte la tribunal.

— Franchețea d-téle îți face onóre, — dise Elena, — dar nu este destul, trebuie a te îndrepta.

— Acéstă femeie trebuia să fie un bărbat. —
dise acesta amicului său când eşiră.

— Păcat! — dise cel-alt. — Nunta ei
pare-mi-se că are să se schimbe în mórte!

— Doctorul spune că e bolnavă de pept
și nu este vindecare, — dise una din dame.

— Nastasio, — îi dise soțul său, — să
nu mai vii pe aici, ca să nu ieși bóla!... Mor-
ții cu morții, vii cu vii...

— Se póte? — dise Nastasia, a cărei ini-
mă de femeie nu se împacă cu aceste temeri. —
Voiu veni în tóte zilele, și 'i voiu da mână
de ajutor.

Ei se depărtară.

Elena fuse mai bine câte-va zile. Tusea
ncepuse să scadă, sânge nu mai vërsea, fi-
gura ei păru însuflețită de mai multă fră-
gețime. Nicăi odată Elena nu avusese mai
multă îngrijire pentru toaleta sa. Mamă-sa
surídea de fericire, vedând dorințele ficei séle
pentru eleganța toaletei. Ea lua aceste mani-
festări pentru semne de ameliorare a sănē-
tăței. Medicul declară că are mare speranță.
Elena ea ênsăși începu să aibă ilusi.

Acéstă asigurare în sănătatea ei îi da idei

pline de tinerețe, de răsfățare. Creștând pericolul depărtat, ea vorbea de dânsul mai des. Spunea celor ce o înconjuraă cugetări ce fac să se umple ochii de lacrimi.

— Mamă, — șise ea într'o ți, — nu este așa că viața este dulce?... că este trist a muri plină de frumusețe, de grații, de junețe, de ilusii atât de plăcute?... Cea ce rămâne încă în viață, în urma celui ce iubesc, suferă în adevăr, e demn de plâns. Dar orî-ce acțiune are reacțiunea sa: uitarea șterge lacrimile, timpul șterge durerile. Cea ce móre este mai demn de plâns, mai ales când viața avea pentru dânsul atâtea plăceri încă. Acest din urmă singur nu póte să fie mângâiat... El a plecat și nu se va mai întórce. Ochii lui nu vor mai vedea pe cei ce aă iubit; urechile lui nu vor mai auđi vocea unei mame dicându'i: „copilul meu!“

Aceste vorbe erau crude pentru biata mamă.

— Vai! — își șicea ea, — óre Dumneșeu m'a ținut până acum în viață ca să auđ asemenea cuvinte și să îndur asemenea dureri!...

Elena ayu nisce friguri cu delir. Speran-

țele mamei periră încă o dată. Elena în delirul ei vorbia de Alexandru.

— Alexandru... Cine este acel om?... Nu, el nu poate să fie un om... un zeu poate! Am cunoscut omenii și nici unul nu mi a atins inima. A plecat... unde?... Ah! știu... ca să cumpere cu ce să farmece ochiul miresei sale.. Mirésa sa! Biata Elenă!... Ea va fi mirésa mormântului... Omenii au ucis'o... Oh! blăstem nemului omenesc! Alexandru rătăcesce prin lume... Cum trebuie să cugete el la Elena!.. El nu iubesc altă femeie... Cine scie?... Acum poate că buzele lui șoptesc vorbe dulci unei femei frumoase!... Ochii mi se întunecă... mor!... Mórtea e dulce pentru cei ce suferă... Vreaș să mă desfățez... vreaș să cânt... Caterino, ține acompaniament cu pianul, vreaș să cânt o dată.

Caterina se puse la pian:

— Ce odă vrei să cânti?

— Ce odă? Tu știu...

Elena sculându-se puțin, cântă cu voce dulce o arie melancolică.

Apoi tăcu obosită, doă lacrimi curară din genele ei lungi și crețe, ca doă stele ce se

cobórá dintr'un spațiu umbros. Frumusețea ei se învioră prin aceste friguri. Buzele îi străluceaū ca rubinele, părul îi cădea în unde pe umeri.

— Acum să cânt și eū o odă, — țise Caterina, de același poet...

Și Caterina cântă cu o voce fragedă ce părea că revérsă plăcerile :

Tu aminți prin frumusețe,
 Rosele din primăveri,
 Și prin dulcea'ți tinerețe
 Roa seninelor seri.
 Oh! nimic nu pere 'n lume!
 Astăzi suntem, decī vom fi..
 Cu-altă formă, cu alt nume,
 Póte făr'a ne aminti.
 Când a vieței téle flóre
 Vântul o va scutura,
 Și l'al ei ferice sóre
 Altă formă vei lua ;
 Voiū să fii, a mea frumoasă,
 Roa cerului senin ;
 Eū o flóre amorósă,
 Să te beaū într'un suspin :

— Fii bine-cuvântată, fata mea! — țise Elena. — Cântați, mă desmerdați, înconjurați patul meu cu rose... ca plecarea mea să fie o sərbătóre !...

Un somn dulce și bine-făcător se lăsă pe genele Elenei. Ea dormi. Când se deșteptă, era răcorită. Părăsi patul.

Din acea Ți fusese mai bine, medicul nu mai veni.

Era pe la aprilie. Fața pământului tresărea sub suflarea caldă și parfumată a primăverei. Pământul verde surîdea ochilor obosiți de monotonia iernei. Aerul era dulce și bine-făcător. Elena se plimba prin grădină sprijinită pe brațul Caterinei.

— Când ar veni acum Alexandru? — Țise Caterina.

Elena tresări, deveni palidă.

— Vreaū să'l vĕd și să mor! — Țise Elena. Voiū afla puterea să'l vĕd... nu voiū avea puterea a vedea durerile séle.

— Ești bine, Eleno... vei fi curând mult mai bine....

Elena surîse.

— Cum ași voi să pot să mă încel!... dar realitatea mă oprește...

In acel moment se auȚiră strigătele poștașilor...

— O trăsură cu caii de poște! strigă Caterina. — Póte Alexandru...

Elena deveni mai palidă și se lăsă să cadă în genunchi pe ierbă.

— Nu mai pot, — țise ea.

După o oră Elena și Caterina erau în salon în față cu George, Șer și Bar.

Ei le spuneau știri de la București și se apostrofau uni pe alții.

Elena se distrase, părea mai voiósă.

— Ce fac óspetele noastre din anul trecut? — întrebă Elena.

— Zoe, — răspunse George, — urmază misia sa d'a moralisa societatea din București. Tóte tinerele menagii sunt croite pe doctrina ei.

Ei ședură aici trei ore, rîseră mult și plecară înainte. După dênșii acel locaș redeveni liniștit și tăcut.

Acea vizită distră pe Elena d'o camdată, dar noutățile ce îi dăte despre starea societăței din capitală o întristară.

— Incă o generație perdută, — țise ea.

După trei țile Elena se simți iar rău. Batista ei se roși din noū.

— Alexandru întârzie! — țise ea.

A doua ții avea friguri.

În delirul ei ea chema pe Alexandru cu espresiile cele mai dulci.

— Mâne, — țicea ea, — Elena ta va înceta din viață, și tu întârzi a veni, o frumosul meu amant!... Ce vei țice tu când vei veni și n'o vei mai găsi?... Adânci vor fi durerile tèle. Nu mai este bucurie pentru noi pe pământ... Tu vei fi pedepsit căci ai iubit o ființă ursită să sufere... O sufletul meu, pentru ce a trebuit să mă cunoști?... Până atunci tu erai liniștit și fericit... De atunci încóce durerea a intrat în locașu'ți și s'a aședat cu lacrimile în ochii la căpătêiul têu! Tu nu mă vei vedea... Cine va șterge de nori fruntea ta? Cine va opri lacrimile tèle?... O Alexandre, tu ești care m'ai ucis: 'm'ai cerut prea mult, 'ți-am acordat prea mult... trebuia dar să mor... Cu tóte acestea te iubesc!... De ași mai avea onórea și viața, nu ași întârzia a ții le sacrifica.

Accesul trecu, dar astă dată Elena rămase slabă de puteri. Ea nu mai putu să părăsescă patul. O mare schimbare se făcu într'ênsa. Deveni

seriósă, liniştită, resemnată : se împăcase acum cu ideea morţei. Tot-d'a-una căuta să console pe mamă-sa prin vorbe de speranţă, cerca să o dedea cu ideea morţei.

— Ce este viaţa ? — şicea ea, — o stare de tranziţie, un pas către mormânt. Tóte elementele, tot ce póte să atingă simţurile nós-tre, sunt agenţii destrucţiei ce se luptă neîncetat să ne ucigă. Suferinţele şi plângerile îşi dau mâna pentru destrucţia nóstră. Omul cade învins curând sau târziu, dar cade tot-d'a-una. Pentru ce vom regreta o viaţă atât de scurtă, plăpândă şi supusă la suferinţi ? Cine póte dice că este fericite ?...

La 20 aprilie o trăsură intră în curte. Era Alexandru. Dar în acea zi Elena era mai rău de cât tot-d'a-una. Ea auşi sgomotul de afară. Inima îi spuse că era Alexandru. Toaleta ei de bolnavă era curată şi elegantă ; era frumósă, de o frumuseţe divină, poetică.

Alexandru intră în camera ei, fără să se anunţe. El îngălbeni, şi vorbele îngheţară pe buzele lui, vedënd-o. Elena se înecă de lacrimi, o lungă tăcere urmă ; în fine Alexandru se apropie de pat şi o sărută pe frunte.

— Ești bolnavă! — țise el.

— Bolnavă, — răspuse Elena, — o bătă trecătoare...

— Trecătoare! — țise Alexandru într'un lung suspin.

Ședea lângă căpătâiul patului.

— Mulțumesc că ai venit, — țise Elena. — Eram singură... Inima mea nici o dată nu m'a încelat... Nu este așa că mă aflu schimbată, slabă, palidă?... Sufer de friguri... Dar acum, mă voi face bine... tu ai venit... Simț că sînt mai bine!... Dar tu tacă...

— Te găsesc schimbată, — țise Alexandru, — adică d'o mie de ori mai frumoasă, mai poetică!... Vrea să te faci bine! Țiua nunței se apropiă...

— Să mă fac bine? Dar mă simț bine...

Elena cercă să se ridice, și cașu obosită.

Cele două dame veniră atunci. Ele căutară să convingă pe Elescu că bóla Elenei este ușoră. Alexandru eși și se duse a vorbi cu medicul.

— In ce stare este peptul, doctore?

— Atacat, — răspuse el.

— Atunci nu mai este nici o speranță...

— Nicî una.

Elescu se ascunse și lăsă să îi curgă lacrimile.

Séra Elena chemă pe Alexandru.

Niște friguri ușore rumeniseră obrajii ei, toaleta îi era îngrijită.

— Șeđi aici lângă mine, — îi ڊise Elena. — Este timp a scutura vëlul minciunei... Alexandre, eũ mă simț prea slabă,.. nunta nu se va putea face la timpul hotărît.

— Am înțeles, — răspunse Elescu cu sânge rece.

— Tóte!... nu tóte! — ڊise Elena. — O să vë părăsesc...

— Nu vorbi ast-fel, Elena mea!...

— Nu voiũ vorbi către aceste dame, — urmă ea, — dar către tine o să vorbesc. Ascultă, Alexandre, și fii bărbat, nu femeie. Peptul meũ este atacat și vindecarea nu mai este... Voiũ muri... Dar vreaũ să trăiești tu, cel puțin... Imi rămâne o fetiță fără nicî un protector pe pământ, o las îngrijirei téle.

— Eleno, — ڊise Alexandru, — vorbește despre alte lucruri!... Lasă mórtea să umble

singură... 'Ţi-am comandat multe și frumoșe lucruri pentru nuntă... în gustul tău!

Elescu îi înșiră numele acelor obiecte destinate a satisface simțurile iubitei sële.

Elena ascultă, și un lung suspin eși din peptul ei. Mâna sa mică, palidă, slabă acum, răsfața părul amantul sėu.

— Aï gândit la mine? — întrebă ea.

— Daca am gândit?... mă întrebî încă!

— Nu credeaï să mă affi atât de slabă, de urâtă?...

— Urâtă tu, Elena mea?... Admir frumusețea ta! Suferința 'i a dat un parfum de poezie și suavitate... corpul și sufletul tău aū luat o față mai ceréscă...

— Mă iubeșci? — șopti Elena.

— Te aï îndoit?...

— Lasă-mă să'mi odihnesc capul pe sînul tău!

Ea înclină fruntea pe sînul lui Elescu.

— Așa, tu nu cređi că o să mor? — întrebă Elena.— Ftisia s'a mai vindecat vre o dată?

— Ftisia?... Dar nu este bóla ta, Eleno!

— Ba este . . . și încă se đice conta-

giósă... Oh! cât sînt de egoistă... am pus capul pe sînul tîu..

Ea își retrase capul.

— Ce ȃicî și ce faci?—ȃise Alexandru.—
Îți spun că te amăgești... Lasă capul tîu cel grațios să se odihnescă pe sînul meu!... lasă gura mea să bea suflarea sînului tîu...

Alexandru vorbind ast-fel, lipi buzele de buzele amantei s_ele și aspiră suflarea ei cu voluptate.

— Iécă, — ȃise el.

— Ca să mă convingi că nu creȃi în natura bólei mele, te espui a peri cu mine. Eũ nu voiũ să mori...

Ea ȃise, și buzele ei arȃende arseră fruntea lui Alexandru. Corpul ei tresări de voluptate, rêmase nemișcată mai multe minute.

— Nu, — rêsponse Elescu.

— Alexandre, — îi ȃise ea, — simț o beție voluptósă ce mă coprinde!... frigurile, negreșit. Ași voi să cânt, pe buzele t_ele, cele din urmă suspinuri ale inimei... Vocea mea nu s'a stins încă...

— Un cântec te va osteni...

— Voiũ să cânt, sufletul meu; pune-te la

pian și mă însoțește!... Voiu să 'ți cânt, și dacă cântecul meu va atinge inima ta, plângi atunci.

Elescu se puse la pian. Elena cântă cântecul lebedei de care vorbesc poeții:

Sórele de diminéță
 Póte nu mă va afla!
 Pe acéstă dulce față
 Mórtea vélul va lása!
 Tu vei plânge după mine,
 O amantul meu plăcut;
 Dar arđéndele'ți suspine
 Nu'mi vor da ce am perdut!

Elena se înecă de plâns și nu mai putu urma.

— Destul!... destul!—strigă Alexandru. — Suspiniile téle îmi sfâșie inima!

— Am trebuință de lacrimă, — țise Elena, — și urmă:

Astăđi sînt frumósă, jună,
 Cine nu m'a lăudat?...
 Mâne o să fiu țérină,
 Numele'mi va fi uitat...

— Destul! — strigă Alexandru, care acum plângea ca un copil ascunđându'si fața în mâni.

— Aĩ dreptate, — țise Elena, — acest cântec este trist... Voiu cânta altul.

Ea cânta două strofe ce semănau a fi cea din urmă visare de fericire și amor :

Când din viață te vei duce,
 Când vei fi tu întrebat,
 Ce-ai făcut parfumul dulce
 Anilor ce au sburat ?
 Caută a face scire
 C'ast parfum desfătător
 L'a bătut cu fericire
 Gura dulcelui amor.

--Dar, — și se Elena întrerupând cântecul, —
 eu pot și dice acésta, — și cădu într'un leșin.

Caterina veni urmată de mama Elenei.

— Ce faci ? o întrebă ea.

— Visez la fericire, — răspuse Elena deș-
 teptându-se. — Biată copilă,.. tu m'ai iubit...
 Erai pentru mine mai mult de cât o soră... No-
 rocul nu a fost cu tine... Dar tu vei fi ferice,
 vei avea o zestre asupra moșiei mele de zece
 mii de galbeni...

— Voința ta este voința mea, — și se E-
 lescu, plecându-se spre Elena. — Caterina va
 avea zece mii de galbeni zestre din rămasu-
 rile mele...

— Mulțumesc, — și se Elena, — dar ce
 înțelegi din rămasurile mele ?

— Nu voiŭ întârđia după tine...

— Iară poesiŭ... romanțuri!.. Mamă, Caterino, lăsați-ne singuri... voiŭ să vorbesc.

Cele două dame eșiră.

— Eŭ voiŭ să trăesci, — îi ȑise Elena. — Ascultă, amantul meŭ, frățiorul meŭ... legile naturei aŭ voit ca cei ce mor să fie uitați. Fără acésta, lumea nu ar fi putut exista... Tu mă vei uita, Alexandre, eŭ voiŭ... nu numai atâta... doresc să nu fii singur pe pământ, să te însori, să trăiesci în copii tēi... să fii ferice. Doresc să ieŭ pe Caterina de soție a vieței tēle. Ea te va iubi, te va stima, te va face ferice. E frumósă de corp și de suflet...

— Acésta nu se pote, — ȑise Elescu, — ursita a decis altfel.

— Așa, nu mă ascuți!

— Intru acésta nu!...

— Elena plecă ochiŭ. O bucurie naturală omului curse din fundul inimei séle și se rezervă în ochi.

— Alexandre! — ȑise ea. Tu m'ai iubit... Nu mă căiesc de sacrificiul ce 'ți am făcut... Veŭ face cum vei voi...

Elena părea încinsă de o noă putere. Acéstă putere era cea din urmă lumină a candelăi ce se stinge.

— Simț că sângele se grămădesce în inimă, — țise ea, — și un somn dulce mă dobórá... Nu este acésta mórtea?... Nu mă părăsi, iubitul meũ... Lasă să depun capul pe sînul tēũ... Mórtea va fi dulce ast-fel...

Și ea depuse capul pe sînul lui Alexandru.

— Acum... pot muri, — urmă Elena... Tu vei închide ochiĩ mei... Incălđesce mânia mea rece în mânia ta... Oh! cât sînt de fericite!... te iubesc!... O sērutare!...

Alexandru îi sērută gura ei rece. Adună după buzele ei cea din urmă suflare.

Elena murise.

Ea părea că dórme. Fața ei era plină de blândețe și de fericire. Elescu îi închise ochiĩ și îi depuse capul pe perine. Nu putea nici să plângă, nici să gémă. Căđu în genuche lângă patul ei, scóse în fine un gemēt și căđu leșinat. Caterina alergă cu bătrâna.

DUPA MORTE

partamentele se înveliră în negru și întristarea cu ochii plini de lacrimi veni și se aședă în acest locaș pentru tot d'auna.

Alexandru reveni din leșinul său.

Cele două dame plâneau pe patul morței. Ele rechemau din viața Elenei, scene plăcute, cu vorbe dulci, cari răpeau inimile ascultătorilor. Servii toți plâneau și curtea răsuna de gemete.

Corpul fu luat de femei, scaldat, îmbrăcat, ca în zile de sărbători și depus pe masă în

salon. Elena păstrase frumusețea formelor ei cu espresia de fericire. Cine o vedea, credea că dórme. Pe cap îi pusese o cunună de cameliî albe, pe piept o cruce mare de briliante. Imprejurul mesei aședară florile cele mai rari. Douî preoți citeau lângă dēnsa.

Era miezul nopței. Tótă lumea, chiar preoții, se duseră. Mórta era singură. Atunci Alexandru se duse să o véđă pentru cea din urmă oră. O mulțime de făcliî de céră erau aprinse. El merse drept la masă, alătură capul său de al ei, fața lui de fața ei și o sērută.

— Eū te am ucis, Eleno... Tu ai ȓis : „să mor pentru ca Alexandru să fie ferice !“ și 'ți ai ținut vorba. Fii sigură că te voiū urma curând... Te am ucis, suflet nobil... și de acum viața pentru mine este o greutate... O singură fericire îmi mai rămâne, ca țērânele nóstre să se odihnescă în același mormēnt. ȓiua nunței este mâne, și mireasa dórme pe patul morței !... Scólă amorul meū, gâtesce-te pentru serbarea cununiei nóstre... Ospeții aș-téptă... Tu ești îmbrăcată în costumul de mirésă... Pentru ce dormi încă, Elena mea ?

Ești óre supărată pe sclavul tǎu, o regina vieții mele? Am făcut ceva care nu ți place? Iți cer iertare... Altă dată, când tu erai supărată și amantul tǎu se ruga să'l ierți, tu îi întindeai mâna, îi surîdeași cu fericire!... Acum mâna ta nu se întinde, buzele tǎle staū nemișcate!... Ce crimă ai făcut tu, ca acela ce te iubea mai mult de cât viața, să te omóre, dulcea și grațioasa mea! Tu erai tǎnără și frumoasă, dar mâne nu vei mai fi nimic!... Pentru ce s'a născut atâta frumusețe, atâtea grații, dacă a doa și sunt ur-site să se scuture?... Unde este acea suflare dulce ce anima corpul ei grațios?... Viața.. viața nu a fost óre de cât rezultatul unei organizații materiale?... Aruncați cărțile, închi-deți scólele, și voi, doctori în bugeturi, spên-zurați-vǎ, căci sunteți niște șarlatani!... Fe-ricie încă acela ce mai póte crede!

Alexandru auđi afară un sgomot. El tăcu și sǎrută gura Elenei.

— Iécă cea din urmă sǎrutare! — ți se el.
Casa se învǎrtea cu dǎnsul. El căđu în genunchi.

Intr'acest timp o femeie apăru în sală.

Când Alexandru o vădu, strigă :

— Este un vis... nu póte fi Zoe!...

— Te încelî, eũ sînt, — r spunse Zoe...
Viũ să'mî cer iertare de la acest corp...

— Tu aici?... Fugî... fugî... nu te atinge de acest loc sacru!... Prezența ta aici insultă acest corp nobil... Fugî!...

— Alexandre! —  ise Zoe. — Dumne eu prime ce pe cel ce s'a cît... Chiar crimele se iartă... Tu e ti mai sever de c t providența... Ochiî meî sunt înecați de lacrimî și inima mea de durere... Lasă-mă să cer iertare acestuî corp ce  m ucis... C t pentru tine,  ciũ c t  i iubit'o,  ciũ c t suferî.. Dar ceea ce s'a dus, nu se mai póte întorce... Pl ngî, dar nu uita că trebuie să tr ie ci. Ast-fel a voit ursita!.. Viața încă póte să 'ți surîdă... Lumea e tot aceea.. Elena e m rt .. dar s rele n'a perdut nici o rađ  de lumină, cerul nici o stea, p m ntul nici o flóre... Plăcerile sunt încă pe ghirlanda vieței.. Amorul r m ne t t-d'a-una t n r, tot-d'a-una fraged... Nu te abate!...

Alexandru o privi cu ni ce ochi mari..

— Fugî, fugî! — strigă el. — Simț că

mânia mă turbură!... Pot să te omor lângă acest corp.

Omórá-mě... dar lasă-mě mai înteiū să cer iertare păcatelor mele.

— Fugi, fugi! — țise Alexandru, nu insulta acest corp!...

Zoe stăruind încă, Alexandru o împinse cu furie afară...

După o oră Zoe se înturna la Bucuresci. Ea era palidă și abătută. Căința sguđuise adând conșciința ei.

Elena se înmormântă în țiu de maiū înteiū, țiu destinată pentru nunta ei. Mamăsa și Caterina fură cu greū smulse după sicriul mórtei când o puseră în pământ. Elescu nu se vėđu în țiu aceea... Caterina tremură pentru dēnsul. Ea cređu că se ucisese.

A doua ți la revērsatul zorilor un om plānsese ingenuchiat la mormēntul Elenei.

O femeie tēnēră cu trandafirī în mână, veni la cea-altă parte a mormēntului, depuse florile și începu a plānge. Alexandru o vede, o recunóșce.

— Maria! — țice el.—Fata de la Brebu...

— Eă sînt ! r spunse ea cu ochii plini de lacrămi.

— Recunoșcința n'a perit încă din lume !—
esclamă Alexandru. — Fii bine cuv ntat , co-
pila mea !

El îi dăte o pungă plină cu aur,  ic ndu'i
s'o  mparț  la s raci, apoi plec .

In toate diminețele un no  m nuchi  de tran-
dafiri se găsea pe morm ntul Elenei. Nimeni
nu șcia cine 'l depune.

Trecuse o lună de la m rtea Elenei.

Alexandru era neconsolat. Amicii lui c u-
tară să'l distreze, dar nu isbutir . El deve-
nea din ce în ce m i trist.

Intr'o  i Caterina trimise să'l cheme.

El se duse.

— Ia acest pachet, — îi  ise ea. — Ele-
na mi 'l-a încredințat c nd trăia, ca să ți'l da .

Alexandru primi pachetul și mulțumi, apoi
 ise Caterinei :

— Am o misie de împlinit... Trebuie să

îmi spuî ca unuî părinte. Este vre-un june care îî place ?

Caterina se roîi.

— Trebuie să'mî spuî ca unuî părinte ! — repetă Alexandru.

— Da, — rĂspunse Caterina.

— Nu te întreb cine este ; sînt sigur cĂ Caterina nu pĂte iubi de cĂt un om ce meritĂ... IĂcĂ dar un Ăct : este zestrea d-tale de Åecele miî de galbenĂ... actul este ĂntĂrit de tribunal... baniî depuîi la tribunal... CĂnd va fi trebuinîĂ, îî vei lua... AcĂsta e voinîa Eleneî...

Alexandru lĂsĂ actul îi plecĂ.

A doua Åi trimise Caterineî trusoul cumpĂrat pentru Elena, cu un bilet :

„Pentru domniîora Caterina de la sora eî Elena.“

Elescu se Ăchise acasĂ îi desfĂcu pache-tul de la Elena. Era o buclĂ de pĂr, lacrimile îl ĂnecarĂ.

DupĂ ce ĂmpĂrîi o mare parte din averea lui pentru bine-facerî, Elescu se decise sĂ plece din țĂrĂ. A plecat de doi ani. De doi ani nu scie nimenî ce a devenit. Un Åiar de la Martinica anunîa Ăn acea parte a lunei pre-

sința unui român. Este un an de atunci. El nu a scris la nimeni, nu a tras nici o poliță... ceea ce lasă să se creadă că a perit prada frigurilor galbene saū în resboiul din urmă între statele Americiei.

F I N E.

VERIFICAT
2007

VERIFICAT
1987

VERIFICAT
2017

TABLA DE MATERII

	<u>Pagina</u>
Scrisoare către editor.	3
I. Maiu întâiu la țeră	5
II. Noi veniți	19
III. Cina	45
IV. Nóptea	59
V. Elena	67
VI. Cérta	71
VII. Plimbare	89
VIII. Cererea în căsătorie.	101
IX. O patimă nouă	107
X. Intrigantele	119
XI. Corespondență	125
XII. Ranu	144
XIII. Gelosie	149
XIV. Ranu se descoperă	159
XV. O întâilnire	163
XVI. O călătorie	173
XVII. Stafia	227

XVIII. O nouă întilnire.	237
XIX. Cel din urmă act al comediei	255
XX. Ducerea în capitală	259
XXI. Intorcerea la Fănești	279
XXII. Iar la București	289
XXIII. Maria.	297
XXIV. Cursă	305
XXV. Banchetul	315
XXVI. Duelul	341
XXVII. Schimbarea de coafură	349
XXVIII. Intoarcerea	363
XXIX. După morțe	397

